

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijk en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

*Merkwaardigheden uit den tiendaagschen
veldtogt der Nederlanders in België*

Johannes Olivier

ce 3785

UNIVE

NT

~~H.B.~~
~~1844~~
Au 3785

MERKWAARDIGHEDEN

UIT DEN

TIENDAAGSCHEN

VELDTOGT.

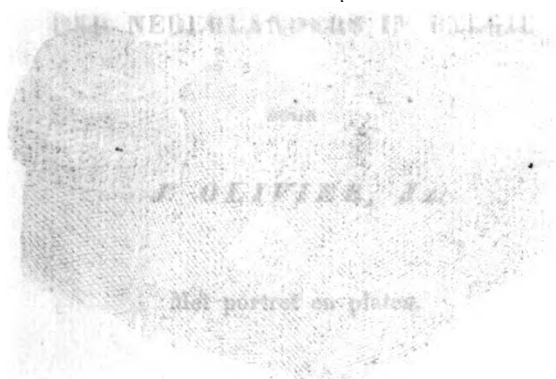
R.B.
n. 1289

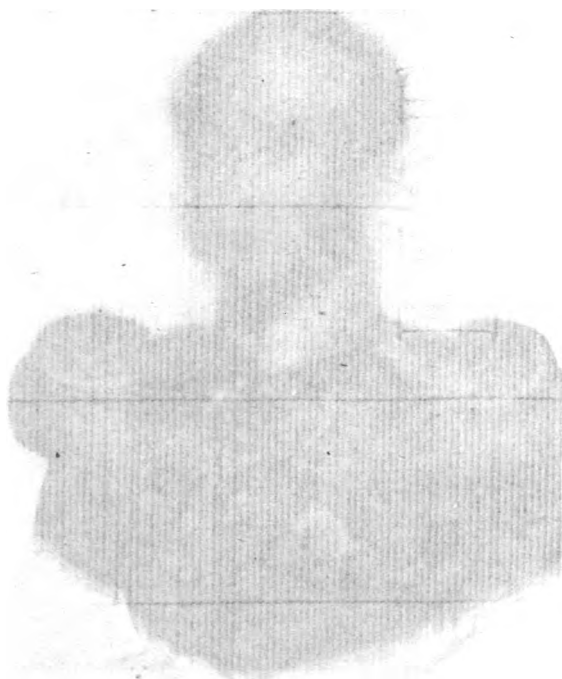

Z.K.H. DE PRINS VAN ORANJE.

*Veldmaarschalk en Opperbevelhebber
van het Leger enz. enz. enz.*

G. J. A. BEEMERINCK EXCUD.

MERKWAARDIGHEDEN

UIT DEN

TIENDAAGSCHEN

V E L D T O C T

DER NEDERLANDERS IN BELGIË.

DOOR

J. OLIVIER, Jz.

Met portret en platen.

TE AMSTERDAM, BIJ
G. J. A. BEJERINCK.

1834.

Gedrukt bij VAN TIEN.

NAAMLIJST

VAN

INTERKENAREN.

Z. K. H. Prins FREDERIK DER NEDERLANDEN, *Admiraal*
en Kolonel Generaal. Twee Exemplaren.

- Abbing, (L. H.) Predikant te Groenlo.
Abrahams, (Gebroeders) te Middelburg, achttien Exempl.
Alderwerelt, geb. Moens, (Douanière van) op het Eiland
Rosenburg.
Alter, (S.) Boekh. te Utrecht.
Amyot, te Hanau.
Andel, (G. A. v. d.) Ontvanger der In- en Uitgaande
Regten en Accijnsen, te Helvoetsluis.
Angelkot, (H.) A. L. M. Phil. Doctor te Utrecht.
Arkensteyn, (J.) Boekh. te 's Hertogenbosch, drie Exempl.
Asperen, (J. van) te Amsterdam.
Bakker, te Broek in Waterland.
Ball, (L.) Onderwijzer te Zoutelande.
Barends, (P. A.) Boekh. te Veendam.
Barnouw, (P.) te Zaandijk.
Batenburg, (T. H.) te Middelburg.
Battéké, (G.) Predikant te Breskens.
Baumgardt, (D. L.) te Pekalongang in O. Indië.
Beaumont, (J. E. van) te Middelburg.
Bec, 1° Luit. Kwartiermeester bij de Afd. Kurassiers N^o.
Beekman, (J. P.) Boekh. te 's Hage.
Beelaerts van Blokland van Oosterwijk, (Jonkh. Mr. P. A.)
Wethouder der stad Utrecht.

- Bekker, (J.) te Zaandam.
 Bel, (P.) te Amsterdam.
 Belker, (J.) te Zaandam.
 Bennet, (Johanna Maria) te Amsterdam.
 Benthem Jutting, (C. H. J. van) te Middelburg.
 Benthem, (S. van) Boekh. te Middelburg.
 Bergman, (J.) Boekverkooper te Amsterdam.
 Bethe, (J. F.) te Zierikzee.
 Beugelaar, (L.) Logementhouder te Leeuwarden.
 Bevelander, (C.) te Zierikzee.
 Beijerinck (J. A.) te Moordrecht.
 Bik, (J. F.) Vendumeester te Batavia.
 Blaauboer (G.) te Zijpe.
 Blanken, (G. C. van Balen) Predikant te Wognum.
 Blanker, (C.) aan den Burg op Texel.
 Blindenhuch, (T.) te Aardenburg.
 Boelen, (J.) te Amsterdam.
 Boelens, (R.) Boekverkooper te Zwolle, zeven Exempl.
 Boers, (G. P. W.) tweede Luitenant Kwartiermeester bij het
 2^e Batt. der 1^e Afd. Zuid-Hollandsche Schutterij.
 Boers, (G. P. W. de) te 's Gravenhage.
 Boers Jr., (W. A.) te Amsterdam.
 Bogaard, (K.) Notaris te Oud-Beijerland.
 Bois, (J. de) te Groede.
 Boisminart, (d'Auzon de) Majoor en Kommandant van het
 Invalidenhuis te Leiden.
 Bonekamp, (D. E.) te Amsterdam.
 Boogaard, te Middelburg.
 Boom, (J. N.) te Zierikzee.
 Boomkamp, (W.) te Edam.
 Boonen, (P.) Boekh. te Zierikzee, drie-en-dertig Exempl.
 Boreel, Generaal, kommanderende de Ligte Kavalarie te
 Eindhoven.
 Bosch, (H. v. d.) te Teyal in O. Indië.
 Bouricius, (L. G.) voor een Leesgezelschap te Leeuwarden.
 Bousquet, (R. de F.) te Pekalongang in O. Indië.
 Brandtsen van de Zijpe, (de Baron) Wethouder te Arnhem.
 Brave Jr., (W.) Boekh. te Amsterdam.
 Bresser, (J. J.) Apothecar te Middelburg.
 Briel, (W.) Boekh. te Wormerveer.
 Brink, (van den) Boekh. te Rotterdam, twee Exempl.
 Britmond, (P.) te Amsterdam.

- Broekhuijzen, (J.) te Amsterdam.
 Broese & Comp., Boekh. te Breda.
 Broese, (M. L.) V. D. M. te Walderdorp.
 Brouwer, (G.) Boekh. te Deventer.
 Brugmans, (G. G.) te Groede.
 Bruine Jr., (W. de) te Renesse.
 Bruijne, (W.) te Renesse.
 Bruijnen, (Mr. L. W.) Advocaat te Amsterdam.
 Brussel, (L. v.) Boekh. te Maarsen, twee Exempl.
 Buddingh, Burgemeester te Harmelen.
 Buldt, (J. den) Boekh. te 's Hage, twee Exempl.
 Caland, (A.) te Zierikzee.
 Calcar, (H. van) te Amsterdam.
 Carpentier, (P. H. de) te Zierikzee.
 Castro, (Orobio de) te Amsterdam.
 Cate, (F. J. ten) te Batavia.
 Cats, (C.) te Zierikzee.
 Charbon, (J. A.) te Amsterdam.
 Charro, (H. F. de) te 's Hage.
 Claassen, (J. C.) te Middelburg.
 Clee, (G. W. Seesinck) te Amsterdam.
 Cleijndert, (A.) te Zaandam.
 Cornielje, (J. H.) te Zierikzee.
 Corver, (Cornelus) te Amsterdam.
 Corver, (Jan) te Amsterdam.
 Corver, (Jacob) Koopman te Zaandam.
 Coster, (Tieleman) te Amsterdam.
 Couwenhoven, (C. C.) te Zaandijk.
 Cramer, (B.) Boekhandelaar te Amsterdam.
 Crane, (M. J. de) te Zierikzee.
 Crommelin, (R.) Jur. Stud. te Utrecht.
 Decker, (C. W.) te Amsterdam.
 Dibbetz, (P.) Luitenant ter Zee, kommanderende Z. M. Kanonneerboot N°. 37, gestationeerd voor het fort Bath.
 Donker Hs., (D.) te Zaandam.
 Doorman, (de Erve) Boekh. te 's Hage.
 Doornen, (D. van) te Amsterdam, vier Exempl.
 Driel, (A. van) Kapitein bij de Zuid-Hollandsche Schutterij en Burgemeester te Puttershoek.
 Droogleever, (H. J.) Student te Utrecht.

- Dull, (A. A.) te Amsterdam.
 Duyl, (K. L. van) te Zierikzee.
 Dykama, (H.) Theol. Stud. te Groningen.
 Dykster, (J.) te Texel.
 Eefting, (J. W.) te Norg.
 Eemenes, (de Heer van Naamen van) te Zwol.
 Egten, (A. F.) te Zierikzee.
 Ekstein, Kolonel, Chef van de staf van de ... Divisie.
 Engel, (M. S. van) te Rotterdam.
 Engels, (H. W. C. van) te Amsterdam.
 Epkema, (P.) Phil. et Lit. Doct. te Amsterdam.
 Ermerins, (F.) te Middelburg.
 Ermerijns, (G.) te Zierikzee.
 Erpecum, (A. van) Heelmeester te Amsterdam.
 Evertsz, (A. C.) te Amsterdam.
 Flatewijn, (J. B. van) te Leeuwarden.
 Fokker, (de Wed. A.) te Middelburg.
 Frederiks, (J. C.) te Middelburg.
 Frederiks, (J. K.) te Gapinge.
 Fremis, (P. E.) te Lassan in O. Indië.
 Friedrichs, (H. C.) te Amsterdam.
 Frijmersum, (C.) te Amsterdam.
 Fullink, (J. F.) Proponent te Maassluis.
 Geelhoed, (D. N.) te Amsterdam.
 Geer, (A. A. van der) Burgemeester te Oud-Beijerland.
 Geer, (B. K. de) Hoogleraar te Franeker.
 Gelder, (M. van) te Wormerveer.
 Gerwen, (P. van) Ondermeester te 's Hertogenbosch.
 Geuns, (B. van) Predikant bij de Doopsgezinden te Zaandam.
 Ghesel, (Jonkvr. C. I. J. van) te Zeist.
 Gilnie, (B. de) te Pekalongang in O. Indië.
 Glasbergen, (M.) te Amsterdam.
 Godin, te Karang Sambong in O. Indië.
 Goes, (P. W. v. d.) te Pekalongang in O. Indië.
 Goteling Vinnis, (J.) Boekh. te Haarlem.
 Gotzke, (J. H.) te Middelburg.
 Graafland, Phil. Stud. te Utrecht.
 Groot, (D.) te Andijk.
 Groot & Comp., (J.) Boekh. te Zaandam, zeven Exempl.

- Groots, (J. H.) te Batavia, twee Exempl.
 Grothe, (W. J.) Boekh. te Utrecht.
 Gruis, (Jonkh. E. W. Polman) te Groningen.
 Gryp, (S. G. van der) te Zierikzee.
 Haan, (F. R. de) te Delfstrahuizen.
 Haersolte van den Doorn, (van) te Zwolle.
 Hall, (A. J. van) Hoogleeraar te Amsterdam.
 Hall, (F. A. van) Advokaat te Amsterdam.
 Harbomé, (A. R. de) te Zierikzee.
 Harpen, (P. Kuijper van) te Amsterdam.
 Harreveld, (E. van) Boekh. te 's Hage, drie Exempl.
 Hattum, (G. H. van) Boekh. te Wageningen.
 Have, (J. van der) te Ouwerkerk.
 Hekelaar, (K.) voor het Leesgezelschap te Krommenie.
 Helm, (P. J.) Onderwijzer te Middelburg.
 Hemsdaal, (G. W. van) Boekh. te Schiedam, twee Exempl.
 Hendrikse, (E.) Boekh. te Middelburg, twee Exempl.
 Hendrikse, (J. Wijnhoven) Boekh. te Rotterdam, twee Exempl.
 Hennequin, (M.) Notaris te Sluijs.
 Henry, (A. T.) te Middelburg.
 Henst, (N. van der) te Middelburg.
 Hessing, (G.) te Amsterdam.
 Heukelom, (W. van) te Amsterdam.
 Heusden, (W. van) te Middelburg.
 Heyligers, (Cort) Luitenant - Generaal, Kommandeur der
 Reserve-Divisie.
 Heyligers, (J. B.) Majoor der Artillerie te Batavia.
 Heynis, Tsz., (J.) Boekh. te Zaandijk, acht Exempl.
 Hillegom, (Six van) te Amsterdam.
 Hirschmann, (F. C.) te Rotterdam.
 Hoekstra, (B.) te Barsingerhorn.
 Holst, (G. J. Roland) te Amsterdam.
 Holterman, (J. W.) te Zijpe.
 Honig, (J. C.) Boekh. te Schragerbrug, dertien Exempl.
 Honigh, (A. C.) voor het Leesgezelschap te Zaandijk.
 Hoop, (A. v. d.) Ridder van de Orde der Nederlandschen
 Leeuw, te Amsterdam.
 Hoorn, (J. van) te Koog aan de Zaan.
 Horst, (C. v. d.) te Amsterdam.
 Houten, (van) te Rotterdam.
 Houwer, (Mulock) te Zierikzee.

- Houwer, (Mr. W. H. Mulock) te Zierikzee.
- Houwing, (J. C.) Ontvanger der In- en Uitgaande. Regten en Accijnsen te Poppe.
- Hulskamp, (H.) Hoofd-Onderwijzer der Stedelijke Armeenschool, te 's Hertogenbosch.
- Ittersum, (A. P. H. van) Luitenant bij de Afdeeling Curassiers, N°. 9.
- Jansen, (T. D.) Med. Doct. te Axel.
- Janssen, (J. D.) voor het Departement voor de Zaken der Hervormde Kerk, te 's Hage.
- Janz, (J. C.) te Pekalongang in O. Indië.
- Jappe, (J. H.) te Groningen.
- Jonas, (W. P.) Directeur van het Postkantoor te Helvoetsluis.
- Jonckheer, (C. H.) Officier van Gezondheid, 2^e klasse.
- Jong, (J. de) te Amsterdam.
- Jonge, (A. B. de) te Kampert Nieuwland.
- Jonge, (W. A. de) te Kampert Nieuwland.
- Jonge van Ellemeet, (W. C. M. de) Jur. Stud. te Utrecht.
- Jongens, (D.) te Wormerveer.
- Julio, (J. B.) Boekh. te Amsterdam.
- Jung, (M. B.) te Groede.
- Jut Pz., (P.) te Wormerveer.
- Kaal, (F.) Boekh. te Amsterdam.
- Kakenberg, (B. W.) te Middelburg.
- Kamerling, Wz., (A.) Boekh. te Groningen.
- Katu, (J. de) te Burgh.
- Keersemaeker, (N.) te Middelburg.
- Kerbert, (J. I.) te Koog aan de Zaan.
- Kerkhoven, (J. W.) te Amsterdam.
- Kleeuwens, (T.) Boekh. te Goes, vijf Exempl.
- Klein, (G. L.) te Utrecht.
- Klösser, (J. A.) te Amsterdam.
- Kluit Jr., (J.) Boekh. te Briel.
- Knaap, (H. H.) te Zierikzee.
- Kock, (de) Luitenant-Generaal, Opperbevelhebber van Zeeland en Staats-Vlaanderen.
- Kolff Jr., (D. H.) Kapitein-Adjutant van Zijne Excell. den Gouverneur-Generaal te Batavia, drie Exempl.
- Koning, Bz., (D.) te Goes.
- Koopman, (G. J.) te Amsterdam.

Koster, (J. de) te Middelburg.
 Koster, (W.) te Zaandam.
 Kroon, Joh. Berndz., (H.) te Amsterdam.
 Krudop, (J. R.) 2^e Lukenant bij het 2^e Batt. der 1^e Afd.
 Zuid-Hollandsche Schutterij.
 Kuhn, (C. L.) te Delft.
 Kuyper, (C.) te Zaandijk.

Lang, (Abr.) te Middelburg.
 Lange, (G. C.) te Amsterdam.
 Langestraat, (G. A.) te Rotterdam.
 Lankhorst, (L. H.) te Amsterdam.
 Laudon, (A.) te Pekalongang in O. Indië.
 Law, (S. la) Predikant te Oud-Beijerland.
 Lee, (C. van der) Notaris te Aarlanderveen.
 Leesgenootschap (het) te Deventer.
 Leesgezelschap (het) te Alkmaar, onder de zinspreuk: *Tot een goed einde.*

» » » te Dubbeldam.
 » » » te Groningen, onder directie van den
 Heer W. J. Roelfsema.
 » » » te Groningen, onder de zinspreuk:
Waar leeslust bloemen strooit
Wordt wetenschap getooid.
 » » » te Harderwijk, onder de zinspreuk:
Vita sine litteris mors est.
 » » » *de Harmonie*, te Middelburg.
 » » » te Heemstede.
 » » » te Hillegersberg.
 » » » *Leeslust*, te Arnhem.
 » » » *de Leesvereeniging*, te Amsterdam.
 » » » te Nieuwvliet.
 » » » onder de zinspreuk: *Voor Kennis en*
Waarheid, te 's Hage.
 » » » te Radzand.
 » » » te Sluis, onder de zinspreuk: *Pax Op-*
tima Rerum.
 » » » te Sluis, onder de zinspreuk: *Tot Ver-*
maak en Stichting.
 » » » *Tot Beschouwing en Genoegen*, te
 Zierikzee.
 » » » *Tot Nut en Genoegen*, te Kouderkerk.
 » » » *Tot Nut en Vermaak*, te Oudshoorn.

- Leesgezelschap (het) *Tot Nut en Vermaak*, te Schoondijk.
 „ „ „ „ „ „ te Sliedrecht.
 „ „ „ „ „ „ te Zierikzee.
 „ „ „ „ „ *Vriendschap*, te Wijk bij
 Duurstede.
 „ „ „ *Tot oefening van het Verstand en ver-
 betering van het Hart*, te Maassluis.
 „ „ „ *Utile et Jucundum*, te Dordrecht.
 „ „ „ te Velzen.
 „ „ „ *Voor Verstand en Hart*, te Alphen.
 „ „ „ te Ysselstein.
 Leesmuseum „ te Amsterdam.
 Leijenburg, (Fabricius van) te Amsterdam.
 Leuwe, (Jonkh. U. E.) te Bezuidbroek.
 Licht, (N. M. de) te Rotterdam.
 Logtenberg, (J.) te Wolsum.
 Lohman, (J. F. G. Fissingh) te Amsterdam.
 Looze, (J. de) te Zierikzee.
 Lotz, (M.) te Amsterdam.
 Lynden van Essestein, (de Freules van) bij Voorburg.
 Lynden van Groenestein, (de Freule A. W. van) bij Langbroek.
 Lynden van Lunenburg, (de Freule van) te Utrecht.
 Lynden van Lunenburg, (J. H. van) te Utrecht.
 Luderhoff, (J.) Officier van Gezondheid, 2^e klasse, te Batavia.
 Luteijn, (S.) te Middelburg.
 Maanen, (J. R. van) Med. Doctor, te Amsterdam.
 Maatens, (Jonkheer Mr. C. J.) Regter ter Instructie bij den
 Regtbank van Eersten Aanleg te Utrecht.
 Makkes, (P.) te Wormerveer.
 Mast, (E.) te Piershil.
 Matthiessen (Sandhergh) van Petten van Nolmarban, Regter
 te Alkmaar.
 Matzinger, (J. J.) te Middelburg.
 Mautman, (H. B.) te Pekalongang in O. Indië.
 Meer, (P. van der) Ondermeester te 's Gravenhage.
 Meerten, geb. Schilperoord, (A. B. van) te Gouda.
 Meerten, (D. K. van) Predikant te Oud-Beijerland.
 Meeuse, (C.) te Borselen.
 Meijer, (H.) Boekh. te Zwolle.
 Meijer, (J. J.) te Zierikzee.
 Metelerkamp, (C. L. P.) Predikant te Soeft.
 Meulen, (M. van der) te Amsterdam.

Moens, (J.) Boekdrukker te Middelburg.
 Molenaar, (J.) Secretaris te Soetermeer.
 Moolenburgh, (H.) te Zonnemaire.
 Moolenburgh, Jr. (P. C.) te Nootdouw.
 Morris, (B.) te Batavia.
 Mulder, (F. E.) Boekh. te Veendam.
 Muntendam, (N. T.) Vredereger te Middelburg.

Neeff, (G. de) eerste Luitenant bij het 2^e Batt. der 1^e Afd.
 Zuid-Hollandsche Schutterij.

Nelemans, (Joh.) te Zierikzee.
 Noot, (H.) te 's Hage.
 Nouhuis, (van) te Brielle.
 Nyhoff, (J. A.) Boekh. te Arnhem, twee Exempl.
 Nys, (J. B. de) Koopman te Batavia.

Olivier, (J. v. d. Velde) Boekh. te Zierikzee, twee Exemplaren.
 Oomkens, (J.) Boekh. en Akademie Drukker te Groningen.
 Ooms, (Joh.) Boekh. te Middelburg.
 Ophoven, (van) te Amsterdam.
 Overbecke, (A. van) Landman te Groede.

Peelen, (P.) te Weesp.
 Pens & Comp. (H.) Boekh. te Alphen, vier Exempl.
 Pester, (J. E.) Jur. Stud. te Utrecht.
 Pheiffer, (J. C.) te Middelburg.
 Poel, (G. van der) te Teijal in O. Indië.
 Poelman, (H.) Stud. te Groningen.
 Polder, (G. van der) te Zierikzee.
 Poort, (R. A.) Apothecar te Enkhuizen.
 Pree, (J. du) Mr. Blikslager te Neuzen.
 Prillewitz, (E.) Boekh. te Harlingen, twee Exempl.
 Pronk, (C.) te Batavia.
 Proost, (U.) Boekh. te Leeuwarden.
 Pyper, (de) te Zwaluwe.

Quadekker, (C.) te Middelburg.
 Queysen, (Hacke) te Zwolle.

Rahder, (J.) te Amsterdam.
 Rauwenhoff, (J. H.) te Amsterdam.
 Ravensteyn, (W. P. van) Ondermeester te 's Hertogenbosch.
 Rechteren, (Graaf van) Gouverneur van Overijssel, te Zwolle.

Reurhoff, (J. G.) te Amsterdam.
 Roelfzema, (W. J.) Apothecar te Groningen.
 Römelingh, (J.) Boekh. te Groningen, zes Exemplaren.
 Ruppenhoff, (F.) te Amsterdam.
 Rysterborgh, (L.) Ingenieur van den Waterstaat, te Middelburg.

Sage ten Broek, (J. A. M. W. Le) Boekh. te Alkmaar.
 Salis, (Baron de) te Rembang in O. Indië.
 Scharff, te Pekalongang in O. Indië.
 Schelkes, (de Wed.) te Amsterdam.
 Scheltus, (J.) te Alkmaar.
 Schierbeek, (L.) Boekh. te Leeuwarden.
 Schill, (J.) Algemeen Ontvanger te Batavia.
 Schlosser, (Mr. W. H.) te Zwolle.
 Schouten, (J.) te Dordrecht.
 Schrader, (J. H. C.) eerste Kommissie te Batavia.
 Schuller, (H. L. M.) te Amsterdam.
 Schutters, (C. V.) te Middelburg.
 Schuurbecque, (Boeije) te Zierikzee.
 Siccama, (J. F. Hora) Secretaris ter residentie Batavia, te Batavia.
 Sigtenhorst, (J. A. van den) Boekh. te Deventer.
 Simon, (J. E.) Med. Doct. te Leeuwarden.
 Sinderam, (J.) te Amsterdam.
 Slotemaker Cz. (A.) Predikant te Maassluis.
 Sloterdijk, (J. Bourboom van) te Leeuwarden.
 Slothouwer, (C. Riemstra) aan den Burg op Texel.
 Sluijterman van Loo, (W. S.) te Schagen.
 Slijper, (W. J.) te Warmenhuizen.
 Smagge, (W. A.) te Amsterdam.
 Sminia, (Jonkheer Daniel de Polocq Haersma van) te Rijperkerk in Friesland.
 Snel, (J. A.) eerste Luitenant bij het 2^e Batt. der 1^e Afd. Zuid-Hollandsche Schutterij.
 Spin, (C. A.) Boekdrukker te Amsterdam.
 Stadel, te Amsterdam.
 Staden, (H. C. van) te 's Hage.
 Stadt, (C. van de) te Zaandam.
 Stadt, (H. van de) te Zaandam.
 Stadt, (K. van de) te Amsterdam.
 Stael van Holstein, (Baron van) te Zwolle.
 Steinfeld, (J.) op het Oostereind op Texel.

Stemfoort, (H. L.) tweede Luitenant Kwartiermeester bij
het 19^e Bataillon reserve Schutterij, te Doesburg.

Stern, (J. C. F.) te Leeuwarden.

Steyn, (J. A. van) Burgemeester van Zoest.

Stolpe, (C. v. d.) voor het Leesgezelschap te Bruiniss.

Storm, (W.) Predikant te Heinenwoud.

Story van Blokland, (W. G.) Luitenant bij de Koninklijke
Jagers, Wethouder der stad IJsselstein.

Stramrood, (N. M.) Boekh. te Utrecht, twee Exempl.

Superville, (D. J. de) te Middelburg.

Suringar, (W. H.) voor een Leesgezelschap, te Leeuwarden.

Swarth, (H. J.) te Amsterdam.

Swebelius, (C.) te Amsterdam.

Sybouts, (T. van de Walle) te Amsterdam.

Temechelen, (H.) te Rembang in O. Indië.

Thielens, (J.) te Middelburg.

Thomson, (H.) te Pekalongang in O. Indië.

Tibout, (W. J.) Boekh. te Kampen.

Tichelaar Jz. (J.) te Amsterdam.

Tideman, (R.) te Amsterdam.

Tilkemeijer, te Amsterdam.

Tol, (J. van) te Voorschoten.

Toowp, (J. B.) te Pekalongang in O. Indië.

Toulon, (C. E. van) te Amsterdam.

Tyen en Zonen, (G. van) Boekdruckers te Amsterdam, twee
Exemplaren.

Tyl, (I. J.) Boekh. te Zwolle, twee Exemplaren.

Vander, (Corn.) te Zaandam.

Veen, (A.) Koopman te Sneek.

Veen, (H. A.) te Sneek.

Veenstra, (H.) aan den Burg op Texel.

Verhoeven, (J. de Kok) te Middelburg.

Verhulst, (N.) te Middelburg.

Verschuuren, (G.) te Middelburg.

Vervenne, (A.) te Middelburg.

Vis, (A.) te Wormerveer.

Vis, (D.) te Zaandijk.

Visscher, (J. A.) te Zwolle.

Vissen, (J. A.) te Heeg.

Visser, (J. A.) te Heeg.

Visser, (Vaster Vas) te Wormerveer.

Vissering, (W.) te Amsterdam.
Vladeracken, (G. P. van) te Zijpe.
Vlieland van den Bergh, (J. W.) te Amsterdam.
Vliet, (P. van der) te Rotterdam.
Vogelenzang, (D.) Kotschoolhouder te Wageningen.
Vollenhoven, (van Beeck) te Amsterdam.
Voorthuijzen, (J. van Eijk van) te Amsterdam.
Vos, Willemsz., (J. de) te Amsterdam.
Vryberghe van Westenschouwe, (J. F. van) te Zierikzee.

Walther, (F.) te 's Hage.
Warnsinck, (E.) Suikerraffinadeur, te Amsterdam.
Warnsinck Jr., (J. W.) Sergeant bij de 1^e Afd. 2^e Batt.
2^e Comp. mobile Noord-Hollandsche Schutterij.
Warnsinck Jz., (W. H.) Korporaal bij de 1^e Afd. 2^e Batt.
2^e Comp. mobile Noord-Hollandsche Schutterij.
Wart, (D. v. d.) voor het Leesgezelschap te Krommenie.
Water, (P. van de) te Wormerveer.
Weerts, (L. M.) op Marienberg, bij Arnhem.
Weijerman, (J. W.) Ondermeester te 's Gravenhage.
Weyden, (G. van der) Boekh. te Maassluis.
Weyde, Kz., (K. M.) te Zierikzee.
Wicherlinck, (C. P.) Advocaat te Zwolle.
Wolff, (B.) te Leeuwarden.
Wolff Courrech, (C. v. d.) te Hoorn.
Wolff, (de Wed. M. de) te Middelburg.
Wouters, (G.) Boekh. te Groningen.
Wyn, (J. de) te West Zaan.
Wyngaarden, (G.) te Oostermeer.

Ypma, (G.) Boekhandelaar te Franeker, vier Exempl.

Zeemanshoop, (het Collegie) te Amsterdam.
Zoutman, kommanderende Z. M. Brik *de Gier*.
Zwaardemaker, (D.) te Zaandam.
Zwaardemaker, (H.) te Zaandam.
Zweerts, te Amsterdam.

NB. Sommige namen niet goed gezet zijnde, is meestal veroorzaakt door onduidelijke opgaven.

INLEIDING.

Wanneer men de geschiedenis van de meeste, zoo niet van alle landen der wereld nagaat, kan men zich niet weêrhouden eene treurige, de menschheid bedroevende aanmerking te maken. De oorlog, namelijk, schijnt de ziel der geschiedenis te zijn, en haar kracht en leven, glans en luister bij te zetten. De bloedige tafereelen van den krijg vervullen schier elke bladzijde, en daar, waar eenig land, gedurende eene reeks van jaren den zegen des vredes mogt genieten, vindt men niet zelden eene volstrekte gaping in zijne jaarboeken, als ware voor den geschiedschrijver niets anders belangrijk, dan de voorstelling van schitterende oorlogsbedrijven, met lijken bezaaide slagvelden, te vuur en zwaard vernielde landstreken, in een woord, van alle de afgrijsselijke tooneelen die van den oorlog onafscheidelijk zijn. Maar niet alleen de geschiedenissen der volkeren behelzen eene aan-een schakeling van oorlogsbedrijven, verwoestingen en omwentelingen; ook de grootste dichters hebben tot hunne schoonste werken, van ouds tot nu, den krijg tot het geliefdste voorwerp hunner zangen gekozen, en ten allen tijde heeft ook de Parnassus van heldendaden en luisterrijke wapenfeiten in verhevene poëzij weêrgalmd.

Wanneer de geschiedenissen en dichtwerken van alle tijden de gegrondheid der bovenstaande aanmerking bewijzen, welk een hoogst belangrijk voorwerp voor onze *Vaderlandsche* schrijvers moet dan niet in onze dagen zijn, de heilige strijd, die Nederland, getrouw aan zijne godsdienst en wettige instellingen, tegen het meenedig, eer-, pligt- en godvergeten België het zwaard heeft doen trekken; geenszins met het doel om heerschzucht of eigenbaat te bevredigen, maar tot handhaving der onbevleete eer van Koning en Volk, na lankmoedig verduren van onverdienden hoon en beschimping, na herhaalde verguizing van 's Lands onschendbaarste regten, na het verraderlijk plengen van het bloed zijner dappere zonen. Neêrland's Koning riep: » te wapen!» en, alles vloog te wapen om den geleden' hoon in het bloed der snoode muiters te wreeken, om regt en wetten met edelen heldenmoed te handhaven. In tien dagen tijds werden de opgeblazene, verwatene, en brooddronken Belgen, op hunnen' eigen' grond, door Nederlands, op God en regt vertrouwende, kloekhartige zonen, verslagen, en schier elke dezer dagen werd door eene roemrijke zege en door grootmoedige daden vereeuwigd. » Gelijk het kaf, dat wegstuift voor den wind" vloten die zelfde aterlingen, wier luidruchtig en aanhoudend gezwets alle Monarchen van Europa, behalve onzen Koning, als 't ware verbijsterd hadden.

Deze roemrijke *Tiendaagsche Veldtocht* nu, prijkt van onze zijde, gelijk dan ook wel te verwachten is, niet minder met ontelbare edele en grootmoedige be-

drijven, dan hij van de zijde der muiters met de afzigtelijkste trekken van trouweloosheid en verraad, van snoede lafhartigheid, en in een woord, van allerlei verachtelijke en afschuwelijke ondeugden bezoedeld is.

De merkwaardigste gebeurtenissen van dezen veldtogt beknopt bijeen te vatten, is het oogmerk van het geschrift, waarmede wij ons nu onledig houden. Het moge tot eene kleine bijdrage strekken, om de edele deugden, den waren heldenmoed, de onverwrikbare getrouwheid, de verhevene zelfsverlooching en de vurige Vaderlandsliefde te doen uitblinken, van een volk, dat gering in aantal, nederig en vredelievend, zedig en vol godsvrucht, alleen door zijne deugden, in alle tijden en in alle werelddeelen eenen roem heeft verworven, veel schooner en duurzamer dan die van heerschzuchtige werelddwingers en rusteloze veroveraars, wier nagedachtenis door de nazaten van millioenen slagtoffers gevloekt wordt.

Laat ons echter vooraf met korte woorden den loop der gebeurtenissen nagaan, welke dezen heiligen Kruistogt gewettigd en onvermijdelijk gemaakt hebben.

Zoolang er goede en slechte menschen op de wereld leven, zullen zich ook in elk land kwaadwilligen bevinden, die heimelijk of in het openbaar ontevreden zijn met de bestaande wetten en regering; natuurlijk, om dat de booze mensch even zeer alle maatschappelijke orde verfoeit, als hij de deugd zelve haat. Zoo was het ook vooral in België gesteld, waar eene groote menigte

zulke kwaadwilligen bij-een genesteld waren, en waar het dom gemeen, vol onkunde en bijgeloof, aan den leiband der priesters gebonden, voor de kuiperijen van listige onruststokers een ruim veld oplevert. Sedert meer dan twee jaren voor de uitbarsting van den opstand, was het, onder anderen in Brussel, duidelijk bemerkbaar, dat zich aldaar eene wezenlijke *zamenzwering* tegen de wettige regering had gevormd, welke zich aanvankelijk in het geheim uitbreidde, maar weldra dagelijks meer en meer vermetel het hoofd opstak. Twee voorname partijen waren duidelijk daarbij te onderscheiden, namelijk die der zoogenaamde *Jakobijnen*, of vijanden van alle wettige instellingen en voorstanders van omwenteling en regeringloosheid, en die der *Jezuïten*, of heethoofdige voorstanders van het priesterlijk wereldgezag, ten koste van alle volksverlichting en algemeene beschaving. Beider heimelijk doel was het ondermijnen van het gezag der Nederlandsche regering, om elk voor zich hare snoode oogmerken te bereiken. Sommige hoofden dezer partijen bespeurden echter dat zij, afzonderlijk werkende, geene van beide gemakkelijk haar oogmerk zoude bereiken. Zij sloegen derhalve, ondanks hunne verschillende geartheden, de handen in-een, om gezamenlijk één doel na te streven, te weten, het volk hoe langer hoe meer tegen de Regering op te ruijen, ten einde allengs een' openbaren opstand te bewerken. Aldus ontstond de gedrochtelijke partij der zoogenaamde *Unionisten*. Brussel was het algemeene brandpunt van deze heillooze *zamenzwering*.

Onder deze toedragt der zaken was het eene zeer ongelukkige omstandigheid, dat het stedelijk bestuur der stad Brussel meerendeels uit onbekwame en lafhartige mannen bestond, die eensdeels uit onkunde niet wisten wat hun te doen stond, en zich anderdeels, uit vrees, tegen de kuiperijen en misdadige aanslagen der aanstokers niet met kracht durfden verzetten. De Regering werd door de bewimpelde berigten van deze kleinmoedige ambtenaren een' geruimen tijd, nopens den waren toestand der zaken misleid, en hoe minder men ter beteugeling van het kwaad gestrengheid aanwendde, des te vermeteler werden de heimelijke bewerkers daarvan; zoo dat eindelijk hunne uitsporige roekeloosheid alle palen te buiten ging.

Eene ontelbare menigte van dagbladen, welke den zamenzweerders (*) te dienste stonden, en door de aanstokers bestuurd, geschreven en bezoldigd werden, verpestten wijd en zijd de goede gezindheid van het onnoozele volk. Ondanks eene ongehoorde welvaart, zoodanig als de bewoners van Zuid-Nederland nimmer te voren gekend hadden, ondanks tallooze weldaden, welke de Koning ruimschoots over het gansche land verspreid had, wisten de raddraaijers dat volk tot mis-

(*) Onder de aanstokers en raddraaijers behoorden toen voornamelijk DE POTTER, TIELEMANS, DE BROUCKERE, DE CELLES, DE STASSART, VILAIN XIV, VAN DE WEYER, en eenige prelaten; DUCPÉTIAUX, ROUSSEL, LEVAE, BOSCH, CLAES, JUTTRAND, MASCART, VLEMINCKES en zelfs DE POTTER, gelijk nader blijken zal, benevens anderen, behooren slechts als werktuigen in de handen der voornaamste zamenzweerders aangemerkt te worden.

noegdheid aan te zetten. Alle bedenkelijke lasteringen werden door middel der dagbladen tegen de Regering en de voornaamste staatslieden uitgestrooid; elke handeling van den Koning of van zijne ministers werd in een verkeerd daglicht en op de hatelijkste wijze voorgesteld; alle mogelijke middelen werden door de aanstokers te haat genomen, om het volk van den Koning en zijn Stamhuis afkeerig te maken, en om den besten Vorst, wiens vaderlijk bestuur hen zoo gelukkig maakte, als een verfoeijelijken dwingeland te doen voorkomen! Verbazend stak de wezenlijke voorspoed en welvaart der bevolking bij dit zoo ten eenemaal ongegronde en redelooze misnoegen af. Doch wien is het niet bekend, hoe gemakkelijk het is een volk, dat nog in diepe onkunde en bijgeloof gedompeld is, door listige drogredenen te misleiden?

Het konde niet anders of de verregaande, schaamteloze en zelfs landverraderlijke toon der dagbladen, (waarin DE POTTER en de zijnen zoo ver durfden gaan, dat zij gevat en voor de criminele regtbank gedaagd werden) moest de Regering eindelijk met het misdadig doel der Unionisten bekend maken; doch sterk in het besef van steeds het geluk der bevolking en het algemeene welzijn van het land bevorderd te hebben, en te grootmoedig om zulk eene snoode en ongehoorde ondankbaarheid te kunnen vreezen, bleef de Regering den weg der zachtmoedigheid en goedertierenheid bewandelen, in stede van de aanstokers, voor zoo verre zij bekend waren, aan het welverdiende zwaard der geregtigheid prijs te geven.

Men ruide van alle kanten het volk op, om zijne regten te doen gelden, om op de afschaffing van zoogenaaemde hatelijke belastingen aan te dringen, om de vrijheid van het onderwijs, de verantwoordelijkheid der ministers, de Jury en wat dies meer zij, bij wijze van *petitiën*, van de Regering te vorderen, en zoo doende maakte men het volk, dat tot dus verre in tevredenheid zijne welvaart genoten had, en zich met de verantwoordelijkheid der ministers even min als met de satelliten van Jupiter bemoeid had, inderdaad ijhoofdig, tot dat het rijp voor den dolzinnigsten opstand was.

De raddraaiers hadden echter niet berekend dat de uitbarsting reeds in Augustus 1830, met den verjaardag des Konings zoude plaats hebben. De door hen bepaalde tijd was de op handen zijnde opening der vergadering van de Staten-Generaal in Brussel. Eene bijzondere gebeurtenis heeft die uitbarsting bespoedigd, namelijk de omwenteling, die kort vooraf in Julij in Frankrijk had plaats gegrepen. Nogtans was er een hemelsbreed onderscheid tusschen den opstand, die in Parijs, ter zake van de verguisde volksregten geschied was, en die te Brussel zonder eenige redelijke oorzaak, door loutere miltzucht werd bewerkt. De omwenteling te Parijs was, ofschoon onwettig, door onverstandige terging van den volksgeest te weeg gebragt; de opstand van Brussel had geene hoegenaamde billijke oorzaak. Het is echter hier de plaats niet om dit verder te ontwikkelen.

De raddraaiers hadden, gelijk gezegd is, alle midelen om hunnen heilloozen invloed op de gemoederen

der onkundige menigte uit te oefenen, zoo wel te baat genomen, dat zij ook door kuiperijen de hand wisten te krijgen in de keuze der tooneelstukken, welke op den grooten schouwburg moesten voorgesteld worden. Zoo hadden zij reeds eenen geruimen tijd stukken doen opvoeren als *Wilhelm Tell* en dergelyken, die de geschiktheid hebben om den volksgeest op te winden en, zoodra die volksgeest eenmaal eene misdadige leiding heeft bekomen, daaraan eene meer en meer verderfelijke wending te geven. Op den avond van 's Konings verjaardag werd dan ook een soortgelijk, algemeen bekend stuk, *Het sprakelooze meisje van Portici, of het oproer te Napels*, voorgesteld.

Eenige dagen te voren had er eene zichtbare beweging en gisting in de stad geheerscht, welke een duidelijk voorteeken van een geweldig oproer was voor ieder een die niet, gelijk het stedelijk bestuur van Brussel, ziende blind wilde zijn. Oproerige plakaten werden *ongestraft* op den helderen dag aangeplakt; bijeen-schelingen van volk uit de laagste klassen werden ongehinderd toegelaten; een zwerm van berooid vreemd volk was ter stad ingeslopen, zonder, zoo het scheen, de minste opmerkzaamheid bij het bestuur te hebben verwekt. In één woord, de zamenzweerders hadden de handen volkomen vrij gehad, en toen eindelijk, reeds op den 20 Augustus, de volksbewegingen van zulken ontrustenden aard werden, dat niemand het doel daarvan langer konde miskennen, maakte het stedelijk bestuur bekend, dat de illuminatie en andere vreugde-bedrijven van den 24 dier maand, tot nader bevel,

niet zouden plaats hebben, *ter oorzaak van het ongunstige weder!* Dat met deze belagchelijke weêrsvoor-spelling door de nu meer en meer vermetel wordende zamenzweerders den draak werd gestoken, dat zij de hoofden bijeenstaken en zeiden: *de Regering is bang*, en dat zulks hunnen euvelmoed nog meer versterkte, behoeft geen het minste betoog.

Op den dag van den 24 Augustus was er in de stad eene ongewone stilte, gelijk die welke gewoonlijk een onweder voorafgaat. Het woest getier der vorige dagen scheen een einde genomen te hebben, doch men bespeurde in de volkrijkste straten talrijke bijeenscholingen en eene ongemeene drukte onder de menigvuldige voorbijgangers.

Zoodra het tooneel geopend werd, stroomde er eene onnoemelijke menigte volks in, zoo dat de zaal meer dan vol gepropt was, en op verre na niet allen die het verlangden er binnen konden komen. Op het Muntplein (*) zag men een aantal afzonderlijke troepen van gemeen volk, met een welgekleed man bij elken troep, die hun bevelen gaf en geld uitdeelde. Velen dezer aanstokers waren, zoo men beweert, met namen bekend.

Uit alle deze omstandigheden blijkt een zeer belangrijk feit, hetwelk trouwens door den ganschen loop der gebeurtenissen sedert lang ten overvloede bevestigd is geworden, te weten, dat de uitbarsting van den opstand te Brussel geenszins het gevolg is geweest eener overspanning van een werkelijk misnoegd volk;

(*) Het plein waar de schouwburg is opgericht.

maar het vooraf berekend uitwerksel eener opzettelijk beraamde *zamenzwering* van de hoofden der beide vereenigde partijen, welke de verderfelijke factie der Unionisten vormden.

Midden onder de voorstelling hoorde men de meer dan half met omgekocht graauw opgevulde zaal van den schouwburg weêrgalmen van de kreet: *Laten wij gaan!* Dit was het afgesproken teeken, en oogenblikkelijk stortte een drom van woestelingen ter zale uit, onder het getier en geschreeuw van *Weg met den Koning! Weg met Holland! Leve Frankrijk!* (*)

De bovengemelde groepen, waarbij zich dit uitvaagsel des gepeupels vereenigde, namen thans ieder haren aangewezen weg, om onder brandstichten, moorden, en plunderen de stad te doorkruisen. De gruwelen die hierbij plaats grepen, zijn te algemeen bekend om hier omstandig vermeld te worden. Het oproer, hetwelk buiten allen twijfel, indien een *chassé* te Brussel het bevel gevoerd hadde, in de geboorte gesmoord zoude geweest zijn, had nu het aanzien van eenen volslagen opstand van België tegen Nederland bekomen, en er was, van dit oogenblik af, aan geene bevrediging of herstelling der wettige orde meer te denken.

Ziet daar de aanleiding tot den opstand in weinige woorden geschetst. Volgen wij nu even beknopt den

(*) Een ooggetuige verzekert, dat deze kreten door de raddraaiers werden aangeheven. Het gemeen riep en schreeuwde alles door elkander, nu eens *Leve de Potter!* dan eens *Leve Napoleon!* dan weder *Vivat de Libertait!* *Vivat de Fransoisen!* en dergelijken meer.

loop der voornaamste gebeurtenissen, tot het oogenblik waarop Nederland het lang getergde en lang verdiende strafzwaard tegen het verraderlijk België trok.

Wanneer er, gelijk wij gezien hebben, voor en bij de uitbarsting van het oproer, bij de leden van het Brusselsche bestuur schandelijke kleinmoedigheid, lafhartig pligtverzuim en dwaze vrees heerschte, laat het zich gemakkelijk begrijpen, dat van hunne zijde de verwarring, die na de uitbarsting heerschte, eer vermeerderd dan verminderd werd. Alles is op dit tijdstip eene aan-een schakeling van de ongerijmdste voorredingen der muiters, en van de ongeschiktste maatregelen des bestuurs tot herstel van de rust.

Aldus werd een volk, hetwelk steeds aan onkunde, dweepzucht en bijgeloof ten prooi, brooddronken en roekeloos, met snoode ondankbaarheid, de weldaden waarmede het door onzen Koning overladen was, vergat, door eenen hoop onruststokers, wier eenig doel was, onder begunstiging der algemeene verwarring, bevrediging voor hunne eigene heersch- en hebzucht te vinden, in de diepste ellende gestort. Verblind en verbijsterd door de schoon klinkende en zoo dikwerf misbruikte leuze van *Vrijheid*, waande het misdadig, doch ongelukkig gepeupel eerlang een gouden tijdperk te zien opdagen, en ondervond maar al te spoedig dat de opstand, welke de zamenzweervers *eene roemrijke omwenteling* durfden noemen, alleen het belang van die rustverstoorders moest bevorderen, hoe meer het volk door hen rampzalig werd gemaakt.

Eene laatste edelmoedige poging van den Prins van

Oranje, die zich zonder bedekking van troepen in het oproerige Brussel gewaagd had, om de verleide bevolking van hare noodlottige dwaling terug te brengen, was niet alleen vruchteloos afgeloopen, maar de Prins ontkwam ter naauwernood het lijfsgevaar, waarin hij door verraders gelokt was geworden.

Van het geschreeuw over de grieven, gingen de raddraaijers nu over tot het geroep om *afscheiding van Nederland*, en later ontzagen zij zich niet, gelijk in het vervolg blijken zal, den Koning en zijn Stamhuis openlijk af te zweren. De opstand verspreidde zich middelerwijl allengs over geheel België.

Reeds de scheiding van België en Nederland was een punt, hetwelk niet zonder de bemoeienis der Mogendheden, welke door het traktaat van 1814 de vereeniging der beide landen vastgesteld hadden, beslecht konde worden.

Intusschen stegen verwarring en ellende in Brussel ten hoogsten top. Eene ontelbare menigte vreemd gespuis, dat er als afschuwelijke bandieten uitzag, was achtervolgens in die stad geslopen, om zich door plundering en roof te bevoordeelen. Het gemeen ontzag niets meer. De burgerwachten werden hier en daar ontwapend; eene Commissie van veiligheid, tot handhaving der rust benoemd, konde evenmin iets ten uitvoer brengen. Geen wel gezind noch gegoed burger was in de stad voor brandstichting en plundering vrij. Gruwelen welke de pen weigert te beschrijven, kenschetsten deze steeds hooger klimmende ellende.

In dezen uitersten nood trokken onze troepen op den

23 September binnen de stad Brussel, om de orde en de veiligheid der wel gezinde bewoners aldaar door kracht van wapenen te herstellen. De verraderlijke aanstokers van den opstand hadden de bevolking met bedreigingen van plundering door de Hollandsche troepen en andere logens tot wanhoop en razernij gebragt. Reeds op het eerste gerucht van het binnen trekken der troepen was alles in het werk gesteld om eenen hardnekkigen tegenstand te bieden. Ondanks de grootste dapperheid onzer braven, konden zij in Brussel niet alleen de massa van het graauw niet meester worden, maar moesten eerlang met een aanzienlijk verlies uit de stad terug trekken en het verdwaasde volk aan zijn noodlot overlaten.

Niets kan schandelijker zijn dan de verraderlijke handelwijze der Brusselaren bij deze gebeurtenis. Niet alleen werd overal uit de huizen op onze dappere troepen geschoten, maar steenen, balken, meubelen, kagchels, zelfs sterk-water, in een woord, al wat maar onder het bereik der munitie kwam, werd verpletterend en vernielend op hen nedergeworpen. De muren der kelders waren open gehouwen, om daarvan eene lange reeks van verschansingen te vormen; de straten waren met de opgegravene steenen, met wagens, en allerlei andere voorwerpen verstopt en ondoorgankelijk gemaakt; hier en daar waren bedekte kuilen gegraven, die met ongebluschte kalk waren opgevuld, kortom, geene gruwelen zijn bedenikbaar, die niet door het trouwelooze Brussel ten verderve onzer dapperen waren te baat genomen.

Men was in Nederland sints eenige dagen, bij gebreke van berigten, in de smartelijkste onzekerheid nopens den uitslag van deze hagchelijke onderneming geweest, toen men in 's Gravenhage een bericht uit het hoofdkwartier van Prins FREDERIK ontving, behelzende, dat de troepen den 26sten September, des avonds, na zich sedert den 23sten met uitstekende dapperheid in hunne stelling gehandhaafd te hebben, aangevallen waren door eene massa van opstandelingen, die tevens brand in 's Konings paleis hadden gesticht, gelijk reeds vroeger in het paleis der Staten-Generaal had plaats gehad (*); dat men dienvolgens genoodzaakt was geweest het paleis te ontruimen, en eindelijk de stad te verlaten. De afmarsch was geregeld volbragt, en het hoofdkwartier te Dieghem, drie vierde uurs van Brussel gevestigd. Doch deze gedenkwaardige gebeurtenis verdient hier eene meer omstandige beschrijving.

Ons leger was bij de 8000 man sterk, en betrok op den 23sten de hoogte in den omtrek van Dieghem, in drie colonnes, welke ten zes ure, toen Prins FREDERIK aangekomen was, den weg naar Brussel insloegen. De troepen werden bij het doortrekken der dorpen Stever en Schaerbeek vriendelijk door de bewoners ontvangen, en men dacht natuurlijk dat het leger in Brussel het zelfde onthaal zoude vinden. Die stad genaderd zijnde, vernam men dat er geene de minste maatregelen van wederstand genomen waren. Alles was ook in rust

(*) Het paleis des Konings ligt aan het eene einde, en dat der Staten-Generaal aan het andere einde van het Park.

en stilte. Naauwelijks echter maakten de troepen zich gereed om, zonder eenig vijandig vertoon, de Schaerbeeksche Poort te bezetten, of onverhoeds werd uit alle de omliggende huizen op een aantal officieren, die zich vol vertrouwen voorwaarts begeven hadden, verraderlijk geschoten, zonder dat men de daders te zien konde krijgen. Hierop rukte de infanterie voorwaarts, en twee stukken van onze rijdende artillerie deden de poort open springen en renden naar het Park. Zoowel onder de infanterie als onder de artilleristen, die niet aanstonds door troepen gedekt konden worden, vielen in een oogenblik een aantal dooden (*). Het Park werd nu, benevens de Boulevards tot aan de Leuvensche poort (welke mede in bezit werd genomen) door onze troepen bezet, die aldaar vier dagen stand hielden, schoon zij, door het aanhoudend vuur uit huizen, kelders enz. van alle kanten te gelijk bestookt wordende, schrikkelijke verliezen leden. Het paleis van Prins FREDERIK werd door het graauw in den brand gestoken. De bovenstad of het hooge gedeelte van Brussel (het Park en diens omtrek) werd geheel verwoest. Het geschut van onze zijde moet den muitelingen mede een ontzettend verlies berokkend hebben. Deze laatsten ontvingen echter uit alle omliggende plaatsen talrijke versterkingen, zoo dat de Koninklijke troepen, na de heldhaftigste inspanningen, voor het overmagtig verraad moesten zwichten en, terug trekkende, het rampzalig misleide volk aan den heilloozen invloed der zamenzweerdens ten prooi lieten.

(*) Onder anderen de Majoor der artillerie KRAMER.

Door deze rampzalige gebeurtenis hadden de opstandelingen niet alleen met der daad hunne afscheiding van Nederland bewerkstelligd, maar ook op eene laaghartige en verraderlijke wijze, vijandelijkheden aangevangen, die niet onvergolden konden noch mogten blijven.

De hoofden der opstandelingen benoemden thans eene zoogenaamde provisionele regering. Hiertoe had aanleiding gegeven de terugkomst van den al te beruchten DE POTTER, die met de zijnen, na hunne gevangenschap, terstond uit handen van den openbaren scherpregter loon naar werken hadden moeten bekomen. Deze woelgeest werd zelfs aan het hoofd der provisionele regering gesteld. (*)

(*) De verregaande, onder den mantel der volksgezindheid zeer lomp overdekte zelfzucht van dezen ouverlaat, straalt nergens beter door dan in de volgende proclamatie, welke hij bij zijne komst in Brussel op den 27sten September afkondigde:

» Waarde Medeburgers!

» Ziet daar mij in uw midden!

» De wijs waarop gij mij ontvangen hebt, heeft mij diep » getroffen; de herinnering daarvan zal nimmer uit mijn » geheugen gewischt worden. Ik zal *alles* doen om mij uwer » en het Vaderland waardig te maken.

» Dapper Belgisch volk! gij hebt *roemrijk* overwonnen; weet » gebruik te maken van uwe overwinning.

» Laten wij eendragtig zijn, Medeburgers! en wij zullen onver- » winbaar zijn. Laten wij de orde onder ons bewaren, dezelve » is ons onmisbaar om onze onafhankelijkheid te behouden.

» Vrijheid voor allen! Gelijkheid van allen voor de hooge » magt, voor de Natie; haar wil bestaat in de wet!

» Burgers! wat wij (*) zijn, zijn wij door u; wat wij doen » zullen, zullen wij voor u doen.

(geteekend) DE POTTER."

(*) Hier is de republikein ijlhoofdig geworden, en waande voorzeker toen reeds *Eerste Consul* of *Dictator* te zijn.

Van nu af begon de Nederlandsche jongelingschap eene onweerstaanbare drift aan den dag te leggen, om de wapenen ter verdediging van het Vaderland en den Koning op te vatten. De Regering nam maatregelen, om aan deze loffelijke geestdrift op de geschiktste wijze te voldoen, en weldra was alles wat niet door dringende omstandigheden of ligchaamsgebreken daarin verhinderd werd, gereed om den heiligen strijd voor godsdienst en haardsteden, voor de regten van Vorst en land, met gegrond vertrouwen op de hulp van eene regtvaardige Voorzienigheid, op den eersten wenk des Konings aan te vangen. 's Lands Hooge Scholen werden verlaten; de fiere jongelingen zeiden aan hunne studiën voor eenen onbepaalden tijd vaarwel, om zich onder de banieren van Oranje te scharen en voor het Vaderland ten strijde te trekken; de bloem der edelen toonde geene mindere geestdrift, en weldra waren meer dan 100,000 dapperen gereed, neen, zij brandden van begeerte om voor de zaak der geregtigheid het zwaard te trekken.

Geene besluiten noch maatregelen der Nederlandsche Regering vermogten thans meer den staat der zaken in België tot de wettige orde terug te brengen. Ten overvloede echter bekleedde de Koning den Held van Waterloo met eene uitgestrekte volmagt in de Belgische Provinciën, waar het grondwettig gezag nog erkend werd. Belgische staatsdienaren werden den Prins van Oranje toegevoegd, om de verlangens der Belgen met wet en orde overeen te brengen; edoch alles was vergeefs. De raddraaiers hadden een' te

grooten invloed op het gemeen bekomen, en het viel hun gemakkelijk hiermede de welgezinden te bedwingen. De verst-mogelijk getrockene lankmoedigheid van den Prins van Oranje, werd door hen met vermetelen hoon beantwoord. Hunne onbeschaamdheid vermeerderde van dag tot dag; weldra wierpen zij openlijk het masker af, en verklaarden België onafhankelijk.

Elk tijdperk van dezen opstand is geschandvlekt door tallooze trekken van laaghartig verraad, meimeed, snoode ondankbaarheid en allerlei verfoeilijke, den mensch onteerende ondeugden. Men denke slechts aan de geheel wederregtelijke gevangenhouding en mishandeling van de garnizoenen te Mons, Doornik, en andere plaatsen; aan den gruwelijken, met meer dan tijgerwreedheid gepleegden moord jegens den overste GAILLARD, te Leuven! aan de martelingen eenen VOORTMAN aangedaan; en hoe vele gruwelen niet meer! Doch wij zullen voor dit oogenblik een gordijn over die afzigtelijke tooneelen werpen; en alleenlijk nog aanmerken, dat de verraderlijke aanval op onze troepen in Antwerpen, door den grijzen held CHASSÉ, den 27sten October op eene nadrukkelijke wijze gewroken werd. In weinig uren tijds deed hij met bommen en granaten een aanzienlijk gedeelte van de stad, en ook het Entrepôt in asch en puin verkeeren, en gaf aldus een waardig antwoord op de schaamteloze eischen, welke hunne verachtelijke afgevaardigden den edelen held hadden durven voorstellen. (*)

(*) Zie nopens deze merkwaardige gebeurtenis het *Rapport van den Majoor VAN DER WUJ, aan Z. K. H. Prins FREDERIK DER NEDERLANDEN, wegens het voorgevallene, sedert den 24sten October 1830, te Antwerpen.*

Den 10^{den} November werd het zoogenaamd *Nationaal Congres*, uit twee honderd leden bestaande, te Brussel, met eene lasterlijke, en door overdrijving zelve bespottelijke redevoering van DE POTTER geopend. De merkwaardigste besluiten dezer vergadering zijn die van den 18^{den}, 22sten en 24sten November, verklarende 1°. de onafhankelijkheid van België, 2°. dat de monarchaalconstitutionele regeringsvorm voor dat land wordt aangenomen, en 3°. dat alle de leden van het Huis van Oranje ten eeuwigen dage van alle gezag in België zullen uitgesloten blijven.

Het Nationaal Congres begreep toch, dat er tot eene monarchale regering een monarch vereischt wordt. Genoegzaam gansch Europa door, bedelden zij om eenen Souverein, zonder gehoor te vinden. Nergens eenen Koning kunnende verwerven, benoemde men bij voorraad den heer SURLET DE CHOKIER tot Regent.

De Mogendheden die te Parijs door het traktaat van Mei 1814, de Belgische Provinciën met Nederland vereenigd hebben, om daarvan het Koningrijk der Nederlanden te vormen, hadden middelerwijl gevolmagtigden naar Londen afgevaardigd, om aldaar over de vereffening der geschillen (gelijk het genoemd werd) tusschen Nederland en België te beraadslagen. Op de protocollen, welke deze vergadering van tijd tot tijd in het licht heeft gegeven, zijn (gelijk straks nader blijken zal) vele en zeer gegronde aanmerkingen gemaakt; evenzeer als dit met opzigt tot hunne handelwijze jegens Holland en België is geschied; doch het behoort niet tot ons onderwerp daaromtrent in bijzonderheden te

komen. Bescherming der opstandelingen, wederstreving van de regtmatigste vorderingen onzes Konings, eeuwigdurende wapenschorschingen, die door de barbaarsche muitelingen, voor welke niets heilig is, geduurzaam lafhartig geschonden werden, en eindelijke erkenning van hunnen onwettigen Koning LEOPOLD, hiertoe bepaalt zich al wat de Conferentie van London met hare vijftig en meer protocollen heeft uitgerigt.

De tusschenkomst dezer niet-tusschenkomende autoriteiten, had van den beginne af de strekking, zoo niet het doel, om de verwatene muiters in hunnen euvelmoed te versterken. Dezen werden dan ook, onder de zekerheid van zich ongestraft allerlei laagheden, rooverijen, geweldplegingen, plunderingen en sluipmoorden te kunnen veroorlooven, van lieverlede volslagene barbaren. Een afschuwelijk tafereel zoude men van hunne schanddaden kunnen ten toon hangen, doch wij zullen ons daarbij nu niet verder ophouden. Alleenlijk behoort niet onvermeld te blijven hunne lafhartige aanranding van 's Konings Kanonneerboot Nr. 2, welk vaartuig bij stormweder, ondanks alle gepaste maatregelen en zorgen van den bevelhebber, den edelen VAN SPEYK, bij Antwerpen, aan lager wal en in het bereik der woestelingen geraakte, die *onder schijn van hulp aan de schepelingen te willen toebrengen*, dadelijk aan het plunderen sloegen, en de vlag wilden neêrhalen, om hun schanddoek daarvoor in de plaats te hijschen. Dit gebeurde op den 5den Februarij 1831. Hoe de heldhaftige bevelhebber van dit vaartuig de eer der Nederlandsche Vlag in dezen

hoogsten nood wist te redden, en tevens den hoon op de snoode vijanden te wreeken, zal de hier volgende Dagorder van den generaal CHASSÉ genoegzaam kenbaar maken :

» KRIJGSBROEDERS !

» De dag van den 5^{den} heeft ons wederom een tref-
» fend bewijs opgeleverd, wat ware heldenmoed en
» onbevleete trouw aan Koning en Vaderland ver-
» mogen ; daar wij integendeel eene nieuwe proef van
» laagheid en wreedheid, welke men slechts bij de
» onbeschaafde volkeren verwachten kan, van onze
» vijanden ondervonden hebben.

» De Kanonneerboot N°. 2, gecommandeerd door
» den braven Luitenant ter zee J. C. J. VAN SPEYK,
» door den storm, bij het bassin te Antwerpen tegen
» de kade gedreven zijnde, werd deze boot dadelijk
» door het graauw bestormd, hetwelk, op het dek
» gesprongen zijnde, de Nederlandsche Vlag naar be-
» neden rukte, terwijl anderen op den wal staande,
» onder het laden hunner geweren, schreeuwden, de
» Brabandsche Vlag daarvoor in plaats te hijschen.
» De Luitenant VAN SPEYK, zich overmand ziende,
» nam het heldhaftig besluit, het vuur in het kruid
» te steken, waardoor hij met vriend en vijand in de
» lucht sprong.

» Hoezeer het verlies van dezen dapperen officier
» met zijne braven te bejammeren is, geeft deze hel-
» dendaad echter aan Europa een bewijs, dat men den
» alouden roem van Neêrlands Vlag met nadruk weet
» te handhaven ; terwijl onze vijanden zich verzekerd

» kunnen houden, dat indien zij zich durven ver-
 » meten, een der oorlogsschepen of het citadel aan te
 » randen, hun hetzelfde lot te wachten staat; hetwelk
 » almede het geval zoude geweest zijn met zijner
 » Majesteits korvet *de Komeet*, welke den 20sten De-
 » cember jongstleden tegen de Kaaï bezet was, wan-
 » neer door den braven Kapitein Luitenant ter zee
 » KOOPMAN reeds alles tot zoodanigen stap voorbereid
 » was, toen die bodem gelukkig weder op ruim water
 » werd gebragt, en waarvan aan den vijandelijken
 » bevelhebber op eene officiële wijze kennis is gegeven.

» De luisterrijke dood van den onvergetelijken Lui-
 » tenant VAN SPEYK geeft hem eene plaats in de ge-
 » schiedenis naast CLAESSENS en HERMAN DE RUYTER,
 » en de late nakomelingschap zal zijn aandenken met
 » erkenenis zegenen.

» Welaan dan, mijne krijgsbroeders! nemen wij het
 » vast voornemen, een voornemen dat eed en pligt
 » vervult, dat onze vijanden nimmer dan op puin-
 » hoopen en op onze lijken triomferen zullen; en laat
 » altijd onze laatste uitroep zijn: *Leve de Koning!*

De Luitenant Generaal,
 kommanderende het Citadel
 van Antwerpen.

(geteekend)

Baron CHASSÉ."

Tot spijt van den venijnigen laster van het Belgisch
 plundergeboefte, zegt een begaafd schrijver (*), zal de

(*) Zie *Hollands Leeuw ontwaakt*, blz. 440.

onpartijdige geschiedenis de daden in geheugenis houden, niet slechts van den *eenigen* VAN SPEYK, maar ook

Van eenen fuselier CLAUSSE, die in een gevecht bij Maastricht (*) zijn' gekwetsten krijgsmakker ENGSTER van het slagveld draagt, doch door de rebellen hard vervolgd, den dierbaren last nederlegt, met talrijke, welbestuurde geweerschoten die onmenschen op de vlugt jaagt, en aldus zijnen makker het leven redt.

Van eenen VAN HAREN, Roomsche Katholiek pastoor bij het garnizoen te Mons, die, kort na het uitbarsten van den opstand, met levensgevaar zich van het Hollandsche vaandel des regements, bij hetwelk hij zich bevond, meester maakte, zich hetzelfde om het lijf bond, en de trouwloozen verlatende, wien hij zijne herderlijke zorg verder onwaardig keurde, langs omwegen naar Holland ontsnapte, en 's Lands geredde vlag aan onzen Koning bragt.

Van eenen matroos, HOBEIN, die op de hoogte van Biervliet, in het water sprong en, onder eene hagelbui van vijandelijke kogels, met de grootste koelbloedigheid, eene sloep, behoorende tot de Kanonneerboot voor den kapitalen Dam gestationneerd, vlot maakte, en met haar 's Lands vlag redde. (†)

Van een Koninklijk jager, J. H. PEEREBOOM, die aan het einde van het dorp Esbeek, alleen een kwartier uurs lang een levendig geweervuur onderhield tegen acht munitiers, tot dat zijne krijgsmakkers ter hulp kwamen aansnellen. (§)

(*) Den 19^{den} Januarij.

(†) Den 20sten Maart.

(§) Den 2^{den} April.

Van eenen fuselier, HENDRIK VAN LEUVEN, tot de bezetting der Citadel van Antwerpen behoorende, die van eene caponnière naar beneden sprong, en in het gezigt van eenige honderd verschrikt uit een stuivende muitelingen, het door hen geplant oproervaandel met zijne tanden aan flarden scheurde. (*)

Welke andere heldendaden kunnen de Belgen tegen deze en zoo vele andere ten toon spreiden, dan die van eenen CARTOUCHE of eenen SCHINDERHANNES?

Om hiervan overtuigd te zijn leze men het werk van LIBRY-BAGNANO, getiteld *Les Belges appelés au Tribunal de l'Europe*, enz. Wij zullen hier slechts eenige weinige staaltjes van verraad en ondankbaarheid uit dat werk aanhalen:

De Baronesse DUVAL (zegt de schrijver) tot dus verre in Brussel berucht door hare ongebondene levenswijze, had noch rust noch vrede, alvorens zij met eigene handen eenen grenadier van de garde vermoord had. Deze furie loste twee geweeerschoten op hem, uit het venster van een huis in de *Rue Royale*, dat op het park uitziet.

De schrijver verhaalt, (bladz. 86) en zulks wordt van elders ook bevestigd, dat, bij den intogt van Prins FREDERIK in Brussel, eene menigte vrouwen, niet uit de gemeene volksklasse, maar van alle rangen en standen, zeer net uitgedost, zich voor de deuren harer woningen vertoonden, houdende eene flesch wijn of bier in de hand, en dien drank aan de krijgslieden, die voorbij trokken, aanbiedende ter hunner verfris-

(*) Den 17^{den} Mei.

sching. De soldaat geen kwaad vermoedende van vrouwen, die hun minzaam toespraken, zette nu zijn geweer neder, strekte zijne hand uit om het gevulde glas aan te vatten, bragt het aan zijne lippen, en op dien eigen stond leiden moordenaars, die achter de half opene deuren of vensters stonden, lafhartig op hem aan, en doodden of verminkten hem met velen zijner brave spitsbroeders, welke op deze wijze de slagtoffers van hun goed vertrouwen zijn geworden.

De wondheeler TRUMPER, die den aanval der struikroovers tegen de troepen, die van den kant der Vlaamsche poort waren binnengetrokken, bestuurde, doodde met eigen hand een der officieren, die zich aan het hoofd dier troepen bevonden, en zie hier op welk eene verraderlijke wijze hij den moord volbragt.

TRUMPER had dien officier zeer goed gekend. Zich deze omstandigheid ten nutte makende, gaat hij regt op hem aan, waaijende met zijnen hoed, luid schreeuwende: *Vivat*, en tot teeken van vriendschap hem de hand toereikende. De officier herkent TRUMPER en meent in hem eenen vriend te zien, die zich aan het hoofd van eenige welgezinde burgers bevindt. In deze heillooze vergissing, laat de officier, die in de eene hand zijn sabel, en in de andere den toom van zijn paard hield, een oogenblik dien toom los om de hand van TRUMPER te drukken. Deze houdt de hand des officiers stijf vast, en trekt met de andere hand een pistool uit zijn rok, schiet den officier dood, rukt hem van zijn paard af, gaat daar zelf op zitten, en geeft daarop aan het graauw het teeken tot den aanval

op de koninklijke troepen, welke men tot aan de oude koornmarkt had doen voortrukken, onder het vriendschappelijkste onthaal, ten einde ze zoo veel te gemakkelijker en langer te kunnen bevechten.

En inderdaad, die brave soldaten, welke aldus zonder eenig wantrouwen in de stad waren voortgerukt, moesten, op hunnen terugtogt, tot aan de Vlaamsche poort, niet alleen het vuur der moordenaars doorstaan; maar steenen, kokend water, kokende olie, brandend hout, meubelen, ongebluschte kalk, sterk-water, alles werd uit de vensters en van de daken op de troepen geworpen, terwijl men ze, zonder eenig gevaar te loopen, uit de keldergaten beschoot; men was tien tegen een, en voor alle gevaar behoed, terwijl de soldaten zonder beschutting waren.

De pen weigert de gruweldaden te schetsen, welke, gedurende de vier dagen begaan zijn, en welke *den Belgischen naam met eene eeuwige schande bedekken....* Hetgeen het ijselijkste is om te verhalen, is, dat diegenen, welke de meeste weldaden van den Koning hadden genoten, zich het meest verbitterd tegen zijne soldaten toonden.

De heer MOYARD, zoo gaat de schrijver voort, had een pensioen van den Koning bekomen. Het oproer barst uit, en MOYARD is een der hevigste voorstanders der muitelingen.

MAX. DELFOSSE had van den Koning eene aanzienlijke som gelds ontvangen tot onderstand van zijne fabriek van sterk-water te Vilvoorden. Vervolgd wordende, en op het punt zijnde van in de gevangenis te worden ge-

worpen, wendt hij zich tot den grootmoedigen Monarch, en het is aan de nieuwe weldaden van dezen, dat hij zijne vrijheid en de instandhouding zijner fabriek te danken heeft. Het oproer barst uit, en DELFOSSE levert het sterk-water, waarmede de muitelingen de oogen der soldaten van zijnen koninklijken weldoener verbrandden!

De generaal MELLINET, die noch na, noch voor den val van KAREL X, in Frankrijk konde terugkeeren, uit vrees van zijne dagen op de galeijen te eindigen, als hebbende twee vrouwen getrouwd, was voornamelijk door zijn slecht gedrag tot de uiterste armoede gebragt, en zoude, zonder de weldaden der koninklijke familie, meer dan eens daaronder zijn bezweken. Het oproer barst uit, en de generaal MELLINET is een der eersten, die zich aan het hoofd der muitelingen stelt!

De boekbinder SAUVAGE had, uit het fonds ter aanmoediging der nationale nijverheid, eene aanzienlijke som gelds bekomen, waarvan het grootste gedeelte, om dit in het voorbijgaan te zeggen, met slemperijen en in slechte gezelschappen was verteerd. Het oproer barst uit, en SAUVAGE wordt officier in het leger der muitelingen!

De beruchte VAN DER SMISSEN, door den Koning tot den adelstand verheven en tot baron benoemd, had meer dan dertig duizend gulden genoten, om eene fabriek van Vermicelli, gelijk aan die van Italie, op te rigten. Het oproer barst uit en de *baron* VAN DER SMISSEN stelt zich aan het hoofd der muitelingen!

KESSELS reist het land rond met het geraamte van

een' walvisch, en wordt in zijne smerige speculatie met eene aanzienlijke som door den Koning ondersteund. Het oproer barst uit, en de eerlooze KESSELS plaatst zich aan het hoofd van de artillerie der muitelingen.

Zekere SAINT ROCH, eigenaar van eene glasblazerij, ontvangt, tot tweemaal toe, eene aanzienlijke som uit het fonds der nijverheid, tot onderstand voor zijne fabriek, en wordt daarenboven tot ridder van den Nederlandschen Leeuw benoemd! Het oproer barst uit, en SAINT ROCH snelt, aan het hoofd der Boreins, den muitelingen te hulpe!

De eerlooze WEISSENBRUCH, drukker des Konings, is gedurende den tijd van vijftien jaren, bijna jaarlijks door zijnen koninklijken weldoener ondersteund geworden, zonder welken onderstand hij, in eene gevangenis of in een gasthuis, van ellende zou zijn omgekomen. Het huis van WEISSENBRUCH heeft nimmer opgehouden de verzamelplaats te zijn van alle kabalen, die den opstand hebben voorbereid (*); en indien WEISSENBRUCH niet zelf de wapens heeft opgevat, zoo is zulks alleen, om dat hij, gelijk men weet, even lafhartig, als slecht en ondankbaar is.

De onderneming der diligences van BUSO heeft van den Koning aanzienlijken onderstand genoten. De hoofden van die onderneming waren met de doodvijanden van den Vorst in vriendschaps-betrekkingen. Naauwe-

(*) LESBROUSSART, MELLINET, VAN DE WEYER, 'DE POTTER EN TIELEMANS waren de vrienden van dat huis, en laatstgenoemde, een bakkerszoon van de hoogstraat te Brussel, is zelfs met eene dochter van den met zoo vele weldaden des Konings overladen boekdrukker gehuwd.

lijks was het oproer uitgebarsten, of zij hebben allen, als om het zeerst, het masker afgeworpen.

De drukker TENÉE, een schurkachtig bankroetier, had van 's Konings milddadigheid onderstand genoten voor zijne uitgave der Latijnsche klassieke schrijvers. Eenigen tijd daarna, op het punt staande van failliet verklaard te worden, verzoekt TENÉE opschorsing van betaling, en verkrijgt die ook. Het oproer barst uit, TENÉE vat het geweer op voor de muitelingen, en, met de wapens in de hand krijgsgevangen gemaakt, wordt hij (onbegrijpelijk !) losgelaten, in plaats van doodgeschoten te worden.

Dan, genoeg van deze schandelijkheden; van DAINE en vele anderen zullen wij niet gewagen, en liever, ten slotte, hier nog eenige ophelderingen laten volgen, nopens de omstandigheden welke onzen Koning ten laatste jegens de Belgen geene andere keuze overlieten, dan het lang getergde en welverdiende strafzwaard.

Na dat namelijk de vergadering der gevolmagtigde ministers van de vijf groote Mogendheden, welke de bepaling der voorwaarden van scheiding op zich hadden genomen, bij wijze van *protocollen*, (waaryan hooger bereids melding is gemaakt) eenigen van die staatsstukken hadden uitgevaardigd, welke geen ander gevolg hadden dan verlengde wapenschorsingen, bragten zij ten laatste, bij hun 11de en 12de protocol, eenige voorwaarden van vergelijk te berde, welke, ofschoon altijd nog veel meer in het belang der oproerige Belgen dan met regt en billijkheid overeen te brengen was, niet te min als niet geheel onbestaanbaar met de eer en het belang onzer natie, door den Koning en de Staten-Generaal

tot grondslag eener scheiding en eindelijke bevrediging aangenomen werden. De woeste muiters echter verwierpen in hunnen euvelmoed deze voorwaarden, zonden de protocollen aan de Conferentie terug, terwijl een hunner zoogenaamde vertegenwoordigers (de naar ziel en ligchaam blinde RODENBACH) het voorstel deed om, bijaldien men meer dergelijke staats-stukken ontving, ze aan den minister van oorlog te zenden om er patronen van te laten maken. Zulke onbeschoftheden en zoutelooze spotternijen duiden genoegzaam aan, welk eenen graad van achtbaarheid de Vergadering der Vertegenwoordigers van de opstandelingen kenmerkte. Zelfs wisten zij (wonderlijk te melden) door hun vreesselijk getier (*),

(*) Er is geen volk op den aardbodem, dat meer geraas en getier maakt dan de Belgen; zelfs de Franschen zijn op verre na zoo winderig niet. Het zoogenaamde *Lawaai* der Belgen is werkelijk een algemeene karaktertrek van dat volkje. Wanneer twee of drie Belgen met elkander in gesprek zijn, al is het (gelijk schier altijd) over de onbeduidendste zaken, wordt men door hun geweldig schreeuwen en brallen in den waan gebragt, dat er een twintigtal personen druk en hevig redekavelen. Men verbeelde zich nu een Brüsselsch Congres! SYLVANUS VAN DE WEYER, een basterdzoon der vrouw van eenen Commissaris van politie, die tijdens het bestuur van LODEWIJK NAPOLEON, naakt en berooid in Amsterdam kwam, doch door eenen huisvriend (een Amerikaansch scheepskapitein en de eigenlijke vader van SYLVANUS) ondersteund werd, deze SYLVANUS VAN DE WEYER, thans Ambassadeur van België te Londen, is een der grootste schreeuwers van zijn land. Zijne onbeschoftheid is bekend, onder anderen door zijn bezoek aan den Heer CH. DURAND, te Gent, dien hij in zijn eigen huis verraderlijk wilde vermoorden, en hierin verhinderd wordende, hem deerlijk mishandelde. Tot dit heldenstuk had SYLVANUS echter nog eenen medehelper bij zich.

hoe zinneloos het ook ware, inderdaad, naar het schijnt, de voor eenen algemeenen oorlog zoo beduchte gevolmagtigden der Conferentie eenen panischen schrik aan te jagen. In hunne onthutsheid, en hoewel zij het gemelde 12de protocol als een onverwrikbaren, onherroepelijken grondslag ter bevrediging hadden uitgevaardigd, weken zij ten gevalle der Belgische schreeuwers daar weder van af, en bragten achtereenvolgens nog eene reeks van protocollen te voorschijn, die even zeer het onderwerp der algemeene verontwaardiging als bespotting zijn geworden. Eenigen tijd na de verkrachting van het 12de protocol, verschenen de beruchte *achttien artikelen*, welke door de Conferentie aan de Nederlandsche Regering als preliminairen van vrede werden voorgelegd, en in vele zeer gewichtige punten regtstreeks tegen de bepalingen van het 12de protocol strijdig waren, zoo dat aan de zijde van onze Regering, zonder opoffering van de eer, de veiligheid en het duurzaam welzijn des Vaderlands, aan geene toetreding tot die artikelen te denken was. Omstandig en onwederlegbaar is ook de onregtmatigheid van die zoogenaamde preliminairen aangetoond geworden, in het grondig beredeende antwoord van onzen waardigen minister **VERSTOLK VAN SOELEN**, hetwelk allezins verdient in zijn geheel nagelezen te worden, om zich van de weifelende staatsbemoeijenissen der Conferentie een juist begrip te vormen. Wij moeten ons hier vergenoegen, van dat doorwrochte staatsstuk alleen het slot aan te halen:

» Toen de uitbreiding van het oproer den steun van
» de Geallieerden des Konings noodig had gemaakt,

» riep Zijne Majesteit, overeenkomstig de traktaten,
» derzelyver medewerking in tot herstel van de wettige
» orde. Hoewel de Conferentie van Londen zich met
» dat doel vereenigde, nam zij, in plaats van te
» trachten het te bereiken, gelijk zij er de hoop van
» had doen voeden, welras eene tegenovergestelde rig-
» ting, door de uitkomsten en gevolgen van den op-
» stand aan te nemen. Echter verkondigde zij luide,
» dat, uitgaande van het beginsel der scheiding van
» Holland en België, de regten van het eerstgenoemde
» land geëerbiedigd en gehandhaafd zouden worden.
» Bij haar 12de protocol stelde zij grondslagen voor,
» bestemd om de scheiding van België en Holland te
» vestigen. Ondanks gewigtige beweegredenen, om die
» grondslagen niet te beamen, nam de Koning die
» aan, met het oogmerk, om zonder verwijl die bui-
» tenlandsche vrijheid aan Holland weder te geven,
» en hetzelfde de voortduring dier binnenlandsche rust
» te waarborgen, welke te eerbiedigen het den Belgen,
» bij art. 7 der annexe A, uitdrukkelijk is opgelegd.
» België sloeg eenen anderen weg in. Het ging voort
» met achtervolgens nieuwe, niet vol te houden eischen
» in het midden te brengen, onttrok zich aan de voor-
» gestelde schikking, en ging zich tegen de Conferentie
» met gedragingen te buiten, tot nu toe in de ge-
» schiedrollen der diplomatie onbekend.

» Deze staat van zaken ettelijke maanden voortduren-
» de, zag zich de Koning in de verplichting gebragt,
» aan te dringen op de uitvoering der verbindtenis
» door de Conferentie aangegaan, van, namelijk, Bel-

» gië tot naleving der voorgestelde grondslagen van
 » scheiding te noodzaken. De Conferentie stelde den
 » 1sten Junij als uiterlijken termijn ter aanneming aan
 » de autoriteiten van België. Deze termijn en de eerste
 » dagen dier maand zonder uitkomst verlopen zijnde,
 » verwittigde de Conferentie de gevolmagtigden des
 » Konings, bij eene nota van den 7^{den} Junij: dat, ten
 » gevolge van narigten, den vorigen dag uit Brussel
 » ontvangen, de Belgen zich ten opzichte der vijf Mo-
 » gendheden, door aanneming der grondslagen van
 » scheiding, niet in het standpunt hadden geplaatst,
 » waarop zich de Koning, die tot deze zelfde grond-
 » slagen ten volle toegetreden was, opzigtelijk haar
 » bevond; dat lord PONSOMBY bepaaldelijk was terug
 » geroepen; dat de generaal BELLIARD, van wege het
 » Gouvernement Zijner Majesteit den Koning der Fran-
 » schen, bevel had ontvangen Brussel te verlaten, zoo
 » ras lord PONSOMBY zou vertrekken, en dat zich de
 » Conferentie met het beramen van maatregelen bezig
 » hield, welke de verbindtenissen door de vijf Mogend-
 » heden, jegens den Koning aangegaan, zouden kun-
 » nen vereischen.

» Zoo was de stand der zaken den 7^{den} Junij, en
 » het Gouvernement Zijner Majesteit ging voort met
 » het maken van toebereidselen, ten einde zijne eigene
 » middelen met die der vijf Mogendheden te vereenigen
 » om het gewenschte oogmerk te bereiken, toen het
 » vernam, dat de Conferentie, in plaats van, ter uit-
 » voering der stellige schikkingen, door haar jegens
 » den Koning aangegaan, van hare zijde middelen van

» dwang te beramen , besloten had , *eenen geheel ver-*
» *schillenden gang te nemen* , en dat zij , de weigering
» der Belgen , om de bepaalde grondslagen aan te
» nemen , inwilligende , zich met een *nieuw ontwerp*
» van schikkingen bezig hield , *lijnregt strijdig met het*
» *eerste* , bij uitstek *nadeelig voor de erkende regten*
» *van Holland* , en den stempel dragende van den
» voordeeligen uitslag der pogingen van de zijde der
» Belgen te Londen aangewend , even zoo als van den
» vurigen wensch , om ter hunner gunste in alle inwil-
» lingen toe te stemmen , welke geschikt konden zijn ,
» om aan dezen een gunstig onthaal in België te ver-
» zekeren.

» De achttien artikelen , welke aan beide partijen
» zijn voorgesteld als een ontwerp van preliminairen
» van een vredesverdrag , zijn deze berigten komen
» bevestigen. De onverwachte inhoud van dat stuk
» heeft Zijne Majesteit des te grievender getroffen ,
» daar , blijkens deszelfs resultaat , de Conferentie niet
» een eenige der veelvuldige aanmerkingen door de
» Gevolmagtigden der Nederlanden te berde gebragt ,
» heeft vermeend te moeten opnemen. De meesten dezer
» artikelen schijnen voort te vloeijen uit eene overeen-
» stemming met hen , die het gezag in België uitoefe-
» nen : maar , zonder zich bij den schijn op te houden ,
» is het eene daadzaak , dat zij aan België en aan
» Holland te gelijk werden medegedeeld , en dat men
» het kabinet van 's Gravenhage niet vooraf over der-
» zelve inhoud raadpleegde , gelijk Zijne Majesteit kon
» verwachten , uit overweging van het standpunt ,

» waarop Hoogstdezelve zich, door aanneming van de
 » grondslagen der scheiding, jegens de Conferentie ge-
 » plaatst had; van het eerste doel, dat aanleiding had
 » gegeven tot de bijeenkomst van de Gevolmagtigden
 » der vijf Mogendheden en des Konings, en van dat-
 » gene, wat een *wettig Vorst*, steunende op *gerechtig-*
 » *heid en verdragen* het REGT heeft van te vorderen,
 » wanneer het de ondersteuning van zijnen persoon en
 » zijne getrouwe volkeren *tegen de overweldigingen*
 » *van opstandelingen* gelden moet.

» Hoe ernstig, voor het overige, de crisis wezen
 » moge, in welke een zamenloop van nootlottige om-
 » standigheden Europa, en Holland meer bijzonder
 » heeft gewikkeld, zullen de pogingen des Konings,
 » kalm te midden der algemeene beweging, steeds
 » strekken om door vereeniging van gematigdheid met
 » vasten wil, het onweder af te wenden. Op het
 » voorbeeld der gematigste Souvereinen, zal hij voor
 » den nooddwang kunnen wijken, door die genen zijner
 » onderdanen, welke zich aan zijn gezag onttrokken
 » hebben, aan hun lot over te laten, maar nimmer
 » zal hij aan dezen de regten van Holland ten offer
 » brengen. Een bedaard onderzoek nu, den Koning
 » overtuigd hebbende, *dat de preliminaire artikelen de*
 » *dierbaarste belangen des Vaderlands aan den opstand*
 » *ten spel zouden geven*, kan hij dezen niet aanriemen,
 » en moet hij op nieuw van de zijde der vijf Mogend-
 » heden vorderen, gelijk ik zulks, bij deze, de eer
 » hebbe, in Hoogstdeszelfs naam te verrigten, de *uit-*
 » *voering der wederzijdsche verbindtenis tusschen de*

» *Mogendheden en den Koning gesloten*, wat de eersten
» betreft, bij het 11de en het 12de protocol, en ten
» aanzien Zijner Majesteit, door Hoogstderzelver toe-
» treding tot de grondslagen der scheiding, *welke de*
» *Conferentie zelve in haar 19de protocol heeft verklaard*
» *te zijn ONHERROEPELIJK.*

» Van sedert het begin des Belgischen opstands,
» heeft de Koning niet opgehouden bewijzen te geven,
» hoe zeer hem het medewerken tot behoud van den
» algemeenen vrede aan het hart lag; maar *Zijne*
» *Majesteit kan niet toegeven aan het beginsel, dat*
» *deze vrede ten koste der eere en des welzijns van*
» *Holland alleen verworven moet worden*; een beginsel
» te gelijkertijd strijdig met het gevoel van zijn goed
» regt en zijne waardigheid en met het belang zelf
» van het behoud des algemeenen vredes, welke verre
» van in duurzaamheid te winnen, niet anders dan
» hevig geschokt zoude kunnen worden door een volk,
» gehoorzaam aan de wetten, en getrouw aan zijne
» instellingen, op te offeren aan eene bevolking, die
» de maatschappelijke banden verbroken heeft en de
» regten van anderen niet eerbiedigt. De Koning rekent
» te veel op de vriendschap en de verlichte staatkun-
» de zijner Bondgenooten, om zich niet te vleijen,
» dat zij deze gevoelens met hem deelen zullen. Over-
» bodig zoude het zijn hier op te merken, dat het be-
» houd van Europa's vrede niet alleen afhangt van de
» medewerking van België; dat er alzoo voor dezen vre-
» de niets gewonnen zoude zijn, door het geschilpunt
» van Brussel naar 's Gravenhage over te brengen, en

» dat de noodzakelijkheid, waartoe zich de Koning
 » mogt gedwongen zien, om gewapenderhand billijke
 » voorwaarden van scheiding te trachten te verwerven,
 » juist die crisis zou doen geboren worden, welke de
 » wijze en menschlievende bedoelingen der vijf Mogend-
 » heden zoeken voor te komen.

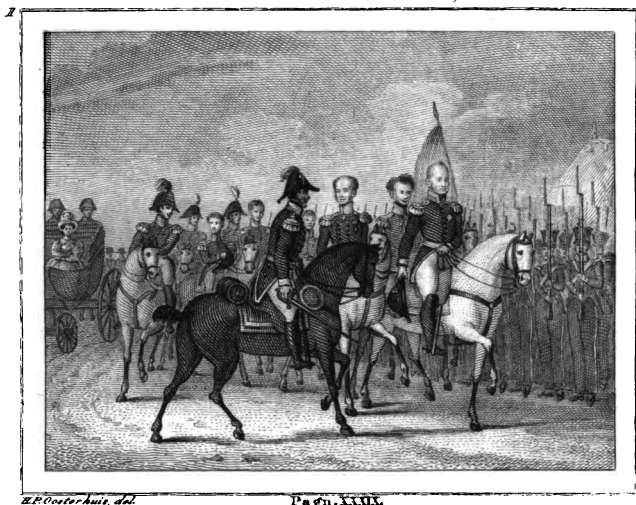
» Wat de *keuze van eenen Souverein voor België*
 » betreft, beroept zich de Koning op de verklaring der
 » vijf hoven in het 12de en het 19de protocol vervat,
 » dat, namelijk in hun oog de Souverein van dat land
 » noodwendig aan de beginselen van het bestaan des
 » lands zelf beantwoorden moet; door deszelfs persoon-
 » lijken toestand aan de veiligheid der naburige Staten
 » voldoende moet zijn; te dien einde, zonder eenige
 » terughouding of uitzondering, *de schikkingen, voor-*
 » *komende in de protocollen 11 en 12, MOET AANNEMEN*
 » en zich in staat bevinden, derzelver vreedzaam genot
 » aan de Belgen te verzekeren.

» Ten gevolge dezer verklaring, die door des Konings
 » aanneming der grondslagen van scheiding in het 12^{de}
 » protocol vervat, eene *verbindtenis jegens denzelfden*
 » geworden is, zoude *Zijne Majesteit, in gevalle een*
 » *Prins, tot de souvereiniteit van België geroepen,*
 » *deze souvereiniteit aanvaardde, en er bezit van nam,*
 » *zonder vooraf de gezegde schikkingen aangenomen te*
 » *hebben, dien Vorst niet anders kunnen beschouwen,*
 » *dan als door deze daad alleen in eene hostile houding*
 » *tegen Hoogstdezelve geplaatst en als haren VIJAND.*”

Met regt hebben zelfs de uitheemsche dagbladen met
 hoogen lof van dit staatsstuk gewaagd, als rustende op

zulke onwrikbare gronden van regt, en met zulk eene waardigheid en kracht van redenering ontwikkeld, dat geen mensch die zijn gezond verstand bezit, de regten van Nederland tot het opvatten der wapenen in twijfel kan trekken. Wij behoeven dus hier niets meer bij te voegen, dan dat de Belgen, na schier, gelijk gezegd is, alle hoven vruchteloos om eenen Souverein rond gekropen te zijn, eindelijk, met vertreding van alle overeenkomsten, eigendunkelijk de souvereiniteit van hun bedorven land opdroegen aan LEOPOLD, *Prins van Saksen-Coburg*, die ook van zijnen kant, ondanks de nadrukkelijke verklaring van onzen Koning, zich niet ontzien heeft die souvereiniteit aan te nemen, en zich aldus op te werpen tot Hoofdman der opstandelingen, terwijl hij zich hierdoor te gelijker tijd tot Vijand van Nederland verklaarde.

Na dit beknopt overzicht der voorafgegane gebeurtenissen en der gegronde aanleidingen tot den oorlog, gaan wij over tot de meer aangename taak, om de schoone trekken en merkwaardigheden van den roemrijken *Tiendaagschen Veldtogt* aan te duiden.

'S KONINGS WAPENSCHOUW IN HET KAMP BIJ ARNHEM.

HOOFDWACHT TE OIRSCHOT.

MERKWAARDIGHEDEN

UIT DEN

TIENDAAGSCHEN VELDTOGT

DER NEDERLANDERS IN BELGIË.

Onze fiere jongelingschap brandde nu sinds omtrent een jaar van de begeerte, om de Belgen voor hunne zoo lang straffeloos geblevene smaadredenen, laf gezwets, plunderingen, geweldenarijen en duizend andere schanddaden meer, met het zwaard in de vuist te kastijden. Het ongeduld was algemeen en groot in de reijen onzer dapperen, die nu reeds zoo vele maanden lang, door opgedrongen traktaten van wapenschorsing genoodzaakt waren geweest, de aanhoudende schendingen dier zelfde traktaten, werkeloos aan te zien.

Een blijde straal van hoop doortintelde hunne van vaderlandsliefde blakende harten, toen op den 23sten Julij, de KONING in persoon de troepen in oogenschouw nam, welke op de heide van Reijen vereenigd waren (*). Aandoenlijk was het en treffend, den Landsvader, met zijne zonen en kleinzonen, in het midden van zoo vele braven te zien, die, tot den dood getrouw,

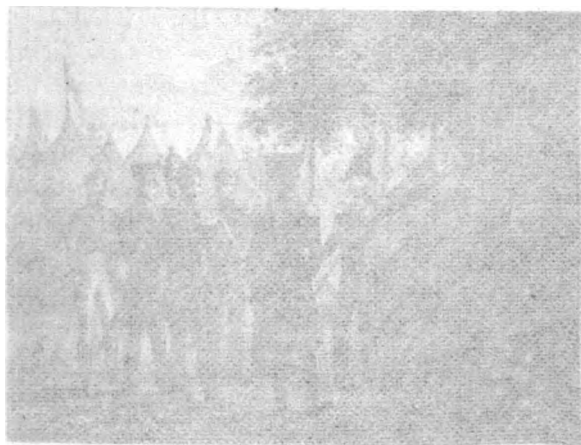
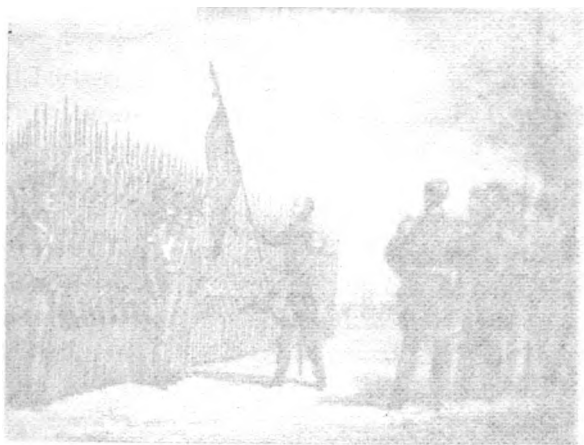
(*) Zie Plaat I.

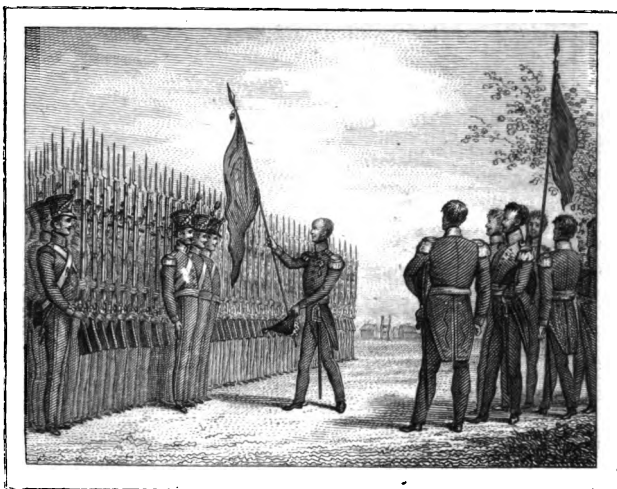
gereed waren, goed en bloed voor het Vaderland ten offer te brengen. Onbeschrijfelijk was de geestdrift, welke de komst van den geliefden Monarch en zijne krachtige aanspraak bij het leger te weeg bragt.

Na den afloop dezer plegtige wapenschouwing, waren de Koning en de Prins van Oranje reeds naar 's Hertogenbosch vertrokken, toen Prins FREDERIK de aanwezige generaals en verdere hoofdofficieren voor de tent van den Hertog van SAKSEN-WEIMAR bij elkander riep. In hun midden staande, gaf hij hun te kennen, » dat de » Koning ten uiterste tevreden was geweest over de goe- » de houding der troepen, maar bijzonder over de door » hen aan den dag gelegde geestdrift en over de me- » nigvuldige bewijzen van liefde, trouw en gehechtheid, » door Hem in den morgen van dien dag ontvangen.

» Het tijdstip is misschien zeer nabij, mijne Heeren, » vervolgde de Prins, » dat Zijne Majesteit zal moeten » gebruik maken van die geestdrift en van dat ver- » langen, *om den vijand onder de oogen te zien*, ten » einde met het zwaard in de vuist, de regten van » Oud Nederland te doen gelden, terwijl Z. M. er op » rekent, op den dag wanneer het zwaard getrokken » moet worden, die zelfde bewijzen van liefde en » trouw bij het leger te zullen aantreffen." (*)

(*) Men heeft uit het slot der Inleiding ontwaard, dat de verregaande miskenning van Nederlands regten en de troonsbeklimming van den Belgischen hoofdman LEOPOLD, de vijandelijkheden thans geheel onvermijdelijk maakten. De oorlogsverklaring werd in tijds aan het Belgisch bewind gezonden, en daarvan werd ook aan de ambassadeurs der vreemde hoven, als van eene binnenlandsche zaak, kennis gegeven.

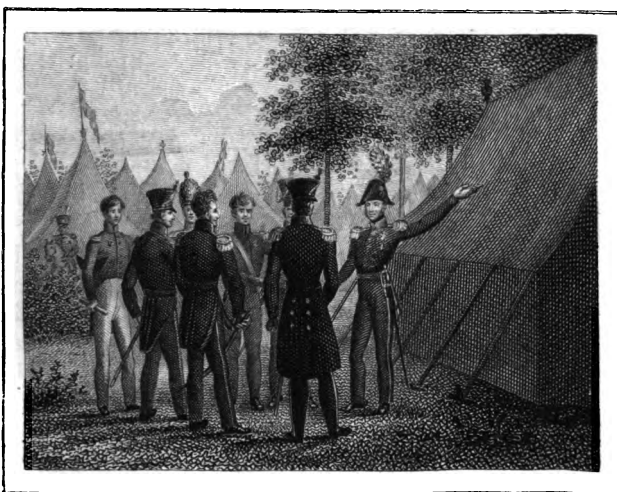

L. Breukelaar, f. del.

Page. XLV.

UITRIKING DER VAANDELS DOOR DEN PRINS VAN ORANJE TE NIJMEGEN.

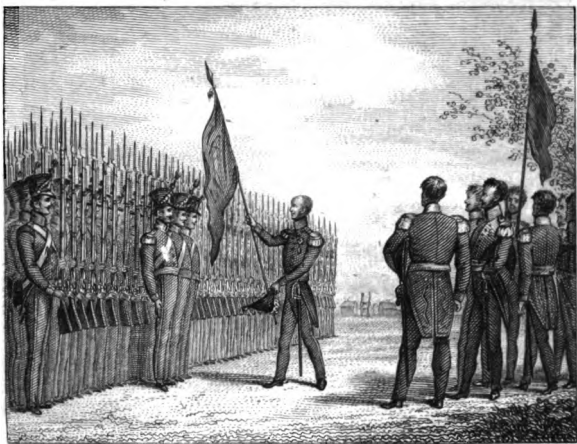

Ryan Schandael, del.

Page. I.

H. Nieuwenhoff, f. del.

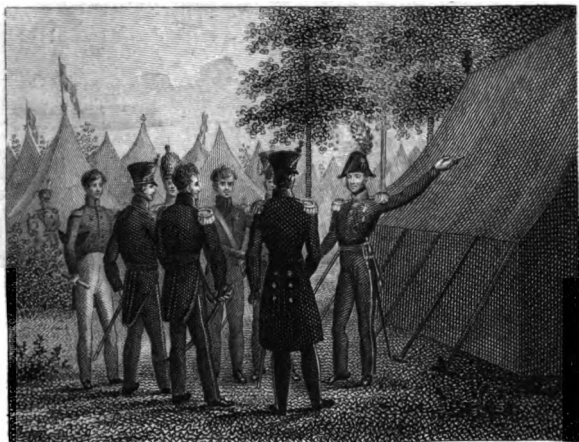
DE PRINS VAN ORANJE VERKONDIGT 'SKONINGS BEVEL: 'DOORWELTYS.'

H. Breukelaar, f. del.

Pl. 40. XLV.

UITRIJKING DER VAANDELS DOOR DEN PRINS VAN ORANJE TE 'SHERTOGENBOSCH.

Van Schendel, del.

Pl. 41. L.

W. H. van der Kamp

DE PRINS VAN ORANJE VERKONDIGT 'SKONINGS BEVEL: 'DOORWARTS.'

Deze weinige woorden, met eene zichtbare ontroering uitgesproken, maakten op de omstanders eenen diepen indruk, en mannelijke tranen van onwederstaanbaar vaderlandsch gevoel biggelden langs de wangen der oude krijgslieden. De Generaal VAN GEEN nam vervolgens het woord. Hij bedankte den Prins in naam der tegenwoordig zijnde officieren voor den vereerenden lof van wege den Koning ontvangen, terwijl hij met verrukking daarbij voegde: » Zijne Majesteit zal in zijne » verwachting niet bedrogen worden; ik verzoek de » tolk der gevoelens van het leger bij Zijne Majesteit » te zijn dat allen, indachtig aan den eenmaal afgelegden eed, zich nogmaals in deze plegtige oogenblikken » aan hunnen Koning en het Vaderland toewijden. » Gereed om hun bloed voor Hem te storten, kan Uwe » Koninklijke Hoogheid aan den Koning en aan het » geheele Vaderland verzekeren, dat geen duim breed » gronds van den Oud-Nederlandschen bodem zal ver- » loren gaan, *zonder door hun bloed verkocht te worden.* » DIT ZWEREN WIJ!» Met ontdekte hoofden, de handen uitgestrekt, was het of deze woorden als een elektriek vuur de gelederen doorliepen; en dit, door allen met geestdrift uitgesproken: DIT ZWEREN WIJ! zal eene der schoonste bladzijden onzer nieuwe Vaderlandsche geschiedenis versieren.

De aandoening belette den jeugdigen Vorst onverwijd te antwoorden; na zich eenige oogenblikken hersteld te hebben vatte hij het woord weder op, zeggende, dat het hem leed deed, dat de Koning hiervan geen getuige was geweest, doch dat hij niet zoude nalaten Zijne

Majesteit nog dien zelfden avond daarmede bekend te maken.

Inderdaad waren de geestdrift en het ongeduld onzer troepen onbeschrijfelijk groot; doch dit was geenszins bevreemdend. Immers toen (gelijk wij in de Inleiding meer uitvoerig vermeld hebben) de opstand te Brussel den 24sten Augustus 1830 was uitgebarsten, was de verontwaardiging, over het snood gedrag der ondankbare en redelooze Belgen, algemeen bij de echte Nederlanders ten hoogsten top gestegen, en zoo dra die opstand het aanzien van openbare vijandelijkheid verkreeg, werd de krijgsmoed onder onze jongelingen meer en meer ontvonkt. In alle gewesten van ons Vaderland werd door de weerbare mannen, eene blakende begeerte aan den dag gelegd, om de muiters met het zwaard in de vuist, voor het gepleegd verraad, op eene nadrukkelijke wijze te tuchtigen. Deze algemeene volkskreet bercikte weldra het oor des Konings, die ook van zijne getrouwe onderdanen geene andere zucht, geene andere handelwijze verwacht had.

Deze loffelijke inspraak van 's volks liefde voor hun Vaderland en Koning, bleef dan ook door Zijne Majesteit niet onbeantwoord. Eerlang werd door den Directeur van Oorlog aangekondigd dat aan de jongelingen, die begeerden den staat vrijwillig te helpen verdedigen, hiertoe door den Koning de gelegenheid werd aangeboden (*). In korten tijd stroomden de

(*) Zie de bekendmaking van den Directeur van Oorlog, dato 4 October 1830.

jeugdige Nederlanders van alle standen en rangen naar het leger, hetwelk zich hierdoor spoedig in een geduchten staat bevond. Wel is waar, zeer vele vrijwilligers waren in den wapenhandel nog niet geoefend, maar met de brandende zucht die hen bezielde om het Vaderland nuttig te zijn, kan men zich ligt voorstellen, met welk een onvermoeibaren ijver zij zich de ontbrekende kennis en vaardigheid wisten eigen te maken. De Regering droeg van hare zijde oogenblikkelijk zorg, om aan ervarene en bekwame militairen het onderwijs der dappere jongelingschap op te dragen.

Lange tijd verliep er alvorens het tot eigenlijk gezegde oorlogsbedrijven kwam. De troepen thans met de kern van Nederlands bloeiende jongelingschap vermeerderd, waren in onderscheidene plaatsen in de nabijheid der Noordelijke grenzen van den voorouderlijken grond gelegerd. Meestal aangename, gezonde Dorpen werden hun tot verblijf aangewezen; en hier hadden zij door de bestaande schorsing van vijandelijkheden, den tijd om in de behandeling der wapenen uitstekende voordeelen te maken, zoo wel als om zich aan het krijgsleven te gewennen.

Intusschen is het niet te ontkennen, dat deze tijd hun eindelijk, ondanks de vaderlijke zorgen van de Regering om hun verblijf zoo aangenaam als mogelijk te maken (*), lang begon te vallen. Zoo wel de regelmatigte legerbenden als de vrijwilligers blaakten van

(*) Zie Plaat II, voorstellende eene Hoofdwacht in een der Dorpen, waar het leger gecantonneerd was.

begeerte om zich met den vijand te meten, en deze begeerte was natuurlijk nog aangevuurd geworden door de verachtelijke handelwijze der Belgen, die telkens met een aantal als bandieten en struikroovers gewapende stroopers, de arme weerlooze landlieden op onze grenzen beroofden en mishandelden, en den moed onzer helden, in de zekerheid van zulks ongestraft te kunnen doen, met drieste verwachtheid tergden. Doch, keeren wij terug tot het verhaal der nu volgende gebeurtenissen.

Des avonds van den 23sten Julij bevond zich de Koning met den Prins van Oranje reeds ten 8 ure te 's Hertogenbosch, alwaar zij door den Burgemeester, door den Luitenant-Generaal opperbevelhebber dezer vesting en zijnen staf, buiten de stad ontvangen werden, als ook door de stedelijke deputatie en door de Bossche schutterij die op den Vugtschen steenweg geschaard stond. Onder een levendig vreugdegejuich, zoo wel van de ingezetenen als van de onder de wapenen staande Amsterdamsche en Vriessche schutterijen en verdere bezetting, reed de stoet, onder twee daartoe opgerigte eereboogen, de stad door tot aan het gouvernements hôtel, aan hetwelk de beminde Landsvader en zijn doorluchtige oudste zoon afstapten.

Des anderen daags verscheen de Kroonprins in de uniform van Kolonel-Generaal der Schutterijen op de Esplanade, alwaar de Bossche en Amsterdamsche schutterijen zijne komst verbeidden, ten einde uit 's Prinsen handen de voor hen bestemde vaandels te ontvangen (*).

(*) Zie Plaat III.

Onder het uitboezemen eener hartelijke aanspraak werden aan de beide korpsen deze standaarden door Zijne Koninklijke Hoogheid uitgereikt, en met geene minder treffende woorden ontvangen. De algemeene tevredenheid der dapperen gaf zich door herhaald vreugdejuichen te kennen, en des avonds werden ter vrolijke viering van dezen plegtigen dag, de kazernes van de compagnien der Amsterdamsche schutterij geillumineerd.

Onbeschrijfelijk was de vreugde welke thans door het gansche leger heerschte. Eindelijk zou dan het uur slaan, hetwelk hunne vurigste begeerte zoude bevredigen. De lang getergde, diep gehoonde, fiere Hollander zoude nu het tijdstip zien dagen, waarop hij door bewijzen van waren heldenmoed, aan zijnen broodronken vijand, en aan gansch Europa toonen konde, dat het bloed der dappere voorzaten ook nog het thans levende geslacht bezielde; het tijdstip zoude nu dagen, waarop de lafhartige muiters, wier eenige wapenfeiten in het uitplunderen en mishandelen van weerlooze landlieden bestonden, op eene geduchte wijze ondervinden zouden, wien zij zich roekeloos tot vijand hadden gesteld. Gelijk de blijde verrukking alle de gelederen des legers als een elektriek vuur doordrong, zoo verheugde zich ook eenparig het gansche Vaderland, bij het vernemen der langgewenschte kreet **TE WAPEN!** Zoo wijdden oudtijds de dappere Spartanen zich tot den laatsten man aan de verdediging van hunne wetten en Vaderland, en zwoeren met hun schild of op hun schild terug te keeren. Zoo zwoeren ook onze roemwaardige voorouders eendragtig tot den laatsten man

pal te staan, en liever met have en goed, en gade en kroost eene prooi der golven te worden, dan voor den trotschen Spanjaard, die hunne regten verguisde, het fiere hoofd te buigen.

Zoo dra de Vader des Vaderlands het lang verbeide *voorwaarts* had uitgesproken, werd door den Prins van Oranje, uit het hoofdkwartier Breda de volgende dagorde voor het leger uitgevaardigd:

» Door den wil van mijnen Vader en Koning geroepen om het bevel over zijn leger te voeren, stel ik mij aan het hoofd op den dag, waarop het woord *voorwaarts* door hem is uitgesproken. De bewijzen van liefde en trouw, welke gij reeds aan den Koning en aan het Vaderland hebt gegeven, en die den volkeren van Europa tot het schoonste voorbeeld strekken, waarborgen mij ook de dapperheid, welke gij zult ten toon spreiden op het slagveld, dat ons welligt binnen weinige dagen ten strijde wacht, voor de ware belangen van het Vaderland en tot verkrijging van voordeelige voorwaarden eener afscheiding van de gewesten, die zich onttrokken hebben aan de regering van dien zelfden Vorst, voor welken wij bereid zijn ons leven en onze dierbaarste belangen ten offer te brengen.

» Maar bij het nemen van toevlugt tot de wapenen, sluit de Koning, die een ware Vader zijner onderdanen is, geenszins den weg der onderhandelingen, hoezeer deze tot dus verre zoo vruchteloos beproefd zijn; zijne gevolmagtigden bij de Conferentie te Lon-

» den zullen aldaar, bij voortduring, de regten der
» natie blijven voorstaan.

» Wat mij betreft, ik gevoel al het gewigt van de eer-
» volle taak mij door den Koning opgedragen; en deze
» zal ongetwijfeld voor mij verligt worden door uwen
» moed, waarop ik met vertrouwen rekene, bij de
» herinnering aan de dapperheid van zoo vele oude
» wapenbroeders van alle rangen, die ik nog in uwe
» gelederen zie, en aan de geschiedenis, welke mij
» leert, wat het Vaderland van de edele pogingen van
» deszelfs schutterijen en vrijwilligers mag verwachten.

» Na Quatre-Bras en Waterloo hebben wij ons niet
» meer in gelijke betrekkingen bevonden, als die welke
» ons thans vereenigen; in dat tijdsverloop hebben er
» vele gewigtige, meestal gelukkige, doch sedert een
» jaar zeer rampspoedige omstandigheden voor ons
» Vaderland plaats gehad; mijne pligten en de wil
» mijns Konings hebben mij geroepen om een werkelijk
» deel aan de laatste staatkundige gebeurtenissen in
» Nederland te nemen. Alle mijne daden, woorden en
» bedoelingen hadden destijds eeniglijk ten oogmerk,
» om van het Koninkrijk die onheilen af te wenden,
» welke het te voorzien was dat hetzelfde konden treffen
» en welke wij tegenwoordig allen ondervinden; maar,
» daar de middelen, met zulk een oogmerk door mij
» aangewend, geene gunstige uitkomst hebben opgele-
» verd, moet ik zelf gelooven, dat ik mij in de keuze
» dier middelen heb bedrogen.

» De drijfveeren die mij bezielde, waren intusschen
» van den zuiversten aard. Thans hoop ik u, met het

» zwaard in de hand , te overtuigen , dat het bloed der
» Nassaus nog in mijne aderen vloeit , en dat geen
» offer mij te zwaar zal zijn , om het geluk te ver-
» zekeren van dien geboortegrond , voor welks onaf-
» hankelijkheid onze voorouders zoo dikwerf , met een'
» gewenschten uitslag , legermagten hebben bestreden ,
» die de hunnen verre in *getal* , maar geenszins in
» *moed* te boven gingen."

De indruk van deze proclamatie op het leger en zelfs op de gansche bevolking , was onbeschrijfelijk. Des Prinsen vroegere , verre gedreven meêgaandheid jegens de Belgen had een schier algemeen misnoegen verwekt. De verklaring zijner opregte bedoelingen en van de edelmoedige erkenenis zijner dwaling in de keuze der middelen , hêrgaf hem de volle maat van volksliefde , welke hij te voren altijd genoten , en welke hij eigenlijk nimmer opgehouden had in den hoogsten graad waardig te zijn.

Zij die hieraan werkelijk gedurende eenigen tijd konden twijfelen , bedachten niet dat het welzijn van ons Vaderland gebiedend vorderde , alle bereikbare middelen aan te wenden om te verhoeden , dat België onder eenen *vreemden* (Franschen of Engelschen) Souverein kwame , en ofschoon het den schijn had als of de Prins van Oranje den hem door den Koning gegeven last overschreed , is dit echter ten eenemaal onzeker , alzo men uit den aard der omstandigheden mogt vermoeden , dat de held van Waterloo bovendien gheime bevelen van zijnen Koninklijken vader had ontvangen , welke gecne bekendmaking konden gedogen.

Ofschoon het oproer zich nu in schier alle plaatsen van België verbreid had, waren er niet te min eene groote menigte, en wel juist onder de meest achtenswaardige klasse van inwoners, die met smart deze tooneelen van openbare verkrachting van regt en wetten aanschouwden en die innig aan den wettigen Vorst en zijn doorluchtig Stamhuis gehecht bleven. Dit mag wel eene der voornaamste redenen geweest zijn, waarom onze zoo liefderijke monarch de goedertierenheid zoo verre mogelijk wilde voortzetten. Aan den Kroonprins waren echter ongelukkig mannen toegevoegd, wier invloed in België wel is waar niet onaanmerkelijk was, maar wier karakter, gelijk nader gebleken is, zich voornamelijk door kleinmoedigheid onderscheidde. Aan de verkeerde raadgevingen dezer mannen, bijzonder aan de zwakheid van den Heer VAN GOBBELSCHROY en aan de wifelende gedragingen van den Heer LA COSTE, is het hoofdzakelijk toe te schrijven, dat de kloekhartige Prins van Oranje aangenoopt werd om de toegesnelheid tot eene hoogte te drijven, welke der goede zaak geen het minste nut aanbragt, en hem zelve voor een oogenblik een minder volkomen vertrouwen bij een gedeelte der natie deed genieten.

Bij de rustige houding welke het gansche Nederland-sche volk en vooral ook het leger onafgebroken behield; bij den fieren kriegsgeest, die de gansche natie bezielde; bij de diepe en algemeene verontwaardiging tegen de ondankbare muitelingen, van welke verontwaardiging de wijd en zijd opgehevene kreet, om afscheiding van gansch België, een der menigvuldige blij-

ken was; bij de ontzaggelijke spanning der gemoederen onder een zoo veerkrachtig en hevig getergd volk, konde het ook geene verwondering baren, dat, bij de bovengemelde omstandigheden, een groot aantal der min doorzigtige ingezetenen, in hun vertrouwen op den Held van Waterloo, voor eenen korten tijd hadden kunnen wankelen. Doch deze wankeling was zeer verre van algemeen te zijn, en alomme behield de overtuiging, ja de volkomene zekerheid, de overhand, dat eene Telg van het doorluchtig Stamhuis der aloude Redders en Bevrijders van Nederland, onmogelijk de billijke verwachtingen zijner onderzaten en landgenooten konde te leur stellen. IJverzucht omtrent al wat hunne dierbaarste regten betreft, is van ouds een der hoofdtrekken van het nationaal karakter der Nederlanders geweest, en het was hier de eerste maal niet, dat deze hoofdtrek tot dwaling aanleiding had gegeven. Weldra bewees dan ook de uitkomst op eene luisterrijke wijze, hoe ongegrond zulk eene, 's Vorsten heldhaftige telgen onwaardige, twijfelmoedigheid geweest was. — Doch keeren wij tot de gebeurtenissen terug.

Op den 1sten Augustus, op den middag, begaf de Prins van Oranje zich naar het Kamp bij het dorpje Rijen, alwaar eene magt van omtrent 25,000 man bijéén was, en maakte in persoon aan de troepen bekend, dat de Koning zijn Vader het bevel tot het voorwaarts rukken gegeven, en aan hem het opperbevel van het gansche leger opgedragen had (*). Op nieuw vertoonde zich de

(*) Zie Plaat IV.

blakendste geestdrift, en allen waren verrukt van de zuiverste blijdschap, nu het uur geslagen was, waarin zij met de wapens in de vuist, hunne vaderlandsliefde en getrouwheid aan den dag zouden kunnen leggen. Allen schaarden zich nu ook vol vertrouwen, om den geliefden Vorst, die reeds zoo menigmaal de schitterendste blijken van zijnen moed en zijne krijgsbekwaamheden gegeven had. Onder de reijen der dapperen, bemerkte de Kroonprins vele oude krijgsmakkers, van allerlei rangen, welken hij minzaam toesprak; en ook in dit plechtig uur, werd de eed van eeuwigdurende trouw en verknochtheid aan Koning en Vaderland, met het levendigste gevoel vernieuwd. Reeds vroeger had de komst des Konings zelven bij het leger, de geestkracht, welke door langdurige, vaak verwenschte werkeloosheid, voor een oogenblik verslapt scheen te zullen worden, plotseling en ter goeder ure verhoogd en opgewekt. De krachtige woorden, bij die gelegenheid door den be-minden Vorst uitgesproken, hadden de geestdrift meer dan ooit doen ontvlammen. Sedert eeuwen brak voor Nederland zulk een tijdvak niet aan. Zoo reeds vroeger de heldenmoed en vaderlandsliefde der natie krach-tig hadden uitgeblonken, thans schitterden zij wederom met nieuwen luister. Door gansch Europa weërgalmd in dit tijdsgewricht hun welverdiende lof, die vruchte-loos door lasterzucht, naijver en verblindheid nog hier en daar omneveld was geworden. Men zag moeders hunne kinderen aan het Vaderland ten offer bieden; vaders trokken met hunne zonen te velde; de echt-vriendinnen en zusters der strijders voerden onder lide

vreugdekreten, hunne mannen en broeders naar het tooneel des oorlogs. Men ontwaarde grijsaards, die zich zelfven met vreugdetranen geluk wenschten, om dat zij kloeke zonen aan het Vaderland konden schenken. Alomme hoorde men in dorpen en steden krigsrumoer en vreugdegejuich. Allen oefenden zich in den wapenhandel. Rijk en arm, aanzienlijk en gering, alles beijverde zich om de vruchten hunner spaarzaamheid en vlijt in 's Lands Schatkist te storten, ten einde in de uitrusting en behoeften der verdedigers van het Vaderland te helpen voorzien. Hier zag men eene tentoonstelling van kunstvoorwerpen, ginds eene verloting, elders weder eene inzameling, of een concert, of eene tooneelvoorstelling, waarvan de opbrengst op het altaar des Vaderlands geofferd werd. Eén geest, één verlangen, ééne heilige drift bezielde het Nederlandsche volk; de zucht, namelijk, om het Vaderland en den Vorst met goed en bloed te hulp te staan. Kinderen weenden, om dat zij nog den leeftijd niet bereikt hadden, waarin zij zich onder de banieren van onze dapperen konden scharen; ja, de gansche natie was als het ware herschapen: de kalme, bezadigde gelaats-trekken ademden thans niets dan oorlog en heldenkracht; de nieuwspapieren moesten meer dan een bijvoegsel te gelijk leveren, om blootelijk de namen der gevers en de sommen der giften te vermelden. Vrouwen offerden hunne sieraden op, om krigsbehoef ten daarvoor te doen aanschaffen; kinderen schonken met de innigste blijdschap hunne spaarpenningen weg; zelfs dienstboden gaven, wat zij bij-één hadden kunnen ver-

zamelen, ten beste van het dierbare Vaderland. Een aandoenlijk en treffend schouwspel voorwaar! Het kleinste volk schier van Europa, ving de taak aan waarvoor de magtigsten angstvallig terug waren gedeinsd; het kleine, op de wereldkaart naauwelijks zichtbare Nederland, toonde voor het oog des ganschen menschedoms, dat het onherroepelijk besloten had, paal en perk aan de overweldiging en dolzinnigheid van het zoogenaamd liberalismus te stellen, en dat het even onverzettelijk, ten aanzien der Mogendheden van Europa, zijne keus tot eene dezer twee uitkomsten bepaald had: zich als vrije en alom geëerbiedigde natie te handhaven, of met roem te gronde te gaan. Eere zij den wijzen, standvastigen Vorst, die in zulk een hagchelijk tijdsgewricht zulk eene keuze deed! Eere zij het onverbasterd volk, dat niet alleen met die keuze instemde, maar met het opvatten der wapenen en de eenparige kreet *voorwaarts!* bewees, dat het besloten had met zijnen Koning te overwinnen of te sterven (*).

Tusschen die twee uitkomsten bestaat voor den rechtschapen Nederlander geen middelweg. Wij gevoelen

(*) Onder tallooze andere uitstekende bewijzen van vaderlandsliefde, mag men ook de daad vermelden van den Heer BROUWER, een zestigjarige grijsaard, wonende in het Ginneke. Die Heer bekend zijnde met den Majoor VAN DAM VAN ISSELT, verzocht, dat deze hem zoude schrijven, *wanneer er iets te doen kwam*. Weldra ontvangt BROUWER eenen brief dat het leger te veld trekt, haalt uit zijne kast een volkomen equipment als jager van VAN DAM, trekt het aan en voegt zich als vrijwilliger bij dat korps, waar hij als een goed scherpschutter van veel nut was.

(Zie *Arrh. Cour.* 6 Aug. 1831. N°. 96.)

het en zijn er trotsch op, dat ons tijdvak niet onwaardig zal zijn, naast dat van onze groote voorzaten geplaatst te worden. Hunne schimmen en die van de vroegere Helden uit het Vorstelijk Stamhuis van Oranje, zien met welbehagen de edele geestdrift van hun nageslacht, voor Vaderland en Regt. Laat vrij de driften, de wangunst en de laster onzen billijken roem pogen te bezwalken, de tijd en de geschiedenis zullen onze eer op de schitterendste wijze doen uitblinken, terwijl de schanddaden onzer vijanden aan welverdiende verachting ten prooi zullen blijven.

» Met God moet onze regtvaardige zaak zegevieren, » sprak de aanvoerder onzes legers, op dien toon der overtuiging, welken de Waarheid alleen schenken kan. Ja, zoo sprak ORANJE, bij het geven van den oudhollandschen handslag aan hen, wier voor zestien jaren geblekene trouw hij zich nog levendig herinnerde, en wien hij bij dien handslag toevoegde: » Ook thans reken ik op uwe hulp, gelijk ik die te Quatre-Bras en te Waterloo ondervond. » Dit treffend tooneel had plaats op het oogenblik van de terugkomst der Prinsen van Oranje uit het Kamp, waar de geestdrift der troepen hem zoo ondubbelzinnig de voortreffelijke uitwerking zijner leger-orde van dien dag had bewezen. Generaals, hoofd- en andere officieren wachtten die terugkomst af, ten einde aan Zijne Koninklijke Hoogheid in zijne nieuwe betrekking voorgesteld te worden. Klein was het vertrek dat allen bevatte, ontbloot van allen uiterlijken tooi en van het gewone ceremonieel eener audientie, en echter zal men schaars eene schoo-

nere en zoo echt vorstelijke gehoorgeving in de geschiedenis kunnen aanwijzen. De trouwhartige Hollandsche handslag en trouwhartige Hollandsche woorden klonken hier in stede van het spoorgekletter van buigende zwijgers. » Ons Vaderland, mijne Heeren! » zeide de Prins, terwijl hij zich tot allen wendde, » ons Vaderland verkeert in gewigtige omstandigheden; het heeft brave en dappere mannen noodig. Vertrouwen wij op God! Ik reken tevens op uwe braafheid en moed. Gij kunt stellig op *mij* rekenen. »

Niemand bleef bij het hooren dezer onvergetelijke woorden gevoelloos. Zij vonden weerklink in ieders hart. In dit merkwaardig oogenblik bewees de onbeschrijfelijke geestdrift, die eensklaps door het gansche leger op nieuw werd opgewekt, dat, waar de woorden eens grooten veldheers door het gevoel bezielde worden, zij den ondergeschikten eene vaste overtuiging van onverwinbaarheid schenken.

Den volgenden dag, den 2^{den} Augustus, verlieten de beide Zonen van onzen geliefden Koning de wallen van Breda, terwijl de ingezetenen hen langen tijd met de diep uit het hart opwellende bede nastaarden: GOD BEHOEDE U!

Onbeschrijfelijk is de ijver, met welken onverwijd alle toebereidselen tot de ontruiming van het Kamp, ten uitvoer werden gebracht. Alles was in drukke, blijmoedige beweging; allen wenschten elkander met de grootste aandoening geluk, niets evenaarde den uitmuntenden geest, die het gansche leger bezielde. Alle

verschil van stand, rang, vermogen, denkwijze en godsdienst, verdween ten eenemale en werd als versmolten in één enkel gevoel, dat van liefde voor Koning en Vaderland. Alle burgers waren broeders, en eene volmaakte eendragt, gepaard met de innige overtuiging, dat men voor de regtvaardigste zaak het zwaard aangordde, waarborgde eene schitterende overwinning over snoode mouterij en barbaarsch geweld. Treffend stak de kalme heldenmoed onzer dapperen, bij de baldadige verwatenheid en brooddronkene onbesuisdheid onzer vijanden af.

Niets is geschikter om het regtvaardige en zuivere doel, waarmede van den kant der Nederlanders, deze veldtogt geopend werd, en bijzonder ook de grootmoedigheid van den dapperen Veldheer, in een helder daglicht te stellen, dan de volgende proclamatiën, welke door den Kroonprins bij het betrekken van het vijandelijk grondgebied, aan de bevolking en aan het leger werden uitgevaardigd, en in de Geschiedenis onvergetelijk zullen blijven:

AAN DE BEWONERS DER GEWESTEN WAAR HET
LEGER VAN Z. M. DEN KONING DER NEDER-
LANDEN ZAL DOORGEDRONGEN ZIJN.

» Aan het hoofd van het nationale leger der Nederlanden, heb ik voet gezet op uwen grond. Ik kom de vreedzame bewoners dezer gewesten gerust stellen omtrent de bedoeling van deze vijandelijke daad.

» Geen zucht naar overwinning of wraak bezielt het leger en zijnen aanvoerder.

» De Koning, mijn Vader, zendt mij met geen ander doel herwaarts, dan om billijke en regelmatige voorwaarden te verkrijgen van scheiding, tusschen de gewesten die hem getrouw zijn gebleven, en die welke zich aan zijne heerschappij onttrokken.

» Wij doen den oorlog aan om te spoediger eenen duurzamen vrede te bewerken.

» Aan de rustige bewoners van den grond, waarop ik thans sta, waarborg ik bescherming en veiligheid; zelfs ondersteuning beloof ik aan hen die der goede zaak zijn toegedaan.

» Moge soms, hier of daar, eenige onregeldheid worden gepleegd, dat altijd onvermijdelijke kwaad van een talrijk leger, elke klagt die de inwoner doet, zal door de legerhoofden worden gehoord. Op het bewijs van de misdaad zal de strenge straf onmiddellijk volgen."

DAGORDE VOOR HET LEGER TE VELDE.

» Bij het betreden van den grond, door den opstand aan het wettig gezag onttrokken, reken ik het mij tot een' eersten pligt, het vaderlandsch leger te herinneren, dat geene zucht tot veroveringen ons doet voorwaarts trekken, daar wij niets anders bedoelen, dan overeenkomstig de, door Neêrlands Koning voor geheel Europa opengelegde, staatkunde, die voorwaarden van scheiding tot Holland en België te verzekeren, welke door de bemiddelende Mogendheden als billijk zijn erkend.

» Geene wraakzucht gaat dus onze legerspits vooruit. Den vreedzamen ingezetenen zeggen wij veiligheid en

bescherming, den welgezinden ondersteuning toe. Noord-Nederland (getuige der Belgen vroegere welvaart!) is nooit hun vijand geweest, en ook nu niet, nu het zich, na vruchteloos alle middelen van vergelijk beproefd te hebben, genoodzaakt vindt, Gods beslissing tusschen hen en ons in te roepen.

» Verwart het goed gedeelte des volks geenszins met die genen die zich eigenmagtig tot zijne bestuurders hebben opgeworpen. Wij komen om hun en ons zelve den vrede weer te geven, en die verstandhouding te herstellen, zonder welke noch voor Noord- noch voor Zuid-Nederland, immer rust, geluk of bloei mogelijk zijn, en om die verstandhouding voor de toekomst op onwankelbare grondslagen te vestigen.

» *Wapenbroeders!* ik reken daarom op uwe krijgstucht niet minder dan op uwen moed; beider vereeniging moet het kenmerk zijn van dat echt vaderlandsch leger, waarover ik trotsch ben het bevel te voeren.

» Ik zal die krijgstucht des te naauwgezetter onderhouden, daar ik met de meeste zorg in alle uwe behoeften zal trachten te voorzien.

» De militaire autoriteiten van alle rangen zullen gehouden wezen, om de klagten der inwoners te hooren, zoo dra de feiten, die aan de manschappen onder hunne orders te laste worden gelegd, bewezen zullen zijn, zal men de schuldigen, naar alle gestrengheid der wetten straffen."

Wie zal niet erkennen, dat zulk een leger, met zulk eenen veldheer aan het hoofd, strijdende voor de regt-

vaardigste zaak, voor *nationaal zelfbehoud*, en derhalve met een gegrond vertrouwen op den bijstand van den Heer der Heirscharen, — onverwinnelijk moet zijn!

Plegtig werd ook op des Landsvaders bevel aan alle godsdienst-gezindheden in het rijk voorgeschreven, om in dit gewichtig tijdsgewricht den zegen des Allerhoogsten over de zoo regtmatig opgevatten wapenen af te smeeken. Op den eersten Augustus nam de Koning het volgende besluit.

» *Wij WILLEM, bij de gratie Gods,
Koning der Nederlanden, Prins van
Oranje-Nassau, Groot-Hertog van
Luxemburg, enz. enz. enz.*

» Overwegende, dat wij, sedert den aanvang van den gewapenden opstand in België, geene middelen onbeproeft hebben gelaten en geene opofferingen hebben ontzien, om, met behoud van den algemeenen vrede, te geraken tot voorwaarden van scheiding, die bestaanbaar waren met de eer en de belangen van het getrouwe Noord-Nederland.

» Dat wij als zoodanige beschouwd, en dan ook dadelijk hebben aangenomen die voorwaarden, welke ons tot dat einde door de bemiddelende Mogendheden waren voorgesteld en gewaarborgd.

» Dat wij echter, ten gevolge der jongste gebeurtenissen, de vervulling onzer billijke verwachting, omtrent de verwezenlijking van zoodanige schikking, wederom op de meest smartelijke wijze verschoven ziende, en onze beminde onderdanen niet langer vruchte-

loos kunnende doen gebukt gaan onder de lasten en kosten, welken hen sedert zoo vele maanden drukken en hunne krachten verre te boven gaan, ons, tot behoud van het lieve Vaderland, geene keus meer overig blijft, dan om, met vertrouwen op God en op de regtvaardigheid onzer zaak, door kracht van wapenen de onderhandelingen te ondersteunen, ten einde die voorwaarden van scheiding te verkrijgen, welke door de bemiddelende Mogendheden als billijk erkend en tot de vestiging van het afzonderlijk volksbestaan van Noord-Nederland onontbeerlijk zijn.

» Dat, bij het bevel aan onze dappere vaderland-sche legerbenden, om zich ten strijde toe te rusten, de eerste behoefte, die wij gevoelen, is, ons neder te buigen voor den troon van den Heer der Heirscharen, en den zegen van God Almagtig, in wiens hand het lot der volken is, op onze wapenen af te smeeken.

» Willende aan ons getrouw volk, hetwelk zich, ook door zijn godsdienstig en zedelijk gevoel, steeds zoo gunstig onderscheidt, de gelegenheid geven, om in deze kommervolle omstandigheden zich, naar het voorbeeld der voorvaderen, met ons in de bedehuizen te vereenigen, ten einde den zoo dikwerf genadiglijk ondervonden bijstand des Allerhoogsten, ook nu, voor het behoud van het lieve Vaderland, af te smeeken.

» Hebben goedgevonden en verstaan, onzen minister van Staat, belast met de generale directie voor de zaken der hervormde en andere eerediensten, behalve die der roomsch-katholieke, en den directeur-generaal voor de zaken van de roomsch-katholieke eeredienst,

aan te schrijven, om onverwijd, ieder voor zoo veel hem aangaat, de bedienaars van de godsdienst, onzentwege, uit te noodigen, om, op Zondag den veertienden dezer maand, op de wijze, die met de gebruiken en instellingen van ieder kerkgenootschap overeenkomt, de openbare godsdienst-oefeningen bepaaldelijk in te rigten tot ernstige en plegtige opwekking van hoetvaardigheid, vertrouwen en andere godsdienstige gevoelens, in verhouding met de omstandigheden, waarin het Vaderland zich bevindt, en voorts door ijverige gebeden de belangen van dat dierbaar Vaderland aan den Almagtige nederig op te dragen, en Zijnen goddelijken zegen op onze wapenen in den strijd, welke door eer en plicht geboden wordt, met ootmoed af te smeeken."

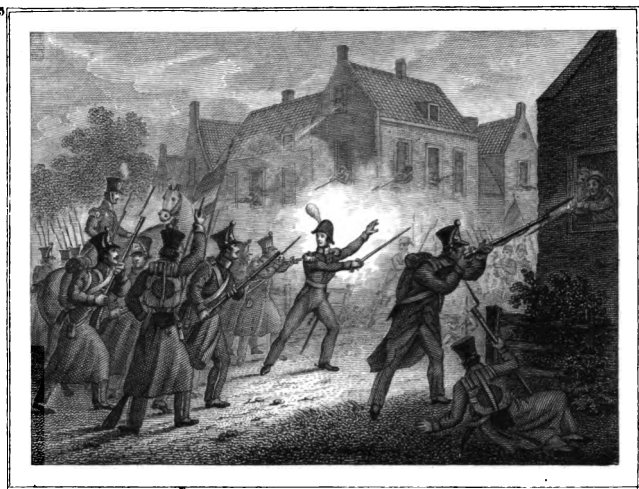
Reeds den 2^{den} Augustus was het leger in beweging, en deze dag is derhalve de eerste der *Tien* glorievolle dagen van dezen veldtogt aan te merken.

De Prins opperbevelhebber van het leger, had aan den Generaal VAN GEEN bevel gegeven, zich met de eerste divisie, onder zijn bevel staande, naar Baarle-Hertog te begeven, en zijne voorposten tot aan Sondereygen en Baarle-Brugge uit te strekken. Een korps van 400 Belgen was ter verdediging der grenzen op dit punt geplaatst, doch werd door het 2^e bataillon jagers hevig aangetast en genoodzaakt om naar Merxplas de wijk te nemen. De Generaal VAN GEEN, had de nieuwe, nog onervarene krijgslieden in de voorhoede geplaatst, om hen, terstond met den aanvang, aan het vuur te ge-

wennen. De uitslag dezer onderneming beantwoordde volkomen aan de billijke verwachting, welke men van den moed der dappere jongelingen koesterde. *Slechts vier vrijwilligers van dit bataillon werden gekwetst*, en niet *alle*, gelijk een uitheemsch Schrijver zegt (*); maar allen hadden onverschrokken het vuur des vijands getrotseerd.

De tweede divisie, onder de bevelen des Hertogs van SAKSEN-WEIMAR, had Poppel en Weelde bezet, en spreidde aan den linkervleugel van het leger de zelfde onversaagdheid en heldenmoed ten toon, welke de voorhoede van den Generaal VAN GEEN, aan den regtervleugel aan den dag had gelegd. Nabij den Eel en Ravels had, onder het oog van den Prins van Oranje, een gevecht plaats, tusschen het 2^e bataillon van de 18^e afdeeling, onder bevel van den majoor TEGELAAR, en een korps vijandelijke jagers, die door een detachement ruitery ondersteund werden. De Luitenant-generaal Hertog van SAKSEN-WEIMAR en de Kolonel BAGELAAR, plaatsten zich te voet aan de spits van een bataillon en voerden aldus in persoon den aanval tegen Ravels aan, eensdeels om zelven terstond een voorbeeld te geven, en anderdeels om de nieuwe soldaten in persoon voor te gaan en te bemoedigen. De Belgen hadden zich gedeeltelijk in de huizen verschanst, gedeeltelijk in het nabij gelegene bosch geplaatst, en boden een' vinnigen en hardnekkigen tegenstand. Maar des te kloekmoediger snelde het bataillon met den storm-

(*) Zie *Dix jours de Campagne*, enz. door CH. DURAND, blz. 112.

H.P. Oudebaan, del.

Page 22.

HET STORMENDERHAND INNEMEN VAN RAIPLEN.

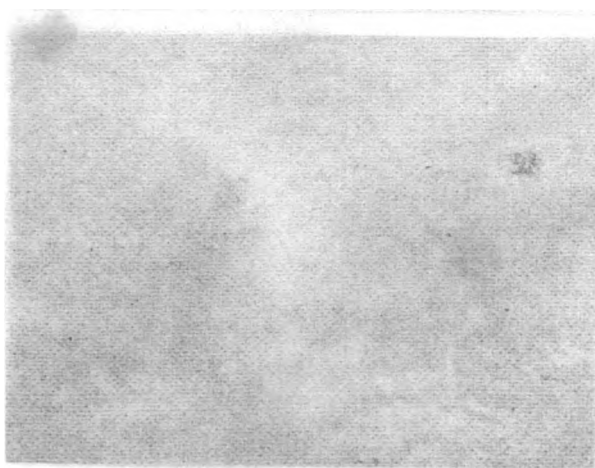

H.P. Oudebaan, del.

Page 23.

H. Steenhyt, sculp.

BIVOUAC OP DE EERSSELSCHER HEIDE.

marsch en gevelde bajonetten voorwaarts, en behaalde hier aanvankelijk reeds eene luisterrijke overwinning (*).

Eenvoudig luidde het verslag des Prinsen van Oranje aan zijnen Koninklijken Vader, nopens deze gebeurtenis ingezonden. De bescheidenheid van den onvolprezen held, deed hem met stilzwijgen de gewigtige omstandigheid voorbijgaan, dat hij zelf zich aan geen gering persoonlijk gevaar had blootgesteld, met oogmerk om de nog onervarene troepen een ridderlijk voorbeeld te geven.

» AAN DEN KONING.

» Hoofdkwartier Baerle-Hertog, den
3den Augustus 1831.

» Ik heb de eer Uwe Majesteit te berigten, dat de eerste beweging van het leger, overeenkomstig de gegevene dispositien van den dag van gisteren, is ten uitvoer gebracht: ingevolge waarvan de eerste divisie voorwaarts van Baarle-Hertog staat, hebbende de voorposten te Sondereygen en Baarle-Brugge. Bij de eerste plaats is een gevecht voorgevallen, tusschen het 2^e bataillon jagers en den vijand, wiens sterkte geschat werd op 400 man. Van dit bataillon jagers zijn drie vrijwilligers gewond. De vijand is tot Merxplas terug getrokken.

» De tweede divisie bezet Poppel en Weelde, en heeft hare uiterste voorposten tusschen den Eel en Ravels, alwaar een gevecht onder mijne oogen (†) heeft plaats

(*) Zie Plaat V.

(†) *Onder mijne aanvoering*, hadde de Prins mogen zeggen; doch de ware held acht geen lof, en vooral geen' eigen lof.

gehad tusschen het 2^e bataillon 18^e afdeeling, gekommandeerd door den majoor TEGELAAR, en vijandelijke jagers, ondersteund door eenige kavallerie. Gemeld bataillon heeft met geveld geweer den vijand uit de huizen en uit het daarbij gelegen bosch verdreven. De Hertog van SAKSEN-WEIMAR en de kolonel BAGGELAAR hebben te voet aan het hoofd van gemeld bataillon der 18^e afdeeling dezen aanval met uitstekenden moed geleid.

» Ik geef mij de eer, den majoor TEGELAAR, die het bataillon kommandeert, in de bijzondere gunst van Uwe Majesteit aan te bevelen.

» De kavallerie, onder bevel van den generaal POST, en de reserve-artillerie, staan in het bivouac te Alphen.

» Heden denk ik met de eerste en tweede divisie, de brigade kurassiers en drie batterijen rijdende artillerie daarbij gevoegd, mij voorwaarts te begeven en te trachten van Turnhout meester te worden.”

De opperbevelhebber van het leger,
WILLEM, *Prins van Oranje*.

Met den avond van den 2^{den} Augustus, werd het overal bekend dat het Nederlandsch leger over de Belgische grenzen getrokken was, waarvan het plan tot daartoe een geheim was gebleven. De beweging der troepen geschiedde met eene verwonderlijke eenparigheid, en op alle punten werd gelijktijdig aan de roepstem van den Opperbevelhebber tot één samenwerkend doel voldaan. Het eigenlijk oogmerk van den Kroonprins bleef echter noodwendig vooreerst nog een raadsel,

hetwelk ieder zich zelve naar zijne wijze van zien poogde te verklaren, terwijl elke beweging met de levendigste belangstelling werd gade geslagen.

Naar Turnhout was, blijkens het bovenstaande verslag des Opperbevelhebbers, de naastvolgende marsch van onze dapperen bestemd. De eerste aanvang van den krijgstogt was allezins geschikt geweest om den reeds onwederstaanbaren moed der onzen nog meer aan te vuren. De nieuwe vrijwilligers waren, gelijk wij gezien hebben, voor het eerst in het vuur geweest, en hadden, volgens het vereerend getuigenis hunner hoofdlieden, even zoo veel onversaagde koelbloedigheid als onwederstaanbare dapperheid aan den dag gelegd. Onder meer andere trekken van uitstekenden moed bij deze gelegenheid betoond, mogen wij hier het gedrag van vier vrijwillige jagers van het 2de bataillon jagers vermelden, te weten: de heeren GEZELSCHAP, D'HERVANT, HEES VAN DEN TEMPEL en PHAFF. De eerstgenoemde bevond zich te midden op den weg, toen men voor onze jagers de verzameling blies, door zijnen koenen moed aangedreven, bleef hij daar hij stond en had naauwelijks twee schoten gedaan of hij werd gewond, en bevond zich weldra door bloedverlies buiten staat, het veld te houden. PHAFF bleef, ofschoon reeds de dij gewond, kloekmoedig stand houden, tot dat een schot in den arm hem belette het geweer te behandelen. D'HERVANT na reeds een paar schoten gedaan te hebben, bespeurde dat hij met een derde schot eenen Belg nedervelde, riep hij uit de volheid zijns harte uit: *Nu komt het*

er niet meer op aan, ik heb toch mijnen man betaald, waarop hij voorwaarts gaande, in den linker arm gewond werd. En HEES VAN DEN TEMPEL, bleef, hoewel aan den buik gewond, bij zijne compagnie en vervolgde met dezelve de overwinning op den vijand, welke kloekmoedigheid te meer onze bewondering verdient, daar het de eerste reize was dat deze jongelingen, die in het geheel niet voor den krijgsmans stand opgeleid waren, zich in het vuur bevonden. Maar bijzonder verdient hier ook met lof gewaagd te worden van den fuselier JAN FRED. VAN WEERD, een geboren Amsterdammer, en weesjongen uit het aalmoeseniershuis aldaar. In het heetst van het gevecht werd dezen braven het been door eenen kanonskogel verbrijzeld; de afzetting had op staande voet op het slagveld plaats, en er werd bevel gegeven hem naar het hospitaal te Breda over te brengen. Deze rugwaartsche beweging verdroot den dapperen, die zich niet onthouden konde te zeggen: » dat ik mijn been kwijt ben, is niets; maar dat het zoo vroeg geschiedt en ik nog niets heb kunnen uitvoeren, dat smart mij!"

Steeds voorwaarts rukkende, trok het leger in drie colonnes naar Turnhout voort. De 2de divisie die altijd den linkervleugel uitmaakte, kwam het eerst voor die plaats aan, en tegen tien ure des morgens vereenigden zich andere troepen met haar. De 1ste en 2de divisie infanterie, de 1ste brigade ruitery en drie batterijen rijdende artillerie trokken zich niet verre van de stad bij-een, en na eenen ligten wederstand werd zij door de troepen van de 2de divisie bezet.

Als een bewijs van den uitmuntenden geest die de troepen bezielde, deelen wij hier eenen brief mede, zoo als er velen uit het leger geschreven werden. Een Utrechtsch jager, onder anderen, schreef aan zijne ouders het volgende:

» Voor eene boschachtige streek, waarin Turnhout gelegen is, komende, moesten wij op onze troepen wachten, om dat men begreep dat de vijand aldaar eene stelling had. Onze troepen waren juist aangekomen, toen op eens het kanon de nabijheid des vijands aankondigde. Wij lieten zijne taal niet onbeantwoord, zoo als gij wel zult begrijpen. Onze rede-naars, waarbij wij paronymphen waren, traden op, gaven geene schampschoten, maar als naar gewoonte, gingen zij regt op den man aan, en stopten hunne partij den mond zoo netjes, dat ze er waarachtig geene lucht meer door krijgen kon! Deze had echter ook niet gezwegen, doch sprak geene roerende taal, en trof ons niet!

» Intusschen kan ik u verzekeren, dat de moed en geestdrift algemeen waren, en dat elke vijandelijke kogel, die over onze hoofden vloog, of in onze nabijheid nederviel, met een *hoezee* werd begroet. Na eene kanonnade koos onze tegenpartij het hazenpad, en met opgeheven hoofden traden wij Turnhout binnen. Midden op de markt, voor het Stadhuis, stond een hooge vrijheidsboom, op wiens top een ellendig vlagje hing, het oproervlagje van VAN DER NOOT. De sappeurs hadden spoedig hunne zagen en bijlen gereed, bragten de noodige verkleining te weeg en stookten daarvan op

den wortel zelve een aardig vuurtje, waardoor de lucht van den oproerdamp gezuiverd werd."

Deze echt vaderlandsche geest heerschte niet alleen bij de studerende krijgshelden van Utrecht, Leyden en Groningen, maar bij alle korpsen zonder onderscheid. Krijgsknechten van beroep, schutters en vrijwilligers, veteranen en rekruten, al wat Hollander was blaakte van den edelsten heldenmoed en getroostte zich met de meeste gewilligheid, neen, met levendige vreugde alle opofferingen en vermoeijenissen.

De gansche linie onzer troepen was van nu af in eene samenwerkende beweging. Aan de regterhand van de beide Prinsen (*) was de Generaal VAN GEEN met de eerste divisie vroegtijdig van Merxplas opgebroken, en had bij het dorp Vosselaer post gevat, dwars over den straatweg, die van Turnhout naar Antwerpen gaat. De Generaal POST was meer links af tot op de hoogte van Raevens opgerukt. De gemeenschap tusschen de onderscheidene divisien van het leger was hierdoor volkomen tot stand gebracht, en de Prins van Oranje vestigde zijn hoofdkwartier te Turnhout, met de derde divisie, onder bevel van den Luitenant Generaal MEYER. 's Prinsen verslag aan den Koning luidde aldus:

(*) Men kan met allen grond zeggen dat, zoo men den roemrijken uitslag van deze en andere ondernemingen in den Tiendaagschen Veldtocht aan de uitstekende dapperheid van den Prins van Oranje te danken had, het evenzeer een gevolg was van de uitmuntende schikkingen welke Prins FREDERIK reeds vooraf, bij de samenstelling, indeeling en verzorging van het leger gemaakt had.

» Hoofdkwartier Turnhout,
3 Augustus 1831, 's avonds.

» Ik heb de eer Uwe Majesteit te berigten, dat wij met drie colonnes heden op Turnhout gemarscheerd zijn. De tweede divisie, die gisteren avond nog Raevens ingenomen had, in de nabijheid van welk dorp NIELLON stond, met eenige bataillons en twee stukken geschut, is heden ochtend ten vijf ure uit het dorp Raevens gedeboucheerd. Zij ontmoette weldra de bovengenoemde vijandelijke troepen. Na een korten tegenstand trokken deze terug; en vervolgd door de eerste brigade der tweede divisie, ontruimden zij Turnhout; waarop de stad door gemelde brigade bezet werd. Deze geheele operatie is met een zeer gering verlies volvoerd.

» De tweede brigade der tweede divisie bezette Oud-Turnhout; de eerste divisie verliet hare bivouacs heden morgen ten vier ure; trok over Merxplas en Beerse, en stelde zich in positie dwars op den straatweg van Turnhout naar Antwerpen, bij het dorp Vosselaer. De brigade kavallerie, onder bevel van den Generaal post, met de reserve artillerie, trok vooruit tot op de hoogte van de Raevelsche Heide.

» Ik zelf heb mijn hoofdkwartier hier gevestigd.

» Mijne communicatie met de derde divisie is heden daargesteld. Zij bezet de dorpen Arendonck en Rethy.

» Volgens ingekomen berigten, zouden de vroeger genoemde troepen onder NIELLON zich op den weg naar Lier terug getrokken hebben, alwaar ook andere gedeelten der vijandelijke magt zich, naar het schijnt, vereenigen.

» Ik hoop de eer te hebben, om Uwe Majesteit morgen nader de gebeurtenissen te vermelden, die in den loop van den dag plaats mogen hebben.»

» De opperbevelhebber van het leger,
WILLEM, *Prins van Oranje.*»

Zulk een snelle togt was niet zonder zware vermoeijensissen en harde ontberingen tot stand gebragt. Het is natuurlijk dat de nieuwe troepen, en vooral zoo velen, die aan eene onbekrompene en zelfs weelderige levenswijze gewoon waren geweest, aan alle gemak en overvloed nu vaarwel moesten zeggen, en zij uit dien hoofde bijzonderen lof om hunne volharding en opgeruimdheid verdienden. De schutters, de vrijwilligers, de studerende jongelingschap, wedijverden met oude soldaten in het blijmoedig trotseren van alle gevaren en moeilijkheden, hitte, dorst, honger, aanhoudende werkzaamheden, wapenoefeningen en zware marschen; dit alles diende slechts tot spoorslag om zich des te meer, door voorbeeldige standvastigheid en kloeke krijgsdrift te onderscheiden. Schertsend werd in de brieven der jeugdige helden aan hunne ouders en vrienden van hunne beproevingen in het veld gewaagd. De Leydsche Studenten, onder anderen, hadden te Groot-Wilreit bij Bergeyk hun eerste bivouac gehouden (*). De geheele divisie zoude zich aldaar bijeen verzamelen. Zij waren hier verwijderd van goed en bruikbaar water.

(*) Zie *Gedenkschrift van den Uittogt der Heeren Studenten van de Hoogeschool te Leyden enz.*, door J. ROEMER, bl. 21.

Zij bevonden zich op eenen moerassigen grond, doch zelfs dit gebrek aan eene zoo volstrekt onontbeerlijke verkwikking werd vrolijk verduurd. De jongelingen moedigden elkander niet minder door hunne blijmoedige houding en gesprekken, dan door hun manhaftig voorbeeld in het verachten der bezwaren van den krijg aan. » Wij zijn nog gelukkig, » zeiden zij, » dat wij hier onzen honger kunnen stillen, » en vrolijk begaf ieder zich aan den arbeid om op het bivouac de spijs gereed te maken. Onder opbeurende gesprekken en vrolijke gezangen werden de kookgaten gedolven, hout en stroo aangebragt; en de soep, het eerste geregt dat zij met eigene handen gereed hadden gemaakt, gretig genuttigd. Na dat men de vereischte maatregelen tot veiligheid genomen had, legerden zich de kloeke jongelingen blijmoedig op den harden grond onder den blooten hemel en sliepen door vermoeidheid even gerust als zij door honger smakelijk gegeten hadden. Het groot verschil tusschen deze keuken en rustplaats met die welke zij, uit reine zucht voor Vaderland en Koning, voor nationale deugd en eer, verlaten hadden, gaf, wel verre van hen gemelijk of mismoeedig te maken, slechts nieuwe stof tot vrolijke scherts (*). Den zelfden lof komt alle andere korpsen regtmatig toe, en wij zouden boekdeelen kunnen aanvullen met de uitstekendste bewijzen van ware manmoedigheid en eendragtige volharding, ware het niet dat wij ons meer ten doel gesteld hadden de voornaamste verrigtingen

(*) Zie Plaat VI.

zelve van dezen Veldtogt, dan eene, ofschoon zoo ruim verdiende, lofspraak op de Nederlandsche krijghelden te boek te stellen.

Het moet den heer NIELLON, die zich van directeur eens kleinen Schouwburgs tot Generaal bij de Belgische troepen had weten te doen bevorderen, waarschijnlijk zijn voorgekomen, dat de Prins van Oranje niet zoude nalaten van Turnhout naar Antwerpen voort te rukken, en dat hij langs dezen weg misschien voornemens was onverwijd naar Brussel te trekken. Althans op den weg derwaarts, namelijk bij Lier, trok hij zijne troepen bij-een, en scheen zich tot eene ernstige verdediging gereed te maken.

Nog op den zelfden dag echter hadden er een aantal overeenstemmende bewegingen bij de onderscheidene deelen van onze krijgsmagt plaats. Zeer vroeg in den ochtend rukten twee colonnes uit de vesting Bergen-op-Zoom over de grenzen op het Belgische grondgebied. Deze mobile colonnes bestonden uit Zuid-Hollandsche, Overijsselsche en Utrechtsche schutters, benevens een gedeelte der tiende afdeeling infanterie, onder bevel van den Kolonel d'ABLAING VAN GIESSENBURG en van den Majoor DE BOSSE; zij trokken naar den kant van Calmpthout en Capellen, alwaar eene andere mobile colonne, onder de bevelen van den Majoor HERCKENRATH, insgelijks zamengesteld uit Zuid-Hollandsche schutters en uit de compagniën van de tiende afdeeling hen wachtte, om zich met hen te vereenigen en gezamenlijk verder voorwaarts te rukken. De Luitenant Kolonel VEEREN voerde het bevel over de troepen te Groot-Zundert,

en deed dienzelfden morgen tot op een aanzienlijken afstand eene verkenning in de rigting van Wustwezel, voornamelijk om eenige batterijen te slechten, die aldaar door de Belgen opgeworpen waren geworden. Dit doel werd in weinige oogenblikken bereikt. Wel-dra drongen onze dapperen den vijand tot op anderhalf uur voorbij Wustwezel terug, ondanks het hevige vuur hetwelk de verraders uit het kreupelbosch en uit de huizen op de onzen maakten. Bij deze gelegenheid hadden de Belgen eenige dooden en gekwetsten, en twee van hen werden krijgsgevangen gemaakt.

Van eene andere zijde had de Generaal DE KOCK, aan wiens uitstekend beleid men het eindigen van den verderfelijken en langdurigen oorlog op het eiland Java te danken heeft, met zijne gewone bekwaamheid zijne bewegingen in verband gesteld met die van het voornaamste gedeelte des legers. Deze verdienstelijke officier voerde het bevel over de militaire divisie van Zeeland, en had zijn hoofdkwartier te IJsendijke gevestigd. Van hier zond hij den Kolonel LEDEL; naar het onder den naam van het Verlaat bekende oord, met de troepen die te Schoondijke, Hoofdplaat, Oostburg en IJsendijke gelegerd waren geweest, terwijl de Kapitein SCHWARZ met de krijgsmagt welke te Biervliet en daaromstreeks post had gehouden, naar den Kapitalen Dam oprukte. Deze belangrijke stelling was den 2^{den} Augustus door den Kolonel LEDEL met zijn heldhaftig, ofschoon ontalrijk detachement, hevig bestookt, en na weinig tijds (des morgens ten 8 ure) bemagtigd gewor-

den. De Belgische bevelhebber, die zich nog te bed bevond, was genoodzaakt, in zijn nachtgewaad de vlucht over het veld te nemen, en zoude bijkans in de handen der onzen gevallen zijn.

Bij de vermeestering van het Verlaat en den Kapitalen Dam gaven onze troepen groote blijken van moed en onversaagdheid. De 2de Luitenant A. L. TIMMERMANS, van de 9de afdeeling infanterie, beklom het eerst de vijandelijke batterijen. Verscheiden stukken geschut waren de vruchten dezer overwinning, die onze dapperen in het bezit stelde van het gewichtig punt waar de beide Vlaanderen, des vereischt zijnde, naar ons goedvinden onder water gezet konden worden. Ook de Kapitein-Luitenant ter Zee MEURER, die met de kanonneerboot Nr. 31 en eene roeikanonneerboot, den aanval des Kolonels LEDEL krachtdadig ondersteunde, heeft veel tot het slagen in deze gewichtige onderneming bijgedragen.

In den namiddag van den 2^{den} keerden de muiters met eene talrijke overmagt van manschappen terug, om eene poging tot herneming van het Verlaat aan te wenden, doch ondanks hunne groote menigte werden zij door de onzen, na een' hardnekkigen strijd, met een aanzienlijk verlies op de vlucht gejaagd. De Walchersche schutters, aangevoerd door de Kapiteinen SPAAN en DEINEMA, hadden zich bij deze gevechten uitmuntend gekweten en in dapperheid met de linietroepen gewedijverd.

Des anderen daags in den ochtend verschenen de Belgen nogmaals met eene magt van ongeveer duizend

man en twee stukken geschut voor het Verlaat en den Kapitalen Dam. Zij namen wel eene dreigende houding aan, doch ondanks hunne overmagt, hadden zij den moed niet om den aanval te wagen. Middelerwijl hadden de onzen de beide gemelde posten meer en meer versterkt.

Op den 3^{den} maakte de Kolonel LEDEL eene beweging naar den kant van Maldeme, alwaar hij den vijand, in weerwil van zijn hevig en aanhoudend geweervuur, uit het houtgewas en uit zijne verschansingen verdreef. De Belgen werden door de onzen met de bajonet in den rug langs den weg van Stroobrugge vervolgd, en verloren hierbij eenen hoofdofficier, benevens vele andere dooden en gekwetsten. Van onzen kant hadden wij slechts vier gekwetsten. Het tweede bataillon van de vijfde afdeeling infanterie verwierf zich bij deze gelegenheid welverdienden lof.

Hierna werd een onzer detachementen, hetwelk te St. Kruis gestationneerd was en slechts uit 50 man bestond, aangetast door eene bende van meer dan 200 Belgen. Onze braven hielden tegen deze overmagt stand, tot dat zij eenige versterking uit Aardenburg ontvangen hadden, en verdreven daarop den vijand tot aan St. Marguerite. Aan de ingezetenen van Oostburg en de omstreken dier plaats, is men billijken lof verschuldigd wegens den voorbeeldigen ijver welken zij door het vrijwillig opvatten der wapenen tot bijstand onzer troepen, bij deze gelegenheid aan den dag hebben gelegd.!

Zoodra men vernomen had dat de Belgen zich naar

den kant van Assenede begonnen te versterken, trok de Kolonel BOELLAARD VAN TUYL met eene colonne van 1200 man en vier stukken geschut uit de vesting Sas van Gent derwaarts. De muiters hadden bij deze plaats aanzienlijke middelen van verdediging aangebragt en eene voordeelige stelling genomen, zoo dat onze dapperen hier niet alleen een hevigen tegenstand ontmoetten, maar zelfs vruchteloos alles aanwendden om den overmagtigen vijand uit zijne positie te verdrijven. Naauwelijks had de Luitenant Generaal DE KOCK, die zijn hoofdkwartier te Sas van Gent hield, bemerkt dat de aanval der onzen verijdeld scheen te zullen worden, of hij zond den Kolonel LE BRON DE VEXELA en den Majoor DE STUERS, beide officieren die in den oorlog op Java, onder zijne bevelen eervolle blijken van beleid en dapperheid gegeven hadden, naar de strijdplaats, om onze troepen te ondersteunen. Hierop werd de aanval met verdubbelden moed hervat, en ofschoon de bewegingen van den vijand door de boschrijke gesteldheid van den grond maar al te zeer begunstigd werden, dreven de onzen hem weder in zijne schuilhoeken, bragten hem een aanzienlijk verlies toe, en keerden vervolgens in volmaakte orde naar Sas van Gent terug.

Dagelijks hadden er in deze gewesten bloedige schermutselingen tusschen onze troepen en de Belgen plaats, en ofschoon deze laatsten doorgaans veel sterker in getal waren, bleef ook hier bij elke gelegenheid de waarheid bevestigd dat de Nederlanders dezer eeuw nog in volle mate de lofspraak verdienden, welke de Prins

van Oranje in zijne vroeger aangehaalde dagorde zoo billijk aan onze voorzaten toebragt, dat zij namelijk ontelbare malen door hunnen *moed* over eenen vijand hadden gezegepraald, die hen in *getal* verre te boven ging. Trouwens dit is in den Tiendaagschen Veldtogt, van welken wij de merkwaardigste gebeurtenissen aanhalen, zoo dikmaals bewezen geworden, dat men dien Veldtogt met alle regt een' Tiendaagschen Zegepraal mag noemen.

Datgene wat door een beroemd Fransch redenaar (*) als het ware kenmerk der helden beschouwd wordt, was ook in hooge maat aan het verheven karakter des opperbevelhebbers onzer dappere landgenooten eigen. Die krijgdrift, namelijk, welke zonder vermetelheid noch vervoering, den moed geeft om alles te ondernemen; dat vuur der ziel, hetwelk in de uitvoering den held alles mogelijk en alles gemakkelijk maakt; die vastheid van geest, welke nimmer door hinderpalen geschokt, nimmer door gevaren verschrikt, nimmer door tegenstand vermoeid wordt; die onovertreffbare waakzaamheid, die onafgebrokene voorbehoedzaamheid, aan welke niets ontsnapte; die groote omvang van doorzicht, met welke hij in gewigtige en haghelijke omstandigheden terstond alles in het oog vatte, wat den goeden uitslag bevorderen of wel benadeelen kon, gelijk het doordringend oog van eenen arend met eenen blik eene gandsche landstreek onderzoekt en ontdekt, die snelheid in het nemen van een besluit, welke nim-

(*) BOURDALOUE.

mer in hem tot overhaasting ontaardde, en, zonder den langzamen voortgang van wel beraden overleg, nogtans daarvan al de rijpheid bezat; die ware krijgswetenschap, welke hij zoo uitmuntend heeft doen uitblinken, en waardoor hij met zoo veel bekwaamheid van alle omstandigheden wist voordeel te trekken, om de ontwerpen der vijanden te verijdelen voor dat zij nog door hen bepaald waren, om niet in ijdele beraadslaging die kostbare oogenblikken te verliezen, welke het lot der wapenen beslissen; die onnavolgbare werkzaamheid, welke in den dag des gevechts, als het ware, hem verdeelende en vermenigvuldigende, hem in staat stelde om overal tegenwoordig te zijn, om in alles te voorzien, om alles te verbinden, om alles te handhaven; soldaat en veldheer tevens, vervulde hij het gansche leger, tot den geringsten krijgsknecht, met zijn' eigen' moed en dapperheid. Wijders, die onverwrikbare koelbloedigheid welke noch in het heetst van het gevecht, noch in het grootst gevaar immer van hem week; die verwonderlijke bedaardheid, welke hij nooit meer in zijne magt had dan in het oogenblik van den strijd en in het midden der ijsselijkheden van den bloedigsten veldslag; die zachtheid en vriendelijkheid jegens de zijnen, welke scheen te verdubbelen naarmate zijne fierheid tegen den vijand aanwies; die onophoudelijke zelfverloochening, die hem zijn' eigen' persoon deed vergeten, die hem doof maakte voor alle voorstellingen van persoonlijk gevaar, en waarmede hij het zich ten pligt stelde zijn eigen leven te wagen en den dood te trotseren, om dat hij geen ander doel

kende dan te verwinnen of te sneven. Ziedaar eene schets van den Held die den glorieijken naam van ORANJE met nieuwen luister doet schitteren!

Zoo was dan als het ware in een oogenblik tijds de gansche omvang der grenzen van het vijandelijk gebied door onze troepen bestookt geworden, en aanvankelijk had men den muiteren reeds nadrukkelijk getoond dat bij hen, die voor de regtvaardigste zaak het zwaard ontblooten, de uiterste lankmoedigheid met waren moed en met de grootste dapperheid gepaard waren geweest. Eerlang stond den Belgen zulks op de gevocligste wijze te ondervinden, en twee gewigtige posten binnen hun land moesten de uitvoering der groote bedrijven onzes legers bevorderen. De eene dezer belangrijke plaatsen was Maastricht, van ouds de getuige van vroegeren kriegsroem der Nederlanders, alwaar thans de Generaal DIBBETZ met voorbeeldige wijsheid en ongemeenen klem van krijgstucht, in het hart van 's vijands grond, het bevel voerde. De andere was het Kasteel van Antwerpen, dat oude gewrocht van Spaansche dwingelandij, hetwelk nu tot een der sterkste bolwerken tegen wetteloos geweld moest verstrekken, en waar de grijze oorlogsheld Baron CHASSÉ den overmoed der oproerlingen met vreesselijken nadruk breidelde, zoo dat, om dus te spreken, de bloote vermelding van zijnen naam den verwaten Belg van schrik deed verbleeken. Groot was der vijanden ontsteltenis, toen deze veldheer door het nederhalen der witte vlag, die reeds te lang op het Kasteel gewapperd had, den

muitelingen aankondigde dat het lang vertraagde uun der kastijding eindelijk voor hen geslagen was.

Deze voor de bezetting dier sterkte zoo heugchelijke gebeurtenis, werd hun bij de volgende dag-orde bekend gemaakt:

» Hoofdkwartier Citadel-Antwerpen,
den 2^{den} Augustus.

» KRIJGSBROEDERS!

» Het lang getarte geduld van Zijne Majesteit onzen geëerbiedigden Koning is ten einde, en het is op Hoogstdeszelfs bevel, dat ik het genoeg heb ulieden kennelijk te maken, dat de vijandelijkheden weder eenen aanvang zullen nemen.

» Ons leger onder de opperbevelen van Zijne Koninklijke Hoogheid den Prins van Oranje, rukt heden voorwaarts, en zal aan de Belgen toonen, dat Oud-Nederland eenen vrede kan bevelen, welke het hun, te vergeefs, sedert zes maanden heeft aangeboden.

» Ook gij, mijne wapenbroeders zult hiertoe medewerken, en ik houde mij overtuigd, dat gij allen, die met een uitmuntenden geest bezielde zijt, u door be- daardheid van ziel en spoedig uitvoeren der bevelen welke u zullen worden medegedeeld, zult onderscheiden.

» Toonen wij dan aan onze vijanden, dat Oud-Nederlands kroost met eere weet *te sterven of te overwinnen!*

» *Leve de Koning! Leve het Vaderland!*

De Generaal der Infanterie, enz.
Baron CHASSÉ."

In de nacht van den 1sten op den 2^{den} Augustus had het eskader op de Schelde, hetwelk insgelijks onder het opperbevel van den Generaal CHASSÉ stond, bevel ontvangen om de rivier hooger op te varen en de vijandelikheden tegen de Belgen eenen aanvang te doen nemen, door zich met den grootsten spoed van het fort Ste. Marie meester te maken, hetwelk een gewichtig punt, en nog in het bezit des vijands was. Alle de schepen en vaartuigen die op de Schelde gestationeerd waren geweest, geraakten onder het luide gejuich der dappere Neptuneszonen in beweging, en onder uitbundige vreugde werden de toebereidselen tot eenen geduchten aanval in luttel tijds ten uitvoer gebragt. Twee bombardeerkorvetten, de *Meduza* en de *Proserpina*, de laatste gekommandeerd door den Kapitein-Luitenant H. W. VAN MAREN, een verdienstelijk officier, die tijdens de krijgsverrigtingen op de Schelde de beide ridderorders, benevens het metalen kruis verworven heeft, wierpen het anker nabij het fort du Nord, zoodat zij, des vereischt, door hunne bommen dood en verderf in die vesting konden verspreiden. Weldra hoorde men de alarmklok in het naburig dorp Calloo luiden, en eene ontelbare menigte volks van allerlei stand kwam in aller ijl toelooopen. Een talrijke hoop soldaten, burgers en boeren verzamelde zich op den dijk, en, door de langdurige en onverdiende rust, welke de onzen hun gegund hadden, vermetel geworden, toonden zij hunnen euvelmoed door het uitschreeuwen van allerlei lage scheldwoorden tegen de onzen, die zulks natuurlijk geen het minste antwoord waardig keurden.

Tot ondersteuning van den aanval waren de oorlogschepen *Eurydice* en *de Dolfijn* met eenige kanonneerbooten bestemd. Een detachement van 400 matrozen en 300 soldaten was uitgelezen geworden om het fort Calloo te bestormen. Onder het oog des vijands en onder een luid vreugdegejuich wierpen zij zich in hunne booten, en de begeerte naar het gevecht was bij hen zoo groot, dat velen der zeelieden het oogenblik niet konden afwachten dat de sloepen den wal bereikt hadden, maar te water sprongen, om des te sneller bij den vijand te zijn. Vreesselijk was deze eerste ontmoeting! De lang bedwongen moed der onzen barstte hier schrikkelijk uit. Geene menschelijke magt vermogt zulk eenen aanval te wederstaan. De Belgen, hoe talrijk zij ook bij-een waren gekomen, werden in weinige oogenblikken verslagen, verstrooid, neêrgehouden en afgemaakt. In minder dan twee uren waren onze dapperen in het bezit dezer sterkte, en al wat onder hun bereik kwam, werd in de woede van den strijd neêrgesabeld. De woningen tusschen het fort en het dorp werden tot verschansingen gemaakt, waar achter de vijanden nog aanhoudend op de onzen vuurden, doch weldra waren de muiters ook uit deze schuilhoeken verdreven, en om een einde aan hunne herhaalde sluipmoorden te maken, werden alle die woningen verbrand.

Zoo dra de onzen meester waren van het fort Ste. Marie, werd een detachement troepen onder aanvoering van den Luitenant ter zee VAN VLOTEN naar het fort Pijp-tabak gezonden, hetwelk almede in zeer korten tijd bestormd en veroverd werd. De stukken kanon,

welke men hier bemagtigde, werden onverwijd naar den vlugtenden vijand gekeerd, die, als naar gewoonte, de wijk in het kreupelbosch nam, waar hij echter nog door menigen kogel en bom ontrust werd. Het verlies, door den vijand bij dezen togt ondergaan, was zeer groot, terwijl dat der onzen schier onmerkbaar was geweest (*). Na eene volkomene overwinning behaald te hebben, was men op het doorgraven van den Scheldedijk bedacht, ten einde de gemeenschap van de vloot met het kasteel van Antwerpen te verzekeren. Dit gelukte, ondanks alle pogingen van den vijand om zulks te verhinderen. De gansche togt was onder aanvoering en bestuur van den Kapitein Luitenant ter zee LANS ten uitvoer gebragt. De matrozen wierpen na het eerste schot hunne geweren ter aarde, ten einde met meer snelheid, alleen met de bajonet of zelfs met hun mes in de hand, op den vijand af te gaan. Ongeloofelijke daden van dapperheid werden bij deze gelegenheid door het kloeke zeevolk bedreven. Meer dan eens zag men drie of vier man een dertigtal Belgen uit-een drijven en op de vlugt jagen. Twee honderd matrozen verzochten, in eene ridderlijke vervoe-ring van dapperheid, verlof om van het fort Ste. Marie regtstreeks naar Gent te mogen trekken, en wilden zich verbinden deze magtige stad te overmeesteren. Dit schijnt buitensporig te zijn, maar het bewijst op eene onwederlegbare wijze, welk een geest van COCLESSEN en SCAEVOLA's onze zeemagt bezielde, welk een heirleger van VAN SPEYKEN onze vloot bemande.

(*) Twee dooden en veertien gekwetsten.

... Bij eenen wapenstilstand op den 5^{den} November 1830, tusschen den Bevelhebber der stad Antwerpen en den Kommandant van het Kasteel gesloten, was bepaald geworden, dat van onzen kant het eskader vóór de stad gestationeerd, mitsgaders de forten aan den linker oever der Schelde, en van den kant der Belgen de in en om Antwerpen en aan de Schelde gelegerde troepen, geene vijandelijkheden mogten plegen, dan driemaal vier en twintig uren na de openbare opzegging van dat verdrag. De Generaal CHASSÉ gaf, in overeenstemming met deze bepalingen, in den avond van den 1sten Augustus kennis aan den Belgischen Bevelhebber te Antwerpen, den Generaal TABOR, dat hij, ingevolge de bevelen zijns Konings, den wapenstilstand opzeide, weshalve de vijandelijkheden na den 4^{den} Augustus eenen aanvang zouden nemen. Om deze reden was het eskader vóór Antwerpen, zoo wel als de bezetting van de citadel en van het fort Burght, in den aanval tegen het fort Ste. Marie werkeloos gebleven, tot dat de wapenstilstand geheel verstreken zoude zijn.

Den 5^{den} Augustus, namelijk, des morgens, mogt ook dit gedeelte van onze krijgsmagt de lang gewenschte voldoening smaken van eenen verwaten' vijand, die hunnen moed zoo lang had getergd, met nadruk te kastijden, en aldus dezen dag, als het verjaarfest van den slag bij Doggersbank, op eene waardige wijze te vieren. In den ochtend van dien dag bekwam de bezetting van het fort Burght berigt, dat de stoombooten de Schelde zouden opvaren. De Luitenants H. G. TUCK

en R. E. EBERHARD, van de 2de Afdeeling Infanterie (*), begaven zich nu op de wallen van het gemelde fort om te vernemen, welke de gevolgen van deze opvaart moesten zijn, en om de booten des noods te ondersteunen, in geval zij, namelijk, van de vijandelijke batterij, welke de Belgen gedurende den wapenstilstand op den dijk tegen het fort Burght en tegen de Schelde hadden opgeworpen, aangevallen mogten worden. Omstreeks ten drie ure na den middag kwam de stoomboot *de Zeeuw*, met de kanonneerbooten Nr. 1 en Nr. 24 op zijde, statig de rivier opvaren. Alles bleef stil tot dat de boot de vijandelijke batterij naderde. Toen riep de schildwacht: » te wapen!» De reeds genoemde Eerste Luitenant TUCK plaatste van zijnen kant de kanonniers bij de stukken, en riep de dappere Zeeuwen in het geweer. De vijanden verscholen zich achter hunne batterij en begonnen een hevig geweervuur tegen de opvarende schepen, roepende dat zij het anker moesten laten vallen, op welke vordering door de onzen met een paar dertigponders werd geantwoord. Nu begon ook het geschut van het fort Burght te spelen, hetwelk met de dertigponders van de kanonneerbooten Nr. 4 en Nr. 11, onder bevel der Luitenants SCHRÖDER en WIPFF, het vuur des vijands weldra tot zwijgen bragt, en hem achter zijne borstweringen terug dreef. Toen ontving de Tweede Luitenant EBERHARD bevel om onverwijd met vijf en twintig man op de batterij aan te rukken en zich daarvan meester

(*) Zie *Beknopt Overzicht van den Tiendaagschen Veldtocht enz.*, Gorinchem, bij J. NOORDUYN, 1831. bl. 24.

te maken, welke onderneming, ondersteund door het levendig kanonvuur, zoo snel ten uitvoer werd gebracht, dat de onzen reeds ten half vier ure in het bezit der vijandelijke batterij waren. De zwetsende verdedigers hadden, met achterlating van eene menigte bagaasje, in aller ijl het hazenpad ingeslagen. Dat de batterij in weinig minuten door de onzen vernield was, behoeft geene melding. Deze verovering had van onzen kant geen enkel man gekost.

Op den zelfden tijd werd door den Generaal CHASSÉ, die het noodig oordeelde den post van het Melkhuis door zijne troepen te doen bezetten, eenen uitval van het kasteel bevolen. Langs den regter-oever der Schelde en verder rondom het kasteel trokken ongeveer 800 man voorwaarts, om de werken, die gedurende den wapenstilstand door de Belgen aangelegd waren geworden, te vernielen. De lafhartigheid der vijanden op het gezicht onzer stoutmoedige troepen was onbeschrijfelijk. Overal scheen een onwederstaanbare schrik hen bevangen te hebben. Zij werden met de bajonet in den rug voortgedrongen, en hoe geoefend zij ook in het vlugten waren, werden zij niet te min even snel door de onzen vervolgd. Twee en twintig stukken zwaar geschut, waaronder zestien mortieren, werden door onze troepen gedeeltelijk medegenomen en gedeeltelijk vernageld, terwijl bovendien een aanzienlijke buit behaald, de omstreken van het kasteel door deze welberaamde en welgelukte onderneming ten eenemaal van vijanden gezuiverd, en de loopgraven geheel onder water gezet werden. Op deze wijze had de grijze

Bevelhebber van het kasteel van Antwerpen, met niet minder beleid dan kloekmoedigheid, de verdedigingswerken, waaraan de vijand, tegen het regt der trak-taten, gedurende den gesloten wapenstilstand, maanden lang had gearbeid, in één uur tijds gesloopt en vernield. Ook hier was ons verlies zeer gering (*) in vergelijking van dat der Belgen. Intusschen waren de bovengemelde booten opgevaren tot op de hoogte van Burght, en ontmoetten gedurig nog tegenstand van den kant der vijanden, die dan eens op de vlugt gingen, dan weder zich hier en daar in het bosch verscholen daaruit op de onzen vuurden; maar het stoomschip *Suriname* lostte zijne geheele laag van karonnades(†) op de vijanden, hetwelk eene vreesselijke vernieling onder hen te weeg bragt, en hen hals over hoofd tot binnen de stad deed vlugten. Aan onzen kant hadden de kanonneerbooten N^r. 1 en N^r. 24 elk eenen gekwetste bekomen.

De Kapitein ter zee KOOPMAN, bevelhebber van het eskader op de Schelde, had last gegeven, dat de beide kanonneerbooten, N^r. 1 en N^r. 24 voor het fort Burght zouden ankeren. De twee stoomschepen voeren intusschen de rivier hooger op tot aan Rupelmonde, hetwelk bij de inwoners aan beide oevers geene geringe ontsteltenis veroorzaakte. In den namiddag kwamen

(*) Drie dooden en drie en twintig gekwetsten. De vijand moest bij deze gelegenheid, volgens onderscheidene berigten, bijna honderd dooden en gekwetsten gehad hebben.

(†) Men weet dat dit *korte* stukken zwaar geschut zijn, waarmede men op de kleinere schepen en vaartuigen beter dan met lange stukken werken kan.

de stoomvaartuigen terug met vier koopvaardijschepen, welke zij bij Rupelmonde prijs hadden gemaakt, en waarmede zij nu statig de rivier afzakten. De prijs-gemaakte schepen voerden de Hollandsche vlag in top en het Belgische schanddoek daaronder. In deze voor de muiters zoo vernederende houding lieten de kommandanten der stoombooten in het aangezicht der oproerige stad Antwerpen het anker vallen.

Dien ganschen dag werd van de kanonneerbooten, die voor het fort du Nord gestationneerd lagen, nu en dan met het geschut gevuurd, waarbij de bombardeer-korvetten van tijd tot tijd ook bommen daarin wierpen, zonder dat dit vuur door de Belgen levendig werd beantwoord, alzoo deze laatsten van bekwame kanonniers verstoken waren. De bommen, welke zij nu en dan op onze schepen afzonden, vielen meest allen, even buiten het fort, in het water, zonder eenige schade aan te rigten.

Te gelijker tijd arbeidde men ijverig aan onderscheidene doorstekingen tusschen het Vlaamsche Hoofd en het fort Burght, vóór het laatstgemelde fort en bij de inundatie-sluis.

In den avond had er wederom een levendig kanonvuur plaats tusschen de citadel en de vijandelijke batterijen die nog niet vernield waren, terwijl het vuur uit het fort Montebello tegen de Citadel geopend werd. In Antwerpen heerschte eene treurige, akelige stilte, die ten bewijs verstrekke van de doodsangst, waarin de inwoners verkeerden. In den omtrek van het kasteel hoorde men het kanonnengebalder en het aanhoudend

knallen van het geweer. De stikdonkere nacht werd op de schrikkelijkste wijze nu en dan door vuurkogels en brandraketten verlicht, terwijl de bezetting andermaal eenen uitval deed, waarbij de brandende pekkransen en toortsen het tooneel nog vreesselijker maakten. Gedurende dit schouwspel deed men ook den dijk voor het fort Burght door middel van vier honderd ponden buskruid in de lucht springen. De doffe, akelige slag, die hierdoor in het luchtruim weergalmde, verspreidde alom nieuwen schrik, terwijl ontzaggelijke brokken aarde met geweld in de hoogte werden geworpen en met een' ontzettenden plof in de Schelde nederstortten, hetwelk eene dreuning als van eene aardbeving veroorzaakte, en de algemeene ontsteltenis der inwoners niet weinig vermeerderde.

Tot één ure na middernacht hield het vuur aan, zonder eenige schade aan het kasteel toe te brengen. De Belgen wisten zoo weinig met geschut om te gaan, dat zij hunne bommen over het fort St. Laurent aan den anderen kant in hunne eigene werken wierpen, slechts eene bom en eene granaat kwamen op de citadel neder, de eerste werd gelukkig gesmoord, de laatste barstte echter van een en hierdoor werden drie man verwond. In dien zelfden nacht had de bezetting van het kasteel de sluis bij Hoboken open gezet, en hierdoor het water in de loopgraven gevoerd. Spoedig waren de onderscheidene doorstekingen en doorgravingen zoo verre voltooid, dat het water met geweld binnenstroomde en de polders in korten tijd overstroomd werden; waardoor aan onze schepen een weg van het

Vlaamsche Hoofd naar het fort Liefkenshoek open stond, om de gemeenschap met het kasteel en het eskader vóór Antwerpen te verzekeren, ingeval de weg langs het fort du Nord moeilijker mogt worden.

Wij vestigen thans het oog weder op de hoofdbewegingen van het leger. Wij hebben gezien dat de Prins van Oranje zijn hoofdkwartier den 3^{den} Augustus te Turnhout vestigde. Hier vertoefde hij eenen dag om zijne troepen eenige rust te gunnen en de algemeene beweging des legers gade te slaan. Aan den Koning schreef de Prins Opperbevelhebber het volgende verslag:

» Hoofdkwartier Turnhout,
4 Augustus 1831.

» Ik heb de eer Uwe Majesteit te berigten, dat mijn hoofdkwartier alhier gevestigd is gebleven. De tweede divisie is voorwaarts gerukt, om den nacht te Gheel door te brengen. De 2de brigade van de eerste divisie behoudt hare stelling van gisteren op den grooten weg van Turnhout naar Antwerpen, bij het dorp Vorse-laer. De 3de divisie moet heden te Moll aankomen. De brigade Generaal post bevindt zich heden met de reserve-artillerie te Casterlé. Ik hoop morgen mijn hoofdkwartier te Gheel te vestigen en het leger tot aan de rivier de Demer te laten oprukken.

De opperbevelhebber van het leger,
WILLEM, *Prins van Oranje.*»

De Generaal CORT-HEILIGERS trok intusschen van de grenzen van Noord-Brabant naar het Limburgsche, en

beschermde de linkerzijde, om door talrijke en stoutmoedige verkenningen van dien kant het leger te dekken. Hij had zijn hoofdkwartier te Eindhoven, van waar zijne divisie zich in volmaakte orde voorwaarts begeven, en bereids Lommel en Hamont bezet had, op welken togt men schier geen' anderen tegenstand had ontmoet, dan van eenige tolkommiezen, welke men krijgsgevangen had gemaakt.

In de omstreken van Maastricht liet de Generaal DIBBETZ herhaalde uitvallen uit die vesting en verkenningen in het land doen. Nergens vond men tot dus verre blijken, dat het omwentelingsbestuur van België nopens vijandelijkheden van onzen kant ontrust was geworden. Dat bestuur had zich, namelijk, met zorgeloosheid verlaten op de talrijke krijgsmagt, welke het aanhoudend in hoogdravende woorden als onverwinnbaar opvijzelde, en waaraan het met niet weinig grootspraak en in hoogstverwaande navolging van den grooten Veroveraar NAPOLEON BUONAPARTE, den naam van *leger der Schelde* en *leger der Maas* gegeven had. De Belgen waren, door hun eigen aanhoudend zwetsen, pogchen en snoeven op hunne morele en fysieke krachten, eindelijk derwijze verbijsterd geworden, dat zij werkelijk geloofden ten aanzien van onze landgenooten een onverwinnelijk heldenvolk te zijn !!

Het leger van de Schelde stond onder het bevel van den Generaal TIEKEN DE TERHOVE, een officier, die in zulken aanzienlijken rang nog een nieuweling was, en die door allerlei laagheden de genegenheid der soldaten gewonnen had. Het regtsgeding tegen de

plunderaars van Luik heeft bewezen, dat hij een eerloos medepligtige van de bewerkers der bloedigste tooneelen van de heillooze Belgische omwenteling is geweest (*). Getuige van de plunderingen en aan de spits der gewapende magt, welke die gruwelen hadden kunnen verhinderen, gelastte hij zijnen soldaten de boosdoeners te laten begaan, en van de krijgsmagt, die bestemd was om het misdrijf te weren, bediende hij zich juist om het misdrijf te beschermen. Maar zoo het Opperhoofd van het leger der Schelde een verachtelijk gelukzoeker was, in veel hooger en graad nog was de Bevelhebber van het tweede legerkorps der Belgen, breedsprakig het *leger der Maas* genoemd, laaghartig en snood, en deze verdiende in allen opzichte openbaren afschuw en eeuwige schande.

DAINE was de naam van dezen onverlaat; hij was, en dit vereischt onzen onpartijdigen lof, door persoonlijke dapperheid van tamboer, door alle militaire graden heen, tot zijnen tegenwoordigen hoogen rang opgeklommen. Gouddorst en speelzucht hadden hem in 's Konings genegenheid doen dalen; doch de grootmoedige Monarch had hem, uit gunstige aanmerking van zijne militaire verdiensten, met weldaden overladen. Tot tweemaal toe had de Koning zijne schulden doen betalen en hem zelfs van een schandelijk vonnis ter zake van schriftuur-vervalsching bevrijd. DAINÉ,

(*) Zie *Dix jours de Campagne*, bl. 123. Hier en daar bevat dit welgeschreven werk belangrijke bijzonderheden, welke men tot dus verre vruchteloos in andere geschriften zoekt.

moest men denken, zoude, voor zoo vele weldaden gevoelig, bij uitstek gedrongen zijn geweest, om tot zijnen laatsten ademtogt, de regten van den Vorst te verdedigen, die hem meer dan het leven, die hem zijne eer had behouden. Ach, neen! Ook DAINE heeft door de afgrijsselijkste ondankbaarheid, door verraad jegens den besten der Koningen, de geschiedrol des Belgischen opstands met nieuwe smetten bezoedeld. De afschuwelijke huichelaar kwam te Antwerpen, gelijk een anderen ISCARIOTH, bij den Prins van Oranje, en zwoer nieuwe eeden van gehouw- en getrouwheid aan Vorst en Vaderland, terwijl hij te gelijker tijd de betaling van eenige achterstallige gratificatiën kwam verzoeken. Zoodra hij dit geld ontvangen had, verliet hij, onder nieuwe betuigingen van eeuwigdurende erkentelijkheid en trouw, de tegenwoordigheid van den Vorst, en..... schaarde zich onder de schandvanen der muitelingen, waar hij zeker was van wel ontvangen te zullen worden, om dat zij op dit oogenblik geenen enkelen officier van zijnen rang bij hunne krijgsmagt hadden.

Doch wij wenden het oog van dezen eerloozen verrader af, en laten hem, en zoo vele anderen, die in het tijdvak des Belgischen afvals, de schandelijkste ondankbaarheid aan den dag leiden, ten prooi aan de welverdiende verfoeijing en verwensching van al wat menschelijk denkt. Keeren wij terug tot de verdere krijgsverrigtingen onzer helden.

Het hoofdkwartier van den Prins Opperbevelhebber, was den 4^{den} Augustus, gelijk wij gezien hebben te

Turnhout. Van daar, had de Prins in zijn verslag aan den Koning gezegd, was hij voornemens des anderen daags naar Gheel op te rukken. 's Prinsen oogmerk was nu blijkbaar, zich met eene stoutmoedige beweging, welke den grootsten Veldheer tot eere verstrekt zoude hebben, tusschen de beide vijandelijke legers door te dringen, deze van elkander af te snijden, en hun met de Nederlandsche divisiën ter linker en ter regter zijde, de handen vol werks te geven. Dit plan verhoogde nog den moed onzer dapperen, die zich overtuigd gevoelden dat, met zulk een Bevelhebber aan het hoofd, alles hun mogelijk zoude zijn, en dat zij weldra binnen het verraderlijke Brussel zelf, den vijand rekenschap zouden kunnen afvragen, voor de schandelijke verongelijkingen en snoode ondankbaarheid, die hun tot zoo vele gruwelen had kunnen veroeren. Onze troepen trekken derhalve met blakenden moed steeds voorwaarts, zonder zich om het leger der Schelde aan hunne regter, noch om het leger der Maas aan hunne linker zijde te bekommeren. Reikhalzend zagen zij eenen ernstigen veldslag te ontmoet, en dit heldhaftig verlangen konde nu met elk oogenblik de heerlijkste voldoening vinden.

Reeds den volgende dag zond de Prins van Oranje aan den Koning het volgend legerberigt, gedagteekend uit het

» Hoofdkwartier Gheel,
5 Augustus 1831.

» Ik heb de eer Uwe Majesteit te berigten, dat de armée heden eene voordeelige, en, uit een militair

oogpunt beschouwd, gewigtige voorwaartsche beweging op de volgende wijze voltooid heeft.

» De tweede divisie, onder het bevel van den Hertog VAN SAXEN-WEIMAR, verliet Gheel vroegtijdig, en dirigeerde haren marsch op Diest.

» Eenige vijandelijke kavallerie was nog des morgens in die stad, maar bij het nadëren der kolonne, die door een detachement lancers voorafgegaan werd, ont ruimde zij die, en nam hare rigting naar de kanten van Hasselt. De tweede divisie heeft daarop Diest en de omstreken bezet, op den linker vleugel tot op het dorp Sichem; op den regter dicht bij Halen.

» De eerste divisie, onder het bevel van den Luitenant-Generaal VAN GEEN, verliet Turnhout en bezette Gheel en Casterlé.

» De derde divisie, onder het bevel van den Luitenant-Generaal MEIJER, verliet Moll, met het oogmerk om Beeringen en ommestreden te bezetten. Op dezen aantogt ontmoette zij den vijand te Oostham. Het dorp werd terstond door den Generaal aangetast, en de vijand trok onmiddellijk op Quaed-Mechelen terug. In de nabijheid van Beeringen gekomen, vond de Generaal den vijand aldaar weder; hij was vrij aanzienlijk sterk. De Generaal liet terstond eenen aanval op hem doen door de vrijwillige jagers en het flank-bataillon der dertiende afdeeling. De vijand nam spoedig naar alle zijden de vlugt, maar wij hebben daarbij het verlies te betreuren van den student BEECKMAN. De Generaal roemt in het bijzonder het gedrag van het geheele korps Leydsche vrijwillige jagers.

» Te Beeringen zelf heeft de Generaal verscheiden krijgsgevangenen gemaakt, en zijn hoofdkwartier aldaar gevestigd.

» Ik heb de eer een afschrift van het bericht van den Generaal MEIJER hierbij over te leggen.

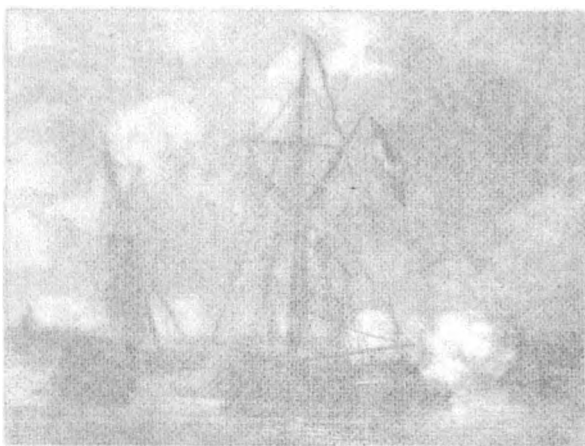
» Mijn hoofdkwartier is hier te Gheel gevestigd.

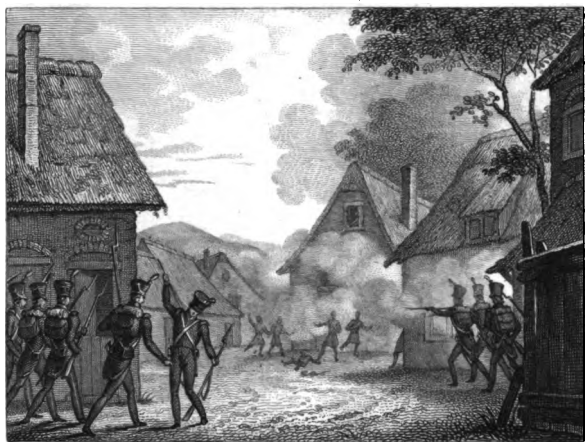
» De geheele armée zal morgen, den 6^{den} dezer, rustdag houden, en in de vroeger gemelde positiën blijven.

De opperbevelhebber van het leger,
WILLEM, *Prins van Oranje*."

Aldus had men bereids den voet op het Antwerpsche grondgebied gezet, en de voorhoede van den Prins van Oranje stond reeds bij Zuid-Braband.

De togt van de derde divisie had ook ten oogmerk, om den linker vleugel te dekken. Te Oostham bediende zich de Generaal MEIJER, die het bevel over de divisie voerde, voor de eerste maal van de compagnie vrijwillige Leydsche jagers, te weten van de studenten, die zich met even grooten ijver als die van andere Universiteiten in ons Vaderland, tot den strijd hadden aangeboden. Deze jonge lieden werden ondersteund door eenige huzaren, en wachtten met een onbeschrijfelijk verlangen het oogenblik af, waarin zij blijken van hunne dapperheid zouden kunnen geven. Het gevecht was dan ook te Oostham zeer hevig, en de vijand weldra genoodzaakt naar Quaed-Mechelen te vlugten. Jammer was het dat het kreupelbosch overal den vlugtelingen ten dienste was en dat de kavallerie hierdoor verhinderd werd hen te vervolgen.

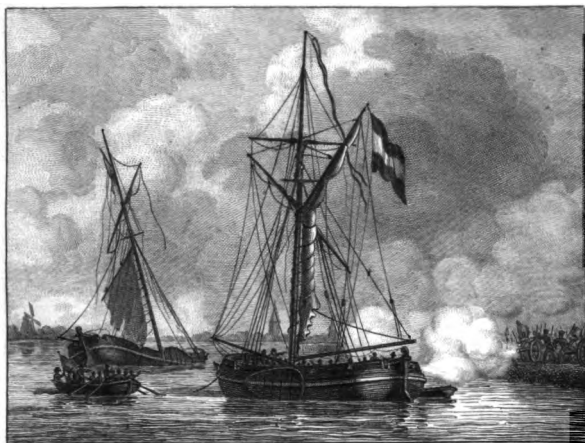

K. van der Aar, f. del.

Pl. 108.

DE STUDENT HUËT, TE OOSTHAM GEKWTST.

H. P. van der Aar, f. del.

Pl. 112.

H. P. van der Aar, f. del.

GEVECHT BIJ HET HAEFFSLAS.

Men besloot derhalve op Beeringen aan te rukken, en dit geschiedde genoegzaam geheel met den stormmarsch. De geestdrift onzer fiere jongelingschap steeg al hooger en hooger. De vijand had in en om Beeringen eene aanzienlijke magt bijeen gebragt, maar niets was in staat om den wreken den arm der onzen te wederhouden. Het was den Generaal MEIJER niet mogelijk hunne blakende strijd lust in zoo verre te temperen, als vereischt werd om eenen regelmatig en aanval te doen. Roemrijk was deze strijd, wonderen van echt Nederlandsche dapperheid werden door de onzen verrigt, maar bij dit schitterend wapenfeit sneuvelde een der jonge helden — de algemeen beminde en algemeen geachte student BEECKMAN.

Twée andere studenten hadden eervolle wonden bekomen: HUET te Oostham en STOLLÉ te Beeringen; maar BEECKMAN was de eenige der studerende vaderlandsche dapperen, die terstond zijne trouw aan Koning en Land met den heldendood bezeugde.

Alvorens eenige nadere bijzonderheden omtrent dezen edelen jongeling te melden, moeten wij hier het verslag van den Generaal bevelhebber van de derde divisie mededeelen:

» AAN Z. K. H. DEN PRINS VAN ORANJE, enz.

» Hoofdkwartier Beeringen,
den 5^{den} Augustus 1831.

» Ik heb de eer ter kennis van Uwe Koninklijke Hoogheid te brengen, dat ik heden middag ten drie ure ben aangekomen, na de eskadrons huzaren; met

de rijdende artillerie en een bataillon infanterie te Beverloo te hebben achtergelaten. De eskadrons dragonders zijn met een bataillon infanterie naar Paal gedetacheerd, alsmede twee bataillons infanterie naar Couriel. De overige korpsen met de batterij, hebben alhier post gevat op eene hoogte voor de stad; de korpsen jagers zijn hier gebleven om de orde te handhaven.

„ De redenen, waarom de troepen zoo laat zijn gearriveerd, zijn de volgende:

„ Heden morgen bij het dorp Oostham aankomende, ontving ik berigt dat zich de vijand nog aldaar bevond; ik zond hierop eene verkentzing, uit de vrijwillige jagers en eenige huzaren, welke al spoedig den vijand aantroffen, en met hem handgemeen raakte, doch deselve retireerde dadelijk op Quaad-Mechelen. Het was niet mogelijk hem in te halen, dewijl de kavallerie, uit hoofde van de bosschen, niet in de gelegenheid was, denzelfen te bereiken. Bij deze attaque is de student ~~moit~~ gewond geworden.

„ Vervolgens met de kolonne in de nabijheid van Heeringen gekomen zijnde, vonden wij er den vijand vrij aanzienlijk sterk, doch er was geene mogelijkheid eene geregelde attaque met hem te beginnen. Onze troepen, zoo vrijwillige jagers als het flank-bataillon der 13de afdeeling infanterie, vielen hem hevig aan, en joegen hem naar alle kanten op de vlugt. Bij deze gelegenheid is de student ~~BECKMAN~~ **BECKMAN** gesneuveld en de student **STOLLÉ** geblesseerd.

„ Zoo op het oogenblik ontving ik de tijding, dat

de vijand naar Diest retireerde, doch dat op dien weg zich nog verscheidene van hen in de bosschen ophielden, die vervolgd werden.

» Ingevolge de dépêche van U. K. H. in dato den 4^{den} dezer No. 1386, zal de divisie en de brigade kavalierie op morgen, den 6^{den} dezer, rustdag houden. Ik heb aan Z. Exc. den Luitenant-Generaal CORT-HEILIGERS van mijne komst te Beeringen kennis gegeven.

» De Luitenant-Generaal, kommanderende de 3de divisie infanterie,

(get.) MEYER."

» *Naschrift.* De vrijwillige Leidsche jagers hebben zich bij deze gelegenheid bijzonder goed gedragen, vooral daar zij voor de eerste maal in het vuur waren. Een sergeant en vier man zijn van den vijand krijgsgevangen gemaakt."

LODEWIJK JUSTINUS WILHELMUS BEECKMAN was te Kampen in Overijssel geboren, en had zijne opvoeding en opleiding tot zijne Academische loopbaan aan het met zoo veel regt beroemde Instituut van de Heeren VAN WIJK en ZOON in die stad genooten. Bij den voortreffelijksten aanleg was hem derhalve ook het voortreffelijkst onderwijs te beurt gevallen, want de Directeuren der bloeiende opvoedings-inrigting van Kampen bepalen zich niet tot het mededeelen eener grondige kennis van schier alle wetenschappen en kunsten, maar munten ook bijzonder uit door eene zorgvuldige ontwikkeling van de schoonste zedelijke vermogens der kweekelingen, en bovenal door eene hartveredelende opwekking tot

echte Vaderlandsliefde. Nadat BEECKMAN op dit Instituut met vrucht zijne eerste jaren had doorgebracht, bezocht hij nog één jaar de Latijnsche School te Kampen, doch bleef niet te min bij voortdurende leerling van zijne vroegere waardige onderwijzers, die na het overlijden van zijn vader, als het ware diens plaats bij den jongeling bekleedden en altijd zijn vertrouwen onbepaald bleven genieten. BEECKMAN was een jongeling van uitstekende verwachting, vol ijver voor de studie, en voor al wat schoon en edel was. Hij was de eenige zijner broeders die zich niet aan de militaire loopbaan had gewijd. Zijn dood was voor zijne uitmuntende moeder een onherstelbaar verlies. Beide zijne jongere broeders dienen in het leger; de oudste dezer twee, insgelijks veel belovende jongelingen is onlangs van Kadet bij de militaire Akademie door Zijne Majesteit als 2de Luitenant bij de infanterie aangesteld.

BEECKMAN was negentien jaren oud toen hij den schoonen dood voor het Vaderland stierf. De studenten hadden zich in eene sloot gelegd, en vuurden dapper tegen het geheele bataillon Belgen. BEECKMAN was achter eene hoogte, welke hem het schieten belette. Het regende kogels, en het denkbeeld van daarbij werkeloos aanschouwer te zijn, was hem onverdragelijk. Ofschoon men het hem ernstig afraadde, wilde hij van plaats veranderen, en naauwelijks had hij zich opgeheven om op den vijand los te branden, toen het doodelijk lood hem vlak in het voorhoofd trof (*). —

(*) Deze bijzonderheden van het sneuvelen des edelen jongelings dank ik een' ooggetuige, die vlak naast BEECKMAN lag.

» Door den drang van het gevaar, » zegt een Schrijver dezer dagen, » konde het lijk niet plegtig met krijgseer ter aarde worden besteld. Geene treurrede werd uitgesproken. Tranen werden hem gewijd. Zij waren de tolken van ongeveinsde broederliefde en Vaderlandsmín. Hij rust op het slagveld, met eeuwige laauweren der overwinning gekroond. Hij rust daar om, in den zaligen morgen der opstanding met de kroon der zegepraal, onder de helden voor vrijheid en regt, gesierd te worden! In diepe stilte werd hij helaas! begraven. Zijne medestudenten rigtten hem een gedenkteeken op: waar?..... Naast KEMPER (*).

Wij kunnen ons niet weêrhouden als eene vernieuwde hulde aan den jeugdigen held, zoo wel als aan zijne dappere wapenbroeders, de volgende treffende dichtregelen uit den Studenten-Almanak van Leydens Hoogeschool voor het jaar 1832, hier over te nemen.

BEECKMAN.

C'est ainsi qu'il mourut! si c'était là mourir!

LA MARTINE.

Triomf! daar vlugt het volk dat Holland heeft gelasterd

En steelt zich weg langs 't ongebaande spoor;

't Wilhelmus dondert hun in 't oor,

En Pallas kroost, van Hollands deugd nog niet verbasterd,

Breekt stout der Belgen reijen door.

(*) *Gedenkschrift van den Viltogt der Studenten van Leyden enz.*, door J. ROEMER, Leyden 1830.

Triomf! zij vlugten met den doodschrik op de wangen,
Voor Leydens trouwen jag'renstoet;
Hun plundervaan, gekleurd met bloed,
Door d'onbesmette vlag vervangen,
Vertrapt des overwinnaars voet.

Het zonlicht breekt door 's Hemels wolkenbogen,
En daalt in volle glorie neêr,
Het blinkt en kaatst op 't schitterend geweer,
En bliksemt hun verderf en dood in d'ooien,
En Hollands wreed geschonden eer,
Heft thans de kruin getooid met onverdoofbre stralen:
Triomf! zij vlugten, Hollands zonen zegepralen;
En Beeringen is ons.

De horen klinkt: en langs de platgetreden velden,
Verzamelt zich het klein getal der helden,
En reikt elkaâr de broederlijke hand;
Zij wisschen 't zweet en 't stof zich van de wangen,
En doen 't geknal van d'oorlogsbus vervangen,
Door 't hart'lijk lied voor Vorst en Vaderland:

» Wien Neêrlandsch bloed door d'adren vloeit,
Van vreemde smetten vrij,
Wiens hart voor Land en Koning gloeit,
Wreek' Holland's eer als wij,
Wij velden, trouw aan Vorst en Land,
Den trotschen Belg ter neêr;
Maar God gaf sterkte aan onze hand,
Maar God alleen zij d'eer!"

Maar hoe! het dankbaar lofied zwijgt,
 En kwijnt en sterft in ieders mend!
 't Is of de borst naar adem hijgt.
 En 't zoekend oog gevaar verkondt:
 Van waar, van waar dat angstig vreezen,
 Die schrik in elks gelaat te lezen?

Eén mist er aan der dapp'ren schaár,
 Eén deelt niet in der broed'ren lied;
 En vruchtloos, waar het oog ook staar',
 't Bespeurt den wakk'ren strijder niet.
 Men hoort slechts d'echo van de dalen
 Op 's makkers roep zijn' naam herhalen.

't Is REECKMAN..... God! ter neêr, geveld
 Door houtgewas en struik bedekt,
 Zoo vindt men 't ligchaam van den held,
 Zoo vindt men 't lijk, met bloed bekleet;
 Zijn ziel, bewust van hooger waarde
 Liet willig 't lijf in 't stof der aarde.

Men schaaft zich om den broeder heen,
 En slaat den woesten blik omhoog,
 Men sluit al enger zich in een,
 En wischt een traan zich uit het oog,
 En 't lang verkropt gevoel van smarte,
 Barst eind'lijk los van 't wrokkend harte.

• Bij God! die het land heeft gered uit den dood,
 • Bij God zijt gezworen, wij wreken uw' dood!

- » Verduisterd is 't oog, dat voor waarheid en regt
 - » Met vonk'lenden bloed was ontstoken,
- » Verslapt is de hand die het pleit heeft beslecht
 - » En d'eer van Oud-Holland gewroken,
- » Vernietigd de droomen die 't leven hem gaf!
- » Hij vindt in den bodem der vreemden een graf:
- » De dood scheurt zijn offer van 't broederhart af. —
 - » Maar, schoon ook die band zij verbroken:

- » Bij God! die het land heeft gered uit den nood,
- » Bij God zij 't gezworen, wij wreken zijn' dood!

- » Nog waant zijne moeder door droomen misleid,
 - » Hem eens als verwinnaar t'ontvangen,
- » Zij ziet reeds den lauwer op 't pad hem gespreid,
 - » En droogt zich een' traan van de wangen.
- » Och! arme, weêrhoud niet, bedwing niet uw klagt,
- » Reeds dekt hem des doodenrijks eeuwige nacht;
- » O! moeder, uw' zoon hebt gij vruchtloos gewacht,
 - » Ook 't lijk zal zijn plaats niet vervangen! —

- » Bij God! die het moederhart troost in den nood,
- » Bij God zij 't gezworen, wij wreken zijn' dood!

- » Komt broeders! zoo lang onze boezem nog aamt,
 - » Zij haat aan de Belgen gezworen,
- » De wraak is de smart die aan mannen betaamt,
 - » God zal deze wraakbeê verhooren.
- » Veegt weg dan, die tranen van 't aangezicht af,
- » Wij geven aan d'aarde, wat d'aard aan ons gaf;
- » En dekt ook geen prachtig gesteente zijn graf,
 - » Zijn naam gaat voor ons niet verlossen.

- » Hij sterkt onze harten in kampstrijd en nood,
 » Wij sterven als BEECKMAN, of wreken zijn' dood!
- » Zijn geest zweeft door nevel en kruiddamp ons voor,
 » Langs velden en wouden en heiden:
 » Ja, broeder! wij volgen het roemvolle spoor,
 » Al zou het ter dood ons geleiden.
- » Op! jagers, ten strijd voor de heilige zaak!
 » Het bloed onzer broeders eischt bloedige wraak.
 » Op! vrienden, zoo weér ons de vijand genaak',
 » Hij kenne de jagers van Leyden!
 » Hij valle getroffen door 't Hollandsche lood,
 » Zoo wreken we, BEECKMAN, uw' roemrijken dood." —

Weér waagt het de vijand uit struiken en bosch,
 Het Hollandsche heir te bestoken,
 Nu vliegen de jagers op 't roofgespuis los,
 En ras zijn hunn' reijen verbroken,
 Toen beet er, door 's jagers geoefende hand,
 Zoo menig bloeddorstige lafaard in 't zand;
 Toen vlugtte de muiter met eeuwige schand!....
 Zóó hebben ze BEECKMAN gewroken.

Zijn naam is de wiss'ling der eeuwen te groot,
 Onsterf'lijk is BEECKMAN door d'edelsten dood.

THEODORE GUILLAUME HUËT was kandidaat in de letteren, student in de natuurlijke wijsbegeerte aan de Hooge School te Leyden. » De vijandelijke kogel spaarde zijn jeugdig leven (*) en bewees zijne trouw

(*) Zie Plaat VII.

en zijnen moed. Voor de magt eener hevige ziekte, echter, bezweek hij, na een christelijk, geduldig lijden, onder hetwelk zijn voortreffelijke aanleg zich meer en meer ontwikkelde tot een hooger en beter leven." Hij overleed te Amsterdam ten huize van zijnen oom, den zoo hoogachtingswaardigen leeraar bij de Walsche Gemeente, D^r. TEISSÈDRE L'ANGE. HUËT was 23 jaren oud toen hij stierf. Hij was de streelendste hoop van zijne naastbestaanden, en paarde met de beminnelijkste hoedanigheden van het verstand ook het edelste hart. Zijne nagedachtenis zal elken regtschapen Nederlander onvergetelijk en dierbaar zijn.

De brave C. E. STOLLÉ bekwam in het heetst van het gevecht eene gevaarlijke doch niet doodelijke wond aan de beide dijen. Wel verre dat zulks bij de dappere heldenschaar eenige ontmoediging konde veroorzaken, ontvlamde hun moed des te hooger, door de aanvalkelijke offers die zij aan het Vaderland gebragt hadden. Allen hadden met de wapens in de vuist een schitterend bewijs gegeven, dat hun eed van getrouwheid aan het Vaderland en van hunne gelofte om te verwinnen of te sterven geen ijdel gepraal was geweest. Beeringen was getuige van hunne Vaderlandsliefde en hunnen heldenaard. Beeringen had bewezen dat zij beide vermogten: voor eer en regt, voor Vaderland en Koning te overwinnen en te sterven.

Zoo was dan reeds drie dagen na het openen van den Veldtogt het eerste hoofdoogmerk van den bekwamen Opperbevelhebber volkomen bereikt. Het

leger had eenen gewigtigen togt op het vijandelijk grondgebied volbragt, en op de voordeeligste wijze aldaar zijn standpunt gekozen om de beide armeën der oproerlingen van elkander af te snijden; de batterijen, gedurende het verdrag van wapenstilstand, wederregtelijk door den geene trouw noch eer kennenden vijand opgeworpen, waren door de stoutmoedigheid der onzen vernield; de forten der muiters aan den linker oever der Schelde waren door onze dapperen vermeesterd, zoo dat men thans de vereischte doorsnijdingen in de dijken ten uitvoer konde brengen, waardoor de gemeenschap met het Kasteel van Antwerpen in alle gevallen verzekerd was, welke anders, door het geduchte fort du Nord zeer moeilijk gemaakt zoude kunnen worden; twee voorname punten waren bovendien onder de magt der onzen gebragt, namelijk de *Kapitale Dam* en het *Verlaat*, en hierdoor waren wij in staat gesteld om desnoods Oost- en West-Vlaanderen onder water te zetten. Zoo verre waren de krigsbedrijven reeds op den 5^{den} Augustus gevorderd (*).

(*) Een kort overzicht van de bewegingen der voornaamste legerkorpsen sedert het begin van den Veldtocht, zal hier tot meer opheldering der volgende verrigtingen kunnen strekken. De eerste divisie onder den Generaal VAN CERN was van Gilzen opgebroken, en meestal de 2de divisie onder den Hertog VAN SAKSEN-WEIMAR gevolgd. Bij het betreden van het Belgisch grondgebied, ontmoette men terstond de vijandelijke troepen onder NIELLOU, die teruggedrongen werden. Het 2de bataillon jagers en het 2de bataillon der 18de afdeeling van de 2de divisie waren de eersten die met den vijand in het gevecht kwamen. De Hertog VAN SAKSEN-WEIMAR trok met zijne divisie over Poppel naar Groot en Klein Ravels, van

Aan eenen anderen kant van het schouwspel des oorlogs, te weten in Zeeland, was men ook niet werkeloos. De Generaal DE KOCK voerde aldaar het opperbevel en had onder zijne bevelen, benevens meer andere

waar hij den vijand naar Turnhout vervolgde, welke plaats door zijne 2de brigade bezet werd. De eerste divisie trok intusschen over Baerle-Brugge en Sonderhagen naar den weg van Turnhout op Antwerpen. Na dat zij Hoogstraten, Merxplas, Beerle en Vorselaar bezet had, bevond zij zich tegenover den vijand die zijne troepen te Westwaal, St. Job in 't Goor, en St. Antonius geplaatst had. Van Turnhout waren de beide divisien naar Gheel voortgerukt. De 3de divisie onder den Generaal MEYER was van Eindhoven over Knechtgesel, Eersel en Postel getrokken, om zich in verband met de beide andere divisien te stellen. Over Rethy en Arendonk kwam de 3de divisie te Moll, trok vervolgens over Balen en Olmen naar Oostham, waar zij den vijand ontmoette, sloeg en naar Quaet-Mechelen dreef; daarna rukte deze divisie naar Coursel op, en sloeg den vijand andermaal te Beeringen. Alnu vereenigden zich de drie divisien onder het opperbevel van den *Prins van Oranje*. Gelijktijdig met de drie divisien was ook de reserve onder den Generaal CORT-HEILIGERS op marsch gegaan, meer links af den straatweg inslaande en de rigting naar Hasselt volgende. Naauwelijks was dit deel onzer krijgsmagt op 's vijands grondgebied gekomen, of het ontmoette een aanzienlijk gedeelte van het leger der Maas onder bevel des verraders DAINÉ, die echter niet vermogt den voorttocht der onzen te stuiten. (Op dezen tijd werden Hechtel, Helteren, Houthalen en Zonhoven ingenomen.) Van Bergen op Zoom waren twee kolonnes onder den Kolonel D'ABLAING VAN GIESSENBURG en den Majoor BOSSON, uit Zuidhollandsche, Overijsselsche en Utrechtsche schutterij en een gedeelte der 10de afdeeling bestaande, met naderhand nog eene kolonne Zuidhollandsche schutterij versterkt bij Putten, over de grenzen en vervolgens naar Calmhout en Capelle getrokken. Deze bewegingen, als ook die van de bezetting der Antwerpsche Citadel en van het Eskader op de Schelde zijn hooger in den tekst reeds even aangestipt geworden.

dappere officieren, den Kolonel LEDEL en den Majoor DE STUERS. Beiden behoorden tot die verdienstelijke officieren, welke zich in den onlangs geëindigten moeilijken Javaanschen oorlog zoo roemrijk, door kunde, beleid, volharding, onversaagdheid en andere den krijgsman veredelende hoedanigheden onderscheiden hadden. Het was te denken dat de vijand, nabij een gewest, waar zulke officieren onder zulk eenen opperbevelhebber tegen hem waren geplaatst, duchtige bewijzen ondervinden zou, wie van beide, opgeruide woestelingen of Vaderlandsche mannen, in het gevecht den meesten moed zoude toonen. Dit ondervonden de dolzinnige Belgen dan ook nog dien zelfden dag (5 Augustus,) ofschoon zij in zeer groote menigte bijeen geschoold, onverhoeds een gering aantal der onzen bestreden; maar dat gering aantal bestond uit echte, (geene verbasterde, trouwlooze, meineedige (*)) *Nederlanders*.

(*) Dezen mogen met den schandnaam *Belgen* gebrandmerkt blijven. Aan eene der couranten van ons Vaderland, (welke, sedert de Heer L. E. BOSCH daarvan redacteur is, om de *waarheid en algemeene belangrijkheid* van hare berigten, zoo wel als om haren echt Nederlandschen geest, lof en aanprijzing verdient) zond ik, daaromtrent, de volgende regels.

Hoe noemt met 't snood geboeft,
 Dat in zijn roofnest snoeft,
 Maar in het open veld
 Geen enk'len dapp'ren telt?
 Hoe noemt men 't helsch gespuis,
 Dat moordt uit kluis en huis,
 't Verraderlijkste ras,
 Dat ooit op aarde was?

Op dien gedenkwaardigen dag, juist een half jaar na de onvergetelijke zelfopoffering van VAN SPEYK, hadden onze kloeke zeelieden weder eene schitterende gelegenheid om hunnen Nederlandschen heldenaard aan den dag te leggen. In verband met eene verken-

Zijn 't *Nederlanders*? Neen!
Dit waren zij voorheen,
Toen 's Konings liefde en magt
Hunn' onspoed had verzacht;
Toen weelde en overvloed,
Hen bragt tot euvelmoed;
Thans zijn zij tot hun loon
Slechts *Belgen*, 's werelds hoon.

En wat is, Heldenkroost!
De naam, dien gij u koost,
Voor 't klein, maar trouwe land,
Dat geen geweld vermaut?
Is 't erf van 't voorgeslacht
Verkleind in magt en kracht?
o Neen! dat klein gebied
Zwicht nog voor grooter niet.

Zijn moed en deugd staan pal,
Ten trots van Brit en Gal;
Waartoe dan veel gekal,
Hoe 't land nu heeten zal?
Deez' wil *Vereend geweest*,
En die acht *Holland best*,
Oud- of Noord-Nederland
Kiest deze of gene kant.

ning welke op dien dag naar den kant van het dus genoemde Hazegras ondernomen moest worden; was aan twee kanonneerbooten, die in het Zwin gestationeerd lagen, namelijk de Kanonneerbooten Nr. 41 en 42, de last gegeven om langs die zijde den vijand te bestoken. Een dezer vaartuigen werd gecommandeerd door den Luitenant ter zee BOURICIUS, mede een der verdienstelijke officieren, die zich in Oost-Indië, onder anderen in den roemrijken togt tegen Palembang,

Zoo raakt men met der tijd,
Om niets in woordenstrijd.
Mijn raad is welgemeend:
Waar toe, door deugd vereend,
Door eendragt naauw verknocht,
Een nieuwen naam gezocht?
Of zijn wij thans ontaard
Van 's Voorzaats heldenaard?

Neen! leve *Nederland!*
Dit is ons Vaderland.
Zegt *Nederland*, niets meer;
Deez' naam schenkt eeuwige eer!
Noemt *België* 't muiersnest,
Dat burgerkrijg, die pest,
Nu stort in ramp en schand;
Die naam houdt nimmer stand. ()*

(*Utr. Cour.* 21 Nov. 1831. No. 139.)

(*) Hoe gebrekkig dit stukje, als dichtstukje, moge zijn, heb ik het medegedeeld, omdat de hier uitgedrukte *gedachte* bij velen bijval heeft gevonden.

onderscheiden hebben. (*) De andere kanonneerboot stond onder het bevel van den Luitenant VAN MALDEGHEM, een' zoon van den Heer COUVREUR VAN MALDEGHEM, fabrikant te Gent, die even als zijn zoon, den naam van *Nederlander* waard gebleven was. Te Gent, namelijk, in eene beschuldiging betrokken, en voor de regtbank gedaagd, ter oorzaak van zijne onwrikbare gehechtheid aan het wettige bestuur en aan den Koning (die hem, na dat zijne fabriek eene prooi der vlammen was geworden, de middelen had gegeven om zijn verlies te herstellen), voegde hij zijnen regteren deze gedenkwaardige en treffende woorden toe: » Gijlieden noemt

(*) Om de verdiensten onzer landgenooten in den togt tegen Palembang, en in Oost-Indië in het algemeen, te beoordeelen, leze men het *Iets over Neêrlands Zee- en Landmagt in de Oost-Indiën*, voorkomende in den *Militairen Spectator* van 14 October 1832. Schrijver dezès heeft den eersten togt tegen Palembang en de daarop volgende blokkade van de hoofdrivier van dat Rijk bijgewoond, en is over de waarheid van gezegd artikel te zeer getroffen, om zich te kunnen weêrhouden, het volgende uittreksel daarvan, als eene bijdrage te meer tot den Nederlandschen heldenroem, hier mede te deelen.

Men moet de togten in die gewesten (zegt de steller van het bedoelde artikel) mede gemaakt hebben, om zich een juist denkbeeld te kunnen vormen van de dapperheid, edelmoedigheid en onverschrokken volharding in het hevigste gevaar, welke onzen landaard bezielen, wanneer het de eer van de aloude roemrijke vlag geldt. Zoo staarde ik ook met eene menigte der onzen, in het midden der maand Junij 1831, naar het fregat Van der Werff, toen de vijand naar onze vloot een groot aantal brandende houtvloten afzond, welke, door den snellen stroom voortgestuwd, de geheele vloot met eene bijna onvermijdelijke vernieling bedreigden. — De grootte van het gevaar voorbijziende, sprongen eene groote menigte matro-

mij een gevaarlijk mensch voor de maatschappij! Zoude mijne dankbaarheid jegens eenen verheven' weldoener voor onze bewindvoerders een doorn in het oog zijn? Ik moet dan gelooven dat in deze rampzalige tijden ondankbaarheid eene deugd en erkentelijkheid eene misdaad is geworden. Dit ontbrak nog aan de tallooze onheilen, die de bevorderaars van eenen schandelijken opstand aan mijn ongelukkig vaderland berokkend hebben. Wel nu, indien dit zoo is, dan beken ik mijne schuld. Ja! indien het eene misdaad is, om in deze tijden van omwenteling openlijk voor die gevoelens uit te komen, dan erken ik, schuldig en gevaarlijk te zijn voor eene maatschappij, waaruit zulke beginsels

zen van boven deks, met den enterbijl in de vuist, in de rivier, en ondanks de groote uitgestrektheid en het verschrikkelijk woeden der vlammen, zag men hen tusschen de vlotten zwemmen, om de onder het water gemaakte verbindingen los te kappen; de los gemaakte gedeelten werden door de bemanningen der sloepen, met dregankers, nog brandende tusschen de overige schepen heen gesleept, tot dat zij zonder gevaar aan den stroom konden worden overgelaten. Wanneer men de gevaren opsomt, waaronder deze kloekmoedige daad verrigt werd, zal men in de krijgsgeschiedenis vergeefs naar trekken van dapperheid zoeken, die daarmede vergeleken kunnen worden. Vooreerst, de hevige stroom, waarmede de vlotten voortgestuwd werden; ten tweede, de verschrikkelijke vlammen die de zwemmende matrozen omringden; ten derde, de menigte van krokodillen die zich in de rivier ophielden; en eindelijk, de toen hevig heerschende Cholera-Morbus. In weerwil van dit alles, beijverde zich elk, om het eerst daar te zijn, waar de dood het vreeselijkst grijnsde. De landtroepen betoonden bij dezen togt niet minder moed, standvastige volharding en krijgstucht dan de zeelieden. enz. —

Dit stuk is overwaardig om in zijn geheel gelezen te worden.

als onteerend verbannen zijn. Doch aan welke vervolgingen ik nog moge blootgesteld zijn, mijne gevoelens zal ik nooit verloochenen, mijne taal zal altijd de zelfde blijven, en in den diepsten kerker zal ik steeds, met een van dankbaarheid gloeiend hart, den naam noemen van mijnen edelen weldoener, dien naam, die aan alle weldenkende Gentenaren dierbaar is; den naam van WILLEM VAN NASSAU; van dien Koning, wiens edele bedoelingen België miskend heeft; die schandelijk verguisd en belasterd is; die voor zijne menschlievende pogingen en voorbeeldelooze werkzaamheid geen ander loon heeft ontvangen dan de zwartste ondankbaarheid; van dien wijzen en verlichten Koning, die, terwijl hij de uitwendige welvaart der Belgen verzekerde, hen ook van stap tot stap in het bezit van alle zedelijke voordeelen wilde stellen! — Zoo sprak de vader; en de zoon heeft zich zulk eenen vader waardig getoond! — De lezer zal mij deze kleine uitweiding ten goede houden; bij het onvermijdelijk aanroeren van zoo vele bewijzen van het snoodste verraad en van de afschuwelijkste ondankbaarheid der Belgen, is het streelend, een voorbeeld van getrouwheid en deugd, onder dat diep gezonken, ellendig geworden volk te kunnen bijbrengen.

De gemelde kanonneerbooten werden door eene sterke vijandelijke afdeeling met geweer- en kanonvuur hevig van den wal bestookt. Het kleine getal onzer dappere zeelieden verdedigde zich met echt-Nederlandschen moed, en de wel gemikte schoten van het geschut der vaartuigen deden menigen muiteling in het zand bijten.

Onverschrokken en bedaard gaven de beide officieren hunne bevelen, en deze aanval zoude den vijand, ondanks zijne twintigmaal sterkere magt, zeer duur te staan zijn gekomen, en hem met schande hebben doen aftrekken, ware niet, in het heetst van het gevecht, eene der booten, namelijk die van den Luitenant VAN MALDEGHEM, ongelukkig aan den grond geraakt. Nu werd de strijd nog verschrikkelijker voor de onzen. Een gevecht op het land zoude tegen zulk eene overmagt vreesselijk zijn geweest, maar hier werd het gevaar aan alle zijden op de ijselijkste wijze vermeerderd. (*) Weerloos, als 't ware, op een klein plekje bij-een gedrongen, zonder zich van de plaats te kunnen verroeren, veel minder voordeelige bewegingen te kunnen maken, zoude hier de grootste heldenmoed voor de elementen hebben moeten bezwijken. Maar zelfs in dezen hoogen nood vochten onze helden met leeuwenmoed, en hadden eenparig besloten liever hunnen grooten voorganger VAN SPEYK na te streven, dan voor den overmagtigen Belg te zwichten.

Men vindt uitvoerige toelichtingen nopens deze onvergetelijke gebeurtenis in een opzettelijk daarover handelend zeer belangrijk geschrift, hetwelk juist onder het schrijven dezer bladzijden het licht ziet. (†) De schrijver merkt aan, dat in het berigt, door de Staatscourant van Dingsdag den 9 Augustus 1831, Nr. 188,

(*) Zie Plaat VIII.

(†) *Verhaal van het gevecht der kanonneerbooten Nr. 41 en 42, bij het Hazegras, op den 5 Augustus 1831.* Leeuwarden, bij G. T. N. Suringar. 1832.

medegedeeld, eenige min naauwkeurige omstandigheden voorkomen. Het was, zegt hij, ten gevolge van eene, door den Heer Kolonel-Kommandant van het vierde distrikt van Zeeland, LEDEL, op den 4 Augustus 1831 uitgevaardigde order, dat de gemelde twee kanonneerbooten, onder bevel van den Luitenant ter zee der eerste klasse, J. F. D. BOURICIUS, van de noord- en de zuidzijde het *Dievangat* in stevenden, om bij het *Hazegras* post te vatten.

Waarschijnlijk moest deze beweging in verband gestaan hebben met eene manoeuvre der landtroepen, die echter niet plaats greep.

De Luitenant BOURICIUS vatte omstreeks 8½ ure des voormiddags post voor de Kil van het Hazegras, en opende het vuur. Aanvankelijk flauw, doch allengs heviger en heviger door musket- en buksvuur beantwoord, werd de repliek op gelijke wijze gegeven, en slechts nu en dan door de stukken op het groote huis bij de sluis, of met schroot, op eenige verwijderde groepen, geaccompagneerd.

De Boot N^r. 42, waarover de Ridder H. J. VAN MALDEGHEM, Luitenant der tweede klasse, het bevel voerde, had met flauwte van wind en sterken tegenstroom te kampen, (de booten waren bovendien in dat vaarwater zeer onhandelbaar), en kon slechts omstreeks 10 ure, iets noordelijker dan N^r. 41, post vatten. Van beide bodems werd het vuur voortgezet tegen den steeds in getal aangroeienden vijand, die, achter de dijken verscholen, groot voordeel bezat.

Het doel der Booten was intusschen bereikt; de

attentie des vijands was naar het Hazegras gelókt: derwaarts snelde van alle kanten de versterking heen, en een aanval van de landzijde zou dat belangrijk punt spoedig in handen der onzen hebben doen vallen. Hierdoor zou men meester geweest zijn van de Westvlaamsche waterlozing.

Dan, het werd tijd de booten buiten het vuur te brengen, alvorens zij door het wegvallen van het water op droog kwamen te zitten.

Den Luitenant VAN MALDEGHEM werd alzoo gelast af te zakken. De wind naar het Zuidwest gelooopen zijnde, werd de sloep ter boegsering uitgebragt, op dat Nr. 42 niet op lijwal vervallen zoude. Doch 5 man werden in de jol gekwetst, waarvan 4 buiten gevecht. VAN MALDEGHEM werpt het anker uit, daar hij zijn voorspan mist, en bij het omzwaaijen geraakt zijn achterschip aan den grond.

Op gelijke wijze afzakkende, worden er 2 man in de sloep van Nr. 41 gekwetst, en 2 bootsvaarboomen af geschoten. Hierdoor mede naar lij vervallende, kon Nr. 41 niet meer boven Nr. 42 omwerken, en wegens de ondiepte, was het ongeraden zulks beneden om te beproeven. De Luitenant BOURICIUS wierp dan ook het anker uit; hetwelk trouwens even zeer geschied zoude zijn, alzoo hij, het ongeval van Nr. 42 bemerkende, besloot met zijnen makker het dreigend gevaar te trotseren, en dezen niet te verlaten. Het water snel wegvallende, kwam Nr. 41 ook spoedig op den grond, en beide bodems stonden alras op droog: de waterforten waren in landbatterijen herschapen.

Ziedaar dus twee *bijna droogvoets genaakbare* vaartuigen, met 46 koppen bemand, doch waarvan verscheiden reeds buiten gevecht geraakt waren; blootgesteld aan het vuur van 700 Belgen, die voorzien waren van een stuk geschut, hetwelk zij gedurig, *ongemerkt*, van positie deden veranderen, dat zeer gemakkelijk geschieden kon, door de hooge distels, waarmede de uitstekende, de booten beheerschende dijk begroeid was.

En welk vooruitzicht bestond er? Van het geschut kon slechts in den uitersten nood gebruik gemaakt worden, want een vaartuig, gebouwd om, in het water liggende, de schokken van zijn eigen geschut te wederstaan, wordt, op droog staande, door dat zelfde geschut uit-een gerammeld.

Het schrootvuur van den vijand, zijne ronde kogels, zijne geweren en buksen sleepten verscheiden onzer heldhaftige zeerobben in het graf, of maakten hen onbekwaam het vaderland op dat oogenblik van nut te zijn. De rompen werden aan splinters geschoten. Boot 41 bekwam onder anderen een grondschoot *onder de kruidkamer STUURBOORD-IN en BAKBOORD-UIT*.

Hulp van de onzen scheen niet te hopen, immers het was den Opperbevelhebber vooraf zeer goed bekend, dat ten een ure na middag de positie door de booten reeds lang verlaten moest zijn, en die tijd was daar, zonder dat er iemand opdaagde.

Wel vleide de equipagie zich telkens, wanneer hoorngeblaas of trommelslag zich deed hooren, maar telkens te vergeefs. — En echter wankelde geen een der onzen!

Toen gaf de Bevelhebber (BOURICIUS) den Luitenant VAN MALDEGHEM te kennen, en kwam met hem over-een, » vol te zullen houden tot den donker, en tot het was-send water, om alsdan, zoo mogelijk, de booten vlot en weg te krijgen;” doch wanneer dit, zoo als hoogst waarschijnlijk was, niet mogelijk zou wezen, tegen dien tijd » te zullen trachten, de gekwetsten en manschappen weg te zenden; alsdan met het overschot het vuur gaande te houden, en, wanneer de ontruiming geheel zou afgeloopen wezen, en zij beiden (te weten de Luitenants VAN MALDEGHEM en BOURICIUS) alleen op de ontredde booten overgebleven zouden zijn, dezen te verbranden.”

De manschappen — geene pen is instaat, de onwankelbare onversaagdheid, de nimmer wijkende trouw van die echte Nederlanders te schetsen! alleen het gevoel kan hierin te hulp komen; en hij, wiens hart de gloeiende spiegel niet is van het hunne, kan zich nimmer die gewaarwordingen scheppen, waarmede zij vervuld waren.

Gedurende *vijs*, zes, eindelijk *negen* uren aan het moorddadigst vuur blootgesteld, zagen zij hunne bodems, hunne redmiddelen onder hunne voeten vernielen, en stonden ieder oogenblik, door een ongelukkig schot, bloot voor den heldendood van VAN SPEYK! Maar geen hunner sprak van wijken! Geen hunner liet het hoofd moedeloos hangen! Ieder van hen deed zijn plicht; en wanneer het verdwijnend tromgerommel hen overtuigde dat zij zich met eene ijdele hoop op ontzet geveild hadden, ging er een luid » Hoerrah”

op, om den Belgen te bewijzen, dat het nimmer eenen Hollandschen zeeman aan moed en volharding ontbreekt.

Eindelijk toch schijnt er gegronde hoop op redding gekoesterd te kunnen worden! Men hoort ten 5½ ure namiddag op Neerlands grenzen het geliefde Wilhelmus; men hoort het vuur des aanvals; men ziet den Belg vlieden — maar ijdele hoop! de onzen worden door de overmagt gestuit, en moeten terug. — En geen wonder! — Dappere VAN HOPBERGEN, die u op dien dag ook als echt Nederlander, als trouw vriend en landgenoot hebt doen kennen, uwe poging was edel en zeldzaam! Naauwelijks bekomt gij bericht van het wanhopige en nuttelooze gevecht door uwe krijgsmakkers volgehouden wordende, of gij verzamelt alles wat u in het volvoeren uws voornemens kon bijstaan. Het onbezette *Skuis* laat gij in uwen rug, valt den twintigmaal magtigeren vijand met 35 man aan, en verdrijft hem tot over de brug van het Hazegras. Uw bestaan verhief den moed der zeehelden, die thans gezien hadden, dat men op bijstand bedacht was, en verdeelde de aandacht des vijands; uw aanval, schoon niet geheel aan het doel beantwoordende, bragt veel toe tot de latere redding onzer dapperen. Dezen echter konden niet anders denken dan, van God alleen, en door eigene volharding redding te kunnen verwachten; en deze overtuiging deed hen het gevecht met vernieuwden moed voortzetten. Zij zouden gestreden hebben tot dat zelfs de laatste man gevallen ware.

Dit moordtooneel duurde voort tot dat de avond

viel, wanneer alle toebereidselen, om des-noods de booten te verlaten en te vernielen, in werking zouden gebragt worden; toen eindelijk na zonsondergang het Wilhelmus der hoornblazers en de stormmarsch der tamboers, den vernieuwden aanval van VAN HOPBERGEN verkondigden, die nu versterkt was door schutters, welke op wagens van Oostburg werden aangevoerd.

Een enkel woord van den Bevelhebber der booten was genoeg, om vijf man in de jol te doen springen, deze over het drooge te doen slepen, en hen met hem de schorse en den dijk te doen beklimmen, ten einde VAN HOPBERGEN te ondersteunen, en het heldenwerk van den dag waardiglijk te voleindigen. Doch deze maal mogten zij hunnen moed niet koelen: VAN HOPBERGEN de zijnen een twintigtal schreden vooraf gaande, had de Belgen reeds op de vlugt gedreven, en slechts één zijner schutters was bij dien kloeken aanval gekwetst geworden. Eenige schoten, zoo van de vaartuigen als van de landtroepen, zetten aan de vlugt der vijanden den noodigen nadruk bij.

Hoogst belangrijk zijn de bijzonderheden, welke met het vernielen der booten gepaard gingen, doch wij meenen dat het bovenstaande voldoende zal zijn om te doen zien, dat het gebeurde bij het Hazengras, allezins een wapenfeit te achten is, hetwelk onder de roemwaardigste heldendaden van onze natie eene aanzienlijke plaats verdient. Wij verwijzen den lezer naar het aangehaalde verhaal, waarin dit onvergetelijk gevecht in een helder daglicht wordt gesteld. Alleenlijk zullen wij nog aanmerken dat den Bevelhebber BOURICIUS de

zeldzame eer te beurt mogt vallen, dat een vierde gedeelte zijner onderhoorigen de *welverdiende* blijken der tevredenheid en goedkeuring van hunnen geëerbiedigden Monarch te zien dragen. — De namen dezer helden, en de onovertrefbare vaderlandsche moed, die elk van hen in het bijzonder (velen na reeds bedenkelijke wonden bekomen te hebben) onwankelbaar aan den dag leide, vindt men in het aangehaalde geschrift omstandig en náauwkeurig vermeld.

Zoodra de Kolonel LEDEL, die te Oostburg het bevel voerde, van deze gebeurtenis berigt ontving, deed hij onverwijld eene compagnie Zeeuwsche schutters naar Sluis vertrekken, en begaf zich tevens in persoon derwaarts. De uitslag hiervan laat zich het best afleiden uit het volgende officieel verslag van dien officier aan den opperbevelhebber der troepen in Zeeland, den waardigen Generaal DE KOCK.

» Oostburg, 6 Augustus 1831.

» Als een vervolg op mijne missive, in dato den 5^{den} dezer, No. 1176, haast ik mij, ter kennis van Uwe Excellentie te brengen, dat de Kapitein VAN HOPBERGEN, bij mijne aankomst te Sluis, reeds met den vijand aan het Hazegras geëngageerd was, welke zich aldaar ten getale van vijf- à zeshonderd man bevond, bij zich hebbende een stuk, dat een vernielend vuur op de booten, die, zoo als ik Uwe Excellentie vroeger rapporteerde, aan den grond zaten, rigtte.

» Ik deed dadelijk de compagnie schutters onder

kommando van den kapitein **SPAAN**, voorwaarts trekken, ter ondersteuning van het zoo zwakke en uit vijftig bajonetten bestaande detachement van den kapitein **HOPBERGEN**, wiens moed immer onversaagd den vijand voet voor voet terug dreef, en zich steeds staande had gehouden, terwijl deze kompagnie Zeeuwsche schutterij door zijne geestdrift, manmoedige en stoute aanvoering hunner brave officieren, den vijand deed terugtrekken.

» Eene versterking, welke de vijand middelerwijl bekwam, heeft het vuur tot laat in den avond doen voortduren; dan de vijand werd immer tot den aftogt verplicht, en telkens met verlies aan dooden en gekwetsten afgeslagen.

» Onderscheidene kriegsgevangenen, wapens en goederen, in handen onzer brave troepen gevallen zijnde, waaronder een stuk geschut en twee paarden, getuigen en waarborgen dit roemrijk wapenfeit.

» Het verlies aan onze zijde is zeer groot, doordien de beide kanonneerbooten veel hebben geleden, eene derzelve geheel onbruikbaar, en de andere zich in eenen haveloozen toestand bevindt, en zij daarbij een twintigtal dooden en gekwetsten te betreuren hebben.

» Het manmoedig en onverschrokken gedrag van de officieren en de equipage, *evenaart den heldendood van den braven* **VAN SPEYK**, daar zij, gedurende eenige uren, in een weerloozen staat, het vijandelijk vuur hebben doorgestaan, zich alle oogenblikken door den dood bedreigd zagen, aan geene overgave dachten, en de vaderlandsche vlag trotsch van den top is blijven

wapperen ; er hebben daarbij zoodanige eervolle bedrijven en omstandigheden plaats gehad , welke ik tot eene mijner eerste verplichtingen reken , nader gedetailleerd aan Uwe Excellentie bekend te stellen , op dat deze bedrijven aan de vergetelheid ontruikt en naar derzelve waarde beloond en geschat worden.

» Zee- en landmagt hebben gewedijverd in de volvoering van hunne dierbare verplichting , om de eer der vlag en den roem onzer wapenen te doen zegevieren.»

Als eene niet onbelangrijke bijdrage tot het verhaal der gebeurtenissen van den 5^{den} Augustus , langs en op de Schelde , en in het bijzonder nopens den uitval uit de citadel van Antwerpen , en het prijs maken der vier koopvaardijschepen , waarvan wij hooger slechts ter loops gewaagden , zal het den Lezer niet mishagen , het volgende uittreksel van eenen brief hier medegedeeld te zien. De schrijver ontving dien van een verdienstelijk officier , die zich destijds in de citadel van Antwerpen bevond.

» Citadel-Antwerpen , 6 Augustus 1832.

— — — » Het zal u bekend zijn , dat het geheele leger op den 2^{den} dezer de vijandelijkheden aanving , doch hier moesten dezelve , uit hoofde van een artikel , voorkomende in het traktaat van wapenstilstand tusschen de citadel en de stad , nog drie dagen geschorst blijven. Deze schorsing had nu ook wezenlijk plaats , en wij hadden dus gedurende dien tijd rondom ons

heen den levendigsten oorlog, en wel op eenen zeer korten afstand van ons, terwijl wij hier nog als in eenen volmaakten vrede leefden. Wij konden hier van de wallen zien hoe de Marine en de bezetting van de forten Lillo en Liefkenshoek, de forten en dorpen welke door den vijand bezet waren, een voor een innamen. Dat dit niet zonder kleêrscheuren toeging, behoef ik u niet te zeggen. Het kanonvuur van de schepen was somtijds verschrikkelijk; ja, op een oogenblik zag ik, terwijl ik de wacht aan het ravelijn der hoofdpoort had, op negen onderscheidene plaatsen brand; wel is waar, het zijn onze vijanden, doch ik had op dat oogenblik medelijden met die arme menschen, die nu in eens de vrucht van levenslangen arbeid in rook en vlammen zagen te niet gaan. Ik ken u te wel, mijn vriend! om te vreezen dat gij mij dit gevoel ten kwade kunt duiden. Menschlievendheid onteert den krijgsman niet.

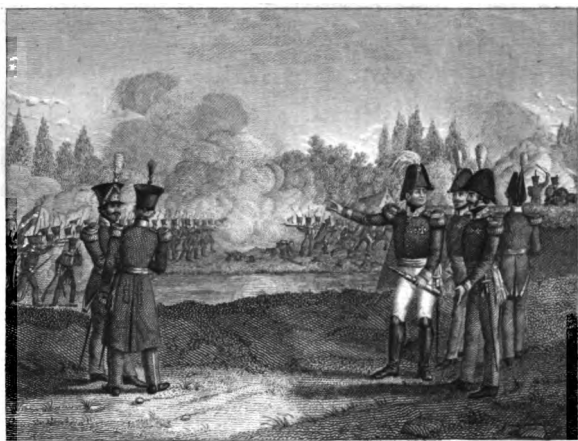
» Den 4^{den}, des avonds ten 11 ure, was hier de wapenstilstand ten einde geloopt, en dadelijk werden, bij het aanbreken van den volgende morgen, de handen aan het werk geslagen. De vloot voor de stad maakte een begin. Twee kanonneerbooten, onder bevel der Luitenants van de eerste klasse, WIFF en SCHRÖDER, werden des morgens ten half vier ure door de kleine stoomboot de Leeuw de rivier op gesleept, ten einde positie te nemen voor het Vlaamsche dorp Burcht, hetwelk door de Belgen bezet was. Deze laatsten poogden zulks door geweervuur tegen te gaan, maar hierop werden zij derwijze door het geschut van de drie vaar-

tuigen, zoo wel als van het fort Burcht begroet, dat zij blijde waren zich stil te mogen houden.

» De Kolonel KOOPMAN kwam eindelijk met zijne groote stoomboot, en voer, zonder zich aan iets te storen, de rivier op, dicht voorbij het genoemde dorp. De heeren Belgen konden, zoo het schijnt, de verzoeking niet wederstaan, om eens op dit zoo nabij hen voorbij varende schip te schieten, maar tot belooning kregen zij hiervoor de twee volle lagen, zoo dat ik u niet behoef te zeggen, hoe duur dit schilderachtig fraaije dorp hunnen euvelmoed bekoopen moest. De Kolonel KOOPMAN voer nu, in gezelschap van de kleine boot, verder de rivier op, zonder dat iemand wist, waar hij zich heen begaf. Na dat hij drie of vier uren weg gebleven was, keerde hij eindelijk, als in zegepraal, met vier op den vijand buit gemaakte koopvaardij-schepen terug (*). Deze laatsten hadden de Holland-sche vlag in top en de Belgische er juist onder. Van alle andere booten wapperden ook de vlaggen, en op de voormast van de stoomboot stond eene groote vlag,

(*) Zie Plaat X. De prijs gemaakte vaartuigen waren een brik, een schoener en twee pleiten, te weten: de *Sans Repos*, met schors geladen, bestemd naar Berwick in Schotland, kapitein VAN DIJCK, reeder de heer DANKERT ENGELS; de *Perséverance*, zonder bestemming, kapitein JANSSENS, toebehoorende aan eene compagnieschap van vier Brusselsche reeders; de *Thérèse*, van Antwerpen, bestemd naar Liverpool, kapitein MENAN, reeder MALPESON; de *Jean de Locquenghin*, een geheel nieuw schip van Brussel, kapitein PEETERS. De kapiteins en het scheepsvolk werden te Burcht aan land gezet.

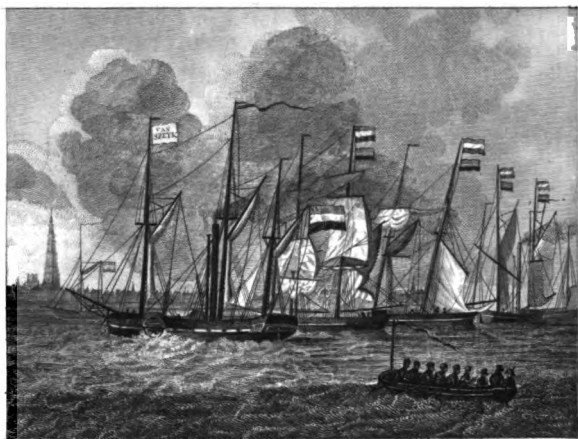

H. P. G. de Vries del.

Pagn 127

VITAL DER BEZETTING VAN DE CITADEL.

H. P. G. de Vries del.

Pagn 126

J. B. de Vries van Kilsen fecit.

HET OPBRENGEN DER GENOMENE BELGISCHE SCHEPEN.

in welker midden met groote letters de roemrijke naam van VAN SPEYK praalde.

» Den volgenden morgen ten 9 ure werd van hier met 800 man een uitval gedaan (*), die bij uitstek wel gelukt is. De vijand is in eene onbeschrijfelijke verwarring, op en door elkander, op de vlugt gedreven, en zijne verslagenheid was zoo groot, dat hij van de geladen stukken is weg geloopen, zonder zich den tijd te gunnen om ze af te vuren. Ik heb nimmer kerels zoo zien loopen, als de Belgen bij deze gelegenheid. Daar zijn de hazen nog niets bij. Zij drongen zich plat om schotvrij te komen. Wij hebben bij die gelegenheid zes en twintig vuurmonden veroverd, het verlies aan onzen kant is zeer gering. Verscheiden huizen die te dicht onder het kasteel stonden, zijn verbrand, onder anderen een nieuwe windmolen. (Aan wind zal het de snorkende Belgen toch nooit ontbreken.) Het kanonvuur uit de citadel was allerevigst, en heeft den vijand eene verschrikkelijke kastijding toegebracht. Dat de Heer onze wapenen en onze regtvaardige zaak zegent, heb ik hier, naar mijne gedachten, ten duidelijkste gezien. Onder anderen viel, op het oogenblik toen alle de troepen op de plaats stonden aangetreden, eene bom (van 29 duim diameter, dat nog al een ordentelijk ligchaam is). Ware deze gesprongen, zoo als gewoonlijk het geval is, dan had zij zeker een aanmerkelijk getal menschen onder

(*) Zie Plaat IX. Op het bastion, op den voorgrond, ziet men den Generaal CHASSÉ, die met zijnen Adjutant dit schouwspel gadeslaat.

ons zwaar geblesseerd, maar Gods goedheid wilde het anders; de bom bleef liggen als een dood ligchaam, zij deed niets. Alle de bommen en granaten die zij geworpen hebben, deden geen het minste kwaad. Geen enkel man is er door gewond. Na dezen uitval is hier tot nu toe geen enkel schot meer gedaan, en thans is het zoo stil, dat men zich naauwelijks verbeelden kan in een vijandelijk land te zijn."

Officieele berigten omtrent deze gebeurtenis behelsden, dat de Generaal CHASSÉ in den ochtend van den 5^{den} Augustus eene keurbende van 500 man, onder bevel van den Luitenant-Kolonel VOLKHEMER, had doen uittrekken, om, zoo als hooger is gemeld, den post van het zoogenaamde Melkhuis door zijne krijgslieden te doen bezetten, hetwelk voor de goede verdediging der vesting noodig werd geacht. Een detachement van 120 man werd met het bemagtigen van genoemden post belast, terwijl de Luitenant-Kolonel met de overige manschappen regts van de lunette Kiel post vatte, met het doel om den vijand tegen te houden, indien zijne krijgslieden uit het dorp van dien naam den post te hulp mogten komen. Zonder verlies maakten de onzen zich van dien post meester, verdreven den vijand, en bleven hem met een zeer levendig tirailleur-vuur onderhouden. Daar de Generaal intuschen bemerkte, dat de vijand geene magt van belang ontwikkelde, liet hij nog 250 man onder bevel van den Luitenant-Kolonel NAUDASCHER, en een detachement artilleristen, mineurs en werklieden, onder bevel van den Kapitein der genie ALEWIJN, uitrukken, waar-

bij zich vrijwillig de Kolonel DE GUMOËNS voegde. Deze kolonne maakte zich, terwijl de Luitenant-Kolonel VOLKHEMER altijd bleef tirailieren, achtereenvolgens meester van vijf vijandelijke batterijen, gezamenlijk met 16 mortieren, 4 zware metalen stukken en 2 zware metalen houwitzers gewapend; 18 dezer vuurmonden werden vernageld, de affuiten en het laadgereedschap in stukken geslagen, en een goede voorraad ammunitie en gevulde bommen in het water geworpen. Ook bij deze gelegenheid hebben de soldaten van verschillende korpsen in moed en ijver uitgemunt. Het daarbij aan onzen kant geleden verlies van 5 dooden en 37 gekwetsten (*) is vooral aan de gesteldheid van den grond toe te schrijven, die overal met huizen bezet en met hagen, boschjes en grachten doorsneden is, waardoor de vijand, naar zijne gewone wijze van oorlogen, ons nadeel konde toebrengen, zonder dat hij te bereiken was.

Zoo vierden onze dappere zee- en landhelden den verjaardag van den gedenkwaardigen zeeslag op de Doggersbank, waar de Nederlandsche heldenmoed, in 1781, zich nieuwe en onverwelkbare lauweren verwierf, en waar de groothartige Brit (†) zich gedrongen voelde te bekennen, dat hij nimmer de wedergade van Hollandsche dapperheid ontwaard had.

(*) De licht gekwetsten hadden tot het uiterste van hunne krachten blijven strijden. Van daar, dat aanvankelijk de opgave van hun getal geringer was.

(†) De Admiraal PARKER had gezegd: "*I never saw people fight better than the Dutch.*"

. De jongstverloopene drie dagen waren in gedurig toenemende en schier onafgebrokene vermoeijenissen doorgebracht, en de 6de Augustus werd tot eenen algemeen rustdag bestemd. Niet te min bleef men op dien dag verre van werkeloos. » De genie, » dus leest men onder anderen in een verslag van de verrigtingen der Utrechtsche Studenten, die aan den veldtogt deel genomen hebben, » zette ijverig de werken ter verdediging voort, welke, bij eenen mogelijken terugtogt, aan de divisie (de tweede, onder bevel van den Luitenant-Generaal Hertog van SAXEN-WEIMAR,) zoo wel eene goede stelling als een' veiligen aftogt door de stad moesten verzekeren. De tweede brigade bezette Haele en maakte zich meester van de bruggen over de Gette en de Velp. » Ook bij de andere divisijen van het leger werd deze rustdag nog tot vele nuttige verordeningen en maatregelen aangewend. Men genoot rust, ja, maar niet meer dan hoogst noodzakelijk was, en alleen met het inzicht om eene des te grootere werkzaamheid aan den dag te leggen. Met dit al was deze kortstondige verpoozing heilzaam voor den ondergeschikten krijgsman, die behalve de zware vermoeijenissen der laatste dagen, ook zeer weinig verkwikking had genoten; in eene landstreek die eenen overvloed van levensmiddelen opleverde, verzamelden zij spoedig nieuwe krachten, om des te geduchter op den vijand los te gaan.

Den volgenden dag stelde zich dan ook vroegtijdig en met vernieuwde moed en lust het gansche leger in beweging; nog op dien zelfden dag trokken onze troe-

pen over de Demer naar Diest, van waar de Prins van Oranje het volgende verslag aan Zijne Majesteit zond:

» Hoofdkwartier Diest, 7 Augustus 1831.

» Ik heb de eer Uwe Majesteit te berigten, dat ik heden morgen mijn hoofdkwartier alhier te Diest heb gevestigd.

» De tweede divisie is voorwaarts gerukt en staat te St. Truijen.

» De derde divisie heeft positie genomen te Herck, op de helft van den afstand tusschen Diest en Hasselt.

» Het korps van den Generaal CORT-BAYLIGER is te Heusden gevestigd.

» Volgens herhaalde berigten van dien Generaal, moeten bij de gevechten die plaats hebben gehad, de schutterijen zich telkens door den voorbeeldigsten krijgsmoed onderscheiden hebben.

» De Opperbevelhebber van het leger,
WILLEM, *Prins van Oranje.*»

Meer beslissende wapenfeiten verbeidden thans onze heldhaftige beschermers des vaderlands. Nog voor weinige dagen hadden de opgeblazene Belgen, door een aantal karakterlooze fortuinzoekers (*), ten top van

(*) Behalve den reeds gemelden DAINE en TIEKEN DE TERHOVE, noemen wij, als hiertoe behoorende, nog JUAN VAN HALEN, die in den strijd van zijn land tegen NAPOLEON in de Franche geleederen diende, en toen het ongeluk dezen vervolgde, hunne vaandels verliet, met zich nemende het vlag en naamcijfer van den Marschalk SUCHET, waarvan hij zich bediende om Mequinenza en Lerida in de handen der

laatlunkendheid gevoerd, zich met welgevallen en bij herhaling, in hunne snorkende dagbladen, *Reusen van September* (1830) genoemd, die zich slechts behoefden te *vertoonen*, om den Hollanders schrik aan te jagen. Zij hadden luid en aanhoudend geschreeuwd en gedreigd, dat zij de lafhartige Hollanders naar hunne moerassen over den Moerdijk zouden jagen; ja, dat zij uit wraak over het bombardement van Antwerpen, de Hollanders tot den laatsten man wilden verdelgen, en hun land aan de golven ten prooi zouden geven. De nu te vermelden gebeurtenissen deden spoedig deze *vreesselijke reusen* als ellendige dwergen te voorschijn komen. Wel verre van de Nederlanders te verpletteren, werden zij bij elke ontmoeting, zelfs waar zij

Spanjaarden te leveren. (*) Te Brussel nam hij den titel van Opperbevelhebber aan, doch behield dezen niet lang; kort daarna werd hij in hechtenis genomen, daar zijne tegenwoordigheid overal aanleiding tot wanorde en plundering gaf; MELLINET, een Franschman, die zich tot Generaal bij de Belgen had weten te doen benoemen; PONTÉCOULANT, voormaals Prefekt te Brussel; NIELLOU, mede een Franschman, voorheen Luitenant in het Fransche leger onder NAPOLEON, naderhand directeur van een kindergezelschap komedianten; KESSELS, die vroeger een' grooten walvisch voor het publiek ten toon had gesteld, en tot belooning van een concert te Parijs in den buik van die walvisch gegeven, door de Ministers van KARL X tot Ridder van het *Légion d'honneur* benoemd, en meer anderen; — om niet van den *Admiraal VAN DE WEYER* te gewagen!

(*) Zie, onder anderen, *Militaire Spectator*, I. D. nr. 7. Hier wordt op geloofwaardige getuigenissen nog aangemerkt, dat VAN HALEN den Maarschalk SUCHET bij die gelegenheid ook een paard ontvoemdde.

tienmaal meer in getal waren, met bebloede koppen tot eene schandelijke vlugt gedwongen; wel verre van de Hollandsche dijken te doorsteken, moesten zij weldra het onder water zetten van hun eigen grondgebied, als eene regtvaardige kastijding voor hunnen overmoed, aanzien.

Onder andere verregaande logens, destijds in de Belgische dagbladen voorkomende, behoort ook de onbeschaamde bewering, dat het Nederlandsche leger voor een groot gedeelte uit Pruissen en andere vreemde troepen bestond. Onbegrijpelijk schaamteloos inderdaad is zulk eene logen, bij een volk, welks talrijke krijgshorden nog door eene onberekenbare menigte Fransch en ander gespuis vermeerderd was (*). Maar wat zij in talrijkheid boven onze dappere scharen wonnen, werd meer dan genoeg door alle gebrek van zedelijke kracht onder hunne benden opgewogen.

Alomme heerschte onder ons leger eene uitmuntende orde. De indeeling onzer gezamenlijke krijgsmagt was als volgt:

De *Infanterie* bestond uit drie divisien, uitmakende zes brigaden; de *Kavallerie* uit twee brigaden; de *Artillerie* uit ingedeelde en in reserve-artillerie. Deze

(*) Juist terwijl ik dit schrijf, zie ik in de Staatscourant van 9 November dezes jaars (1832) het volgende: » zoo men den Brusselschen *Lynx* gelooven mag, waren bij de jongste wapenschouwing van de eerste divisie des Belgischen legers, die den 25sten en 26sten October tusschen Leuven en Diest heeft plaats gehad, aldaar veertig officieren van den gemeenen staf vereenigd, waaronder *dertig* Franschen, *zes* Polen en — *vier* Belgen.”

bijzondere leger-afdeelingen ontvingen de volgende bevelhebbers:

De eerste divisie had tot bevelhebber den Luitenant-Generaal VAN GEEN. De eerste brigade stond onder het bevel van den Generaal-majoor SCHUURMAN, de tweede onder dat van den Kolonel DE FAVAUZE.

De bevelhebber van de tweede divisie was de Luitenant-Generaal Hertog van SAXEN-WEIMAR. De eerste brigade werd aangevoerd door den Generaal-majoor DES TOMES; de tweede door den Kolonel BAGELAAR.

De derde divisie stond onder het bevel van den Luitenant-Generaal MEYER; de eerste brigade werd gecommandeerd door den Kolonel STOECKER; de tweede door den Kolonel SPRENGER.

Tot bevelhebber der Kavallerie was benoemd de Luitenant-Generaal TRIP. De Generaal POST voerde het bevel over de eerste brigade, en de Generaal-majoor BOREEL over de tweede.

De gezamenlijke Artillerie stond onder de bevelen van den Kolonel-inspecteur LIST; de afdeelingen van dit wapen hadden tot bevelhebbers de Luitenant-Kolonels DUBOIS, FALTER en STEENBERGHE, den Majoor RAMALS, en den Directeur-Kapitein VAN DEVENTER. De divisie Ponton-trein werd mede onder het bevel van den Kolonel LIST geplaatst.

De Luitenant-Generaal Baron DE CONSTANT REBECQUE was tot Chef van den algemeenen staf, en de Luitenant-Kolonel NERVEU tot zijnen adjunkt benoemd.

Het opperbeleid van de dienst der Artillerie en Genie in het hoofdkwartier werd opgedragen aan den Generaal-

majoor TRIP en den Kolonel (later Generaal-majoor) VAN HOOFF, Chef van de algemeene divisie der Genie, terwijl het oppertoezicht over de administrative dienst aan den Generaal-Majoor REUTHER werd toevertrouwd.

De reserve, in twee brigaden gedeeld, stond onder het bevel van den Luitenant-Generaal CORT-HEYLIGERS.

Wij mogen ons niet onthouden te dezer gelegenheid, nog eenige bijzonderheden aangaande den uitmuntenden toestand van ons leger hier in het midden te brengen.

De *Infanterie* was van het oogenblik der toerusting, om des noods den vaderlandschen bodem krachtdadig tegen de muiters en hunne voorstanders te beschermen, en de regten der natie tegen alle vreemd geweld met nadruk te handhaven, geduurzaam toegenomen. De bijvoeging van onderscheidene vrijwillige jager-corpsen, nieuw gevormde bataillons, en talrijke afdelingen van schutterijen, allen door de vurigste liefde voor het vaderland beziel, bragt dit voorname gedeelte onzer strijdkrachten tot eenen graad van fysieke en morele waarde, die naauwelijks in Europa hare wedergade vindt. De aanvankelijke rust was op de doelmatigste wijze aangewend geworden, om de manschappen in den wapenhandel eene groote bedrevenheid te doen erlangen, en hen trapsgewijze aan de onvermijdelijke vermoeijenissen van den krijg te gewennen. Het eigenaartige fiere karakter eener louter nationale krijgsmagt, en de billijke zucht om ondankbare verraders voor de snoodste beleedigingen eenmaal eervol en bloedig te straffen, ten einde hunne haardsteden en altaren tegen het onregtvaardigst geweld te beschermen, hadden den

moed der troepen tot den hoogsten top gevoerd. Deze aanmerking trouwens, is niet alleen op de infanterie, maar even zeer op alle de overige legerkorpsen van toepassing.

De veelvuldige en ruime giften, welke van alle kanten tot schraging van 's lands geldmiddelen waren toegevloeid, en waarvan wij bereids melding hebben gemaakt, waren door het Gouvernement op de doelmatigste wijze benuttigd geworden. Men had hierdoor de middelen verkregen, om op eene alleszins voldoende wijze in de behoeften van den veldtogt te voorzien. De manschappen waren goed gekleed en goed gewapend. Elk soldaat droeg bij zich vijftig scherpe patronen en drie vuursteen. Buitendien was bij elk bataillon eene zoogenaamde Russische munitie-kaisson, bevattende 12,600 scherpe patronen en 1200 vuursteen, gevoegd, en onder het bijzonder toezigt van een daartoe benoemd Infanterie-officier gesteld (*), terwijl boven deze voorraad bij elke divisie infanterie eene afdeeling van het groot Artillerie-reservepark ingedeeld was, om ook in de verder voorkomende behoeften ruim te kunnen voorzien. Deze parken volgden, elk voor zich, de afzonderlijke bewegingen der divisien. De regeling der bagaadje, welke door elk korps medegevoerd konde worden, en de aanschaffing van eigene transportmiddelen, hadden aanmerkelijk den anders zoo grooten wagentrein verminderd, en de manschappen

(*) *Militaire Spectator*, I. D. Nr. 4.

droegen zelven alle de gereedschappen, die tot het bivouaqueren benoodigd waren.

Het waarlijk fraaije uiterlijke en de krijgshafte houding der onderscheidene infanterie-korpsen, droegen, zoo wel als de inwendige administratie, de duidelijkste blijken, dat alle officieren den grootsten ijver aan den dag hadden gelegd, om ieder voor zich aan zijne bestemming te beantwoorden.

De *Kavallerie* was niet minder voortreffelijk. Aan het onderwijs der manschappen en de afrigting der paarden was noch zorg noch moeite gespaard. Ofschoon uit vele jonge kavalleristen bestaande, volvoerde zij met veel juistheid en takt de onderscheidene bewegingen, en hadden hierin door geduurzame oefeningen verbazende vorderingen gemaakt. Het moreel van dit wapen was insgelijks in den vollen zin van het woord uitmuntend. Even als bij de andere wapenen van het leger, waren ook bij de Kavallerie de vervoermiddelen voor bagaadje, veldketels, ambulances enz. aanmerkelijk vereenvoudigd geworden. Vermits echter, bij de Kavallerie, in het algemeen, veel minder munitie in het veld wordt vereischt, dan bij de Infanterie, waren er geene daartoe opzettelijk bestemde kaissons bij de regimenten gevoegd; maar eene ruime voorraad van munitie was bij de parken der leger-afdeelingen voorhanden. Overigens voerde elk ruiter tien patronen met zich.

De *Artillerie* had, zoowel in physiek als moreel, door de onophoudelijke zorgen van den Grootmeester der Artillerie en door den ijver van den verdienstelijken

Chef, den Kolonel LIST, een geducht aanzien verkregen. Alle de te velde zijnde batterijen waren op *groot compleet* gebragt geworden. Daarenboven waren in de vestingen, zoo wel, voor Infanterie en Kavallerie als Artillerie, groote munitie-depôts aangelegd, en de vereischte maatregelen waren genomen geworden, om den verbruikten voorraad telkens bij de parken uit de munitie-depôts, en dezen weder uit de vestingen te kunnen aanvullen.

Bij elke leger-afdeeling was een gedeelte der Artillerie te velde gevoegd; de overige batterijen waren in reserve, om ter versterking te kunnen dienen, waar zulks noodig mogt zijn.

De *Genie* maakte insgelijks een deel van het leger te velde uit. Eene brigade Genie-officieren was, met eene kompagnie sappeurs en mineurs, bij het hoofdkwartier van den Opperbevelhebber des legers gevoegd; deze brigade had bij elk afzonderlijk hoofdkwartier eenen Kapitein der Genie gedetacheerd, zoo dat ook deze dienst over het geheele leger liep.

De *Geneeskundige dienst* was onder het oppertoezicht van den waardigen Chirurghijn-majoor BRINK geplaatst. Vele officieren van gezondheid en paarden-artsen waren bij de korpsen en bij de ambulances aangesteld. Bij elke leger-afdeeling was eene ambulance gevoegd, als ook eene bij het hoofdkwartier en eene bij de divisie kavallerie. Elke ambulance had eenen dirigerenden Chirurghijn-majoor, en eene kompagnie hospitaal-soldaten was bij de onderscheidene ambulances verdeeld.

De *Administratie*, eindelijk, was door de vermeer-

dering van het korps Intendanten , en de verdeeling daarvan bij de onderscheidene leger - afdeelingen , op den best geregelden voet gebracht.

De reeds behaalde voordeelen van deze voortreffelijke legermagt, zoo wel als de verdere roemrijke gebeurtenissen van den veldtogt , waarvan wij de merkwaardigste bijzonderheden willen schetsen , waren dus niet aan eene physieke meerderheid der vaderlandsche krijgsmagt te danken , maar veeleer aan de krijgskundige leiding eener op regt en gerechtigheid steunende morele kracht , die zich door orde en krijgstucht niet minder dan door onuitdoofbare liefde en trouw voor Koning en Vaderland onderscheidde. Hoe veel de natie in dit opzigt aan den jongeren Zoon van haren Monarch verplicht was , bleek uit de woorden , welke de Prins Opperbevelhebber later , in eene openbare dag-orde , het leger en de natie deed vernemen : *„ Maar dat het geheele leger op eenen wenk marschvaardig was , en krijgstucht en wapenhandel kende , dat heeft het te danken aan de onvermoeide zorgen van mijnen geliefden Broeder den Admiraal en Kolonel-Generaal. ”*

Wij moeten alvorens tot het verslag der navolgende schitterende wapenfeiten over te gaan , ook op de strijdkrachten der Belgen nog eenen vlugtigen blik werpen , zoo wel wat hunne gesteldheid als wat hunne bewegingen betreft.

Dat er weinig orde , krijgstucht en morele deugd bij de Belgische krijgsmagt bestond , is onloochenbaar ; dat hunne aanvoerders in geene de minste vergelijking

met de kundige en kloekmoedige bevelhebbers van onze troepen gebragt konden worden, is niet minder onwetersprekelijk. Niet te min hadden de Belgen onder hunne officieren sommige mannen van ondervinding, en die welligt ook niet van persoonlijke dapperheid ontbloot waren. Hunne korpsen waren zeer talrijk, en werden door van alle kanten aanrukkende benden, waaronder zich ook eene groote menigte Franschen geschaard hadden, als ook door de burgerwachten, die alomme werden opgeroepen, van dag tot dag nog vermeerderd.

De sterkte van het reeds gemelde zoogenaamde Leger van de Maas, onder bevel van DAINÉ, welke verrader, gelijk wij reeds gezien hebben, een der bekwaamste bevelhebbers der muitelingen was, is verschillend opgegeven geworden. Men mag die echter veilig op ruim 12000 man hogrooten. Onder de verschillende infanterie waren ook eenige zoogenaamde vrij-bataillons, zamengesteld uit personen die zich reeds vroeger in de gedeeltelijke gevechten tegen de Nederlanders het meest hadden onderscheiden. Een of twee regimenten Lansiers bevatten in zich de *brillante jeunesse* der Belgische bevolking, wier hoogste verdiensten in eene fraai vergulde uniform bestond, gelijk hunne grootste heldendaden in onovertreffbare snorkerijen bestond. Men zoude verwacht kunnen hebben, dat zij als ijverige voorstanders hunner zaak, althans eenigen moed en geestdrift aan den dag zouden gelegd hebben, doch het is gebleken, dat deze zoogenaamde kern der Belgische *natie* (?) tot de grootste lafaards van de gansche Bel-

gische krijgsmagt behoorden. Men voege hier nog bij een regiment Kurassiers, die insgelijks eene fraaije vertooning maakten, doch even onbekwaam in het behandelen hunner paarden als in het behoorlijk gebruiken hunner wapens konden geacht worden. De administrative dienst van dit leger was niet beter dan het overige. Deze armee was in de omstreken van Hasselt gekantonneerd, waarschijnlijk in den beginne met het gedeeltelijke oogmerk, om de gemeenschap tusschen Maastricht en Holland af te snijden.

Het zoogenaamde Leger van de Schelde, van bijna gelijke sterkte, stond op eenigen afstand van Antwerpen; de organisatie daarvan was beter, ofschoon de bevelhebber, TIEKEN DE TERHOVE, geacht wordt minder krijgskundige bekwaamheid te bezitten, dan DAINE.

De tusschenruimte van het terrein was hier en daar met afzonderlijke legerkorpsen bezet, waarvan sommigen in getal niet onaanzienlijk waren.

Wat echter den vijand het meest begunstigde, was de gesteldheid van dat terrein zelve. De moerassige lage gronden langs de Schelde, de Rupel, de beide Nethen, de Dyl en de Demer, zouden voordeelige posten van verdediging hebben kunnen opleveren, indien het den Belgen niet aan vooruitzicht en beleid ontbroken had, om daarvan het meest mogelijke nut te trekken. Aan den anderen kant was het terrein veelal met kreupelbosch en ontoegankelijke schuilhoeken vervuld, waardoor zij in staat gesteld werden, hier en daar eene soort van Guerillas-oorlog te voeren. Van deze laatste omstandigheid hebben zij nu en dan

partij getrokken, hoewel zij, gelijk reeds uit het voorgaande gebleken is, ondanks al het voordeelige van hunne stellingen, en zelfs in weerwil van hun veel grooter getal, schier altijd door de standvastige onverschrokkenheid en de onweêrstaanbare geestdrift van onze dapperen, daaruit verdreven en tot eene schandelijke vlugt gedwongen werden.

Was derhalve de krijgsmagt der Belgen, hoe talrijk ook, toch in eenen zeer gebrekkigen morelen en physieken toestand, nog minder beleid, kunde, en doorzigt vertoonde zich bij de hoogere gezagvoerders van het Landsbewind. Trouwens, wat konde men van zoodanig een bestuur, als dat waaraan het rampzalige België nu ten prooi was, anders verwachten, dan onophoudelijke verwarring, tweedragt, ellende en schande? Maar wie zoude het gelooven? De snorkerij der Belgische blaaskaken ging zoo verre, dat zij, als het ware, zelfs op hunne onbekwaamheid durfden stoffen. Men heeft in den loop van ons verhaal kunnen bemerken, dat het Nederlandsch Gouvernement de opening der vijandelijkheden in tijds op eene officiële wijze verklaard had. De wel-berekende, en met onbegrijpelijke snelheid uitgevoerde bewegingen van het Nederlandsche leger werden door de Belgen als eene verraderlijke overrompeling uitgekreten. Zij hadden voorheen het zelfde aangaande het bombardement van Antwerpen gezegd, schoon de heldhaftige *chassé* hun die kastijding met alle regt nog vroeger hadde mogen toebrengen. Later bleven de Belgen zich in hunnen blinden eigenwaan gelijk, en het zal weldra blijken,

dat althans hunne bewindslieden zich niet ontzagen, om eene volslagene nederlaag in het openbaar te loochenen.

Het behoeft geen betoog, dat het mislukken van pogingen, ten gevolge van onbekwaamheid, traagheid en onverstand, altijd op zich zelve schandelijk is, ongerekend nog, wanneer die pogingen geene andere dan misdadige oogmerken hebben, en alleen door trouweloosheid en verraad ondernomen zijn geworden. De volgende aanmerkingen zullen tot een enkel voorbeeld kunnen dienen van de onbesuisdheid en verwarring, die bij het zoogenaamd Gouvernement van België, met den Prins van Saksen-Coburg aan het hoofd, onafgebroken bleef heerschen.

Toen de Prins van Oranje zijn hoofdkwartier te Turnhout vestigde, stonden hem blijkbaar twee wegen open; de eene, regts-af naar Antwerpen; de andere, voorwaarts naar Diest. De eerste weg liep op eene sterke vesting uit, in de nabijheid van de Schelde, en waar deze zich met de Rupel (gevormd door de vereeniging der beide Nethen, de Dyl en de Demer) niet verre van hare uitwateringen vereenigt; derhalve op sterke punten, waar deze rivieren het moeilijkst zijn over te trekken. De beide rivieren doorkruisen hier vlakten, die met kanalen doorsneden zijn, en groote hinderpalen voor de bewegingen der troepen, bijzonder voor de artillerie en kavallerie, opleveren. Den tweeden weg, namelijk dien naar Diest, inslaande, konde men deze hinderpalen grootendeels vermijden, vermits men de beide Nethen en de Demer, bij de hoogste gedeelten van hunnen loop, en dus op de gemakkelijkste punten, konde overgaan.

Zoo derhalve de verbijsterde Belgen, tot hun verderf, niet met blindheid geslagen waren geweest, zouden zij begrepen hebben, dat de Prins van Oranje van Turnhout af geenszins den eerstgemelden weg zoude kiezen; dat hij zich niet op een terrein zoude wagen, waar zijne zoo aanzienlijke kavallerie en artillerie schier ten eenemaal werkeloos zoude moeten blijven. Met dit al bleven de Belgen blijkbaar in den waan, dat de Prins van Oranje naar Antwerpen wilde oprukken, en lieten daarom hun leger van de Schelde zijne stelling bij Antwerpen behouden; en zelfs toen er op den 4^{den} Augustus, nopens het voornemen der Nederlandsche armee, geen twijfel meer konde overblijven, naardien zij van Turnhout op Gheel, in de rigting naar Diest voortrukten, was het hoofdkwartier van het leger der Schelde nog tusschen Turnhout en Antwerpen gevestigd (*).

Het leger van de Maas was, gelijk men weet, in de omstreken van Hasselt gelegerd, gevolgelijk op een zeer afgelegen punt van dat der Schelde. In die stelling ontving DAINE van het bewind van Prins LEOPOLD, op den 5^{den} Augustus, bevel om het hoofdkwartier van Schilde te naderen, een afstand van bijna twintig uren; deze order was gedagteekend van den 4^{den}, en drie uren na de ontvangst daarvan werd hem een tweede bevel van de zelfde dagteekening overhandigd, waarbij hem gelast werd, om op Hechtel, voorwaarts van Hasselt, op den weg naar 's Hertogenbosch te trekken.

(*) Zie de Kaart van het Tooneel des oorlogs.

The first of these is the fact that the
 number of people who are employed in the
 service of the State is increasing rapidly.
 This is due to the fact that the State is
 becoming more and more centralized, and
 is taking upon itself more and more of the
 functions of the local authorities. This
 is a very important fact, and it is one
 which should be taken into account in
 any consideration of the future of the
 State. It is a fact which is of great
 importance to the people of the State, and
 it is one which should be taken into
 account in any consideration of the
 future of the State. It is a fact which
 is of great importance to the people of
 the State, and it is one which should
 be taken into account in any
 consideration of the future of the
 State.

The second of these is the fact that the
 number of people who are employed in the
 service of the State is increasing rapidly.
 This is due to the fact that the State is
 becoming more and more centralized, and
 is taking upon itself more and more of the
 functions of the local authorities. This
 is a very important fact, and it is one
 which should be taken into account in
 any consideration of the future of the
 State. It is a fact which is of great
 importance to the people of the State, and
 it is one which should be taken into
 account in any consideration of the
 future of the State. It is a fact which
 is of great importance to the people of
 the State, and it is one which should
 be taken into account in any
 consideration of the future of the
 State.

J. Helgerhuis. Sc. del.

Pagn. 168.

GEVECHT BIJ HASSELT.

J. Helgerhuis. Sc. del.

Pagn. 169.

J. D. Fijter van Elven. sculp.

VLUGT VAN DAINE EN ZIJN LEGER.

Eindelijk ontving hij op den 6^{den} Augustus eene derde order, om regtstreeks naar Diest op te rukken. Het doel van dit bevel was de vereeniging der beide Belgische legers, maar hoe konden de lastgevers over het hoofd zien, dat ook de Nederlanders met kracht voorwaarts gerukt waren, en dat zij de Belgische legers reeds werkelijk hadden afgesneden? Geene nadere toelichting wordt er vereischt, om van de onzinnigheid der Belgische bewindslieden een duidelijk begrip te geven; aan meer voorbeelden hiervan zoude het niet ontbreken, maar het aangehaalde is voldoende, en deze enkele misslag had reeds, gelijk straks blijken zal, een grooten invloed op den uitslag van dezen veldtogt. Laat ons nu vooreerst tot de verrigtingen der Nederlandsche troepen, onder hun onverwinbaar Legerhoofd, terug keeren (*).

Verschillende ontmoetingen onzer dapperen met de inwoners der Belgische plaatsen, welke zij doorgetrokken waren, leverden het onwedersprekelijk bewijs op, dat de Belgische bevolking in het algemeen verre was, van den Hollanderen een vijandig hart toe te dragen.

(*) Sommige Duitsche Schrijvers, en onder anderen, Dr. F. H. UNGEWITTER, in zijne *Geschichte der Niederlande*, Deel II. bl. 597, (Leipzig 1832), hebben beweerd, dat het plan van den tiendaagschen veldtogt *ontworpen was geworden door den Luitenant Kolonel SCHARNHORST*; een man die zich sedert een' geruimen tijd in 's Gravenhage ophield. — Dit is geheel bezijden de waarheid, en de Overste SCHARNHORST heeft zich gehaast, in de dagbladen dit berigt, zoodra het hem bekend werd, openbaar te logenstraffen.

Maar van alle plaatsen, waar onze troepen zich hiervan hadden kunnen overtuigen, mag de stad Diest, waar zich nu het hoofdkwartier van den Prins van Oranje bevond, bij voorkeur in dit opzigt geprezen worden. Een achtenswaardig ingezetene van Rotterdam, en Eerste Luitenant bij de 2de Afdeeling der Zuid-Hollandsche Schutterij, heeft ons in een belangrijk werkje, van deze goede gezindheid der inwoners van Diest eene schets medegedeeld, welke voorzeker onder de Merkwaaardigheden van dezen veldtogt eene plaats waardig is, en tevens, bij de veelvuldige snood- en laagheden van het slechtste gedeelte der Belgische bevolking, door een aantal eerloozen opgeruid en misleid, den lezer tot eene aangename afwisseling moge verstrekken.

» De stad Diest, zegt de Luitenant VAN WAESBERGE, in het bedoelde werkje (*) vonden wij reeds opgepropt vol met troepen, die deels bij de burgers waren ingekwartierd, deels op de markt en de straten bivouakeerden. De inwoners waren hier over het algemeen zeer welgezend en wij ontvingen er een goed hartelijk onthaal. Een onzer officieren (de Luitenant VIRIEU) kwam bij eenen ijzerkooper, den Heer VLEMINX, in kwartier, die door eene gastvrije en gulhartige handelwijze hem niet alleen de geledene ongemakken verzoette, maar ook welmeenend tot hem zeide: Mijnheer, indien het met ulieden tot eene retraite komen mogt, bied ik U ten allen tijde mijn huis en mijne bescher-

(*) *Herinneringen uit den Veldtogt in België*, in 1831 enz. door P. VAN WAESBERGE, Rotterdam 1832. bl. 59.

ming aan, waar U die van nut zoude kunnen zijn. Dat deze betuiging hem volle ernst was, bleek later bij den terugtogt uit zijne hulpvaardige menschlievendheid jegens onze gekwetsten, die hier in het hospitaal verpleegd werden, en voor welken hij zich zoo veel doenlijk in de bres stelde. — Met den Majoor HAVELAAR vond ik insgelijks een vrij goed kwartier bij eenen pastoor, bij wien nog een kwartiermeester, twee officieren van gezondheid en acht oppassers waren gehuisvest. Overigens waren er hier van veertig tot tachtig man in één huis in kwartier.”

» Het hospitaal van Diest, is eene uitmuntende inrigting, en men kan de zorgvuldige verpleging, welke de gekwetsten hier genoten, niet naar waarde prijzen. De nonnen of zieken-zusters, welke hiermede onder toezigt van eenen pastoor, om het ijverigst bezig waren, hadden witte wollen kleederen aan, met linnen huiven over het hoofd, en waren dag en nacht, met eene inderdaad bewonderenswaardige onvermoeidheid, werkzaam in de verschillende diensten, welke het verzorgen van zieken en gekwetsten vorderde, hetwelk in geenen deele slechts werktuigelijk en volgens het voorschrift geschiedde, maar waarbij het zichtbaar was, dat zij met geheel haar hart deel namen. Ook de hier woonachtige Chirurgijs waren zeer ijverig in het verbinden en verplegen der gekwetsten.”

Hartstreekend voor den menschenvriend is het tafereel van zulk eene waarlijk christelijke liefdadigheid; maar nog meer treft ons deze deugd in een land, waar zij ten allen tijde maar al te zeer door wangeoof en

onverdraagzaamheid op de treurigste wijze uit het oog werd verloren; in een land, waar vele onwaardige priesters die deugd als eene misdaad uitkreten, wanneer zij jegens onroomschen uitgeoefend werd; priesters die dezen hunnen eernaam geschandvlekt hebben, door, wel verre van de godsdienst des vredes te prediken, zich in tegendeel onder de ijverigste aanstokers van muiterij en verraad te vertoonen.

Maar, ter liefde van de waarheid zij het gezegd, niet alleen te Diest, ook nog in andere plaatsen van het diep rampzalige Belgie, vond men nog bewijzen van goede gezindheid der bevolking en van menschlievende hulpvaardigheid bij geestelijken, die zich op eene treffelijke wijze van zoo velen hunner medebroeders onderscheidten. Ook het Ziekenhuis der Liefdadige Zusters te Thienen, verdient hier met lof en dankbaarheid genoemd te worden. De behandeling en verzorging, welke onze gekwetste dapperen van deze echt-christelijk gezinde en liefderijke zusters genoten, verdient nevens die der geestelijke dochters van Diest vermeld te worden.

Te Diest vonden onze troepen nog eene proclamatie van het Belgisch bewind, waarbij de burgerwacht, ofschoon die hier eerst begon gevormd te worden, opgeroepen was geworden, om den 5^{den} Augustus, des namiddags ten 5 ure, op de groote markt bijeen te komen, ten einde tegen de Hollandsche »lafaards en brandstichters" op te trekken. Het bevreemde haar natuurlijk, dat hun door het onverwacht bezoek der onzen daartoe de moeite gespaard was geworden.

Een gedeelte der Compagnie Vrijwillige Utrechtsche Jagers betrok te Diest de wacht (*), en een ander gedeelte ontving bevel om bij de ingezetenen een streng onderzoek naar verborgene wapenen te doen, waarin zij ook naar wensch slaagden. Bovendien maakten zich de dappere Jagers ook meester van de lederen gordels, die nu voor de Belgen nutteloos waren geworden. Zij hebben die naderhand bestendig bij hunne uniform gedragen, tot eene gedachtenis aan de burgerwacht (†).

(*) Zie *Utrechtsche Studenten Almanak* voor het jaar 1832, en L. E. BOSCH: *De Compagnie Vrijwillige Jagers der Utrechtsche Hoogeschool* enz. Utrecht 1831.

(†) Ook de wonderige proklamatie van Prins LEOPOLD was te Diest eerst nu bekend gemaakt, en werd, door de inrukking onzer troepen, des te bespottelijker. Dit fraaije stuk moge hier den Lezer met een grimlach van medelijden op den verdwaasden modernen Anglo-Saks doen nederzien:

» Belgen! Toen ik bezit van den troon nam, waarop de nationale wil mij riep, zeide ik, mij tot de Vertegenwoordigers van België wendende:

» » Indien wij, ondanks alle opofferingen om den vrede te » behouden, met oorlog bedreigd werden, zou ik niet aarzen, den moed van het Belgische volk in te roepen, en ik » hoop, dat het zich geheel rondom deszelfs opperhoofd zou » scharen, ter verdediging van het land en de nationale » onafhankelijkheid.” »

» Deze woorden spreek ik thans tot het gansche volk.

» Zonder voorafgaande verklaring, hebben de vijanden plotseling de vijandelijkheden hervat; zoo de verbindtenissen, uit de wapenschorsing voortspruitende, en de beginselen, waaraan de beschaafde volken zich houden, miskennende.

» Zij hebben niet geschroomd voor de hatelijkste verkrachting van het regt der volken, en door overrompeling hebben zij zich eenige kortstondige voordeelen willen verzekeren. Het zijn dezelfde menschen, welke gij in September hebt overwonnen; zij komen te midden der vreedzame bevolking, van verwoesting en brand voorafgegaan.

De 2de divisie was den 6^{den} met de Prinsen aan het hoofd over Webbecom, Selck, Haelen, Donk en Rummen op St. Truijen voortgerukt. Van Turnhout af geleek haar geheele marsch eer naar eenen zege- dan naar eenen veldtogt. Ofschoon zij den weg baande voor de 1ste divisie vond zij nergens tegenstand. Hare meesterlijke bewegingen verrasten overal den vijand. Nergens verwachtte men haar dan waar zij niet kwam, en waar zij kwam vloten de vijandelijke benden. Schrik verspreidde zich voor haar uit. De stipte krijgstucht welke zij, zoowel als alle andere afdeelingen van het Nederlandsche Leger, in acht nam, bewees » dat geene wraakzucht hare legerspits vooraan ging; » vond zij hier en daar blikken van den zoo onregtmatigen haat harer voormalige broeders, slechts hoogst-

» Sterk door het besef van ons regt, zullen wij deze onverwachte aanranding weêrstaan, geweld met geweld te keer gaan.

» Reeds eenmaal hebt gij Holland overwonnen; gij hebt de revolutie met de overwinning begonnen, gij zult ze met de overwinning voleindigen. Gij zult onze roemvolle herinneringen niet ontrouw wezen; uwe vijanden wachten u op de plaatsen, welke reeds eenmaal van hunne nederlaag getuige waren.

» Ieder uwer zal zijn pligt doen.

» Belgen! ik zal België even als gij verdedigen. (*)

» Ik reken op de burgermagt, op de armee, op den moed en de trouw van allen.

» Ik begeef mij op mijnen post.

» Ik wacht er alle Belgen, wien het vaderland, de eer en de vrijheid lief zijn.

„ *Brussel, den 4den Augustus 1831.*

LEOPOLD.”

(*) Nu ja; dat heeft hij ook gedaan, want hij is gevlugt sodra hij de Hollanders zag.

zelden vond zij die van opgewondenheid ten behoeve der slaafsche vrijheid, te voren de leuze tot den opstand; nergens van moed en zelfopoffering, in woorden zoo vaak geuit.

De troepen van DAINÉ werden reeds door de divisie van den Generaal CORT-HEYLIGERS uit de omstreken der Limburgsche dorpen Sonhoven en Houthalen verdreven. Ook Hechtel was door de onzen stormenderhand bemagtigd, en hier zoude men een korps van 900 Belgen gevangen hebben genomen, zoo niet de moerassige grond zulks verhinderd en ondoenlijk gemaakt had. Vooruit Hechtel hadden menigvuldige roemrijke gevechten plaats, waarbij onder anderen het bataillon van den majoor KERKHOVEN gelegenheid vond om zich te onderscheiden. Maar welk gedeelte van ons leger heeft geene heldendaden verrigt, telkens wanneer onze dapperen slechts in de zoo vurig door hen gewenschte gelegenheid gesteld werden om hunnen moed aan den dag te leggen? Het is niet mogelijk in een zoo kort bestek als datgene, waartoe zich dit werkje bepalen moet, aan allen regtmatige hulde te doen geworden, maar het is eene waarheid dat allen, even loffelijk, even roemrijk, de eer der Nederlandsche wapenen hebben doen schitteren. Zoo waren Helchteren en Houthalen getuigen van de dapperheid der eerste brigade van de bovengemelde divisie, die uit de Geldersche, Noordhollandsche en Amsterdamsche schutterij bestond, welke door den onverschrokken Generaal KNOTZER werd aangevoerd. Vijfduizend schutters stonden hier tegenover negenduizend man van het leger

der Maas, welks aanvoerder, DAINÉ, zelf deze groote meerderheid in getal erkend heeft. Het is waar, dat hij zich beroemd heeft, op den 6^{den} de Nederlanders geslagen te hebben; maar deze snorkerij behoeft geene andere wederlegging dan de gebeurtenissen zelve. Op dien eigen dag, toch, hield de evengemelde divisie schutterij haar bivouak op het slagveld te Houthalen, dat is, op de plaats welke DAINÉ met zijne troepen den vorigen dag nog bezet hield. Het moet al eene wonderlijke nederlage geweest zijn, die de onzen meester maakten van het terrein waar de vijand daags te voren zijne stelling had genomen! Soortgelijke echt Belgische snorkerijen zijn onwaardig dat men zich met ernstige wederlegging bezig houde. De waarheid is dat onze schutters op den zoo veel talrijker vijand geenszins de overwinning zonder slag of stoot behaalden. Zij streken tien uren lang; en hadden behalve met eenen fysiek veel sterkeren vijand, ook met stortregens en met een ongunstig terrein te worstelen. Bij deze gelegenheid blonk de Nederlandsche moed en volharding op eene luisterrijke wijze uit.

Uitvoerig wordt dit hardnekkig en bloedig gevecht door een verdienstelijk hoofdman der Amsterdamsche schutterij beschreven (*), en het volgende tafereel daarvan zal voorzeker met groote belangstelling gelezen worden.

(*) Zie *Verhaal der belangrijkste ontmoetingen en krijgsbedrijven der Amsterdamsche Mobile Schutterij* enz. door JAN HERMAN VAN INGEN, Kapitein bij de 1^e Compagnie 1^e Bataillon van voorn. Schutterij. 1831.

» Weldra hadden wij Helchteren achter den rug en bevonden ons nu in eene heuvelachtige landstreek; aan wederzijden van den weg met dicht kreupelbosch en verder met hoog opgaand geboomte beplant, welk oord Laak en Houthalen genoemd wordt. Op deze plaats bleef de vijand tegen onze regterflank, in de bosschen staani, en scheen zich ook met geslotene kolonnes op den straatweg in tegenweer te stellen. De majoor VAN DER BRUGGHEN liet onze gelederen oprukken, beval den stormmarsch met gevelde bajonetten en vuur in het voortrukken, waarna ieder peloton zich opende, ten einde het volgende te laten doortrekken; welke manoeuvre regelmatig werd uitgevoerd. De Majoor reed moedig voor het front, de Adjudant MASLOW was overal en kreeg een' musketkogel dwars door den chako even boven den schedel. Onze onverschrokken helden waren zoo heet op het gevecht, dat eene aanmaning tot orde en bedaardheid gestadig noodig was. Met een verschrikkelijk hoerah! stormden wij, met de gevelde bajonetten voorwaarts; telkens wanneer het eerste peloton vuurde, was ik in het grootste gevaar, doordien het tweede in hunne drift, en veeltijds alvorens het kommando af te wachten, mede vuurde; doch het was moeilijk om in *dit* oogenblik daaraan iets te veranderen.

» De Generaal KNOTZER bespeurde voor ons uit op den straatweg, eene vijandelijke kolonne, en gaf daarop dadelijk bevel het kanon te doen voorkomen. In een oogenblik stond ons gansche bataillon regts en links van den straatweg, op de verhevene graanakkers geschaard, ten einde de artillerie, die in vollen ren-

oprukte, te laten voorbij trekken. Mijn standpunt aan den regtervleugel van het bataillon was zeer belangrijk, vermits het mij gelegenheid gaf om ook de manoeuvres der artillerie naauwkeurig waar te nemen.

» Nu begon het donderen der kanonnen, welke, met schroot geladen, dood en verderf onder de vijandelijke gelederen verspreidden. Spoedig weken de vijanden van den straatweg, doch verdubbelden hunne aanvallen uit de kreupelbosschen, en breidden zich daarin hoe langer hoe meer uit. Het tirailleervuur der moedige Bosschenaren was nu niet genoegzaam, niettegenstaande zij door hunnen Kapitein, Jonkheer VAN DER SCHUEREN, en de Luitenants VAN GALEN en BLIJDENBURGH, alldoelmatigst werden aangevoerd, en wonderen van dapperheid en onverschrokkenheid deden blijken, waaronder voornamelijk de Luitenant VAN GALEN en de flankeur VERSVELD uitmuntten.

» Onderscheidene compagnien werden nu in alle rigtingen door de bosschen afgezonden, waardoor het tiraileren in eene uitgestrekte linie geweldig aanhield. De geslotene kolonne stond ter regter- en linkerzijde van den weg, het geschut op denzelfen in het centrum. De stelling van den vijand was allergunstigst, van onzen kant kon voor alsnog niet anders dan verdedigerwijze gehandeld worden. De kogels floten ons in menigte langs de ooren; de flankeur MARQUARD, van mijne compagnie, werd getroffen, en viel, weinig schreden van mij af, dood ter aarde. De flankeurs GROENEWALD, FRIMERSTURP en BOX ontvingen zware wonden, nog twee anderen lichtere, dezen werden

achterwaarts bij de ambulance gedragen, maar het lijk van MARQUARD bleef liggen. Het was nu nagenoeg op den middag; het vuren hield nog gestadig aan, zonder dat men eenen duim breed vorderde of terug week. Op bevel van den Majoor verzamelde ons bataillon zich in orde van bataille, op eenen versch beploegden akker, aan de linkerzijde van den weg. Hierdoor stond ik zeer nabij den gesneuvelden, hetwelk voor mij eene akelige beschouwing was. Op mijne order ontdeed men het lijk van wapenen en opperkleeding, groef in haast, dicht achter het front, een' ondiepen kuil, waarin het dadelijk begraven werd.

» In deze stelling bleef ons bataillon en de gansche brigade, meer dan zes uren, onveranderlijk staande; inmiddels was ook de tweede brigade onzer divisie, gecommandeerd door den kolonel BUSCH aangekomen, en alzoo de geheele divisie van den Generaal CORTHEYLIGERS, met artillerie en kavallerie, tegenwoordig. Zij werd door den Generaal zelven, met buitengewone jaistheid en bedaardheid aangevoerd; beide onze dappere Generaals zag ik gedurende dezen dag op verscheiden gevaarlijke punten beraadslagen en bedaard hunne orders geven.

» De door vermoeidheid afgematte tiraillerende Compagnien werden van tijd tot tijd in de bosschen door anderen vervangen. Tegen vier ure vertrok onze derde Compagnie derwaarts, welke zich mede uitmuntend gedroeg, en in de grootste gevaren deelde, zoodat zij vele gewonden bekwam, waaronder ook haar kapitein; de Heer VAN DER SLEESSEN was. Later werd ook de

Luitenant LUDERUS verschrikkelijk getroffen, en op eene soort van draagbaar dood achterwaarts gebragt. Op dezen tijd was het gevecht allerhevigst, en het transport van gekwetsten hield gestadig aan; doordien de zijwogen moeilijk en zelfs gevaarlijk te begaan waren, moest men deze ongelukkigen door het midden der kolonne dragen, ten einde hun achter dezelve, de zoo noodige geneeskundige hulp te doen toekomen.

» Het was thans vijf ure in den namiddag, toen onderscheidene versche bataillons order kregen om op den straatweg voorwaarts te rukken. Ik zag onder anderen den majoor VAN WAGENINGEN met eene dappere houding, met zijnen adjudant, aan het hoofd der manmoedige Vriezen, naar den vijand optrekken; toen volgde de Luitenant-Kolonel KERKHOVEN, met eene edele bedaardheid, aan de spits van zijn bataillon Amsterdamsche schutters, die hunnen chef moedig volgden.

» Te dezer ure werd de Luitenant-Kolonel WIMMERS, kommanderende het Groningsche bataillon, door eenen kogel doodelijk getroffen, en stierf kort daarna den roemrijken heldendood, betreurd door alle zijne wakere spitsbroeders, wier moed en krachten zoo mogelijk, door dit ontzettend verlies, nog meer werden aan-gevuurd.

» Ons bataillon werd uit huizen en gehuchten, die aan de linkerflank en voor het front stonden, gestadig beschoten; wij maakten nu en dan eenige frontverandering, en waren grootendeels, door aanhoudende vermoeijenissen, gebrek aan rust en voedsel, verschrikkelijk afgemat.

» Des avonds ten 9 ure ontvingen onze troepen versterking van het regiment huzaren N^r. 6, gecommandeerd door den Kolonel VAN BALVEREN, met eenig veldgeschut, en eindelijk ontving men de zekere en verblijdende tijding, dat de onzen geen duim breed terug waren getrokken, maar dat zij in tegendeel, door een hevig twee gelederen vuur, hetwelk met woede werd volgehouden, den vijand, ondanks zijne overmagt tot wijken hadden gebragt. Na dezen hardnekkigen strijd bivouakeerden onze afgematte helden in de nabijheid van het dorp Heusden, om, na eenige rust en herstelling, op de stad Hasselt aan te rukken.»

Merkwaardig is ook, als een karakteristieke trék van den aard des Belgischen volks, de levendige beschrijving, welke de Kapitein VAN INGEN, van het kwartier geeft, hetwelk hij na den evengemelden heeten strijd betrok. Jammer, dat wij korthedshalve er slechts een klein gedeelte van kunnen overnemen:

» Wij verlieten de heide, begaven ons naar Sonhoven, een zeer fraai, groot dorp met eene zeer prachtige kerk. Hier ontvingen wij billetten, van twintig en meer in één kwartier. Ik kwam met de twee heeren BICKER, met onze oppassers en nog twintig man, in een ver afgelegen boerenhuis; de onreinheid, ja al het morsige te beschrijven, hetwelk zich hier aan mijn oog opdeed, zoude bezwaarlijk en onkiesch zijn. Wij bevonden ons in een zwart berookt vertrek, in hetwelk onder een zeer breeden, zwarten schoorsteen een heideplaggenvuur brandde, waarover een zeer groote kookpot, met patatters (aardappelen) hing; eene lange be-

morste tafel, aan beide zijden daarvan even zulke banken, maakten al het huisraad uit. Een oud man, twee zijner zonen, twee mannen die zoo het scheen, knechten waren, benevens vijf vrouwen, liepen in eene gebukte houding gestadig door elkander; bijzonder de vrouwen waren buitengewoon vuil; aangezigt en handen afzigtelijk, de kleeding vreemd, bestaande uit lange rokken, waarvan kleur noch stoffaadje te onderscheiden was, wijders uit een smerigen borstrok met zeer korte mouwen, en eene klapmuts die even onrein als al het overige tooisel was. De oude vrouw had schoeisel, de overigen liepen barvoets. Ieder droeg tusschen den duim en den vinger eene vierkante platte lamp, hangende aan een koperdraad; kandelaars en kaarsen kende men hier niet. Meerimalen stiet de eene den anderen deze verlichting uit de handen; de lamp werd dan, even of er niets gebeurd ware, opgeraapt en weder aangestoken, maar zonder olie zijnde, ging zij dadelijk weder uit, om andermaal in kortstondige vlam gezet te worden. De mannen bragten het hunne tot de verwarring toe. De taal dezer zonderlinge menschen was voor ons onverstaanbaar, de oude man sprak nog wel het beste. De eene vrouw bracht eene pan met vet te vuur, de andere stiet die in eenen aschpoel omver. Deze zette de moer (waterketel) op, gene nam die dadelijk weder af; eene derde kwam tot mij en vertoonde mij eene zeer groote koekpan, hoog opgevuld met goed doorregen spek; ik beduidde haar, dat dit kostje, met brood en aardappelen, aan de wachthebbers moest worden gezonden; zij verstond mij niet; zes tot

zeven anderen kwamen toeschieten, knikten, lachten, bromden; de eene stiet tegen den anderen; de pan raakte onder den voet, het spek op den grond; met zwarte, getaande handen werd het opgenomen, drie of vier vlogen er mede door zijdeuren in andere hollen, stallen of vertrekken.

» Deze verwarring vermeerderde: wanneer iemand onzer een enkel woord sprak, dan riepen allen te gelijk jo, jo, jo, en kwamen met hunne lampen toeschieten. Dit verkeerd begrip nam nog meer toe, toen de foerier ROOYAARDS ons ten tien ure kwam aankondigen, dat wij officieren verkeerd gebilletteerd waren, en bij eenen molenaar moesten zijn. De foerier noemde, behalve den molenaar, toevallig nog eenen anderen naam, zoo ik meen dien van JAN RUURDS. Nu steeg de verwarring ten top: de vrouwen, de mannen, allen spraken gelijktijdig. JAN RUURDS was al hun doel. Twee kwamen met hoornen lantarens aandragen, anderen poogden hunne lampen er in te zetten; twee of drie mannen gingen ons reeds vooruit naar de voordeur. De vrouwen namen met hunne vette handen ons bij den arm: » Jan Ruurds, jo, jo, Jan Ruurds, » een rijke boer, die kan zulke heeren beter ontvan- » gen.” Nu stond de geheele familie, zoo wel mannen als vrouwen, in eenen halven kring, om ons henen; ieder deed zijn best om ons tot een onverwijd vertrek te overreden. Ik trachtte hun te beduiden, dat hier van JAN RUURDS hoegenaamd geen verschil was, maar misschien van den molenaar; doch niets mocht baten. Voorwaarts! voorwaarts! op Jan Ruurds aan! Een

oude knecht op klompen ging al vast vooruit; eene lantarendraagster stond gereed om ons uit te lichten. Eindelijk ziende dat hier niets konde helpen, en men ons volstrekt wilde lozen, besloten wij eenen dezer woeste menschen tot gids te nemen, om den molenaar op te zoeken; moeijelijk was het hen daartoe te bewegen. Het geheele huisgezin wilde ons gaarne links af naar Jan Ruurds geleiden, terwijl de molenaar, regts af, bij hen in geene aanmerking kwam.

» Eindelijk begon men onze meening en vasten wil te begrijpen. Het was donker en reeds half elf ure. Een oud man op klompen ging voorop langs smalle en hobbelige paden, door moerassige plassen, ja, ten laatste door eene stroomende beek; telkens riepen wij: » maar vriend, waar woont dan toch die muuller? » Dan bleef de gids niet alleen stil staan, maar kwam al keuvelende haastig tot ons terug, zoodat ik hem eenmaal overhoop liep, en hij lagchende opstond, toen ik in den donker over hem heen buitelde. Hij riep al gestadig: » Door, door! door weunt de muuller! » Intusschen geelk het er niet naar, en wij moesten steeds verder, zoodat ons geduld geheel ten einde was.

» Eindelijk en ten laatste bereikten wij den muuller, en waren niet weinig verwonderd, toen wij daar ook reeds vier officieren vonden, die om hun ellendig lot schaterden van lagchen, terwijl het huis nog met vier-en-twintig schutters opgevuld was. Tot overmaat van ramp bleek het dat ook hier ons biljet niet was. De heeren BICKER keerden terstond naar den gids terug; ik zeide: » neen, basta! niemand krijgt mij verder. » Ik

at noch dronk, maar eischte twee bosschen stroo, waarop ik mij onmiddelijk ter ruste leide."

Inderdaad, ieder die zich in Belgie eenigen tijd heeft opgehouden, en de dorpingen aldaar heeft gadeslagen, zal erkennen dat het den Heer VAN INGEN bij uitnemendheid gelukt is, van hunne domme voorbarigheid, morsigheid en luidruchtig getier en geschreeuw eene getrouwe schets te geven. Trouwens, zijn geheele verslag kenmerkt zich door eenvoudige waarheid in eenen levendigen, onderhoudenden trant voorgedragen. — Wij keeren thans weder tot onze dappere troepen terug.

De bewegingen van DAINE hadden den Prins van Oranje met grond doen vermoeden, dat hij zijne benden te Hasselt wilde vereenigen, om aldaar welligt een beslissenden kans te wagen. De Opperbevelhebber was hierop, gelijk op alles, volkomen voorbereid; de Nederlandsche krijgslieden haakten vurig naar een' algemeen slag, en vol vertrouwen op hunne regtvaardige zaak, zoowel als op de uitstekende begaafdheden van hunnen Opperveldheer, waren zij met een' onuitdoofbaren heldenmoed bezield.

Een aanzienlijk legerkorps werd door den Prins van Oranje tusschen Diest, Halen, Herck en Berenbroek bijeengetrokken. Eene brigade van de eerste divisie bleef, onder het bevel van den Generaal FAVAUGE, als bezetting, te Diest, welke stad, gelijk hooger aangemerkt is geworden, door de onzen aanmerkelijk versterkt was geworden.

Het korps, dat tot den aanval bestemd was, bestond uit de derde divisie, onder den Generaal MEIJER, die zich bij Herck en Berenbroek gesteld had, en door eene brigade kavallerie, onder den Generaal BOREEL, ondersteund werd. De Generaal VAN GEEN was te Halen, waar, onder zijne bevelen, de Generaal-majoor SCHUURMAN aan het hoofd van de eerste brigade stond. Deze brigade infanterie werd ondersteund door de kurassiers onder den Generaal-majoor POST en door vier batterijen artillerie. De Prins Opperbevelhebber had zich met zijnen doorluchtigen broeder aan de spits van de derde divisie geplaatst.

Met blakende geestdrift rukte dit legerkorps voorwaarts, den straatweg van Diest naar Hasselt op. De dappere Hertog van SAKSEN-WEIMAR, die met zijne divisie, gelijk gezegd is, reeds vooruit en bij St. Truijen was, had bevel gekregen om naar Hasselt op te breken, ten einde den aftogt van DAINE naar St. Truijen, en zelfs, zoo mogelijk, naar Tongeren te verhinderen.

Bij het dorp Curingen ontmoetten de Nederlandsche troepen de voorposten van DAINE's leger. De Prins van Oranje liet door de vrijwillige Leydsche jagers en door het korps Noordhollandsche en Groningsche jagers, die als tirailleurs werden uitgezonden, dit dorp onverwijd berennen. DAINE scheen zich tot eenen aanval voor te bereiden. Zijne bewegingen waren, gelijk reeds gezegd is, door den Prins voorzien geworden; deze breidde zijne bataillons uit, dekte zijnen linkervleugel met het dorp Herckenrode, en plaatste zijne batterij veldartillerie in het centrum, op den grooten weg.

Deze voorbereidingen bleven door den vijand niet onopgemerkt, en DAINÉ staakte weldra zijne beweging. Nu besloot de Prins van Oranje tot den aanmarsch en deed zijne troepen in slagorde voorwaarts rukken. Het korps der vrijwillige jagers, als tirailleurs vooruit gezonden, was toereikend, om den vijand uit het dorp Curingen te verdrijven; de Nederlandsche armee trok terstond door dit dorp, en bevond zich spoedig in het gezigt van Hasselt, waar DAINÉ zijne benden bijeengetrokken had.

Den 7^{den} Augustus was de derde divisie voorwaarts tot Herck op een geringen afstand van Hasselt doorgedrongen. Even buiten Herck deed de Generaal-majoor BOREEL met de tweede compagnie van het eerste bataillon der zeventiende afdeeling infanterie, onder bevel van den Kapitein CAMPHUYZEN, eene verkenning. Terwijl de zeventiende afdeeling regts af van den weg marcheerte, en aldaar op het bivouak gekomen was, hoorde zij plotseling een hevig tirailleurvuur. De op verkenning uitgezondene compagnie was door eene veel sterkere veldontdekking, uit Hasselt komende, aangevallen, en op het punt geweest van door de overmagt ingesloten te worden; toen het flank-bataillon van de dertiende afdeeling infanterie en een bataillon Vriesche schutterij haar te hulp snelde, waarna deze troepen, terwijl het vuur steeds heviger werd, beurtelings voor- en achterwaarts trokken. De Vriesche schutters klaagden dat de kolven hunner geweren te licht waren, om daarmede naar hunnen zin de vijanden te vermorselen. Velen

trokken hunne vervaarlijke jagtmessen en rigtten onder de Belgen eene vreeselijke slagting aan.

Den volgenden nacht werd de derde divisie zeer stil uit hare rust in de wapenen geroepen, en tevens de grootste stilte in alle bewegingen aanbevolen, zelfs het overluide spreken werd verboden. In weinige oogenblikken waren de troepen strijdvaardig, en reeds ten 3 ure hadden zij het bivak verlaten. Op den weg ontmoetten zij twee Belgische lancers, die gevangen werden genomen, en kort daarna vonden zij ook de bovengemelde compagnie welke bij hare afdeeling reeds als verloren betreurd was geworden.

Een gedeelte der divisie, waaronder de Leijdsche vrijwillige jagers zich bevonden, was over Lummen naar Beerenbroek, een klein dorp, ongeveer drie uren van Hasselt, getrokken, om aldaar eenige rust te genieten. Tegens den middag kwamen zij in het gemelde, niet onbevallige dorp aan, en spoedig was de soep gereed gemaakt. Vier boerenwoningen werden in bezit genomen, om tot kombuizen of keukens te dienen. De Burgemeester was hier een vrij onschikkelijk man die zijn troebel bier duur genoeg liet betalen. Deze verpoozing was echter van korten duur; den geheelen dag hoorde men onafgebroken schieten, en weldra kreeg men bericht dat onze troepen met het leger van DAINZ geweldig slaags waren. Nu werd oogenblikkelijk de marsch naar Krimpt gerigt, in welke rigting het gebulder van het kanon het zwaarst vernomen werd. Reeds bij het verlaten van Beerenbroek ontmoetten onze troepen eene menigte gekwetsten, onder anderen

den Kolonel VAN BALVEREN, den Luitenant RAMBONNET en vele andere officieren. De moed werd op dit gezigt des te hooger ontvonkt; ook de Leijdsche vrijwillige jagers, (wier hoofdman uit hunnen naam, herhaalde reizen dringend verzocht had dat zij aan dit gevecht een meer werkzaam deel mogten nemen) brandden van verlangen den vijand op nieuw aan te tasten, en het deed hun grievend leed dat zij voor ditmaal een gedeelte der Reserve moesten uitmaken. Bij Beerenbroek werd het flankbataillon der dertiende afdeeling door eene sterke patrouille der Belgen aangevallen; doch het moedig gedrag van den Kapitein HOEK en zijne flankeurs had de Belgen, hoewel dezen zich in groot getal in de omstreken ophielden, met eene algemeene losbranding dadelijk op de vlugt gejaagd.

Intusschen trok de divisie met gesloten kolonnes voorwaarts. Eensklaps werd aan de achterhoede het bevel » Opent u! » vernomen, en de Prins van Oranje snekke met zijnen algemeenen staf door de kolonnes. Door een onwederstaanbaar gevoel gedreven, hoorde men de geliefkoosde kreet » Leve de Prins van Oranje! » maar deze wenkte met zijne hand en zeide: » Om Gods wil, mannen! houdt u stil! dat ons de vijand niet hoore. Ik ben immers van uwen goeden geest volkomen overtuigd, » en terstond werd deze onwillekeurige uitboezeming van liefde en bewondering voor den beminden held, door eene diepe stilte vervangen.

De zeventiende afdeeling bekwam nu bevel om den weg naar Curingen in te slaan, en naauwelijks had zij vijftig passen afgelegd, toen zij bemerkte dat zij

zich op de plaats bevond waar des avonds te voren het bloedige gewoelt met de ter verkenning afgezondene compagnie en de ter hulp aangerukte twee bataillons voorgevallen was. Over den weg lagen eene menigte lijken verspreid, waarvan sommigen deerlijk verminkt waren, en van de woede en hardnekkigheid blijken droegen, waarmede van beide zijde gevochten was. In het midden van den weg zag men de lijken van een Vriesch schutter en een Belgisch lansier liggen, die, na elkander zware wonden toegebracht te hebben, zich nogmaals aangegrepen en in den halsdas geklemd hadden, waarschijnlijk, gelijk uit hunne gebaarden was af te leiden, elkander dus hebbende willen worgen, tot dat zij door bloedverlies den geest hadden gegeven. Het jagtmes was nog in de hand van den Vrieschen schutter vastgeklemd.

Op het eerste gezigt van de Hollandsche troepen, die toebereidselen maakten om Hasselt te belegeren, waren de inwoners dezer stad van schrik verbijsterd. Eensdeels was een groot gedeelte van hen nog altijd aan het Huis VAN ORANJE verkleefd, en koesterde (gelijk nog zoo vele ingezetenen van Belgie in het algemeen) de vurigste wenschen voor de zegepraal der goede zaak, aan den anderen kant waren de gegoede burgers van Hasselt zeer ontevreden, dat de Generaal PAINC deze stad tot het middelpunt zijner krijgsverrigtingen gekozen, en haar mitsdien aan alle de gevaren van eene bestorming had blootgesteld.

Deze gesteldheid der gemoederen in Hasselt, was de

aandacht van den Prins van Oranje even min als eenige andere omstandigheid ontgaan. Ten einde hiermede zijn voordeel te doen, zond hij zijnen adjudant, den Luitenant-kolonel VAN TUYL, om de stad op te eischen, en tevens de hoofden der stedelijke regering verantwoordelijk te stellen voor alle noodlottige gevolgen welke eene bestorming na zich zoude kunnen slepen. Hiervan was het gevolg, dat de Burgemeester en de Wet-houderen, ondersteund door de aanzienlijkste inwoners aan DAINÉ te kennen gaven, dat het hem vrij stond in het open veld eene oorlogskans te wagen, maar dat hij ten spoedigste de stad moest ontruimen.

DAINÉ gaf derhalve op den 8sten Augustus bevel tot den terugtogt, hij verliet de stad en trok met zijne troepen den weg naar Tongeren op, terwijl de leden van het stedelijk bestuur zich aan den Prins Opperbevelhebber, met allen ootmoed kwamen onderwerpen. Zijne Koninklijke Hoogheid beloofde dan ook de stad en de inwoners te zullen sparen, en alleen tegen den vijand te zullen handelen. Wel begrijpende dat de terugtrekkende beweging van DAINÉ, noodwendig eenige wanorde onder zijne krijgsbenden moest veroorzaken, besloot de Prins van Oranje het Belgische leger onverwijd te vervolgen en de achterhoede daarvan aan te grijpen.

De Generaal-majoor BOREEL werd vooruit gezonden, met bevel om met zijne brigade en eene halve batterij ligte artillerie in vollen ren door de stad te trekken en den vijand langs den weg naar Tongeren te vervolgen. Nog aan de poorten der stad bereikte deze Generaal

de achterhoede van den vijand, op welke de onzen met eene hevige woede aanvielen (*).

Het is niet mogelijk zich een denkbeeld te maken van de verwarring en de ellende, welke van hier af tot aan het dorp Wimmertingen onder de troepen van DAINE heerschten. Hij zelf had bij den aftogt uit Hasselt geenszins de eervolste plaats gekozen, want in stede van zich bij de achterhoede te bevinden, was hij onder de eersten die voor onze dapperen de vlugt namen. Het was eene débandade gelijk aan die van Waterloo, toen de Corsikaansche overheerscher zijn laatste kommando: » Sauve qui peut ! » liet hooren. Alles vlugtte, in den letterlijken zin, hals over hoofd, ruiters en voetvolk, alles zocht een goed heenkomen; de weg was bezaaid met wapens, patroontassen, schakoos, vaandels en eeretekenen. Een aantal stukken geschut, caissons en wagens met bagaadje, uit de magazijnen te Hasselt, vielen in de handen der onzen, die den vlugtenden vijand als 't ware met de bajonet in den rug vervolgden.

De achterhoede van het Belgische leger bestond uit het regiment kurassiers, nam het eerst de vlugt, en werd weldra hierin door de bagages, het regiment lancers, de artillerie, en eindelijk door de infanterie gevolgd. Alles was in een oogenblik een mengelhoop

(*) Zie Plaat XI. De Schutters ontvingen bevel om zich voorover op den grond neder te werpen, ten einde het geschut dat achter hen was, vrij op den vijand te laten spelen. De kogels vlogen dicht over hunne hoofden heen, zonder hun te schaden; maar groot was de vernieling welke zij onder de Belgen aanrichtten.

van vlugtelingen van alle wapens en van alle rangen geworden. Eene groote menigte geschut, wapens en bagage werd door de onzen op het leger van DAINÉ veroverd. Reeds bij de eerste charge van onze dragonders, vielen aan dezen in handen: 3 korte metalen kanons, à 15 duim, met affuiten en voorwagens, 2 korte houwitzers, à 15 duim, met idem, 10 kaissons voor kanons à 6 pond, waaronder drie N. V. M. 2 kaissons voor houwitzers à 15 duim, 9 transportwagens, 5 zie-kewagens, 1 voorwagen à 6 pond, N. V. M. 1 idem tot houwitzer à 15 duim, 2 affuiten, N. V. M. 2 infanterie kaissons, 1 smidswagen, O. M. 1856 geweren, 2749 pieken en lansen, en eene menigte karren met bagage.

Ondanks de snelheid van zijne vlugt, en terwijl zijne achterhoede door de troepen van den Generaal BOREEL in de pan gehakt werd, ontwaarde de Generaal DAINÉ aan zijne rechterhand een nieuw en zeer dreigend gevaar, hetwelk zijne angst, zoo mogelijk, nog vermeerderde. De Hertog van SAKSEN-WEIMAR namelijk, was van den (hooger bereids vermelden) togt van St. Truijen naar den kant van Hasselt gekomen, om aan het trottsche leger van de Maas den weg af te snijden. Moorddadig en vreeslijk was deze ontmoeting! Doch weldra vlugtte DAINÉ (*); met zijne gansche armee, langs allerlei dwarswegen, en deze duizendtallen van „onverwinnbare” helden, verstrooiden zich heinde en verre, om ieder voor zich, in navolging van hunnen waardigen bevelhebber, zoo goed mogelijk het lijf te bergen en

(*) Zie Plaat XII.

een goed heenkomen te zoeken. Een paar honderd Belgen, waaronder drie officieren, waren bij deze ontmoeting door de onzen krijgsgevangen gemaakt.

Zoodra de Prins van Oranje te Curingen was aangekomen, zond hij aan den Koning het volgende eenvoudige verslag dezer luisterrijke overwinningen:

Hoofdkwartier Curingen, 8 Augustus 1831,
des avonds ten acht ure.

» Ik heb de eer Uwe Majesteit te berigten, dat het aan het leger van Uwe Majesteit heden heeft mogen gelukken, de vijandelijke troepen, onder bevel van DAINÉ, bekend onder den naam van Armée de la Meuse, te omvleugelen, Hasselt te doen verlaten, en op Tongeren terug te trekken. Uwe Majesteit zal voorzeker al het gewigt gevoelen van het bezetten van Hasselt. Dit punt toch opent ons gemakkelijke communicatiën met Maastricht en 's Hertogenbosch.

» Deze belangrijke operatie is op deze wijze tot stand gebracht:

» De troepen op den linker vleugel onder het bevel van den Luitenant-generaal CORT-HEYLIGERS, rukten van Hensden voorwaarts tot Sonhoven. Te gelijker tijd formeerde ik een sterk korps tusschen Diest, Halen, Herck en Beerenbroek, houdende ik de stad Diest bezet door de tweede brigade der eerste divisie onder den Generaal-Majoor FAVAUGE. Dit korps was zamengesteld uit de derde divisie (Generaal MEYER) staande te Herck en Beerenbroek, en vergezeld door de brigade ligte kavallerie, onder bevel van den Generaal-Majoor

BOREEL; te Halen de eerste brigade der eerste divisie, onder bevel van den Generaal-Majoor SCHUURMAN, waarbij zich de Luitenant-Generaal VAN GREN bevond; de brigade kurassiers, onder bevel van den Generaal-Majoor POST, en vier batterijen artillerie en reserve ondersteunden deze brigade infanterie. Het was mijne bedoeling, om, met dit korps, DAINB door kracht van wapenen te noodzaken, zijne stellingen voor, in en om Hasselt te verlaten. Ik zelf bevond mij, met mijnen beëindigen broeder, Prins FREDERIK, en den staf van het hoofdkwartier, aan het hoofd der derde divisie. Het alzoo zamengestelde korps zette zijne bewegingen voortwaarts, op den grooten weg van Diest naar Hasselt. Intusschen had ik aan de tweede divisie onder den Hertog van SAKSEN-WEIMAR het bevel gegeven, om uit St. Truijen voor het oogenblik op te breken, en zich voortwaarts te bewegen op Hasselt, ten einde het korps van DAINB aan den kant van St. Truijen en Tongeren te omsingelen. Ik had redenen, om te gelooven, dat de Armée de la Meuse ons te Hasselt wilde afwachten, of misschien zelfs ons in de rigting van Diest aanvallen. Mijne meening rustte hierop, dat de stellingen van Sonhoven en het dorp Honthalen nog laat in den vorigen avond (7 Augustus) door die armee bezet waren, en de ligte kavallerie, onder bevel van den Generaal-Majoor BOREEL, die de dorpen Kertapt, Herckenrode en omstreken inhiield, nog dienzelven vorigen avond door eene sterke verkenning, van Hasselt komende, was aangetast geworden, en zelfs genoodzaakt, zich achter de eerste brigade der derde divisie te Boeren-

broek terug te trekken. Het terrein, waar de brigade stond, was te veel met heggen en struiken bezet, om iets te kunnen uitvoeren. De infanterie van gemelde eerste brigade der derde divisie, onder bevel van den Kolonel STOCKER, dreef de verkenning onmiddellijk terug tot Kermpt, waarop zij weder naar Curingen terug trok. In en achter dit dorp trof ik heden morgen den vijand aan. Ik liet het dorp aanstonds door het korps Leydsche jagers en de korpsen Noord-Hollandsche en Groninger jagers en *tirailleurs* aantasten. Hierop scheen het, als of uit het dorp een aanval op ons zou bewerkstelligd worden, waarom ik genoodzaakt werd eenige bataillons te deploijeren en eene positie te nemen, regts en links van den weg, dien wij vervorderden. Mijn regtervleugel steunde op het bosch van Steewoort, hetwelk door een der bataillons der eerste brigade derde divisie bezet werd. De linkervleugel werd gedekt door het dorp Herckenrode; ook dit dorp deed ik tevens sterk bezetten.

» Tusschen de gedeploijeerde bataillons stond de batterij veld-artillerie: en op mijn regtervleugel tusschen het bosch en de bezetting van hetzelfde, stonden twee stukken rijdende artillerie. De vertooning van zoo groot een aantal troepen was de waarschijnlijke oorzaak, waarom de vijand van zijne voorwaartsche beweging afzag. Ik hervatte derhalve mijne voorwaartsche beweging met de troepen, die in vermelde slagorde stonden. De korpsen vrijwillige jagers ageerden steeds als *tirailleurs*. Bij ons naderen van het dorp, ontruimde de vijand het onmiddellijk. Wij trokken er om en

doorheen, en namen eene stelling op de hoogten van de andere zijde van het dorp en in het gezigt van Hasselt.

» Ik zond mijnen Adjudant, den Luitenant-Kolonel VAN TUYL, als parlementair naar de stad, om de militaire bezetting, zoo wel als de ingezetenen te waarschuwen, dat, indien men de poorten niet terstond voor mij ontsloot, en tegen mijn bevel aan, zich durfde verdedigen, ik hen verantwoordelijk stelde voor de treurige gevolgen, die het innemen der stad door kracht van wapenen na zich zoude slepen. Spoedig keerde de overste VAN TUYL terug met het berigt, dat de bezetting, zoo wel als het geheele korps van DAME, zich op Tongeren terugtrok, en de achterhoede van hetzelfde op hetzelfde oogenblik de stad had verlaten. Hij meldde mij tevens, dat de Burgemeester en Wethouders mij te gemoet kwamen, om veiligheid voor hunne stad van mij af te smeeken. Ik beloofde ze.

» Nu besloot ik de achterhoede van het vijandelijk korps terstond te vervolgen, en zoo mogelijk aan te tasten. Te dien einde beval ik den Generaal-Majoor BOREL, met zijne brigade en een halve batterij rijdende artillerie de stad op een draf door te trekken en op den weg van Tongeren den vijand te vervolgen.

» De Generaal trof hem al dadelijk buiten de stad aan; deed herhaalde aanvallen, en bragt met zijne kavallerie en de artillerie hem geen gering verlies toe. Er ontstond weldra groote verwarring. De vijand vlugtte van alle zijden. Wij vervolgden hem tot aan den anderen kant van het dorp Wimmertinghen. Deze

aanval van den Generaal BOREEL had vooreerst ten gevolge, dat wij drie zesponds kanonnen en twee houwitsers en zeven caissons voor kanon en houwitsers veroverden; een aantal van omtrent honderd gevangenen van alle wapenen maakten, en tevens veel kavalerie en trein-paarden in onze handen vielen, gelijk ook vele wagens, met equipment-stukken uit het magazijn van Hasselt beladen.

» De deroute, hier aan den vijand toegebracht, had daarenboven nog dit andere gelukkige gevolg, dat de vijand, een gedeelte van den straatweg op Tongeren verlaten hebbende, door dwarswegen heen zoekt te ontkomen, en de hertog VAN SAKSEN-WEIMAR gelegenheid vond, op zijnen togt van St. Truijen naar Hasselt, nog een getal van tweehonderd gevangenen te maken, waaronder drie officieren.

» Mijn hoofdkwartier is op dit oogenblik nog te Curingen; morgen zal het te Hasselt gevestigd zijn. De stad is intusschen bezet door de 1ste brigade der 3de divisie, met welke de Luitenant-Generaal MEIJER er zijn hoofdkwartier geplaatst heeft.

» De hertog VAN SAKSEN-WEIMAR zal morgen weder St. Truijen met de eene, en Looz met de andere brigade onder zijn bevel gaan bezetten.

» De brigade, die Diest bezet, zal zich morgen weder aan mij aansluiten, en Halen en Herck bezetten, latende alleenlijk eene sterke bezetting te Diest achter. De Luitenant-Generaal CORT-HEILIGERS staat te Sonhoven en omstreken.

» Het is mij ten hoogste aangenaam, om de troepen,

onder mijn bevel, in de gunst van Uwe Majesteit aan te bevelen.

» Ik kan hunnen moed en hunnen ijver niet genoeg prijzen.

» De Opperbevelhebber van het leger,
WILLEM, *Prins van Oranje.*»

Wij hebben hooger bereids van de uitmuntende verzorging der gekwetsten te Diest gewag gemaakt. In die stad was eene batterij veldartillerie benevens een bataillon van de tweede afdeeling der Zuidhollandsche schutterij post blijven houden, om eensdeels de gemelde batterij veldartillerie te bewaken, en anderdeels de talrijke bevolking dier stad in bedwang te houden. Onder een aantal van onze gekwetsten werden hier ook een paar Belgische chasseurs binnengebragt, waarvan de eene, die, volgens zijn zeggen, een Brusselaar was, bewijzen van dapperheid gegeven had, die eene betere zaak waardig, en inderdaad te verwonderen waren. Hij was op eenen foerier van de tiende afdeeling losgegaan, en had hem een' sabelhouw over het aangezicht gegeven. De foerier had eerst door eenen steek in de borst het paard van den Belg doen nederstorten, en dezen laatsten vervolgens vijf sabelhouwen over het hoofd en een in de regterhand toegebragt. In weerwil van deze zware wonding, bleef de chasseur zich kloekmoedig verdedigen, en wilde zich niet als krijgsgevangen overgeven, voor dat een laatste sabelhouw, hem door den foerier in het gewricht van den linkerarm toegedeeld, allen verderen wederstand van

zijnen kant onmogelijk maakte. Beiden werden op de zelfde kar in de stad en naar het hospitaal gebragt.

Als eene bijzondere merkwaardigheid mogen wij ter dezer gelegenheid nog aanhalen, dat zelfs de Belgische drukpers te Diest den welverdienden roem der onzen moest helpen verbreiden. De Heer W., die het leger, bij den intogt in België, gevolgd was, en te Diest zijn kwartier bij eenen boekdrukker bekomen had, maakte van deze gelegenheid gebruik, om zijne vrienden op eene aangename wijze te verrassen, met een door hem vervaardigd gedicht, hetwelk hij *door zijnen huisheer* had doen drukken. (*)

Deze omstandigheid was opmerkelijk genoeg, om te doen vermoeden dat onze lezers de aldus gedrukte regelen hier gaarne zullen aangehaald zien:

Triumf, de Muitzucht suizelt neêr;
 De Leeuw van Holland heft in eer
 Den fieren blik bij 't manen sloak'ren!
 De moed des Landzaats, Neêrlands bloem,
 Zal d' onverg'lijkbren wapenroem
 Der groote Vaad'ren nog verdonk'ren.

Ten strijd dan, dapper Heldenkroost!
 Het monsterdier des oproers bloost
 Op 't snuiven van uw' eed'le stand'ren;
 De hoon, den Koning aangedaan,
 Moet uitgedelgd, en 't ras vergaan,
 Dat d' eer miskent der Nederland'ren.

(*) Deze bijzonderheid vindt men in het reeds vroeger aangehaalde belangrijke verhaal van den Heer P. VAN WAESBERGHE, 1° Luit. Adjudant bij het 2° bataillon der 2e afd. Zuidholl. Schutterij.

Die hoon moet uitgedelgd in 't bloed
Des onverlaats , wiens overmoed ,
Te snood , te lang uw regten knotte ;
Gij , braven , gaaft voor Neérlands heil
En schat , en bloed , ja 't leven veil ,
Toen 't lafste graauw uw deugd bespotte.

Oranje prijkt weér aan uw spits :
Zijn vederbos is weér uw gids
In 's vijands digtste legerbenden.

De Held van Waterloo daagt op ;
Hij plet des muit'lings trotschen kop ,
En kneust met ijz'ren voet zijn lenden.

Met Willems zoon is 't sneuv'len groot ,
't Is overwinnen in den dood ,
't Is onafhank'lijk zijn bij 't sterven :
Van hier , wie laf het leven mint ,
En , liever , sneuv'lend niet verwint ,
Dan hoon en eeuw'ge schande te erven.

Neen , Neérlands kroost is Leeuwenteelt.
Het bloed , dat door hunn' aders speelt ,
Is vlekloos rein als 't hart der Vaad'ren ;
Oud Neérland is ten strijd gesneld ;
Oud Neérland is een - éénig held ,
En zegeviert op Landverraad'ren !

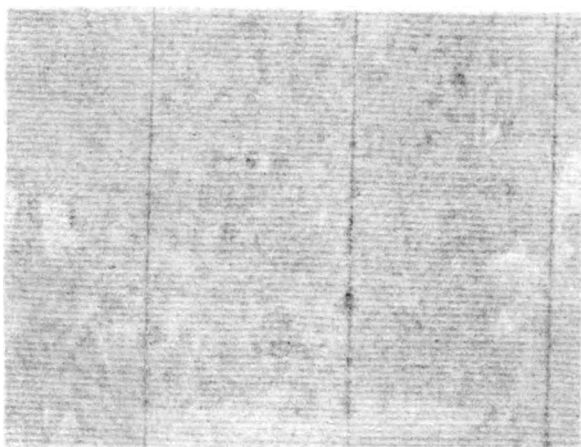
In de omstreken van Hasselt ware de dappere Prins van Oranje bijna wederom het slagtoffer van Belgisch verraad geworden. Een blaauwkiel had zich , met geladen geweer en pistolen in het loof van een aardappelveld niet ver van den grooten weg verscho-
len , met oogmerk om den Kroonprins bij het voorbij trekken der Nederlandsche troepen , verraderlijk om het

leven te brengen. Gelukkig werd deze onverlaat door eenen Maréchaussee nog in tijds ontdekt en gevat (*). Het was een voormalig drukkers-gezel van den beruchten *Courier des Pays-Bas*. Op zijne borst droeg hij eene soort van médaille, waarop onder anderen het devies stond: *Vaincre ou mourir*, woorden welke zulk een laaghartig sluipmoordenaar voorzeker niet waardig was op zijn verradershart te dragen.

Hasselt getuigde derhalve niet minder van den heldenmoed der ware Nederlanders, dan van de lafhartigheid der van ouds verbasterde, thans meer en meer verachtelijke Belgen. (†) Maar ook van de Nederlandsche grootmoedigheid moesten de afvallige en ondankbare verworpingen in deze stad een beschamend bewijs ondervinden. De Majoor LAASMAN namelijk, die vroeger tot de wederregtelijk in Doornik gehoudene krijgsgevangenen behoord, en aldaar van de Belgen eene snoode en laaghartige behandeling ondergaan had, bevond zich te Hasselt, toen eenige krijgsgevangene Belgische officieren, op het stadhuis, eene alleszins menschlievende bejegening genoten. Hij ging hen bezoeken, en sprak hen dus aan: » Gij bevindt u nu in

(*) Zie Plaat XIII.

(†) Men herinnert zich, dat deze naam afgeleid wordt van het oudduitsche woord *balgen*, *sich balgen*, dat zoo veel als *krakeelen*, *twisten* beteekende, en thans nog voor *tieren*, „*lawaaï*” *maken* (sich herum balgen) gebruikt wordt; de Romeinen maakten van *Bälger* (rumoermakers) *Belgae*. De Duitschers en echte Nederlanders werden meer door den naam van *wermannen* (weermannen, strijdbare mannen) onderscheiden, waarvan de Romeinen *Germani* gemaakt hebben.

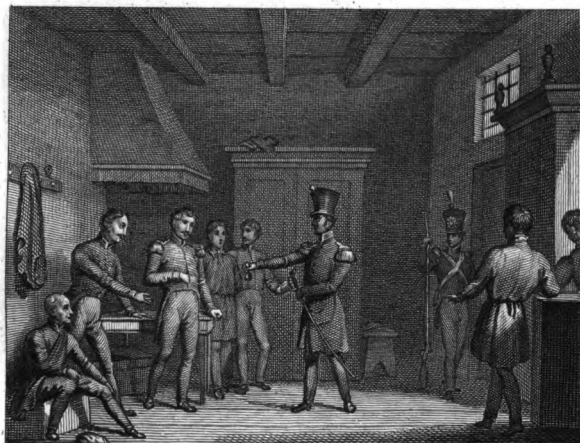

J. Fran. de. del.

Page 178.

AANSLAG VAN EEN BELGISCHEN SLUITMOORDENAAR.

J. Breukelaar Jr. del.

Page 179.

E. P. J. de. sculp.

EDELMOEDIGHEID VAN DEN MAJOR LAASMAN.

dezelfde omstandigheden, waarin ik onlangs te Doornik verkeerde; ik ben hier gekomen, om mij te wreken over de onedele handelingen, die ik aldaar heb moeten verduren. Ik bied u mijne beurs en mijne diensten aan; reken op mij, zoo ik u in iets van dienst kan zijn, en leer tevens van uwe voormalige rijksgenooten, hoe men krijgsgevangenen behoort te behandelen." Zelfs de Belgen waren door deze grootmoedigheid levendig getroffen, en tranen van smart over hunne eigene nietswaardigheid vloeiden hun uit de oogen. (*)

Terwijl de onderscheidene legerhoofden in de omstreken van Hasselt een' onsterfelijken roem behaalden; oogstte ook een gedeelte der te Diest geposteerde tweede brigade van de eerste divisie welverdiende eer. De Majoor VAN RECHTEREN was op den 8ten Augustus, toen hij met zijn bataillon naar Diest voortrukke, opgehouden geworden door een gevecht met de Belgen, die zich ten getalle van ruim 800 man uit de nabijheid van het dorp Trillaert genesteld en met twee veldstukken verschanst hadden. Van onzen kant waren twee compagniën, te zamen 250 man, door den gemelden majoor in persoon aangevoerd, toereikend om deze meer dan driemaal sterker bende geducht te kastijden, en hen in de grootste verwarring op de vlugt te jagen.

De held van Waterloo en Hasselt vestigde den volgende dag, den 9^{den} Augustus, zijn hoofdkwartier in de laatstgemelde plaats, werwaarts de Generaal MEIJER

(*) Zie Plaat XIV.

het zijne reeds had overgebracht. De Hertog VAN SAKSEN-WEIMAR, wiens meesterlijke krijgsbewegingen zoo veel tot het overvleugelen des vijands had bijgedragen, keerde naar St. Truijen terug, om zijnen regelmatigen voorttogt, die door dit roemrijk tusschenbedrijf voor eenen korten tijd afgebroken was geweest, van daar weder te vervolgen.

Gaarne willen wij hier aanmerken, dat enkele bliken van echte dapperheid bij deze schitterende overwinning, ook door onze vijanden, werden aan den dag gelegd. Ons verhaal bevat reeds meer loffelijke trekken van enkele (helaas, zeer weinige) Belgen, en het is voor den menschevriend streelend, zelfs in deze weinige trekken het bewijs te vinden, dat niet de *gansche* bevolking van België, zonder onderscheid, tot het schuim van Europa en van de geheele beschaafde wereld behoorde. (*)

Als eene andere merkwaardigheid van den onvertelijken achtsten Augustus, en als eene bijdrage tot de juiste waardering van het karakter des zoogenaamden Konings der Belgen en zijner handlangers, moeten wij

(*) Welligt verdient een gedeelte der zoogenaamde *Groote Natie* dezen schandtitel nog beter dan de door hen verleide raddraaijers van den Belgischen opstand, en het ware te wenschen dat, gelijk de Latijnsche taal, wel is waar, de algemeene taal der Geleerden, maar overigens geene levende nationale taal meer is, zoo ook de algemeene Hoftaal van Europa, door verbrokkeling van haar zetelrijk en verstrooiing van hare aanboorlingen, eerlang in eene *dooede taal* veranderen mogt. Wij voegen dezen wensch bij dien, dat de Belgen nimmer weder den naam van *Nederlanders* mogen verkrijgen.

hier nog aanhalen, dat die pseudomonarch zijne be-
minde onderzaten, met behulp van zijnen schranderen
Minister VAN DE WEYER, (*) wegens de geledene schan-
de en bekomene klinkslagen, op eene wijze poogde te
troosten, die, bijaldien hij en zijne medehelpers niet
reeds voorlang de spot van alle weldenkenden waren
geweest, hem voorzeker in het allerbelagchelijkste en
deerniswaardigste daglicht moest doen verschijnen. De
zoogenaamde minister van oorlog CONSTANT D'HANE

(*) Op verzoek van een Hollandsch huis van negotie deed de
Engelsche politie, aan het bureau van het dagblad *the Times*,
onderzoek naar den inzender van den hieronder vermelden
quasi-officielen brief, en hieruit bleek dan ook dat het nie-
mand anders was dan de beruchte SYLVANUS VAN DE WEYER.

De *Staatscourant* van den 16^{den} Augustus, N°. 194, gaf
hieromtrent de volgende, meer omstandige, ophelderingen:

» Het te Antwerpen te huis behoorende schip *Ortelius*,
(den 11^{den} Maart j.l. van Batavia vertrokken) had onder des-
zelfs passagiers den Kapitein der Genie P. A. HUYBRECHT,
een man dien Belgische Officieren, voor welke *eer* en *pligt*
geene ijdele klanken zijn, met leedwezen onder hunne land-
genooten zullen tellen. De hervatting der vijandelijkheden
heeft den gezagvoerder van het schip *Ortelius* genoopt in
Engeland binnen te vallen, en aldaar is de Kapitein HUY-
BRECHT aan wal gestapt. Bij zijne komst te Londen heeft
hij de straks vermelde tijding weten diets te maken aan den
Ambassadeur VAN DE WEYER, die dezelve dadelijk in de
Engelsche papieren heeft doen plaatsen, en dezelve in een
officieel rapport schijnt aangekondigd te hebben aan zijnen
Vorst. Niets is intusschen verder van de waarheid verwijderd
dan dat berigt. Tijdingen van Java ontvangen met het schip
Mercator, geven de zekerheid, dat het eiland op den 30sten
Maart jongstleden, en derhalve *negentien dagen na het ver-
trek van HUYBRECHT*, nog de volkomenste rust genoot. De
Gouverneur-generaal meldt in zijne rapporten, dat de Belgische

schreef, namelijk, op last van zijnen Anglosaksischen meester, den volgenden brief aan zijnen collega, den zoogenaamden minister LEBEAU:

» Aerschot, 8 Augustus 1831.

» Mijnheer de Minister,

» Zijne Majesteit belast mij u te verwittigen, dat hij
 » zoo even over Engeland de tijding ontvangen heeft,
 » dat de troepen op het eiland Java in opstand ge-
 » raakt zijn, en de Belgen, daar zij talrijker dan de
 » overige Europeanen waren, zich van het gezag
 » meester gemaakt, en eene regering in naam der

officieren en militairen (die overigens zeer verre de minderheid van onze legermagt uitmaken), zich over het algemeen rustig en ordelijk gedroegen, en dat zijne tusschenkomst nog niet anders was noodig geweest dan tot het doen in verzekerde bewaring stellen van drie personen, die zich oproerige gesprekken hadden veroorloofd, met namen LOUIS, gewezen officier, en thans landeigenaar; VAN DEN KERKHOVE, Chirurgijn-majoor, en DRESSER, een gemeen kroeghouder te Samarang.

» Door het bovenstaande eenvoudige verhaal zullen onze lezers wel geheel zijn gerustgesteld omtrent het lot van Java, en zich met ons verwonderen over het zonderlinge schouwspel van eenen diplomaat, die niet aarzelt om verdichte en uit den aard hoogst onwaarschijnlijke geruchten te maken tot het onderwerp van stellige mededeelingen aan zijn Gouvernement, en van eenen Vorst, die zich haast om zulke mededeelingen te doen volgen door de openlijke aankondiging van eenen officiële maatregel. — Is dit toe te schrijven aan de onbedrevenheid en onkunde van Belgie's nieuwe Bestuurders, of aan de zucht; om door opgesierde tijdingen den zinkenden moed hunner partij op te winden: dit zal de tijd wellicht leeren.”

» *Belgische natie* daargesteld hebben. Het gansche
» eiland heeft zich aan die Regering onderworpen.

» De Koning verzoekt u dadelijk eenen agent naar
» Batavia te zenden."

» De Minister van Oorlog ad interim

» COURT D'HANE."

Hoe zot en belagchelijk nu ook zulk een, den Belgenkoning allezins waardig, staatsstuk voor een iegeljk zijn moest, die slechts eenigermate met den toestand onzer Oostindische bezittingen en den geest der inlandsche bevolking bekend was (*), achtte nogtans onze Regering het niet overbodig, bij de aankomst van het eerste Nederlandsche schip van Java, de volkomene rust, waarin zich dat eiland bevond, ter kennis van het algemeen te brengen; en met grond; want, hoe onbegrijpelijk het ook moge wezen, het valt niet te loochenen, dat der Belgen gezwets meer dan te veel ingang buitenslands had gevonden, ofschoon, gelijk het dan altijd gaat, de waarheid weldra door de nevelen hunner logenachtige courantenberigten heen straalde, en de ellendige, afvallige, van trap tot trap lager zinkende, en steeds dieper ongelukkig wordende Belgen, in al hunne naaktheid ten toon stelde, zoodat zij van nu af in gansch Europa, ja over

(*) Deze geest blijkt uit de weinige achting welke de Javaansche opperhoofden jegens den onlangs afgetreden *Belgischen* Commissaris-Generaal koesterden. » *Orang apa itoe?*" zeiden zij: (wat is dat voor een man?) — » *Boekan orang wolanda betoel, dia poenja bitjara bagitoe bengkok;*" (hij is geen ware Nederlander, hij spreekt zoo krom).

den geheelen aardbodem, door al wat menschelijk dacht, als het ware, aangespuwd werden. Hiervan begonnen dan ook nu alle uitheemsche dagbladen, zonder onderscheid van gezindheden, de krachtigste blijken aan den dag te leggen. In Nederland zelf was hieromtrent, natuurlijk, nimmer eenig verschil van gevoelen ontstaan; wij kenden onze voormalige rijks-geenooten *van nabij*. Wij wisten dat de groote massa der bevolking onder het vaderlijk, men zoude schier zeggen het troetelend, bestuur onzes al te edelmoedigen monarchs, eenen graad van welvaart en geluk bereikt had, zoo als hun in vroegere tijden, zelfs niet onder MARIA THERESIA, zelfs niet onder JOZEF *den tweeden*, immer te beurt was gevallen; wij wisten, dat alleen zulk een te voren ongekende voorspoed het arme volk tot eene soort van brooddronkenheid deed overslaan, waarvan listige, heersch- en geldzuchtige schurken gebruik hadden gemaakt om de kortzigtige menigte op te ruijen, door voorspiegeling van nog grooter geluk, van onbepaalde vrijheid en wat al meer? In Nederland waren de raddraaijers vrij wel bekend, en men wist er vrij algemeen wat voor volkje zij waren. De eerste staatsman van het nieuwbakken Belgisch koninkrijk was met zijnen vader, die onder NAPOLEONS bewind Commissaris van Politie in Neêrlands hoofdstad was, bij de Amsterdammers maar al te wel bekend. Maar buitenslands wist men niet dat de aanleggers en door-drijvers van den Belgischen afval meestal tot het schuim des menschedoms behoorden, en men had hun een' geruimen tijd eene soort van deelneming en vertrouwen

geschonken, die allengs in de diepste verachting en verontwaardiging verkeerde.

Nadere berigten, welke het gouvernement nopens den toestand onzer koloniën bekend maakten, waren uit Batavia van den 4^{den} Mei en uit Suriname van den 4^{den} Julij. Zij bevestigden de reeds aangehaalde vroegere tijdingen: » De Oost- en West-indische bezittingen genoten eene volkomene rust; de geest der bevolking van alle klassen liet niets te wenschen over, en er bestond op Java de beste harmonie tusschen de Hollandische en Belgische militairen. Alleen zekere Belgische landeigenaar, LOUIS, die reeds lang als een deugniet bekend stond, en zekere kroeghouder, DRESSSEL genaamd, hadden zich misdadige gedragingen veroorloofd, enz.”

Eene proklamatie, welke de laaghartige verrader TIELEMANS, die nu gouverneur van Luik geworden was, den 9^{den} Augustus uitvaardigde, is eenig in haren aard, en wij twijfelen of een dergelijk stuk in de geschiedenis immer zijne wedergade heeft gehad. Intusschen strekt juist deze proklamatie ten bewijze hoe volkomen de nederlaag van het zoogenaamde Leger van de Maas geweest was.

Zij luidde woordelijk als volgt:

» Ingezetenenen der Provincie, Burgers en Soldaten!

» Het leger van de Maas is niet geslagen: bij eene beweging van den Generaal DAINE, is een gedeelte van zijn leger bevangen door eenen schrik, die geen grond

had, maar onder de beste troepen niet zonder voorbeeld is, en daardoor is de Generaal genoodzaakt geworden, om met het overschot eenen terugtogt te doen, welke naar Luik heeft plaats gehad.

» Daar moeten zijne troepen zich weder verzamelen, om dadelijk weder op den vijand af te gaan.

» Soldaten en Burgers! ieder moet zijnen plicht doen. Door een valsch gerucht zou België in handen der Hollanders vallen.

» De Belgische eer zal dien hoorn niet ondergaan.

» Gij zijt overwinnaars geweest, tot dat de schrik een gedeelte van het leger gedemoraliseerd heeft; gij zult het weder zijn; genoeg is het zulks te willen.

» De soldaten beschuldigen hunne officieren; de officieren hunne generaals; dit was altijd het geval bij eene nederlaag of bij eenen terugtogt. Wacht u aan die wederkeerige verwijtingen een gewigt te hechten, hetwelk derzelver overdrijving niet verdient.

» Onder groote hoopen zijn gewoonlijk eenige lafhartigen. De tijd zal ze brandmerken, maar het is thans het oogenblik niet tot betichtingen, welke den soldaat alle vertrouwen benemen.

» Het leger zal te Luik hersteld worden. De burgerlijke en krijgsoverheden vereenigen hunne pogingen, om hetzelfde levensbehoefte te verschaffen, en middelen om zich van zijne ontberingen en vermoeijensissen te herstellen.

» Burgers en Soldaten! Met uwe medewerking kunnen wij morgen weer een nieuw leger hebben, hetwelk gereed is om te overwinnen. Ik reken er op."

Waarlijk zulke tegenstrijdige, ongerijmde taal verdient geene commentariën! Zij kon den *ex-referendaris* TIELEMANS niet anders dan door eene overstelpling van angst, en verhijs tering van schrik in de pen gegeven worden. Het schijnt moeilijk, meer onzin en wartaal in zoo weinige regels bijeen te brengen. Het knellende gevoel eener nadrukkelijke kastijding voor blinden hoogmoed en verwaten smokerij, schijnt den onwaardigen ten eenemaal van zijn verstand beroofd te hebben.

Twee dagen voor de uitvaardiging der bovenstaande merkwaardige proclamatie, had dezelfde TIELEMANS de Luikenaars nog met de tijding van eene nederlaag der Nederlanders verblijd; waarbij de Belgen *drieduizend* krijgsgevangenen gemaakt hadden!

Op denzelfden dag, toen de proclamatie van TIELEMANS, als een waardig tegenhanger tot de berigten wegens de omwenteling op Java, welke VAN DE WEIJER nitgevent had, den diep verslagenen Luikenaren werd voorgedischt, leide DAINÉ zijnen post als Generaal neder; of wel, hem werd die post ontnomen. Zoo veel is zeker, dat men hem nu eens van verraad, dan weder van volstreckte onbekwaamheid en van lafhartigheid beschuldigde. In al deze punten lag overdrijving; het was geenszins waarschijnlijk, dat DAINÉ thans de Belgen zoude verraden; volstreckte onbekwaamheid was hem insgelijks niet toe te kennen, en de aantijging van lafhartigheid voegde zijne troepen denkelijk veel meer dan hem. Zoo veel is echter zeker, dat de Generaal DAINÉ persoonlijk niets uitrigtte, om die troepen tot staan te brengen.

Twee kanonschoten welke door onze halve batterij, die, gelijk boven gezegd is, spoorsslags door Hasselt rende en de achterhoede van DAINÉ's leger bereikte, waren toereikend geweest om dat leger op de schandelijkste vlugt te jagen. Vruchteloos verlangden enkelen der dapperste Belgische officieren, op het hooren dier twee schoten, eenige stukken kanon in batterij te brengen, om deze schoten te beantwoorden; vruchteloos was het ook, dat de Belgen te Cortesem, op een half uur afstands van Wimmerthingen, eene soort van verwarde halte maakten. In plaats van zich deze ten nutte te maken en hunne soldaten bijeen te verzamelen, maakten de Belgische officieren daarvan gebruik, om zich van hunne epauletten en zelfs van hunne knevels te ontdoen, en hunne monteringen met boerenkleederen te verwisselen, ten einde niet door de hen op de hielenvolgende Nederlanders herkend te worden.

Uit alle omstandigheden laat zich opmaken, dat DAINÉ zelf, door zijn boos geweten voortgezweept, door angst en schrik geheel verbijsterd was. Dit wordt zelfs door Fransche schrijvers toegestemd, even eens als zulks met den Generaal DUFALLY het geval was; deze was onlangs minister van oorlog te Brussel geweest, en werd in die hoedanigheid van nalatigheid, onbekwaamheid en verraad beschuldigd, waarop hij als vrijwilliger bij het leger van de Maas in dienst was getreden.

DAINÉ meende in Tongeren een geschikt en veilig punt van vereeniging te zullen vinden. Deze stad, die eertijds veel grooter was dan thans, en waar de oude

Romeinsche weg, die België in deszelfs grootste lengte doorloopt, een einde neemt, zoude gemakkelijk tegen eenen plotselingen overval te dekken zijn geweest, doch de Belgen waren hierop, zoo het schijnt, in 't geheel niet bedacht. Een korps van tweeduizend man, dat hier achtergelaten was, om, zoo het heette, de bezetting van Maastricht in hare uitvallen te keeren, was bij de aankomst der vlugtende troepen van DAINE, reeds den vorigen dag zelf op den loop gegaan.

Tot zoo verre als de hoogten, welke Luik omringen, was er nog geene mogelijkheid om de vlugtelingen tot staan te brengen; zij stortten zich in eene onbeschrijfelijke verwarring en wanorde in het dal, waarin die stad gelegen was. De weinige dappere soldaten, welke men in dit Belgische leger telde, waren verontwaardigd, wanhopig, en beschuldigden hunnen Generaal zoowel als hunne officieren.

Een voorval hetwelk de ellendige tucht en den even ellendigen geest der officieren zoowel als der troepen zelveu duidelijk aantoont, is het volgende: zekere DE BAY, wachtmeester bij het regiment lansknechten, begeeft zich, te Tongeren, naar het logement, waar DAINE, *zijn Generaal*, was afgestapt. Met een geladen pistool in de hand, dringt hij tot hem door, beschuldigt hem, in de hevigste uitdrukkingen, van verraad, drukt daarop, ondanks de pogingen van DAINE, die hem te lijf gevlogen was, het pistool af, hetwelk echter toevallig geen vuur vatte. Nu bleven beide eenen tijd lang met elkander worstelen, tot dat een officier, met ontblooten sabel, den Generaal ter hulp toeschoot.

DE BAY liet hierop DAINÉ los, trekt insgelijks zijn' sabel, om zich tegen den officier te weer te stellen, doch erkent in dezen zijnen Kapitein, en verwijdert zich uit het vertrek met de woorden: » *je n'en veux qu'aux traitres!* » zonder dat iemand er aan denkt om hem te vatten, ofschoon er bij dit schandelijke tooneel vier Belgische hoofdofficieren tegenwoordig waren, die echter aanstonds heen gingen, zonder DAINÉ te hulp te komen.

Het leger van DAINÉ was juist datgene geweest, hetwelk zich in 1830, toen het nog grootendeels uit ongeregelde benden tirailleurs bestond, het meest door snorkerijen onderscheiden had; onder anderen wendde het voor, dat het bezit van Maastricht, van welks overmeestering zij zich verzekerd hielden, of schenen te houden, hun door den wapenstilstand, dien de Londensche conferentie hun had opgedrongen, uit de handen gespeeld was. Toen dit leger, in 1831, het grootste aantal geregelde troepen in zijne gelederen telde, voerde het eenen nog hooger toon, en sprak van niets, dan van het veroveren van het vijandelijke grondgebied en het verjagen der Nederlanders in hunne moerassen! De inneming van Venloo, waar het talrijke leger van DAINÉ de overwinning op eene handvol volks behaald had, was door hen als de grootste en roemrijkste heldendaad uitgebazuind geworden.

Zulke laffe snorkerijen zijn, gelijk wij reeds meer dan eenmaal aangetoond hebben, der Belgische bevolking in het algemeen, als een hoofdtrek van hun karakter eigen, maar dit was inzonderheid het geval

met het *onverwinnelijke Maasleger* van DAINE. Het was dus niet te verwonderen, dat de schandelijke vlugt dezer snoefhelden, zelfs bij hunne naburen, de bewoners der Rijngrawesten, met genoegen aanschouwd werd; dit was kennelijk uit eenen vloed van spotprenten (*), die van daar herwaarts stroomde, en ten bewijze strekte, hoe diep de Belgen door hen veracht werden, zoodra de nietigheid hunner grootspraak en bedreigingen door hunne lafhartigheid eenmaal aan den dag was gelegd.

Wij zullen hier nog een paar uittreksels van bijzondere brieven laten volgen, eensdeels omdat daarin eenige niet onbelangrijke omstandigheden vermeld worden, waarvan in den loop van dit verhaal geene melding is gemaakt, maar vooral ook, omdat een verslag van onderscheidene ooggetuigen het best geschikt is, om de waarheid van een gewichtig punt der geschiedenis onwederlegbaar te staven. Wij laten den stijl der schrijvers om deze reden ook onveranderd. Het volgende is uit een' brief van eenen Amsterdamschen schutter ontleend:

» *Aerde-Rixel*, den 21 Augustus 1831.

» Bijzonder aangenaam is het mij, eindelijk eene gelegenheid te vinden, u iets aangaande onze ontmoetingen met den vijand en mij zelven te kunnen mede-

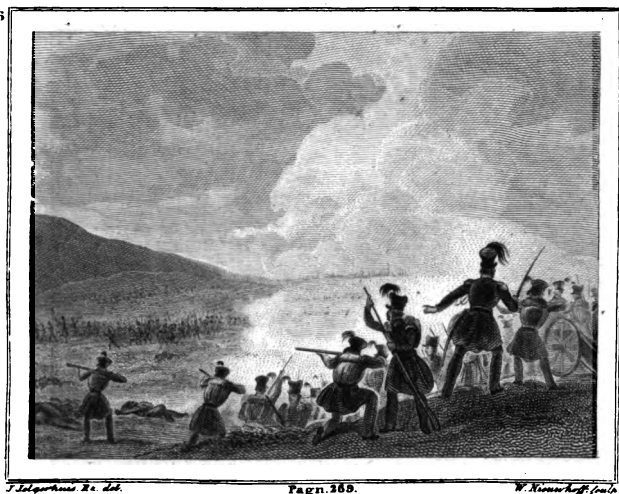
(*) Onder deze spotprenten mag de volgende hier wel vermeld worden: Een drom van de *garde civique*, met blaauwe kielen aan, vliegen even als vogels, en de Prins van Oranje roept vol verbazing: » *je ne savais pas que les Belges ont des ailes!* »

deelen. Niettegenstaande veelvuldige vermoeijenissen en gebrek, soms aan alles, behalve kruid en lood, ben ik volkomen wel en ongewond, waarvoor ik den goeden God niet genoeg kan danken. Nadat wij, bij de geheele beweging van het leger, met ons bataillon waren opgerukt, en ons met de Vriesche, Groningsche en plattelands schutterij, te zamen achtduizend man sterk, hadden vereenigd, trokken wij voort tot aan Hechtel, een dorp zes uren over de grenzen gelegen, waar wij het eerst den vijand vonden. Wij vielen hem dadelijk met ons bataillon aan, na vooraf eenige boerenwoningen, links aan den weg, waar zich Belgen in verborgen hadden, verbrand te hebben. Na eene korte schermutseling kozen de Belgen het hazenpad, met achterlating van wapens, randsels en kleedingstukken van allerlei soort. Dit was het eerst dat ik de kogels om de ooren hoorde fluiten, schoon het nog maar een begin was. Wij namen het dorp in en bezetten het overal. Nu barstte er een vreesselijk onweder boven ons los, vergezeld van zulk een' geweldigen regen, dat wij druipnat werden. Ik herinner mij nooit zulk een' naren nacht. Onze geweren waren, door het neêrstromende regenwater, geheel onbruikbaar geworden, en het kruid liep het zundgat uit, zoodat wij geen zeer gunstig vooruitzicht hadden, en ons niets dan de bajonetten overschoot, als de Belgen lust hadden gekregen op ons aan te komen; maar dat had geen plaats; de moed ontbrak hun. Zij wachtten ons met het zoogenoemde onoverwinnelijke *leger van de Maas*, onder bevel van den beruchten DAINE, circa vijftien duizend man sterk.

Pag. 265.

HET NEDERSTORTEN VAN 'S PRINSEN GEWOND STRIDDRUS.

J. J. G. de la.

Pag. 266.

W. K. de la.

GEVECHT BIJ DEN *UZAREN BERG*.

Wij ontmoetten hen des morgens van den 6^{den} dezer, in het dorp Houthalen, eene zeer boschachtige landstreek, waar onze kurassiers eene verkenning deden, met dat gevolg, dat zij dadelijk twee Belgische jagers meê bragten; een derde die zich verdedigde, had de eer, door een' onzer kurassiers den kop gekloofd te worden; en dit was het eerste vijandelijk lijk, dat wij op onzen weg ontmoetten. Nu trokken wij voorwaarts, tot bij een groot bosch, waar de Belgen zich hadden genesteld, en waaruit zij roemrijk verdreven werden, met achterlating van dooden, gekwetsten, bagagie enz. Zij stoven als kaf langs den weg. Het overschot dacht ons te omsingelen; maar die maatregel was te dom. De slimheid van DAINE was niet opgewassen tegen die van onzen CORT-HEYLIGERS en KNODZER. Zij werden overal warm ontvangen en moesten overal met verlies terug trekken.

» Eens waagden zij het, in gesloten kolonnes tegen ons op te rukken; maar onze stormmarsch sneed hun den pas af. Nu vloden zij in boerenwoningen, boschen enz. Maar ook van daar werden zij verdreven, of vonden er den dood. Aan onzen linkervleugel kregen zij, bij een' aanval, deerlijk van de kaas, (*) door de Friezen, die hier voor het eerst in het vuur kwamen, en even zoo min van wijken wisten als het

(*) Eene zinspeling op een' regel van een Belgisch straat- of liever schimp- en snoefliedje: » *De ballen zijn van kaas gemaakt.* » Ballen voor kogels, zeggen de Belgen, bij verbasering van het Fransche woord *balles* (dat eigenlijk slechts *geweerkogels* beteekent, want *boulets* zijn, gelijk ieder weet, bij de Franschen *kanonkogels*, maar zoo naauw nemen het de

geheele Hollandsche leger. De huizen, waarin zij zich hadden verscholen, werden met man en muis verbrand. Ik ben niet in staat, om u in alle bijzonderheden eene beschrijving van onze veelvuldige overwinningen en de nederlagen der Belgen te geven; mondeling hoop ik zulks te beproeven. Zoo vele afwisselende tooneelen van doodslag, brand en verwoesting laten zich niet duidelijk schetsen; men moet ze gezien hebben, om er over te kunnen oordeelen. Genoeg, dat God onze wapenen gezegend heeft. Nooit had ik gedacht u weder te zullen schrijven, want dood en verwoesting zweefden om ons heen.

» Den 7^{den} hielden wij rustdag, en den 8sten kwamen wij voor Hasselt, dat wij hoorden, toen reeds door den Prins van Oranje ingenomen te zijn, en waar de Belgen alles hadden achtergelaten, hetwelk op eene waarde van anderhalf millioen werd geschat. De vijandelijke lancers waren er in hunne stallen gevangen genomen, niet eens wetende dat de Hollanders in de stad waren; DAINE had hoed en degen op de vlugt verloren; kortom, de baan was er voor ons schoon geveegd. De Prins kwam ons vóór Hasselt bezoeken; hij werd onder een donderend *hoerah!* ontvangen. Ons bataillon genaderd zijnde, gaf Z. K. H. de hand aan onzen dapperen Majoor, en zei tot ons: » je bent brave schutters! je

Belgische » Taelformeerders» niet). Trouwens, te regt merkt de Arnhemse Courant hieromtrent aan, dat alles bij de Belgen verbasterd is, een basterd-Duitscher is hun Koning, een basterd-Engelschman (eigenlijk een basterd-Amerikaan) is hun Ambassadeur te Londen enz. enz.

hebt je goed gehouden, jongens!" Met onzen slechten toestand op de heide bekend geworden zijnde, deed hij ons voor dien nacht in het naaste dorp logeren; want wij hadden op de heide één roggenbrood van 4 ned. ponden met twintig man te deelen, en wat slootwater te drinken gehad. Voor geld was niets te bekomen, want de Belgen hadden den vorigen dag alles mede genomen."

Bij dezen brief was gevoegd een afschrift eener door de onzen afgescheurde proclamatie aan de Gardes-Civiques. Dit fraaije voorbeeld van Belgische welsprekendheid luidde aldus:

» Aen de Gardes-Civiques.

» Uwen Generael-en-chef, de Baron d'HOOGVORST, is vertrokken naer den leger, weldra zult gij hem misschien aen uw hoofd hebben. Dat eenen laffen en eedverbrekenden vijand den dood vinde op uw grondgebiet, waer hij in sijne blintheyd den voet heft der-ven setten!

» Den eersten ban en de vrijwilligers van den tweeden en derden, zijn van nu af aan geplaatst onder de bevelen van mijnheer den Generaal DAINE. Dat op den eersten wenk van dezen braven en ouden militair, dien gij allen kent, gij seffens vlieget naar den post die hij u zal aanwijzen, vooraan!

» Gij zijt gewaepend, vijf duysend geweren zijn op weg en zullen dienen om de waepening te voltooijen. De patroonen, die gij noodig hebt, vraegt se daedelijk; aanmerkelijke getallen zijn alreeds verzonden naar verscheyden punten.

» Gardes-Civiques! Dat het voor de leste rijke zij, dat den vijand ons grondgebiet door zijne tegenwoordigheid besmette! Hij heeft zijne verwoestingen reeds in Vlaenderen begost, alwaer sijnen listigen aanval en onse goede trouw hem een oogenblikkelijk voordeel besorgt hebben: Brant en moort vergesellen hem!!”

» Bij sijn aenkomste zullen de klokken overal geluyd werden.”

» Den Gouverneur.”

(get.) » HENNEQUIN.”

Het is te denken dat de hooge toon en de schijnbare fierheid waarmede de Belgische Bewindslieden hunne onderdanen poogden aan te vuren, grootendeels ontstond uit het vooruitzicht waarin zij verkeerden, dat de Franschen hun met een talrijk leger te hulp zouden komen. Maar de nederlage of liever de vernieling van hun onverwinnelijk leger van de Maas had eenen schrik onder hen verspreid, die, zoo mogelijk, hunne vroegere opgeblazenheid nog te boven ging.

In den boven aangehaalden brief zoowel als in den volgenden, straalt eene kalmte, een godsdienstig gevoel en eene verhevene vaderlandsliefde door, welke den schrijvers tot eer verstrekken, en de tolk der gezindheden van onzen ganschen landaard genoemd mag worden. Hij was gedagteekend uit Hechtel, den 18^{den} Augustus, en voor zoo veel deze luisterrijke krijgsverrigtingen betreft, van den volgenden inhoud:

» Gij vraagt mij, beste vriend, wat ons Bataillon sedert het begin van dezen waarlijk Napoleontischen

veldtogt verrigt heeft. Daarop valt veel te antwoorden, omdat wij wel niet in de gelegenheid waren, ons door de eene of andere schitterende daad te onderscheiden, maar wij door geestdrift, krijgstucht, orde en onvermoeidheid, het onze ruimschoots tot dezen triumfalen marsch in België bijdroegen.

» Den 2^{den} dezer trokken wij bij Rob Rovert, tusschen Hilvarenbeek en Poppel, de grenzen over. Het was een mooie dag. De krijgshaftige Hertog VAN SAKSEN-WEIMAR voerde het bevel over de divisie, de Generaal DES TOMBE over de brigade, de Majoor SCHIMMELPENNINCK VAN DER OYE over ons bataillon. Onze schutters waren opgetogen van vreugde, dat het eindelijk tot eene beslissing zoude komen. Allen verkoken de crisis eener heete koorts boven de uitterende ziekte, die ons sedert maanden ondermijnde. Op de kleine brug, welke tot scheidsmuur dient, weergalmden de lucht van een herhaald Hoorzee! Ik was innig tevreden, doch ernstig gestemd. Ik gevoelde hoe gewigtig deze overgang was. Wij waren nu de quasi-grenzen over; wij gingen welgemoed, maar zouden wij eveneens terugkeeren, en ontstaken wij den oorlogsfakkel niet voor geheel Europa? Wij moesten de eer van het diep gekrenkte vaderland, de verguizing door de groote Mogendheden, het helsch gedrag van onverlaten wreken, en eene goede toekomst voor dat dierbare vaderland bevechten. Ik zelf en velen onzer officieren hadden gezworen, niet dan met eere terug te keeren; en dit besluit had te lang in onzen boezem gewoeld, om eene oogenblikkelijke overspanning te kunnen heeten. De

zege of een bloedige strijd stonden ons dus te wachten.

» In het eerste bivouak, voorbij Poppel, begon het nieuwe leven. Onze schutters, ofschoon met de kleine inrigtingen van het bivouak onbekend, wisten er zich evenwel best naar te schikken. — — — Den volgenden dag, 3 Augustus, ging het op Turnhout los. Op de Ravelsche heide gekomen, stelde de divisie, in alles 11,000 sterk, zich in positie; tirailleurs en eclaireurs werden uitgezonden, en weldra ondervonden wij het vuur uit eene kleine batterij. Eenige kanonkogels vloegen langs en over onze kolonne; maar het had weinig te beduiden. Een paard viel, eenen milicien vóór ons werd het been, eenen anderen de vinger, en aan het vaandel der 12^e Afdeeling de leeuw afgeschoten. Onze manschappen bleven dit eerste vuur rustig aanschouwen, en onze artillerie maakte spoedig een einde aan de zaak. Kapitein LELIEVELD liet toen door onze sappeurs, en die der 7^e Afdeeling eene afgebroken brug herstellen; waarna het onder bescherming eener groote lijn tirailleurs, zonder groot verlies tot Turnhout voorbij ging.

» Onze divisie werd nu bestemd om over Gheel en Diest, tot St. Truijen als eene spitse door te dringen. Nergens vonden wij tegenstand van enig belang. De onzen, hoe vermoeid ook, waren na de komst in eene plaats, dadelijk bezig met het opzoeken van wapens en militaire goederen. Veel werd er zoo doende door de schutters en ons zelve gevonden, waarbij de vanden der drie genoemde plaatsen, met opschriften, als: *Vive Leopold I*; — *Journées des 25, 26, 27, 28*

Août; — *Dussel et Lier*; — *Prise de Venloo*, en dergelijke snoeverijen meer. Een onzer officieren, Luitenant TORK VAN ROZENDAAL, door den Majoor te paard vooruit gezonden, was bij Diest in de gelegenheid om, onder aanvoering van den Majoor PETIT, met nog twee officieren en twee lancers, de stad met hun zessen in te nemen, en daarbij 14 gewapende Belgen op de wacht en 11 paarden gevangen te maken, terwijl de verdere bezetting de plaat schuurde. De armee volgde wel een half uur later, maar waren de Belgen niet verbluft geweest, dan hadden zij onze heeren gemakkelijk gevangelijk kunnen wegvoeren.

» Van St. Truijen sloegen wij plotseling links af om DAINÉ met zijne 15,000 man, door onze divisien, te gelijk in te sluiten. Toen onze divisie kwam begon hij reeds te vlugten, en het werd nu een » *Sauve qui peut*, » eene debandade zoo als oude officieren die zelfs in Rusland niet zagen. Hoe vermoeid ook, waren wij schutters dadelijk mede bezig met zolders, schuren, kasten en vooral de velden door te zoeken; wij maakten dan ook 27 gevangenen. Twee der onzen haalden zeven Belgen uit een moeras, waar zij tot den hals toe inzaten. Drie andere werden op een naburig kasteeltje door den eigenaar met een' zak geld begroet, mits zij eene gevangene wilden laten loopen; maar zij sloegen het geld eerlijk af, en namen den Belg mede; overigens wist een ieder zich te vergasten op de ontelbare goederen, waarmede de grond bezaaid was. Het vijandelijk legerpark en bijna 400 gevangenen waren namelijk in onze handen gevallen, en wel 2000 vijan-

delijke miliciens hadden hunne wapenen en uniformen weggeworpen, om maar spoedig uit het stof te komen."

Onder vele andere trekken van buitengemeene dapperheid, mogen wij die aanhalen van den Luit. Kolonel NEPVEU, die aan de spits van 12 ruiters onverschrokken op een dertigtal vijandelijke lansen insnelt, eigenhandig hunnen bevelhebber wondt, verscheiden anderen neersabelt en de overigen gevangen maakt. Dit alles was het werk van een oogenblik. Dezelfde dappere officier was reeds, op den rampzaligen 23sten September van het vorige jaar, alleen in het midden van de Place Royale te Brussel gevlogen, waar hij, zijnen hoed met zwarten vederbos zwaaijende, met luider stem de soldaten toeriep hem te volgen. Men heeft den Luitenant Kolonel NEPVEU den MURAT van het Nederlandsche Leger genoemd.

Ten opzigte van hetgeen tot dus verre door de schutter-divisie in het bijzonder verrigt werd, achten wij het belangrijk het volgende hier mede te deelen, en wel te meer, omdat in sommige andere verhalen of beschrijvingen, van den onvergetelijken tiendaagschen Veldtogt, hiervan geene, of wel geene naauwkeurige melding is gemaakt geworden (*). Niettemin is het buiten alle tegenspraak erkend, dat die schutter-divisie met alle de daartoe behoorende bataillons het eerst van allen in het vuur is geweest; dat zij het eerst DAINE heeft

(*) Onder anderen het reeds aangehaalde werk van CH. DURAND, *Dix jours de campagne* enz.

bestookt; met eenen door de overwinning bekroonden moed zijnen, met meer dan dubbele magt, des avonds gedanen aanval, heeft afgeslagen; dat zij midden en voor zijn front is blijven bivouakeren; dat op den 8ten Augustus, des morgens ten half 8 ure, de voorposten reeds in het gezigt van DAINE's posten bij Hasselt aankwamen, en niet weinig toebragten tot de hooger verhaalde, overrijlde ontruiming van die stad; dat de divisie zich dien zelfden dag reeds in gemeenschap stelde met Maastricht. Dit zijn daadzaken, die voorzeker den schutter-bataillons tot te veel eer verstrekken, om der vergetelheid niet ontrukkt te moeten worden. Het waren toch allen burgers, en alleenlijk burgers, die met zoo veel moeds eenen overmachtigen vijand onder de oogen hebben gezien.

De volgende schets hunner verrigtingen is opgemaakt door eenen ooggetuige en zaakskundigen Hoofdofficier; zij zal in weinig woorden doen zien dat de troepen van de schutter-divisie niet weinig tot den algemeenen goeden uitslag van den veldtogt hebben medegewerkt.

Die troepen behoorden echter niet tot het leger te velde; zij maakten geene reserve uit; zij waren niet op den gewonen voet uitgerust met hetgeen tot eenen veldtogt wordt vereischt; zij waren zonder genoegzame kavallerie, vooral voor de taak die hun te beurt is gevallen; zij stonden geheel op zich zelven, onder eenen afzonderlijken Generaal, en waren nog altijd, zelfs reeds te Hasselt en St. Truijen zijnde, *de troepen tusschen Nijmegen en Grave*. Deze troepen waren dus niet bestemd om werkdadig tot eenen aanval gebruikt

te worden, waartoe hunne zamenstelling hen minder geschikt deed voorkomen; maar hun was de taak opgedragen, om bij het oprukken der armee te velde, de Maasoever en Noord-Brabant te dekken, te beschermen, de orde te handhaven, en wel vooral de vestingen Grave, Nijmegen en de dekking van Gelderland niet uit het oog te verliezen.

Bij de vereeniging en den werkelijken opmarsch van het leger te velde, bleef deze taak gedeeltelijk dezelfde; de troepen moesten, zonder het bovengemelde uit het oog te verliezen, de aandacht des vijands bezig houden, de linkerzijde en den rug van het leger dekken, zich met Maastricht in gemeenschap stellen, en voorts de transporten begeleiden en de linie van communicatie beschermen. Dus hadden zij wel een nuttig, vermoeijend, zeer werkzaam, maar geen schitterend of roemvol aandeel in den veldtogt.

Maar in deze eenvoudige dienstverrigtingen hebben de gebeurtenissen eene wijziging voortgebracht, waardoor de handelingen van dit legerkorps meer gewigt en invloed bekwamen, dan men hadde kunnen voorzien.

Toen op den 2^{den} Augustus de derde divisie infanterie hare kantonnementen verliet, om in verband met de twee andere divisien voorwaarts te rukken en den veldtogt te openen, plaatste zich de schutter-divisie op en langs den steenweg van Eindhoven op Hasselt; het hoofd der kolonne te Valkenswaard.

Terwijl het leger te velde in onderscheidene rigtingen naar Turnhout marocheerde, rukte de eerste brigade

dezer divisie op den 3^{den} Augustus mede in het Limburgsche op, met de spits tot nabij de vijfde barrière boven Valkenswaard, en bivouakkeerde op de hoogtes van den Lommerschen tol; Lommel, Over- en Nederpelt, Lille, St. Hubert bezettende, en naar alle zijden verkenningen doende. Deze oprukking geschiedde om de beweging van het mobiele leger krachtdadig te ondersteunen, en de ongerustheid en oplettendheid des vijands te verdeelen. Dit oogmerk werd ook volkomen bereikt; in verband met de verdere bewegingen van het mobiele leger, ontving de kolonne van den Prins van Oranje het bevel, om den 5^{den} Augustus Hechtel en den 6^{den} Helchteren en Houthalen te bezetten.

Nadien de schutter-divisie niet op de grenzen geplaatst was geweest, had men ook geene de minste tijdingen van den vijand; en alle die, welke men den 3^{den} en 4^{den} ingewonnen had, deden de geheele landstreek voorkomen als grootendeels onthloot van Belgische krijgsmagt.

Den 5^{den} Augustus echter, bij het bezetten van Hechtel, ontmoette men de eerste vijandelijke troepen, en wel de tirailleurs van de Maas. De onversaagde, kloekmoedige aanval, en de spoed waarmede hier de vijand uit zijne stelling verdrongen werd, maakten op hem een grooten indruk, zoodat DAINÉ zich verbeeldde, dat de geheele derde divisie infanterie, gevolgd door eene reserve-divisie, voor hem stond. In dezen waan werd hij niet weinig versterkt, toen, in den vroegen morgen van den 6^{den} Augustus, zijne troepen met eene zoo groote onstuimigheid uit Helchteren en Houthalen ver-

dreven werden, de schutter-bataillons op den straatweg voorwaarts rukten, en de tirailleurs dezer laatsten, in het gezigt van den vijand, zijn steunpunt op den weg naar Sonhoven (*) aanvielen.

Dadelijk maakte het leger van de Maas op zijnen linkervleugel eene frontverandering voorwaarts, en plaatste zich in bataille tegen over de flank van de schutterkolonne, parallel aan den straatweg. In weerwil van deze dreigende vertooning van magt, bleven de schutters het gevecht op den weg naar Sonhoven niet slechts volhouden, maar eenige bataillons verlieten den steenweg, rukten voorwaarts en namen eene stelling tegen over zijn front. Deze beweging, dit aanbod tot een algemeen gevecht en teeken van rustig vertrouwen miste het doel niet. DAINÉ vergenoegde zich met het gevecht langs den steenweg aan te moedigen en te versterken; niet dan na een hevig vuur van 10 uren waagde hij, omstreeks het vallen van den avond, toen de nacht eene nederlaag en vlugt kon begunstigen, met

(*) DAINÉ had het kamp van Sonhoven » *inexpugnable* » genoemd; het lag 1½ uur van den provincialen weg, van Valkenswaard op Hasselt leidende, en 5½ uur van Maastricht; de weg over de heide naar Maastricht doorsneed het kamp loodregt aan den regtervleugel, die tegen een bosch leunde, hetwelk, door zijne diepte en digtheid niet gemakkelijk door de onzen te overmeesteren was. Meer achterwaarts kon de vijand eene zeer sterke stelling bezetten, die, uithoofde van den drassigen en doorsneden grond, moeilijk te naderen was, en bovendien kon de vijand aan zijnen regtervleugel, op een' grooten afstand, alle onze bewegingen gadeslaan, terwijl hij de zijnen aan ons gezigt onttrekken en verbergen kon. Zie *Milit. Spectator*. I. D. Nr. 7.; 15 April 1832.

schroom een' algemeenen aanval, die dan ook met weinig kracht doorgezet en spoedig afgeslagen werd.

De nacht maakte weldra een einde aan dit hevige gevecht; de Belgen trokken terug, en de schutter-bataillons bleven op het slagveld, in het gezigt des vijands bivouakeeren.

Den 7^{den} Augustus verliet het legerkorps des morgens ten half 8 ure zijn bivouak, en plaatste zich tusschen Solder en Heusden tegenover des vijands linkerflank. Tegen 10 ure verliet de vijand zijne stelling en retireerde op Hasselt; dien zelfden achtermiddag viel er met hem een hevig gevecht voor te Kermpt, waarbij de vijand met groot verlies door de derde divisie terug werd gedreven.

Den 8sten Augustus rukte het mobiele leger op Hasselt. Het leger van de Maas, dat den schijn aannam van naar de zijde van Curingen voor Hasselt eene stelling te nemen en zich te verdedigen, zag op eenmaal in zijnen rug, des morgens ten half 8 ure het geheele schutter-legerkorps op den steenweg naar Hasselt, welke plotselinge verschijning op het leger van de Maas (waarbij de moed na de gevechten met de schutters niet weinig gezonken was) veel onrust scheen te veroorzaken, en denkelijk het hare heeft toegebracht, om den vijand oogenblikkelijk tot een' algemeenen en geheelen terugtocht te doen besluiten.

De bewegingen en de handelingen onzer brave schutterijen zijn derhalven van geen geringen invloed geweest. Het gezwinde en onverschrokken oprukken, en de luisterrijke uitkomst van eenen veldslag, die geleverd

werd niet door een leger van *vijftienduizend soldaten* (gelijk de vijand gemeend of voorgewend heeft) maar door nog minder dan *vijsduizend burgers*, uit alle Provinciën van het Rijk; niet aangevoerd door militairen van beroep, maar door civiele ambtenaren, kooplieden en renteniers, die eenen moed en eene bedaardheid ten toon spreidden, welke den meer dan dubbeld sterkeren vijand (*) verbaasde, deden de diversie ten voordeele van het mobiele leger volkomen gelukken, en hebben derhalve niet weinig tot de algemeene overwinning bijgedragen.

Hierbij moeten wij nog aanmerken, dat de snelle marsch van het schutter-legerkorps, in het Limburgsche, reeds op den 2^{den} Augustus de ernstige aandacht des vijands tot zich trok, en dezen geene geringe ongerustheid baarde, hetwelk aanleiding gaf dat het vijandelijke leger zich niet westwaarts durfde begeven, om in verband met de armee van de Schelde, onder den Generaal **TIEKEN DE TERHOVE** te manoeuvreren, en Hercht, Halen, Diest, het doorsneden terrein en onderscheidene riviertjes te verdedigen, van waar het, indien het teruggedrongen wierd, op Tirlemont en Leuven retirerende, zich met de overige Belgische troepen vereenigd zoude kunnen hebben. Ten gevolge der verrigtingen van de schutter-kolonne, die den vijand

(*) Het leger van de Maas bevond zich, ten gevolge van een voor de Belgen gelukkig toeval, geheel bijeen getrokken tot eenen wapenschouw door **LEOPOLD** te houden, en was op het oogenblik van het voorwaarts rukken onzer troepen, 15,000 hoofden sterk.

steeds onverschrokken ontrustte, bleef het vijandelijke leger in zijn kamp, zelfs in weerwil van herhaalde ministeriële bevelen. De Demer en alle naburige streken en stellingen bleven dus onbezet, en hierdoor kon het mobiele leger met spoed, zonder grooten wederstand aan te treffen, den 7^{den} Augustus tot Hercht en Kermpt, tot voorbij Hasselt en St. Truijen doordringen, en alle pogingen tot vereeniging van het leger der Maas met dat der Schelde ten eenemaal verijdelen. De welgelukte overvleugeling van het leger der Maas, en daaruit voortvloeiende geheele nederlage van die aanzienlijke armee, waren door de hier vermelde bedrijven der schutters almede grootendeels bevorderd geworden. Dit werd ook destijds in de Staatscourant van 20 Augustus Nr. 198. erkend, blijkens het volgende artikel.

» Nadat de afdeelingen schutters, waaruit de divisie van den Generaal CORT-HEYLIGERS grootendeels was zamengesteld, de vijandelijke voorposten achtereenvolgens hadden teruggeworpen, hielden dezen vereenigd stand op de hoogte van Berekenin, aan deze zijde van Sonhoven, alwaar de straatweg een kleinen hoek maakt. Deze weg is in de nabijheid van Houthalen door onregelmatige vakken bouwland, en naar den kant van Berekenin door moerassige weilanden omringd, die door heggen, houtgewas en ook wel door aarden walletjes van elkander zijn afgescheiden, en waarop zich hier en daar een boerenhuis met schuur en hooiberg bevindt. Ten ooste van den straatweg, op een kanonschot afstands, begint de heide van Winterslag, die zich van dien weg als eene hoogte vertoont. Op deze

hoogte nu stond het leger van DAINÉ met zijne artillerie en ruitery in bataille geschaard, hebbende het front naar den straatweg gekeerd, zoodat de onzen geene bewegingen voorwaarts meer konden maken, zonder den vijand in de zijde of zelfs in den rug te krijgen.

» Onder deze omstandigheden begon het gevecht tusschen onze voorhoede, die den vijand tot in de moerassige weilanden bij Berekenin had terug gedreven, en zijne korpsen, die nu eerst stand hielden. Weldra begon hij op zijne beurt den aanval, waarbij hij het groote voordeel had van met den grond volkomen bekend te zijn, daar zijne manschappen meerendeels reeds maanden lang hier gelegerd waren geweest. Op den straatweg zelve had de vijand, achter eene verschan-sing, twee stukken geplaatst, links en regts had hij troepen in bataille gesteld, die tot ondersteuning van een groot aantal tirailleurs dienden.

» Nu het gevecht eenmaal in die streken begonnen was, begreep de Generaal CORT-HEYLIGERS, dat het moest volgehouden worden, daar toch de minste rugwaartsche beweging eenen nadeeligen invloed op de stemming zijner manschappen kon uitoefenen, aan wier moed wel niet in het allermindst te twijfelen viel, maar welken het nog aan ondervinding ontbrak. Daar de grond nergens eene geschikte stelling voor de onzen opleverde, liet de Generaal op verscheiden punten een bataillon tegenover het leger van DAINÉ post vatten, die aldaar moedig streden. Vooral echter werd het gevecht op den straatweg met hardnekkigheid voortgezet. Door

het verbruiken hunner patronen, of ook door den aandrang des vijands, moesten onze tirailleurs tot bij het gehucht Notre Dame terugtrekken. Zij werden echter dadelijk door versche schutters vervangen, die onder een huid hoezée! den vijand telkens tot achter zijn geskut terug dreeven. Menige stoute daad is hier bedreven, waarvan de bijzonderheden wegens den bedekten en doorsneden grond onbekend zijn gebleven. In den namiddag zakte een gedeelte van het leger van DAINE van de hoogte af, en ondersteunde door eenen aanval in het front die, welke bij herhaling langs den straatweg werden beproefd. Onze schutters streden echter met zooveel moed en standvastige onverschrokkenheid, dat zij de bovenhand behielden. De nacht maakte een einde aan het gevecht, en de vijand moest naar zijne legerplaats op de hoogte terugkeeren. De voorposten bleven van weerszijden op een anaphaanshot afstands in elkanders gezigt staan. Omtrent het verlies aan onze zijde in dit gevecht, zijn nog geen stellige berigten bekend. Alleen weet men, dat daarbij de Luitenant-Kolonel WIMMER, van de Groningsche, en de Luitenant WILLEM LUDERUS, van de Amsterdamsche schutterij, den heldendood zijn gestorven."

Daarin komt men overeen, dat het leger van DAINE door dezen eersten schok, die aan hetzelfde geheel door schutters is toegebracht, en waarop later eene volkomene nederlaag is gevolgd, aanmerkelijk ontmoedigd is geworden. De Limburgsche landlieden moesten eenstemmig hebben getuigd, zulk eenen moed en onver-

schrokkenheid van onze gewapende burgers niet verwacht te hebben.

Ook van de Groninger en Franeker Studenten, vindt men in de meeste openbaar gemaakte berigten, nopens deze roemrijke wapenfeiten, te weinig melding gemaakt; dan dat wij daarvan hier niet met een enkel woord zouden gewagen. Alle legerkorpsen zonder onderscheid; men kan het niet te dikwerf herhalen, be- toonden telkens waar zich de gelegenheid er toe aan- bood, denzelfden echt Nederlandschen heldenmoed, de- zelfde geestdrift voor Koning en Vaderland, en de- zelfde reine zucht om voor die beide alles te wagen; ja, liever te vergaan dan te zwichten; maar niet aan alle korpsen van ons leger viel hiertoe zulk eene ge- legenheid te beurt; sommigen bleven een' geruimen tijd, ten gevolge van noodzakelijke voorzorgen en maatreg- len, buiten werkdadige deelneming aan de schitterend- ste overwinning; het zoude derhalve zeer onbillijk zijn, indien men wilde voorgeven, dat niet alle afdee- lingen van de Nederlandsche legermacht, zich evenzeer beijverd hadden, om eenen welverdienden roem te oogsten, de heilige regten des Vaderlands te handha- ven en zich hunnen doorluchtige Voorvaderen waardig te toonen.

Met dezelfde heilige drift, welke de borst van alle Nederlandsche strijderen, bij het betreden van den vijandelijken bodem doorgloeide, trokken ook de Stu- denten van Groningen en Franeker over de grenzen van het oude Nederland. Ten gevolge van aanhou- dende wrede marschen, en herhaald bivouaheren of

vernachten onder den blooten hemel, werden twee of drie van hen door ernstige ziekten genoodzaakt de compagnie te verlaten; de overigen woonden alles bij wat in den geheelen loop van dezen veldtogt door de eerste divisie verrigt werd.

Deze divisie maakte eene beweging naar Hasselt, welke door de snelheid, waarmede aan onze troepen onder aanvoering van den Prins van Oranje de overwinning te beurt viel, en door de overhaaste vlugt van DAINÉ met zijn leger, overbodig was geworden. De divisie bekwam hierop bevel, om naar Diest terug te keeren, en de Studenten-compagnie werd, met twee compagnien van het tweede bataillon Grenadiers, gedetacheerd in een dorpje, Wersheck genaamd, op een half uur afstands van den straatweg van Diest naar Leuven. Hier waren zij voor de eerste maal in de gelegenheid, om het vijandelijke vuur van nabij te beschouwen; want, naauwelijks was het bivouak op het kerkhof betrokken, of de Belgen geraakten met de zeer nabij hen liggende jagers van het eerste bataillon, geweldig slaags. De grenadiers en studenten verlieten het door de vijanden omringde, en in eene kom tusschen de bergen gelegene dorp, en verspreidden zich als tirailleurs op de bergen. Zij werden evenwel niet gebruikt; het tirailleurvuur der jagers en eenige blikken doozen, bragten den vijand in wanorde en dreven hem op de vlugt; doch vermits de Belgen zich in de omliggende bosschen zeer goed konden verschuilen, en zij derhalve in de nabijheid bleven, werd het bivouak op eenen heuvel verplaatst, en hier bragten zij,

onder aanhoudende stortregens, omringd door eenen verraderlijken en overmagtigen vijand, die al het voordeelige zijner stelling zeer wel kende, eenen voorzeker hoogstgevaarlijken nacht door. Hier was het ook dat een der Studenten, bij het wachthuis in het bosch, door eenen kogel in de kuit gekwetst werd.

Bij het aanbreken van den dag vereenigden zich alle de troepen, om onder bevel van den Luitenant-Generaal Baron VAN GEEN, den verderen marsch te vervolgen, en de Studenten hadden, gelijk in het vervolg zal aangetoond worden, geen gering aandeel in de verdere krijgsverrigtingen, die na weinige dagen den geheelen veldtogt met den luisterrijksten uitslag bekroonden.

De overwinning bij Hasselt, had aan de Nederlandsche troepen de eerste gelegenheid verschaft, om een talrijk vijandelijk leger onder de oogen te zien, en de zege welke zij hier, als het loon hunner dapperheid, mogten behalen, was des te heilzamer, omdat het grootste gedeelte onzer troepen, voor het eerst in hun leven oorlog voerende, thans aan eenen veldslag gewoon en bovendien versterkt waren, door die zedelijke kracht, welke een eerste zegepraal den soldaat altijd inboezemt, en die zulk een' grooten invloed op de volgende krijgsbedrijven uitoefent (*). Ook was de

(*) Van de vijf stukken kanon die bij Hasselt op den vijand veroverd waren, zijn er door den Koning twee aan den Prins van Oranje ten geschenke gegeven; de overigen werden, bij Besluit van Z. M. in dato 12 September 1831 bestemd, om daarvan *Berekruijen* te doen vervaardigen, welke aan de vrijwilligers en alle deelgenooten van den Tiendaagschen Veldtogt uitgereikt zijn geworden.

overwinning bij Hasselt nog uit een ander oogpunt, als van veel gewigt aan te merken. De stelling welke de onzen hierdoor vermeersterd hadden, opende hun den weg naar Maastricht, en stelde ons leger in staat om, op die vesting leunende, met gemak en regelmatig de verstandhouding tusschen Holland en het hoofdkwartier te bevestigen.

Totdat de volslagene nederlaag en de schandelijke vlucht van DAINE en zijn talrijk leger in België meer algemeen bekend waren geworden, bleven dezen nog in de hersenschimmige hoop verkeerden, dat DAINE in den rug en op de flanken van het Nederlandsche leger zoude oprukken, om zich met den Generaal TIEKEN DE TERHOVEN te vereenigen, die, om deze beweging te schragen, aanvallenderwijze moest handelen, zoodra hij het vuur van den eerstgenoemden vernam. Men hield dit plan voor zoo onbetwifelbaar, dat de Belgische dagbladen, die het best met de ontwerpen van hunne regering bekend waren, of ze het best konden doorgronden, luidkeels aankondigden: » dat het Hollandsche leger zich in eene zeer gevaarlijke stelling bevond, en dat het schier geheel en al door de legers van de Maas en de Schelde omsingeld was." — De Belgen gingen zelfs zoo ver in hunne verblindheid, (want hoe kan men het anders noemen?) om hierbij te voegen: » dat het Hollandsche leger, indien het werd terug geworpen (*refoulé*), zich er wellicht nog zoude kunnen doorslaan, maar dat er maatregelen genomen waren, om zijnen terugtogt onmogelijk te maken."

Wij halen deze sporkerijen alleen aan, om een des te juistcr begrip te kunnen geven van de grievende teleurstelling en onbeschrijfclijke angst der Belgen, toen zij van DAINE's vlugt, en van de schier geheele vernieling van hun onverwinnelijk leger van de Maas, onwedersprekelijke en onbetwifclbare berigten ontvingen.

„Zonderling!” roept een Fransch schrijver uit, » op hetzelfde oogenblik, toen de Prins van Oranje alle gemeenschap tusschen het leger van de Maas en dat van de Schelde afsnijdt; toen hij, door deze voortreffelijke krigsverrigting, die beide korpsen verhin- derde zich met elkander te vereenigen, om hem te gelijktijd aan te vallen, verkondigde men nog te Brussel dat 's Prinsen roekeloosheid hem tusschen twee vuren had gebragt, en dat hij, van alle kanten omsingeld zijnde, weldra gedwongen zoude zijn, zich met man en muis aan de genade der Belgen over te geven! Waarlijk, zulk eene volstrekte verblindheid en onkunde, is menschelijkerwijze naauwelijks denkbaar!”

Wij hebben reeds gezien, hoeveel de door den Prins van Oranje, meesterlijk beraamde en door den Hertog VAN SAKSEN-WEIMAR, even meesterlijk ten uitvoer gebragte oervleugeling van het Maasleger toegebragt had, tot den allerdeerlijksten staat, waarin dit zoo trotsche leger naar Luik moest vlugten. Geene mindere bekwaamheid werd nu door den Prins van Oranje aan den dag gelegd, toen de evengemelde groote manoeuvre de heerlijkste uitkomst verkregen had. Door de kundigste en ervarenste hoofdofficieren, die in de

gelegenheid zijn geweest, de uitmuntende schikkingen van den Prins van Oranje gade te slaan, wordt eenparig erkend, dat hierdoor de troepen ten allen tijde gereed waren, om zijne bewegingen te ondersteunen, hetzij dat hij, bij den aanvang van den veldtogt, regtsaf naar Antwerpen hadde willen oprukken, hetzij dat hij deze troepen wilde bezigen, om linksaf, te Hasselt, DAINÉ aan te tasten, hetzij dat hij noodig vond om ze allen plotseling bij zich zamen te trekken, ten einde op Brussel aan te spellen en zich van die trouwlooze stad meester te maken, hetwelk, gelijk nader blijken zal, onfeilbaar zoude geschied zijn, indien onoverkomelijke beletselen, van de zijde der Franschen, zulks niet verhinderd hadden. Deze deskundige krijgslieden, zeggen wij, erkennen eenparig dat de Prins van Oranje niet alleen de grootste persoonlijke dapperheid vereenigt met die onverwrikbare bedaardheid en volkomene tegenwoordigheid van geest, welke het kenmerk der grootste veldheeren is, maar dat hij even zeer uitblinkt door zeer buitengemeene strategische bekwaamheden, en volkomen meester is van de moeilijke kunst, om de onderscheidene legerkorpsen derwijze over het terrein te doen manoeuvreren, dat de strijdkrachten nergens dubbeld of overtollig zijn, maar overal met het meeste nut aangewend worden.

Het is waar dat de schrijver van zeker Fransch militair tijdschrift, in een zoogenaamd overzicht van den Tiendaagschen Veldtogt, waarin de grootste partijdigheid met oppervlakkigheid en tallooze onnaauwkeurigheden vergezeld gaat, den Prins van Oranje berispt,

omdat hij, zoo het scheen, twee dagen werkeloos te Hasselt bleef, en geene kennis droeg van het ontruimen van Tongeren, door het leger van DAINE; maar, gelijk te regt door eenen bevoegden schrijver wordt aangemerkt, strekt deze gissing alleen, om des Franschen schrijvers onkunde van de taktiek en van de omstandigheden, waarin zich het Nederlandsche leger bevond, volkomen aan den dag te leggen (*).

* De Prins van Oranje handelde als een zaakskundig veldheer, namelijk: om met weinig bloedverlies tot groote uitkomsten te geraken. Het was hem ook niet te doen, om veel en onmoodig bloed te vergieten. Ware hij hiernaar begeerig geweest, dan ware hij in vier dagen, over de puinhoopen van Antwerpen, aan het hoofd van zijn zegevierend leger, Brussel binnengerukt. Doch de Prins van Oranje *manoeuvreeerde*, en wel op de vleugels van zijne tegenpartij, en tot zulke bewegingen wordt tijd vereischt. Doorgaans moet hierbij het centrum, alvorens zich in Beweging te stellen, de bewegingen van de vleugels afwachten; vandaar ook de redenen van de twee dagen oponthoud, in Diest en Hasselt, gevoegd bij andere omstandigheden, welke de Fransche schrijver zich de moeite niet geeft aan te halen" (†). Beter oordeel van 's Prinsens uitstekende krijgsbegaafdheden, vormden voorheen de Belgen zelf, toen zij, nog in welvaart en geluk, onder de vaderlijke regering van onzen dierbaren Koning le-

(*) Zie *Militaire Spectator*, 1e D. nr. 9. 1e blz. in de noot.

(†) *Ibid.*

vende, vol bewondering voor den Prins van Oranje met geestdrift zongen:

» *Prince, dont le jeune courage*
» *Est l'exemple des vieux héros.*»

En nu?..... Arme, diep gezonkene, diep rampzalige Belgen!.....

Alvorens de merkwaardigste bijzonderheden van de verdere krijgsverrigtingen onzer dappere scharen te vermelden, moeten wij nog eens het oog vestigen, op de heldhaftige verdedigers der Citadel van Antwerpen en der vestingstad Maastricht. Wij hebben te zijner plaatse reeds gesproken van den kloekmoedigen uitval van een gedeelte der bezetting van het Antwerpsche kasteel en van de dappere bedrijven onzer zeelieden op de Schelde, doch de gelegenheid ontbrak ons tot dusverre, om van de voornaamste gebeurtenissen, die aldaar plaats gevonden hebben, een geregeld verslag te geven, hoewel zij in het naauwste verband met de verrigtingen van het leger te velde staan.

De omstandigheid, dat een drom van woest en driest gepeupel, in October van het vorige jaar, door het roekeloos schenden van den wapenstilstand, de stad Antwerpen, van de zijde der Citadel, onder het bevel van den grijzen held CHASSÉ, eene geduchte kastijding berokkend had, lag den angstigen bewoners dier ondankbare stad nog versch in het geheugen. Zij hadden dan ook, na het bombardement, alle zorgen aangewend, om soortgelijke buitensporigheden te verhinderen.

deren en voortaan de bestaande overeenkomsten beter na te komen. Maar nu de wapenstilstand verloopen was, en de vijandelijkheden waren uitgebroken, werden zij op nieuw door de vreesselijkste ongerustheid geteisterd, omtrent het lot hetwelk de stad nu te wachten stond.

De Generaal BELLIARD, die te Brussel het Fransche Gouvernement vertegenwoordigde, kwam reeds den 4^{den} Augustus te Antwerpen aan, en opende terstond eene briefwisseling met den Generaal Baron CHASSÉ, waarbij hij dezen verzocht, den wapenstilstand nog tot den 5^{den} Augustus te willen verlengen, ten einde gelegenheid tot nadere onderhandelingen te hebben. Hierop door den Generaal CHASSÉ geantwoord zijnde, dat de vijandelijkheden op last van den Koning hervat waren, en dat hij dus, op eigen gezag, geene verdere verlenging van wapenstilstand konde toestaan, verzocht de Generaal BELLIARD den Baron CHASSÉ, of hij dan ten minste, in geval de vijandelijkheden vernieuwd wierden, de stad Antwerpen zoude sparen; daarbij aanmerkende, dat het beschieten van Antwerpen, waarop geheel Europa betrekking had, zeer bedenkelijke gevolgen na zich zoude kunnen slepen. Nadat de Generaal CHASSÉ hierop had geantwoord, dat het nemen van gestrengte maatregelen tegen de stad alleen van de krijsgebeurtenissen zoude afhangen, en dat er geenszins bevel gegeven was, om Antwerpen zonder eenige aanleiding te beschieten, gaf de Generaal BELLIARD, hem in den morgen van den 5^{den} Augustus berigt, dat hij van de Fransche regering bevel had ont-

vangen, om te verklaren, dat deze de stad Antwerpen onder hare bescherming nam. Tevens stelde hij voor, eenen nieuwen wapenstilstand te sluiten en de stad Antwerpen en het Kasteel voor geheel onzijdig te verklaren. Den 6den antwoordde de Baron CHASSÉ, dat hij, zich moettende gedragen naar de bevelen van zijnen Koning, op eigen gezag noch wapenstilstand noch wapenschorsing konde sluiten, maar in dit geval zich wel verbinden, wilde, om geene vijandelijkheden tegen de stad te plegen, gedurende den tijd, die er noodig zoude zijn, om de bevelen van den Koning te dezer zake in te winnen, mits dan ook de Generaal BELLIARD stellig waarborgde, dat gedurende dien tijd, geene vijandelijkheden tegen het Kasteel of de Vloot zouden gepleegd worden. In den loop van dien dag, waarin de Baron CHASSÉ ook door den Heer BELLIARD van het voornemen van Frankrijk om België te hulp te komen, onderrigt werd, werd deswege eene overeenkomst vastgesteld, met bepaling, dat de aldus aangegane voorloopige wapenschorsing vier en-twintig uren te voren moest worden opgezegd.

Den 8ten Augustus eindelijk, gaf de Generaal CHASSÉ aan den Heer BELLIARD berigt, dat zijne regering het niet voegzaam geoordeeld had, de door hem Generaal BELLIARD voorgestelde, en voorloopig door beide Generaals onderteekende overeenkomst, goed te keuren; dat hij gelast was, tevens te kennen te geven, dat het hervatten der vijandelijkheden tusschen Nederland en België, verre van den vrede van Europa te moeten storen, geen ander doel had, dan om billijke voor-

waarden van scheiding te verzekeren; en dat het dus beschouwd moest worden als eene bijzondere zaak tusschen de beide landen, waardoor de betrekkingen van vrede en vriendschap tusschen Holland en Frankrijk, of eenige andere Mogendheid, in geenen deele moesten gestoord worden; dat de Koning der Nederlanden geenszins het ongeluk van Antwerpen wilde, zijnde het integendeel Hoogstdeszelfs bedoeling, dat het alleen van de kansen des oorlogs, van de daaruit voortspruitende omstandigheden, of van eenen aanval afhinge, of men Antwerpen de rampen van den krijg al of niet zoude doen gevoelen.

Gelijktijdig had de Generaal CHASSÉ, aan den bevelhebber van Antwerpen, Generaal DE TABOR, doen weten, dat de door den Heer BELLIAUD voorgestelde overeenkomst, niet door zijne regering bekrachtigd was; en hij dus de wapenschorsing op nieuw moest opzeggen tegen den 9^{den} Augustus des avonds ten 9 ure. Tevens gaf hij aan den Generaal TABOR kennis, dat Antwerpen de rampen van den krijg, waaraan het door zijne ligging is blootgesteld, niet zoude ondervinden, tenzij in geval van uit de stad gepleegde vijandelijkheden, die hem tot wedervergelding noodzaakten, of indien de loop der oorlogsgebeurtenissen het noodzakelijk mogten maken.

In hoe verre nu deze overeenkomsten door de Belgen werden opgevolgd, zal kunnen blijken uit den volgende bijzonderen brief, waarin een verslag van alle de verrigtingen der heldhaftige Citadilverdedigers voorkomt, en die den schrijver door eenen officier der

bezetting werd toegezonden. Hoewel sommige gebeurtenissen reeds vroeger in deze verzameling van merkwaardigheden werden aangestipt, bevat die brief daaromtrent nog zoo vele belangrijke toelichtingen, dat wij niet vreezen den lezer door de geheele mededeeling daarvan te zullen mishagen, vooral omdat het geenszins overtollig te achten is, nopens gewigtige bijzonderheden van het hier verhandelde onvergetelijke tijdvak onzer Vaderlandsche Geschiedenis, van meer dan eene zijde berigten in te winnen.

Zie hier de bedoelde vriendelijke mededeeling:

*Kort overzicht der Gebeurtenissen, gedurende den
Tiendaagschen Veldtogt, op de Citadel van
Antwerpen.*

» Het was op den 1sten Augustus 1831, 's avonds om bijna 8 ure, dat met de gewone post, een schuitje van Bergen op Zoom, de order op de Citadel aankwam, dat de zoogenaamde wapenstilstand opgeheven was. Uit dien hoofde werd noch dien zelfden avond de witte vlag ingehaald, en te gelijker tijd deze boodschap aan den Plaatselijken Kommandant van Antwerpen gedaan.

» Uit hoofde van de, bij den wapenstilstand van den 27sten October 1830, gemaakte bepalingen, mochten de vijandelijkheden van weerszijden, niet eerder beginnen dan driemaal vier en twintig uren, na het opzeggen van denzelfden; en ingevolge deze clause, begonnen hier de vijandelijkheden eerst den 4^{den} Augustus, 's avonds ruim tien ure; wij leefden dus, terwijl om

ons heen alles wat wij zagen in oorlog was, in den diepsten vrede; want den 1sten Augustus 's avonds laat, werd aan de vloot, welke op de beneden Schelde bij Pijp-Tabak en verder op lag, geseind, dat zij trachten moest om den anderen morgen tegen twaalf ure, zich van het fort Marie, waarvan de opstandelingen op eene wederregtelijke wijze bezit hadden genomen, meester te maken, en vervolgens het door de Belgen bezette dorp Calloo in te nemen. Dit alles ging zoo gemakkelijk, dat wij van hier uit reeds 's morgens den 2^{den} Augustus omstreeks 11 ure, onze vlag op het fort Marie zagen wapperen; bij het nemen van Calloo zijn slechts weinige matrozen gesneuveld en geblesseerd, terwijl het hun te langdradig scheen om zich van hetzelfde op eene behoorlijke militaire wijze meester te maken; neen, onze brave *Jan Maats* kozen den kortsten weg, en liepen regelrecht tegen het vijandelijke kanonvuur in, hetwelk over den straatweg speelde; doch wierpen de stukken ook spoedig overhoop en hadden het dorp reeds grootendeels van vijanden gezuiverd, toen de infanterie nog bezig was, hetzelfde op eene behoorlijke wijze te omsingelen. — Het verlies der vijanden bij deze gelegenheid moet beduidend geweest zijn. Alles wat de onzen slechts eenigzins in den weg lag werd in brand gestoken. Gedurende den dag en de nacht trachtte de vijand verscheiden malen de onzen uit hunne stelling te verdrijven, doch telken reize werd hij met bebloede hoofden terug gedreven. Dit hun niet willende gelukken, wierpen zij zich in een nabijgelegen bosch, en zochten daar de onzen door een onophoudelijk vuur

te bestoken, doch ook hier werden zij zeer spoedig door het werpen van bommen, hetwelk de op de Schelde gestationeerde bombardeerkorvetten de *Medusa* en *Proserpina* deden, verdreven.

» De onzen hielden zich dus op alle punten staande en verdreven de muitelingen overal, waar zij hen in den weg kwamen; doch zij verspilden den tijd niet, maar begonnen dadelijk, onder de bedekking der vloot en van eenige stukken, welke in de haast op den dijk en op het fort Marie geplaatst waren, eene insnijding in den dijk, dicht bij Pijp-Tabak te maken, ten einde door de hierdoor veroorzaakte inundatie in den polder achter den linker Scheldedijk, de communicatie met de Citadel en onderhoorige forten te onderhouden, zonder in de noodzakelijkheid te zijn, om het fort du Nord en de stad te passeren.

» Op de Citadel was, gedurende dat dit alles voorviel, eene verwachtingsvolle rust; niets anders dan eene proclamatie van den Generaal CHASSÉ, maakte aan de bezetting bekend, dat de Prins van Oranje met het leger vooruitgerukt was, en dat Koning en Vaderland hunne veel verwachtende blikken op het leger en op ons gevestigd hadden; dit een en ander werd door ons met de levendigste blijken van moed en vreugde ontvangen. De geheele bezetting had reeds sedert den 3den de kasematten betrokken. Den 5den 'smorgens tegen 3 uren, werden wij door het gedonder van het kanon opgewekt, en een ieder spoedde zich om het eerst naar den wal, om de oorzaak hiervan te ontdekken. Hier zagen wij een heerlijk schouwspel,

namelijk twee kanonneerbooten, gesleept wordende door de Stoomboot (van de Maatschappij) de *Zeeuw*, trachtten zich onder een gedurig kanonvuur voor het dorp Burgt te plaatsen, hetwelk hun dan ook eindelijk gelukte, niettegenstaande de vijand een welonderhouden geweervuur van achter den dijk tegen hen rigtte; doch de vijand kon het hier niet lang uithouden, terwijl het geschut van het fort Burgt den dijk bestreek. Vervolgens voer de Kolonel KOOPMAN met de Stoomboot *Suriname* en de *Zeeuw* de rivier op, begroette in het voorbijvaren het ongelukkige dorp, voor eenige naar deze bodems gedane geweerschoten, met een paar volle lagen, ging vervolgens zonder zich meer aan hen te storen verder, kwam tegen 10 ure 's morgens met vier Belgische vaartuigen, waarop onze Nationale vlag boven de Belgische wapperde, en welke hij te Rupelmonde gehaald had, terug, en leide dezen voor de stad ten anker.

» Doch gedurende dien tusschentijd hadden wij ook niet stil gezeten. De Kapitein VAN KRIKEN, van de 9^e Afdeeling Infanterie, had reeds 's morgens vroeg last gekregen, den, door de Belgen, op het Hoerah roepen der schepelingen, bij het Melkhuis verlaten post te bezetten, hetwelk hij dan ook zonder eenige hindernis met 200 man bewerkstelligde. 's Morgens om 9 ure rukte een reeds vroeger bestemd aantal manschappen (sterk 1800 man) uit, ten einde der Belgen gemaakte werken en geschut zoo mogelijk te vernielen, welke onderneming insgelijks naar wensch uitviel; doch laat ik niet vooruit loopen.

» Het voornoemde k rps van 1800 man bestond uit vrijwilligers van alle korpsen en was in drie deelen verdeeld, waarvan ieder 600 hoofden. Het eerste werd gekommandeerd door den Overste VOLKHEMER, van het algemeene depôt, het tweede door den Overste NAUDASCHER, van het flank-bataillon der negende afdeeling, en het derde door den Majoor BUSECK, van het flank-bataillon der tiende afdeeling infanterie. De twee eerste gedeelten dienden hoofdzakelijk tot de operatie, en het derde bleef als reserve in den bedekten weg der buitenwerken. De genoemde twee eerste gedeelten schaarden zich in de vlakte bij het fort Kiel, om van daar hunne beweging te beginnen; doch om de attentie des vijands, welke zich in het dorp Kiel genesteld had, hiervan af te trekken, onderhield de bezetting van genoemd fort een levendig geweervuur, totdat zich deze twee kolonnes in beweging stelden; eene derzelven trok voor, en de andere achter de door den vijand gemaakte parallel. De op deze wijze aangevallene Belgen zochten den voortgang der onzen te beletten, doch zij werden hierin zoowel door den moeder uitvallers, als door een wel aangebragt kanonvuur, van de wallen tegengegaan. Alles week, al hunne werken werden vernield, en het geschut en de ammunitie onbruikbaar gemaakt: om kort te gaan, bij een verlies aan onze zijde van slechts 5 dooden en 33 geblesseerden, hadden wij, buiten de werken en ammunitie, 26 stukken belegeringsgeschut vernield. Het gedrag der Belgen, bij deze gelegenheid, was zoo laf, dat het bijna niet te beschrijven is; zij deden geen

kanonschot op de onzen, dan toen dezen zich reeds terug trokken, niettegenstaande al hunne stukken, die door de onzen vernield zijn, geladen waren. Al hunne later geworpene bommen kwamen niet ver genoeg, zoodat zij op de citadel hoegenaamd geen schade veroorzaakten.

» Gedurende den nacht dachten zij hunne verlorene, zoogenaamde eer, door eenen aanval op het fort Laurens, weder te herstellen, doch dit bekwam hen zeer slecht, terwijl zij met zulk een hevig vuur zoowel van de citadel als van het fort begroet werden, dat hen voor altijd de lust hiertoe verging. Ook werden in denzelfden nacht twee coupures in den Scheldedijk, tusschen het Vlaamsche Hoofd en het fort Burgt, gemaakt, welke met den bovengemelden, bij Pijp-Tabak, communiceerden. Hiertoe waren reeds vroeger middelen in het werk gesteld; terwijl, namelijk, op eene plaats reeds zooveel van den dijk was afgenomen, dat het slechts weinig moeite kostte, om denzelven geheel door te steken, en op de andere plaats eene mijn onder de sluis was gelegd, om dezelve te laten springen. Beide vielen volkomen goed uit, en wel zoo, dat men 's anderen morgens dáár eene zee zag, alwaar zich daags te voren groene weilanden vertoond hadden. Ook werd in den nacht van den 7^{den} op den 8sten, boven het Melkhuis, in den regter Scheldeoever eene insnijding gemaakt, welke dienen moest om het geheele terrein, dat tot front van aanval diende, onder water te zetten. Dit zoowel als al het overige, viel volmaakt goed uit, — doch wat heeft het geholpen?...

Door tusschenkomst van de heeren Franschen moesten wij al onze positiën weder verlaten; en de heeren Belgen kregen permissie, om de door ons gemaakte gaten weder te stoppen, mits dat zij het fort du Nord ontwapenden. Hoe dit gegaan is, is bekend, en dat de Generaal CHASSÉ het vullen der coupure bij het Vlaamsche Hoofd derhalve belet heeft, insgelijks.

» Eenigen tijd naderhand vereenigde zich eene commissie van onzen kant en van dien der Belgen, welke eene grensscheiding op 300 ellen, van den voet van het glacis af te rekenen, bepaalden, op welken afstand geene vijandelijke schildwachten mogten geplaatst, en geene aanvallende noch verdedigende werken mogten aangelegd worden.

» Van dit oogenblik af aan hadden wij rust van hunnen euvelmoed en snorkerijen (*).»

Van eene andere vriendelijke hand ontving de schrijver op den 28sten Augustus 1831 eenen brief uit de citadel van Antwerpen, waarvan hier een uittreksel volgt, omdat het een denkbeeld geven kan van den toestand, waarin zich destijds de achtingswaardige bezetting dier sterkte bevond, zoowel als van den uitmuntenden geest en de standvastige kloekmoedigheid, waarmede onze verdienstelijke krijgslieden, ondanks alle moeilijkheden, aldaar bezielde waren.

— — — » Ik bevind mij door Gods goedheid nog altijd wel. — De soldaten laboreren thans vrij sterk

(*) Na den gemelden uitval durfden de Belgen tegen de citadel niets meer ondernemen.

aan koorts; van de compagnie waarbij ik sta, melden er zich heden zestien ziek. Mogt het ongelukkig zoo voortgaan, als het nu eenigen tijd geweest is, dan zouden wij spoedig geen dienstdoeners genoeg meer hebben, om alle de posten te kunnen bezetten. Maar hoe kan het ook anders, daar zij onafgebrokene vermoeijenissen moeten ondergaan; van de drie nachten twee in dienst, en dus bijna altijd onder den blooten hemel. Met dit al houden de manschappen goeden moed, en allen, zonder onderscheid, leggen steeds den grootsten ijver aan den dag. Verscheiden knappe kerels waren reeds sedert eenige dagen ongesteld, maar wilden zich niet als zieken melden, omdat zij hunne dienst wilden blijven verrigten; dit hebben zij dan ook gedaan, mag ik zeggen, totdat zij er schier bij neêrvielen. Zij hebben hunne ongesteldheid ontveinsd, uit ijver voor de dienst. Braver garnizoen bestaat er in de wereld niet. Het eenige verdriet is, dat wij hier achter de muren moeten toekijken, en den goddeloozen vijand niet op de huid mogen spelen; maar dat is nu niet anders, en hiermede moeten wij geduld hebben. Het is hier waarachtig zoo stil, dat men zich haast niet verbeelden kan, in het midden van 's vijands land te zijn. Men hoort geen enkel schot (*), en onze voorposten staan tegen die van den vijand aan,

(*) Bij de later gebeurde belegering, door de tiendubbelde Fransche legermagt, hebben de brave citadellers des te meer schoten gelost, en het in dezen brief voorkomende getuigenis van hunnen ijver en hunne dapperheid op de roemrijkste wijze bevestigd.

alsof zij tot een en het zelfde leger behoorden. Kwam er toch maar eens een einde aan zulk eene werkeloosheid! (*) — — — — —

» Thans kunnen wij weder, met veel moeite, het een en ander benoodigde uit Bergen-op-Zoom krijgen. Des Konings verjaardag hebben wij hier met gepaste vreugde gevierd en zeer aangenaam doorgebracht: 's morgens om tien ure hadden wij groote parade; 's middags heb ik, met nog eenigen, bij den Kapitein WESTENBERG gegeten; 's avonds waren alle kazernen verlicht en groen gemaakt. De kazerne der artillerie was bijzonder fraai en *militair* geillumineerd; alle vensters, poorten en pilaren der corridors waren met pyramiden en naamletters versierd, en in de plaats van lampions, gebruikte men handgranaten (kleine holle kogels) met olie gevuld. Midden in de poort hing eene groote bom, die tot het zelfde einde in gereedheid was gebracht. Over de geheele plaats was eene laan van pekkransen gemaakt, en in deze laan stonden de korpsen muzikanten en hoornblazers, die

(*) Ik laat eenige woorden achterwege, om den verdienstelijken en braven officier, die mij dezen brief toezond, niet bloot te stellen aan de onbevoegde critiek van *naamlooze*, of althans *ongenoemde*, Courantartikel-inzenders, gelijk onder anderen een schamper artikel voorkomt in het Handelsblad van 19 Nov. 1832. Toevallig is mij de inzender van den brief, die in het gemelde artikel misduid wordt, bekend, als een officier, die even min tot » windbrekerij » (zoo als in dat artikel zeer onhollandsch gezegd wordt) in staat is, als om immer iets te kunnen schrijven, dat hem niet door echte Vaderlandsliefde en echte Nederlandsche moed en trouw wars ingeboezemd.

die bij afwisseling een fraai militair concert gaven. Aan het einde der allée werden om tien ure een aantal groote en zeer fraaije vuurpijlen afgestoken; alles was verblijd op dezen heughelijken dag, en ieder vergat voor dien tijd al zijne ellende."

De bevelhebber van Maastricht, Generaal DIBBETZ, had van zijnen kant, in overeenstemming met het welberaamde plan van den Prins van Oranje, de beste maatregelen genomen, om den vijand van die zijde te bestoken, en deze maatregelen werden met de grootste kloekmoedigheid ten uitvoer gebragt. Reeds op den 6^{den} Augustus had een gedeelte der bezetting, onder bevel van den Kolonel VON QUADT, zich naar Veltwezel begeven, en was tot Mopertingen voortgerukt, zonder den vijand te ontmoeten, die zich, op last van DAINE, in de omstreken van Hasselt bijeen getrokken had. Den 7^{den} deed de Generaal-majoor VAN BOECOP eene verkenning naar den kant van Tongeren, bij zich hebbende het eerste bataillon der achtste afdeeling, een eskadron kurassiers, vier zesponders veldstukken en twee mortieren, onder het bevel van den Kapitein BRADE. Deze kolonne ontmoette den vijand in de nabijheid van het dorp Riempst, omtrent vijf kwartier-uurs van de citadel der stad. Het aanvankelijke tiraileren werd weldra door een hevig kanonvuur gevolgd. Met het oogmerk om den vijand in de vlakte te lokken, waar onze infanterie en ruitery met vrucht werkzaam konde zijn, gelastte de Generaal VAN BOECOP eene teruggaande beweging, doch de

Belgen bemerkten zijn voornemen en lieten zich niet verschalken.

Maar op den 9^{den} Augustus, des morgens tusschen drie en vier ure, trok andermaal, onder aanvoering van den Generaal-majoor VAN BOECOP, en ingevolge de bevelen van den Prins Opperbevelhebber, eene kolonne uit Maastricht, en rukte onverschrokken en regelregt op Tongeren aan, welke stad door haar bezet werd. Den vorigen avond (8 Augustus) was DAINÉ aldaar met eene vrij aanzienlijke magt doorgetrokken, die echter bijna alleen uit ruitery en artillerie bestond, daar zijn voetvolk, en vooral de bij zijn leger ingelijfde burgerwachten, op den reeds gemelden verwarden terugtogt van Hasselt, hunne wapenen hadden weggeworpen. DAINÉ was, naar men vernam, reeds naar den kant van Luik gevlugt, zonder eenige bezetting in Tongeren te laten, en had bij het dorp Frere, op den Luikschen weg, voorloopig halte gemaakt. Het bezetten van Tongeren was door het garnizoen van Maastricht zoo snel ten uitvoer gebragt, dat de Prins van Oranje met het berigt daarvan op eene aangename wijze verrast werd, juist toen hij op het punt was, om zelf op Tongeren aan te rukken.

Bij het bezetten van Tongeren, op den 9^{den} Augustus, had de Generaal-majoor VAN BOECOP aldaar nog eenige paarden, voorwagens, caissons, vijf- of zeshonderd geweren, een grooten voorraad ledergoed en gereedschappen buit gemaakt, welk een en ander nog dien zelfden dag naar Maastricht vervoerd werd en behouden aankwam. Uit laatstgenoemde vesting ver-

trok op den 10^{den}, 's morgens vroeg, een detachement van het derde bataillon veldartillerie, om het geschut en materieel, dat door de onzen, na het verslaan van DAINES leger, in en om Hasselt veroverd was, mede naar Maastricht te vervoeren. De weg tusschen Maastricht en Eindhoven was nu geheel vrij, en de gemeenschap onbelemmerd.

Ontelbaar zijn de trekken van heldenmoed en onwrikbare trouw aan Koning en Vaderland, welke ook bij de menigvuldige uitvallen der bezettingen van Antwerpens kasteel en van Maastricht den Nederlandschen roem deden uitblinken. Velen bezegelden met hunnen dood hunne gehechtheid aan hun land en Vorst, en volgden hierin het voorbeeld van den brave VAN DE RIJDT, die, zich doodelijk gewond voelende, met zijn jongsten zucht zijne krijgsmakkers nog toeriep: » Ik sterf, kameraden, maar ik ben tevreden; God zegent onze wapenen en ons Vaderland. Leve de Koning ! »

Op den 9^{den} Augustus vestigde de Prins van Oranje zijn hoofdkwartier te Hasselt. Het bezetten van Tongeren, door den Generaal-majoor VAN BOECOP, met een gedeelte van het dappere garnizoen van Maastricht, verzekerde aan dien kant de veiligheid van het leger; deze omstandigheid, gepaard bij de geheele verstrooiing van het beruchte leger der Maas, deed den Prins nu besluiten, het meest mogelijke nut van de behaalde overwinning te trekken.

Den 10^{den} Augustus werd het hoofdkwartier van den

Prins Opperbevelhebber van Hasselt naar St. Truijen verlegd, en van hier zond Z. K. H. het volgende legerbericht aan Z. M. den Koning:

» Hoofdkwartier St. Truijen,
. 10 Augustus 1831.

» Ik heb de eer Uwe Majesteit te berigten, dat ik gisteren mijn hoofdkwartier te Hasselt vestigde, en het voornemen had, om heden tegen Tongeren voort te rukken, en den vijand te noodzaken, om terug te trekken op Luik; toen de Majoor ROLOFF mij de verrassende tijding bragt van het bezetten van Tongeren door den Generaal VAN BOECOP, met een gedeelte van de bezetting van Maastricht, uit infanterie, kavallerie en artillerie zamengesteld. Ik had genoemden Majoor juist den 8ten dezer naar Maastricht gezonden, om den Luitenant-generaal DIBBETS van het innemen van Hasselt en onze behaalde voordeelen kennis te geven, en hem tevens uit te noodigen, om den volgenden dag, den 9^{den} dezer, eenen uitval op Tongeren te doen. De Generaal DAINE was reeds daags te voren, den 8ten dezer, tot op Luik terug getrokken. Het korps onder zijn bevel schijnt zich toen bijna geheel ontbonden te hebben; weggeworpene wapenen en militaire kleedingstukken hadden den weg en het veld bedekt, en de vlugtelingen doolden allerwege om; slechts een klein gedeelte bereikte Luik. Ten gevolge van deze gebeurtenis heb ik besloten om op Leuven te naderen. De tweede divisie zond ik daarom reeds heden van St. Truijen voorwaarts naar Thienen.

- » De derde divisie bezet St. Truijen.
- » De eerste divisie vereenigt zich weder te Diest.
- » De Generaal CORT-HEYLIGERS bezet Hasselt.
- » De ligte kavallerie, onder bevel van den Generaal BOREEL, staat tusschen St. Truijen en Thienen.
- » De brigade zware kavallerie, onder den Generaal POST, en de batterijen reserve-artillerie bezetten Looz.
- » Mijn hoofdkwartier heb ik alhier te St. Truijen gevestigd.
- » De Opperbevelhebber van het leger,
WILLEM, *Prins van Oranje.*”

Krijgsbeleid met voorzigtigheid zoowel als met snelheid vereenigende, liet de Prins Opperbevelhebber zich door de luisterrijke overwinning bij Hasselt geenszins verlokken, om den vlugtenden vijand verder dan noodig was te vervolgen. Hij berekende zeer juist, dat de verbijsterende schrik, welken de dapperheid onzer troepen onder het leger van DAINE verspreid had, dit laatste vooreerst in de grootste verwarring zoude brengen, en dat het, uit dien hoofde, niet spoedig in staat zoude zijn, om andermaal de Nederlandsche heldenscharen onder de oogen te zien.

Terwijl de tweede divisie, die zich te St. Truijen bevond, nu voorwaarts naar Thienen gezonden werd, de derde divisie St. Truijen bezet hield, de reserve-divisie, in hare plaats, Hasselt betrok, en hier het hoofdkwartier van den Generaal CORT-HEYLIGERS gevestigd was, bleven derhalve door deze divisien, bij de voorwaartsche beweging der overige korpsen, Thie-

nen, St. Truijen, Hasselt en Diest, als zoo vele vaste punten, bezet.

Toen op den 10^{den} Augustus de Hertog van SAKSEN-WEIMAR voor Thienen aankwam, wilde een korps Belgen, met behulp van de inwoners, deze stad op de Brusselsche wijze (trouwloozer gedachtenisse!) verdedigen, en vingen werkelijk aan, uit het eerste huis het beste (*Ma Campagne* genaamd), bij de nadering onzer troepen, op dezen uit de vensters te vuren. Maar dit werd hun spoedig afgeleerd. Terstond rukte de artillerie voorwaarts, en wierp een paar houwitzers in deze verraderlijke verschansing, zoodat in een oogenblik het huis in laaije vlammen stond. De verdedigers moesten nu wel het hazenpad kiezen, maar slechts aan zeer weinigen gelukte het te ontkomen, en de meesten werden neêrgeschoten. Eene order, welke hierop door den Hertog werd uitgevaardigd, benam eens vooral den barrikadeurs den moed, om verder soortgelijke verdedigings-middelen beproeven. Z. D. Hoogh. gelastte namelijk, dat elk huis, waaruit men een schot op onze troepen zoude doen, onverwijld verbrand zoude worden; en men kende den kloekmoedigen Hertog te wel, om zijne woorden in twijfel te durven trekken. De ingezetenen zonden dan ook in alle onderdanigheid eene deputatie naar Z. D. H., om hem te smeeken, de stad en hare bevolking te willen sparen, hetwelk haar door den edelmoedigen held gaarne werd toegezegd; mits de inwoners zich, van hunnen kant, van alle vijandelijkheden onthielden.

De brigades van de eerste divisie waren, gelijk gezegd,

is, te Diest vereenigd; de brigade ligte ruitery, onder den Generaal-Majoor BOREEL, plaatste zich tusschen St. Truijen en Thienen, en de brigade zware kavallerie van den Generaal-Majoor POST met de batterijen reserve artillerie te Looz.

Terwijl het hoofdkwartier van den Prins van Oranje te St. Truijen gevestigd was, speelde het korps muzikanten van de zeventiende afdeeling infanterie, in den namiddag, voor het hôtél, waar zich de beide geliefde Vorsten, Hunne Kon. Hoogh. de Prins van Oranje en Prins FREDERIK ophielden. Het plegtige *Wilhelmus* en andere volksliederen werden door de onzen met verrukking aangehoord, doch zoo het scheen sneden die heerlijke klanken onze afvallige, voormalige rijksgenooten door het hart; want met zichtbaren wrevel hoorden zij de nationale liederen aan, ofschoon de vrees voor eene welverdiende kastijding hen belette openlijk hunne verfoeijelijke gezindheden aan den dag te leggen.

Op den 10^{den} Augustus had ook de eerste divisie hare stellingen in en omstreeks Diest verlaten, om over Beeckevoort en St. Joris-Winche, Leuven te naderen. Nabij de barrière van het eerstgemelde dorp ontmoette de voorhoede der kolonne een vijandelijk legerkorps van drie bataillons, die eene voordeelige stelling bezet hielden. De Kolonel Graaf VAN HEERDT, die het bevel over de voorhoede voerde, tastte onverwijd met het eerste bataillon jagers, eene sectie rijdende artillerie onder bevel van den Luitenant VAN DEN OUDERMEULEN, en een detachement lansiers onder den Luitenant

KUTZLEBEN, den vijand aan, met dat gevolg, dat hij, na een kortstondig tirailleurvuur en eenige kanonschoten, ijlings naar alle kanten het hazenpad koos. De eerste Luitenant WAGNER bood met een zwak peloton jagers een' geruimen tijd het hoofd aan meer dan drie honderd Belgen. Ook de Luitenants VAN DEN OUDERMEULEN en KUTZLEBEN hadden zich met hunne artillerie en kavallerie in dit gevecht roemrijk onderscheiden.

De derde divisie verliet St. Truijen op den 11^{den} Augustus, en trok met het hoofdkwartier naar Thienen, zonder den vijand te ontmoeten. Bij deze gelegenheid had een officier van de zeventiende afdeeling eene ontmoeting, die, wel is waar, van weinig aanbelang, maar nogtans merkwaardig is, om een nieuw bewijs op te leveren, dat er onder de rampzalige, misleide Belgen ook velen zijn, die hunnen eed en plicht getrouw zijn gebleven. Een oud, grijs geworden, gepensioneerd soldaat bewees hier dat onder zijnen schamelen rok een eerlijker hart klopte, dan onder de geborduurde kleederen van zoo vele Belgische zoogenaamde Edelen, die zich aan het ondankbaarste en verfoeijelijkste verraad schuldig hadden gemaakt. De oude krijgsman vroeg den officier zeer beleefd, of de grenadiers ook nog volgden, waarop deze, half schertsende, en om de zaak toch niet te verkleinen, zeide: »ja, nog wel zes bataillons!» — »God dank!» hernam de grijsaard, »dan zullen wij onzen braven HENDRIK van daag nog zien, die bij de grenadiers aan zijn' eed en plicht getrouw is gebleven.» De officier zeide toen tot den ouden man, dat de grenadiers welligt een' anderen

weg hadden ingeslagen, daar zij tot de eerste divisie behoorden, welke langs den weg van Diest naar Leuven was opgerukt, hetwelk ook werkelijk het geval was (*).

Meer andere trekken van welgezindheid en standvastige trouw onder de Belgen worden door ooggetuigen verhaald, onder anderen door den Eersten Luitenant bij de tweede afdeeling Zuidhollandsche Schutterij P. VAN WAESBERGE. De inwoners van Diest, zegt hij (†), waren over het algemeen welgezd, en wij ontvingen er een goed en hartelijk onthaal. Een onzer officieren (de Luitenant DE VIRIEU) kwam bij eenen ijzerkooper, den Heer DE VLEMINX, in kwartier, die door eene gastvrije en gulhartige handelwijze hem niet alleen de geledene ongemakken verzoette, maar die hem ook welmeenend zeide: » Mijnheer! indien het met ulieden tot eene retraite komen mogt, biede ik u ten allen tijde mijn huis en mijne bescherming aan, waar u die van nut zouden kunnen zijn." En dat deze betuiging hem volle ernst was, bleek later, bij den terugtocht van ons leger naar het vaderland, uit zijne hulpvaardige menschlievendheid jegens onze gekwetsten. Met den Majoor HAVELAAR, zegt dezelfde officier verder, vond ik insgelijks een vrij goed kwartier bij eenen pastoor, bij wien nog een kwartiermeester, twee officieren van gezondheid en acht oppassers waren gehuisvest.

(*) Zie *Beknopt Overzicht van den Tiendaagschen Veldtocht* enz. bladz. 45.

(†) *Herinneringen uit den Veldtocht in België*, door P. VAN WAESBERGE enz. bladz. 59.

De Luitenant VAN WAESBERGE, van de Zuidhollandsche Schutterij, bevond zich nog op den 10^{den} Augustus, met zijn bataillon, in bezetting te Diest, en kreeg aldaar berigt van het eerste bataillon zijner afdeeling, hetwelk hij laatstelijk in Turnhout ontmoet had. Bij deze gelegenheid vernam hij eenige merkwaardige bijzonderheden. Op Casterlé getrokken zijnde, had dit bataillon aldaar gebivouakeerd, en bij het zoeken naar het noodige voedsel, een vierhonderdtal nieuwe pieken ontdekt, welke voor den landstorm bestemd waren geweest. Onze krijgslieden waren door deze ontdekking niet weinig verbitterd, doch, te edelmoedig, om zich op de misleide, opgeruide ingezetenen te wreken, vergenoegden zij zich met de gevondene pieken te verbranden, nadat zij er gedeeltelijk gebruik van hadden gemaakt, om hunne kookketels daaraan op te hangen.

Den volgenden dag trok dit bataillon door Westerloo en Gheel naar Veerle, en werd aldaar gedeeltelijk bij de burgers en gedeeltelijk in verlatene woningen gehuisvest. Hier zoude bijna een vreesselijk ongeluk plaats gegrepen hebben. In een dier huizen, waarin zestig manschappen het nachtverblijf hielden, had het ligstroom vuur gevat, en ontstond er midden in den nacht brand. Bedwelmd uit den slaap opspringende, was de toestand der manschappen verschrikkelijk, daar men vergeefs naar eene deur zocht, en in de eerste verwarring niemand zich herinnerde dat er gené deur was, en het lokaal enkel met een luik gesloten werd. De ijver en tegenwoordigheid van geest van den Kapitein KAAS, redde de opgeslotenenen, van welke echter

een korporaal en een schutter, uit het venster gesprongen zijnde, zich deerlijk bezeerden; de korporaal herstelde spoedig, doch de eerste moest in het hospitaal gebragt worden, en werd naderhand door de Belgen gevangen genomen, die hem van de eene stad naar de andere transporteerden, totdat hij ten laatste, bij de algemeene uitwisseling, weder naar zijn korps konde terug keeren.

Indien wij zoo even enkele trekken van welgezindheid en trouw onder de Belgen opmerkten, kan men echter niet ontkennen, dat de voorbeelden van verraad en sluipmoord onder dat volk maar al te ruim daartegen opwegen. Zoo gebeurde het onder anderen, in den avond van den 11^{den} Augustus, toen de eerste divisie naar St. Joris-Winghe marcheerde, dat twee jagers, tot die divisie behorende, links van het bivouak nabij het genoemde dorp, naar eene boerenwoning gingen, om er een' ketel ter leen te vragen. De bewoner schepte hen af, en verwees hen naar eene woning eenige huizen verder, werwaarts hij zeide hun gaarne den weg te willen wijzen. Daar gekomen zijnde, deed hij de deur open en gaf een teeken, waarop eenige Belgische soldaten plotseling voor den dag sprongen en op onze jagers losbrandden, met dat gevolg, dat den eenen de beide armen doorschoten werden, en de pijp van den eenen arm zelfs geheel vermorseld was, zoodat men onverwijld tot de amputatie moest overgaan, waarmede nogtans zijn leven niet behouden kon worden, daar hij reeds den volgenden morgen aan de hem zoo verraderlijk toegebragte wonden overleed.

Pag. 269.

DE VLUGT VAN LEOPOLD.

G. Crooyenager del.

Pag. 274.

F. Pilsen fecit.

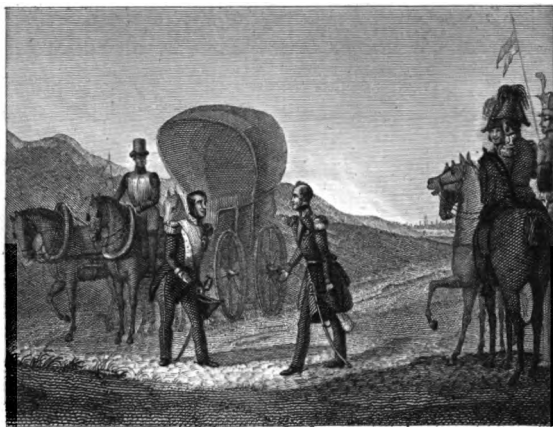
CAPITULATIE VAN LEUVEN.

J. Selgorkus R. del

Pagn. 279.

BINNENTREKKEN IN LEEUWEN.

P. J. de del

Pagn. 294.

J. B. Telaar van Edele sculp

BLJEENKOMST VAN DEN PRINS VAN ORANJE EN GÉRARD.

Eene andere lage trek van eenen Belg wordt ons insgelijks door den Luitenant VAN WAESBERGE, in zijne belangrijke *Herinneringen*, medegedeeld. Het dorp, namelijk, waarvan zoo even gesproken is geworden, was door drie bataillons Belgen, welke, gelijk hooger gemeld is, door een gering aantal der onzen in de bosschen op de vlugt gejaagd waren, genoegzaam geheel uitgeplunderd geworden, zoodat onze dapperen hier niet veel ter verkwikking vonden. Evenwel deden zij hun best, om eenig voedsel op te sporen, en dit gelukte hun tamelijk wel in de meer van den straatweg afgelegene woningen. De bewoner van een huis aan den straatweg gelegen, had de onbeschaamdheid, om den Generaal eene lijst over te geven van gelden en linnengoed, hem in den vorigen nacht door zijne retirerende landgenooten zelven ontfreemd, benevens van door hen aan stukken geslagen huisraad, gezamenlijk ten bedrage van twee en zeventig guldens. Van deze geweldenarijen wierp hij de schuld op de manschappen van het schutter-bataillon, waarbij de Heer VAN WAESBERGE stond, en eischte daarvoor nu schadevergoeding. Bij nader onderzoek bleek echter terstond, dat de schurk eene logenachtige aanklagt had durven inbrengen, en hem werd zoo onwedersprekelijk bewezen, dat niet onze krijgslieden, maar zijne Belgische landgenooten het feit gepleegd hadden, dat hij blijde was, van zijnen eisch te mogen afzien, zonder eene welverdiende kastijding voor zijne lage handelwijze te ondergaan.

Op dezen zelfden tijd had er in Zeeuwsch Vlaanderen wederom een gevecht plaats, waarbij — als naar gewoonte, mogen wij zeggen — de Belgen het onderspit moesten delven. In den ochtend van den 11den Augustus had de dappere Kolonel LEDEL eene voorwaartsche beweging uitgevoerd, ten einde den vijand uit de nabijheid van Aardenburg, Eede en omstreken te verdrijven. Twee kolonnes, de eene onder aanvoering van den Majoor STOK, de andere onder bevel van den Kolonel LEDEL zelf, volvoerden deze beweging langs den straatweg op Stroobrugge en den weg van Eede, met dat gevolg, dat de vijand langs alle rigtingen uit zijne stellingen verdreven, en tot achter de rivier de Lieve gedrongen werd, alwaar de onzen post vatteden, na drie verschansingen op den straatweg, op eene van welke twee stukken geschut geplaatst waren, vermeesterd te hebben. Daar de magt van den Kolonel LEDEL niet genoegzaam was, om het ingenomen punt aan de Lieve te blijven bezetten, trok hij, na een paar uren aldaar stand gehouden te hebben, zonder verder door den vijand verontrust te worden, op Aardenburg terug. De vijand had hierbij een aanmerkelijk verlies aan dooden en gekwetsten ondergaan. Van onze zijde bedroeg het getal der gesneuvelden en gekwetsten omtrent vijf en twintig. Onder de gekwetsten bevonden zich de eerste Luitenant VAN HORY SMILTHOUWER, de eerste Luitenant VAN DER LINDEN, van de negende afdeeling, en de tweede Luitenant DE RAADT, van de artillerie.

De onzen, voor een gedeelte uit Zeeuwsche en Zuid-

hollandsche schutterij bestaande, leiden bij deze gelegenheid wederom nieuwe bewijzen van dapperheid en geestdrift aan den dag, daar zij met eene ongeloofelijke snelheid den vijand uit zijne belangrijke stellingen verdreven, niéttegenstaande hij eene aanzienlijke magt, meestal uit grenadiers bestaande, ontwikkelde, zich in een zeer gunstig, boschachtig oord bevond, en door drie verschansingen benevens eene rivier gedekt was.

Bij de aankomst onzer troepen te Thienen, heerschte aldaar eene doodsche stilte; de huizen waren gesloten, en over het algemeen wezen de gelaatstrekken en de sluipe houding der ingezetenen kwaadwilligheid aan, ofschoon zij met geveinsdheid zeer beleefd en onderdanig jegens de onzen waren. Ook moet men erkennen, dat sommige inwoners van Thienen zich op eene loffelijke wijze van hunne stadgenooten onderscheidden, en zelfs in hunne huizen een aantal zich aldaar bevonden hebbende Nederlanders verborgen hadden gehouden, om hen voor de barbaarsche wreedheid der oproerlingen te behoeden. De soldaten werden hier bij de burgers ingekwartierd en genoten eenige rust, terwijl de Prins van Oranje met zijnen doorluchtigen broeder zich bezig hielden met het bezigtigen der stellingen, welke onze voorhoede, die tot Boutersum opgerukt was, bezet hield.

Het was de voorhoede van de eerste brigade der derde divisie, bestaande uit een bataillon infanterie, de Leijdsche, Groningsche en Noordhollandsche vrijwillige jagers, gezamenlijk ten getalle van bijna duizend man.

Zij rukte, met twee stukken kanon, van Cumplich, alwaar deze brigade post had gevat, naar het even-gemelde dorp Bautersem op, ten einde hier eene verkenning te doen. Zij vonden dit dorp met meer dan vierduizend Belgen en eene menigte geschut bezet, derhalve te sterk, om door hen voor het oogenblik overmeesterd te kunnen worden. Er ontstond nu een vinnig gevecht, hetwelk op zich zelf niet als bijzonder gewichtig is aan te merken, maar echter in de bijzonderheden te belangrijk is, om er niet een oogenblik bij te verwijlen. Het levert nieuwe bewijzen op van den krijgsmoed en de onverschrokkenheid onzer dappere landgenooten, die meerendeels nog in eenen jeugdigen leeftijd, en zonder aan den oorlog door langdurige ondervinding gewoon te zijn, zich als echte heldenscharen wisten te gedragen, en het hevigste vuur koelbloedig onder de oogen durfden zien.

De hitte was op dien dag buitengewoon sterk, de dorst was niet minder kwellend dan de buitengewone vermoeijenissen. Moerassig water werd met de hand uit de slooten geschept en gretig ingeslorpt. Naauwelijks waren de onzen, waarbij zich de vrijwillige Leijdsche en Groningsche jagers bevonden, het dorp Bautersem doorgetrokken, of het gevecht nam een begin. Men vermoedde aanvankelijk geen aanval. Er werden posten uitgezet, en men meende zich eenigen tijd van de vermoeijenissen te kunnen herstellen. Doch eensklaps begon de vijand, die zich in de huizen en achter heggen verschanst en verborgen had, te schieten en met snelle schreden tot den aanval te naderen. De

divisie was grootendeels, met de artillerie en ruitërij, te Thienen achtergebleven. De magt was derhalve aan onzen kant buiten alle evenredigheid met die van den vijand, ongerekend zelfs de vierdubbele meerderheid van het getal. Niettemin werd de strijd aan onzen kant met voorbeeldige dapperheid en, men mag zeggen, met eene vurige lust aangevangen. Het gevecht was allerhevigst en werd hardnekkig tot in den laten avond voortgezet. Ter linkerzijde van het dorp onderhielden twee korpsen vrijwillige jagers een levendig tirailleervuur tegen den vijand; in het midden en voor het dorp werd niet minder dapper door de derde afdeeling gevochten. Op onzen regtervleugel werd de vijand door slechts tachtig Leijdsche vrijwillige jagers een langen tijd hevig bestookt, doch tegen de groote overmagt konde de kleine heldenschaar op den duur niet bestand blijven. Talrijke benden van de vijandelijke krijgsmagt, begunstigd door het bergachtig terrein, drongen op nieuw tegen hen aan. De onzen trokken hierop langzaam en al vechtende terug naar eenen hollen weg, ter linkerzijde van den straatweg, en hier vernieuwden zij hun vuur tegen een geheel vijandelijk bataillon, met dat gevolg, dat zij het verscheiden malen uit elkander deden stuiven. 's Vijands gedurig aangroeiende magt op dit punt scheen echter de overhand te zullen behalen. Telkens, als hij door onze dapperen uit een gejaagd werd, herstelden zich zijne talrijke benden, en poogden bij herhaling in den hollen weg te dringen; maar de Luitenant DEKKER wierp zich, met zijne kleine heldenschaar, ter regter

tijd tusschen de strijdenden, en sneed den vijand, in weerwil van eene hagelbui van kogels, den weg af, waarna hij zich met de onzen vereenigde en met hen terug trok. Alleen de nacht maakte een einde aan het gevecht.

Het mag schier als een wonderwerk beschouwd worden, dat in het bijzonder van de vrijwillige jagers, die zich weder in deze bloedige ontmoeting bij uitstek gekwetten hadden, geen een gesneuveld was; slechts twee van hen waren licht gekwetst. Onbeschrijfelijke geestdrift deed hen alle gevaren tarten, en zij waren voor de vijandelijke kogels even min bevreesd, als onze ervarenste krijgslieden van beroep. Maar de brave Groningsche jagers hadden hier het verlies van hunnen verdienateliĳken Luitenant-Kolonel VAN VALKENBURG te betreuren, wiens heldendood reeds hooger gemeld is. Van de Noordhollandsche jagers waren hier twee gesneuveld en velen gekwetst. Allen, zonder onderscheid, hadden in deze ontmoeting de grootste koelbloedigheid en een' uitstekenden moed aan den dag gelegd.

Uit het hoofdkwartier zond de Prins van Oranje voorloopig het volgende legerberigt aan Zijne Majesteit:

» Hoofdkwartier Thienen,
11 Augustus 1831.

» Ik heb de eer Uwe Majesteit te berigten, dat ik heden mijn hoofdkwartier te Thienen heb gevestigd, welke plaats door de tweede brigade, derde divisie, bezet is. De eerste brigade, derde divisie, bezet Cump-tich, en heeft eene sterke voorhoede te Boutersem.

» De tweede divisie staat te Bossut en omstreken, en houdt het oog op de straatwegen van Namen en van Wavre naar Leuven.

» De eerste divisie staat op mijnen regter vleugel, en bezet St. Joris Winghe en omstreken. Deze vereeniging van de krachten des legers heeft tot oogmerk, om morgen eenen aanval op Leuven te beproeven.

» In het dorp Boutersem is de voorhoede met den vijand handgemeen geweest. Het gevecht was op zich zelf niet veel beduidend; doch het deed ons het verlies betreuren van den Luitenant-Kolonel VALKENBURG, die de Groningsche jagers kommandeerde. Hij stiéf aldaar eenen roemrijken dood.

» De Opperbevelhebber van het leger,
WILLEM, *Prins van Oranje*."

Even als de Prins van Oranje, uit Diest, de divisie van den Hertog van SAKSEN-WEIMAR op St. Truijen gerigt had, om achter Hasselt om te trekken, detacheerde hij nu ook dezelfde divisie, om de Dyle, boven Wavre, over te gaan, en zich in den ring van Leuven te begeven. In andere omstandigheden zoude zulk eene verwijdering van de hoofdarmee welligt door den bekwamen Opperbevelhebber onraadzaam zijn geacht, maar bij de tegenwoordige gesteldheid van het Belgische leger, na de hen door schrik verbijsterende vernieling van DAINE's ontzaggelijke krijgsmagt, wist Z. K. H. zeer wel, dat de aldus afgezondene divisie nergens eenige hinderpalen van aanbelang zoude ontmoeten. Hij handelde hierin, zegt een bevoegd beoor

deelaar (*), volgens den regel van groote taktiek :
*» Hij, die van het karakter, de geestgesteldheid, hulpmiddelen en bewegingen zijns vijands het voordeel-
 ligste gebruik weet te maken, neemt plaats onder de
 rei der groote veldheeren.»*

De troepen der divisie vereenigden zich buiten de Hougaerdsche poort te Thienen. Aan de andere zijde van de stad viel hun oog op de nog rookende puinhoopen van het gebouw, *Ma Campagne* genoemd, hetwelk den vorigen dag, gelijk reeds gezegd is, na een' verraderlijken aanval der Belgen van achter de muren, door de onzen in den brand was geschoten. De bagage der divisie bleef te Thienen achter. De lansen werden vervangen door de brigade ligte kavallerie, onder den Generaal-Majoor BOREEL, bestaande uit de dragonders N°. 4 en 5, en het huzaren-regiment N°. 6. Hierbij was de geheele batterij rijdende artillerie N°. 1 en de helft van N°. 4 gevoegd. De divisie trok door eene heuvelachtige landstreek, langs Oirbeek, Meldert en Thourinne, op Nethene en Nodebais. Het hoofdkwartier der divisie en der tweede brigade bevond zich in de eerstgenoemde, dat der eerste brigade, met de Utrechtsche jagers, in de laatstgenoemde plaats (†). De straatwegen op Waveren en Namen, benevens de

(*) *Militaire Spectator*, I^e D. N°. 9. 2^e bladz. in de 3^e noot van de 1^e kolom.

(†) Zie nopens dezen gewigtigen togt der derde divisie de *Utrechtsche Studenten - Almanak voor 1832*, en vooral ook het werkje van den Heer L. E. BOSCH, getiteld : *De Compagnie Vrijwillige Jagers der Utrechtsche Hoogeschool enz. Utrecht 1831.* bladz. 44 en volg.

bruggen over de Dyle, werden sterk bezet. Des namiddags hoorde men een hevig tirailleervuur. Eenige troepen der tweede brigade waren in het bosch van Meerdaal, bij St. Joris, met de Belgische burgerwachten handgemeen geworden, en dreven hen, als naar gewoonte, spoedig op de vlugt.

Den 12^{den} Augustus gelukte het aan de geheele divisie, zich op de hoogte voorbij Nerijsche, langs gevaarlijke bruggen en moeilijke wegen, te vereenigen. Van daar rukte zij met de tweede brigade voort langs Leefdeel, tot op den straatweg naar Tervueren. De kavallerie was voor de divisie aldaar aangekomen, en had den Franschen Generaal BELLIARD op dien straatweg aangehouden, destijds nog onbekend met het heillooze oogmerk zijner komst in België, hetwelk zich echter binnen kort tot aller grievende teleurstelling openbaarde, en waarvan wij straks verslag zullen geven.

De divisie trok dezen steenweg over langs Meerbeke, en naderde dien van Leuven naar Brussel, terwijl men reeds het kanon van den aanval der derde divisie op Leuven hoorde. De brigade kavallerie schaarde zich nevens dezen steenweg, de tweede brigade infanterie, met de batterij rijdende artillerie N°. 1, trok voor langs haar heen, tot op den straatweg van Brussel, en naderde vervolgens de stad Leuven tot op den Yzerenberg, terwijl de eerste brigade en de batterij veldartillerie N°. 5 positie vatten op de hoogten tusschen de straatwegen van Brussel en Tervueren, hare artillerie zoodanig plaatsende, dat deze laatste straatweg door haar werd bestreken.

De tirailleurs waren intusschen over de geheele linie voorwaarts getrokken, en hier en daar hoorde men een schot vallen.

Toen men aldus positie genomen had, zag men op eenen afstand van meer dan 2000 passen op gemelden straatweg, en wel daar, waar dezelve, op slechts 600 passen van de poort, op den heuvel verscheiden ellen is ingegraven, eene menigte krijgsvolk, echter moeilijk te onderscheiden; de batterij rijdende artillerie plaatste zich op de hoogte, even regts van den straatweg, en in de helling werden nog twee howitzers op den straatweg in batterij gesteld. Men begon alom, hoewel op eenen al te grooten afstand, het vuur. Weldra onderscheidde men de Belgische lancers, die eenen hollen weg regts van hen insloegen, en daaruit weder te voorschijn komende, zich in bataille schenen te willen stellen; eene daaronder geworpen granaat deed hen wel voor een oogenblik de wijk nemen, doch spoedig trokken zij in orde weder voorwaarts, en bleven eenigen tijd in den stap naderen; daar er nu welligt op onzen linkervleugel eene charge te duchten was, formeerde een bataillon zich in carré, en werd de kavallerie gewaarschuwd. Het was echter geen aanval, maar de aftogt om onzen linkervleugel heen, langs den straatweg naar Mechelen, welken de Belgen met hunne bewegingen in den zin hadden. Deze weêrgalooze helden in het vlugten sloegen regts weder eenen hollen weg in, en zetten zich in een snellen draf, om zich aan ons gezigt te onttrekken.

Ten einde het verband der verrigtingen van de

tweede divisie, onder den Hertog van SAKSEN-WEIMAR, bij deze gelegenheid, niet te verbreken, moeten wij hier nog laten volgen, dat die uitstekende veldheer (die altijd aan het hoofd streed, en menigmaal zijn vernielend zwaard onder de vijandelijke benden zwaai-
de, zoodat menig Belg eigenhandig door hem neêrge-
sabeld werd,) intusschen het berigt van eenen gesloten' wapenstilstand ontving, waarvan straks meer omstan-
dig melding gemaakt zal worden. De Hertog eischte, dat, indien de vijandelikheden van onzen kant gestaakt moesten worden, dan ook de aftogt der Belgen een einde zoude nemen, en hiertoe werd een ordonnance-officier als parlementair afgezonden, doch deze keerde eerst in den avond onverrigterzake terug.

Tot opheldering van deze onverwachte staking der vijandelikheden, of liever der overwinningen aan onze zijde, zal het noodig zijn eene kleine uitweiding te maken, ten einde na te gaan door welke heldendaden de zoogenaamde Koning der Belgen, op het eerste vernemen van de nadering der *laffe moerasbewoners*, goedgevonden had zich onsterfelijk te maken.

Prins LEOPOLD had, luidens het berigt eens Franschen beschrijvers van dezen veldtogt, » sedert het eerste uitbarsten der vijandelikheden, een ongemeenen ijver en eene groote werkzaamheid aan den dag gelegd." Volgens de ware toedragt der gebeurtenissen echter, had die overgroote werkzaamheid bestaan in het ijlings en dringend afsmeeken van hulp bij den fungerenden Koning der Franschen, LOUIS-PHILIPPE VAN ORLEANS. Prins LEOPOLD had de dapperheid en

de heldendeugden van zijne halfslachtige onderdanen naar hunne juiste waarde weten te schatten, en dit althans bewees, dat hij niet in alle opzigten verblind was. Hij had derhalve luttel vertrouwen in het hooggeroemde leger van de Schelde, onder den vermaarden TIEKEN DE TERHOVEN, en welligt bouwde hij nog minder hoop op het onverwinnelijke leger van de Maas, onder den eerlijken DAINE. Wat er van zij, reeds in den ochtend van den 2^{den} Augustus (vroeger kon hij niet wel) zond hij eene expresse naar den gezegden nieuwen Koning der Franschen, en deze ontving den brandbrief reeds op den 3^{den} daaraanvolgende, des morgens ten vijf ure.

Bij deze gelegenheid bevestigde zich op nieuw het gezegde van een Duitsch schrijver, dat, namelijk, de Franschen het *kwikzilverachtigste* volk der wereld zijn. LODEWIJK zond met extra post antwoord op de ootmoedige bede van zijnen in doodsangst verkeerenden *confrère*, beloofde hem in allerijl ter hulp te zullen snellen, en een leger van vijftig duizend Franschen marcheerde met ligten tred naar het gelukzalige land der vrijheid, alwaar, ondanks de schroomelijke plunderingen van de politieke bloedzuigers die er het bewind voerden, toch nog voor de Franschen ook wel wat zou overschieten, en dezen wel konden voorzien; dat zij niet naar hunne haardsteden zouden terug keeren, » *sans avoir tiré leur épingle du jeu* (*).”

(*) Een karakteristiek Fransch spreekwoord, en schier onvertaalbaar: *In troebel water visschen* komt er wel het naaste bij.

Dit leger ontving den brommenden naam van *Armée du Nord*. Het was zamengesteld als volgt: (*)

De Maarschalk Graaf GÉRARD, Opperbevelhebber.

STAF.

De Luitenant-Generaal SAINT-CYR-NUGUES, Chef van den staf.

De Luitenant-Generaal NEIGRE, Kommandant der artillerie.

De Luitenant-Generaal HAXO, Kommandant der genie.

De LANEUVILLE, Intendant-Generaal.

EERSTE DIVISIE INFANTERIE.

De Luitenant-Generaal BARROIS, Kommandant.

Eerste brigade,	}	20 ^e ligte. GEMEAU, Kolonel.
gekommandeerd door den Maréchal-de-camp HARLET.		5 ^e van linie. GÉRARD, id.

Tweede brigade,	}	8 ^e id. MAINGARNAUD, id.
gekommandeerd door den Maréchal-de-camp HUREL.		33 ^e id. HUSSON, id.

Twee batterijen artillerie.

KAVALLERIE.

De Luitenant-Generaal DEJEAN, Kommandant.

Tweede brigade,	}	5 ^e dragonders. DELAFITTE, Kolonel.
gekommandeerd door den Maréchal-de-camp LATOUR- MAUBOURG.		12 ^e id. DE GALZ- MALVIRADE, id.

(*) Zie *Militaire Spectator*, I^e D. N°. 10.

Derde brigade,
 gekommandeerd door den } 1e jagers. PRUËS, Kolonel.
 Maréchal-de-camp DE RIGNY. } 2e hussaren. DUCROC DE
 Eene batterij artillerie. } CHABANNES, id.
 Eene kompagnie sappeurs.
 Administratie, ambulancen enz.

TWEDE DIVISIE INFANTERIE.

De Luitenant-Generaal TESTE, Kommandant.

Eerste brigade,
 gekommandeerd door den } 8e ligte. BOURCKHOLTZ,
 Maréchal-de-camp PORET } Kolonel.
 DE MORVAN. } 12e van linie. BOARINI, id.

Tweede brigade,
 gekommandeerd door den } 39e van linie. LIMONNIER,
 Maréchal-de-camp THOLOSÉ. } Kolonel.
 44e id. OLLAGNIER, id.

Twee batterijen artillerie.

Eene kompagnie sappeurs.

Administratie, ambulancen enz.

DERDE DIVISIE INFANTERIE.

De Luitenant-Generaal TIBURCE SEBASTIANI, Kommandant.

Eerste brigade,
 gekommandeerd door den } 19e ligte. HENNAULT DE
 Maréchal-de-camp CHRIS- } BETAUGOURT, Kolonel.
 TIANI. } 7e van linie. BOUCHER, id.

Tweede brigade,
 gekommandeerd door den } 25e id. ROSSI, id.
 Maréchal-de-camp GEORGES. } 65e id. ARNAULD, id.

Twee batterijen artillerie.

Eene kompagnie sappeurs.

Administratie, ambulancen enz.

VIERDE DIVISIE INFANTERIE.

De Luitenant-Generaal HULOT, Kommandant.

Eerste brigade, gekommandeerd door den Maréchal-de-camp HEURION.	}	11 ^e ligte. DELABORDE, Kolonel.
		22 ^e van linie. SALLEX, id.

Tweede brigade, gekommandeerd door den Maréchal-de-camp VOIROL.	}	19 ^e id. MESLIN, id.
		38 ^e id. DUROCHERET, id.

Twee batterijen artillerie. Eene kompagnie sappeurs.
Administratie, ambulancen enz.

LIGTE KAVALLERIE.

Gedetacheerde brigade, gekommandeerd door den Maréchal-de-camp LAWOESTINE. (*)	}	4 ^e jagers. BOUVERIC, Kolonel.
		5 ^e hussaren. KLEINENBERG, id.

Andere gedetacheerde brigade, gekommandeerd door den Hertog VAN ORLEANS.	}	1 ^e lancers. BÉO, id.
		1 ^e hussaren. POZAC, id.

Eene batterij artillerie.

RESERVE KAVALLERIE.

De Luitenant-Generaal Baron GÉRARD, Kommandant.

Eerste brigade, gekommandeerd door den Maréchal-de-camp MERLIN.	}	1 ^e kurassiers. SAUVART- BARTHOUT, Kolonel.
		4 ^e id. SCHNEIT, id.

Tweede brigade, gekommandeerd door den Maréchal-de-camp RABUSSON.	}	5 ^e kurassiers. CANUET, Kolonel.
		8 ^e id. ROGE, id.

Eene batterij artillerie.

Administratie, ambulancen enz. (†)

(*) en (†) Zie deze aantekeningen op de volgende bladz.

Het kader van den algemeenen staf was reeds bepaald, tijdens het uitbreken der onlusten in Romanië, toen het Fransche gouvernement het voornemen had, een leger voor Italië zamen te stellen, om aldaar het beginsel van *niet-tusschenkomst* door de Oostenrijkers te doen eerbiedigen, — een voornemen, van hetwelk men later afzag. Uit deze zamenstelling ziet men, dat de opperhoofden derwijze gekozen waren, als men na de omwenteling van Julij konde verwachten, vooral in een land, zoo rijk in militaire talenten, in één woord, derwijze, dat men hen met hetzelfde vertrouwen aan bondgenooten aanbieden en aan vijanden konde tegenover stellen.

Hunne orders ontvangen hebbende, spoedden zij zich om Maubeuge te bereiken, alwaar het groote hoofdkwartier zich moest vereenigen. De Maarschalk GÉRARD was hen echter allen vooruitgesneld, even als de Hertogen VAN ORLEANS en NEMOURS, die door hunnen vader, LOUIS PHILIPPE, dadelijk naar het leger gezonden werden, ten einde hunnen eersten veldtocht onder dien Maarschalk te doen, en om daardoor ook het belang te doen kennen, hetwelk hij in de zaken van België stelde.

(*) Alias *Van der Woestijnen*, een geboren Belg, en, gedurende den vijftienjarigen vrede, Wijnkooper te Brussel.

(†) » Deze opgave van de zamenstelling der Fransche *Armée du Nord* is merkwaardig, » zegt de wel onderrigte *Militaire Spectator*, » omdat zij nog bestaat. » — Zij schijnt derhalve bestemd te zijn, om vooreerst op de been en in onze nabijheid te blijven, ten einde desnoods andermaal de zaak der snoodste mouterij, waarvan de geschiedenis immer een voorbeeld opleverde, tegen volks- en koningsdeugd te ondersteunen.

De Generaals en Officieren der bijzondere staven snelden insgelijks met den meesten spoed naar de hun aangewezen bestemmingen, terwijl de verschillende legerkorpsen, met niet minder haast, Givet, Maubeuge, Valenciennes en Rijsel, alwaar de hoofdkwartieren der divisien zich moesten vereenigen, poogden te bereiken.

Hoewel al de troepen nog niet vereenigd waren, besloot de Maarschalk GERARD, dadelijk België binnen te trekken, en zond eenen hoofdofficier naar LEOPOLD, om hem hiervan te verwittigen. Deze Prins geliet zich, alsof hij over den ongemeenen spoed, waarmede de Franschen aanstroonden, verwonderd was, en scheen te aarzelen, of hij de afgebedene hulp wel zoude aannemen; te meer, omdat het binnentrekken van vreemde troepen in België strijdig was met de nieuwbakken grondwet van dat land, welke LEOPOLD gezworen had onschendbaar te zullen handhaven. Doch nood breekt wet, en zelfs, althans zoo dacht LEOPOLD er over, de heiligste eeden. Ofschoon hij den schijn wilde aannemen, om het binnenuitrukken der Fransche hulpstroepen te willen verhinderen, had hij naauwelijks berigt van DAINE's nederlage en het verslaan van zijn leger ontvangen, of hij werd op nieuw van schrik derwijze overmeesterd, dat hij andermaal en op de dringendste wijze bad en smeekte, dat de Maarschalk GERARD hem toch maar spoedig uit den nood geliefde te helpen, en hoe eer hoe liever met zijn leger naar Brussel op te rukken. In den avond van den achtsten Augustus werd de brief per expresse met den grootsten

spoed afgezonden, en reeds den negenden trok de Fransche armee uit de vier punten; Maubeuge, Givet, Valenciennes en Rijsel, België binnen.

Wij keeren thans tot de overige divisien van het Nederlandsche leger terug. De gewigtige *Tiende dag* van den veldtogt was aangebroken; het was de twaalfde Augustus. De vijand was overal door de onzen met groot verlies terug gedreven, en hier en daar grootendeels verslagen geworden. Het zoogenaamde leger van de Schelde, onder TIRKEN DE ZERHOVEN, was nog het meest vrij gebleven, en trok zich in de nabijheid van Leuven bijeen, waarwaarts zich nu de geheele krijgsmagt van den vijand vereenigde. Ook onze krijgsheden hadden zich meer en meer samen getrokken. In den vroegen morgen trokken zij met blakenden moed tegen den vijand op. De Prins van Oranje, die zijne maatregelen met uitstekend beleid bestraafd had, bevond zich aan het hoofd. Zijne heldhaafte onversaagdheid, zijne onwankelhare kalante in het krijgsgevaar, vuurde de dapperheid der onzen met vernieuwde kracht aan. De voorhoede van de eerste divisie bemerkte, dat de vijand niet verre van Labbeek, een dorp tuschen de beide wagen, langs welke de gemelde divisie en de overige legerkorpsen op Leuven aanrukten, had post gevat, denkelijk met het oogmerk, om de onzen in den rug of in de flank aan te testen. Volgens ontvangen berigten moest hij aldaar ruim vierduizend man sterk zijn. Een detachement jagers van VAN DAM, het tweede bataillon jagers en een eskadron kousiers, aan

welker uiterste spits zich de Luitenant-kolonel GRY en de Majoor GALL bevonden, trokken naar het genoemde dorp, om deze stelling van den vijand op te nemen. Zij waren reeds tot halver wege tusschen den grooten weg en het dorp genaderd, zonder eenige vijanden te ontmoeten, toen zij eensklaps, bij het kasteel van den Heer WELS genaderd, zeer sterke Belgische wachtposten aantroffen, tegen welke van onze zijde terstond het vuur een aanvang nam. Het gevecht werd gedurig heviger, weshalve de Luitenant-kolonel GRY de halve batterij rijdende artillerie voorwaarts deed rukken, terwijl het dorp door twee kompagnien van het eerste bataillon jagers, met de Groningsche studenten en eene flankkompagnie grenadiers, van achter werd aangevallen. Weldra was dan ook de vijand uit zijne stelling en zelfs uit het dorp verdreven. De Kapitein AYLVA RENGERS was de eerste, die in dit laatste binnendrong; hij bezette hetzelfde met den Luitenant van BYLANDT. Onze rijdende artillerie, met de Geldersche en Zuidhollandsche schutters, volgde den vijand op de hiel, en voorzeker zouden de Belgen, bij hunne overhaaste beweging uit dit dorp, een veel grooter verlies aan dooden en gekwetsten hebben ondergaan; zoo er niet onverwachts eene zware mist ware opgekomen, waardoor de onzen in het voortrukken belemmerd werden, en den weg nauwelijks meer onderscheiden konden. Dit stelde den vijand in de gelegenheid om spoediger te ontkomen, en zich aan de andere zijde van Lubbeek, in eene opene vlakte, weder te verzamelen. Weldra bemerkte men, dat hij ook

eenig geslacht en kavallerie bij zich had. De jagers van VAN DAM, benevens de jagers van het tweede bataillon, waren en tirailleur dadelijk met den vijand aan den gang, en troffen uitmuntend goed. Ook de schutterijen rukten met snelle schreden op den vijand aan. Aan de zijde der Belgen vielen vele dooden, welke men overal op de vlakke en tusschen het te veld staande gewas nedergestrekt zag. Aan onzen kant was eenen jager van het tweede bataillon door eenen gewerkgogel de onderkaak verbrijzeld, en een der jagers van VAN DAM had eenen kogel dwars door het hoofd gekregen. De eerste werd onverwijd, door de zorg van den officier van gezondheid DROST, naar de ambulance in veiligheid gebragt, werwaarts ook nog eenige andere gekwetsten vervoerd werden. Meer dooden waren er van onzen kant niet gevallen.

De Belgen begonnen te deinzen, en verlieten het vlakke veld, zoo het scheen met het oogmerk, om eene voordeeleriger stelling op eene hoogte te kiezen. Ofschoon wij den vijand van nabij en met nadruk vervolgden, gelukte het hem deze hoogte te bereiken, en hier stelde hij zich terstond met drie bataillons in carré. De onzen rukten in *colonne d'attaque* voorwaarts, en er ontstond nu een gevecht, dat wel hevig maar niet langdurig was, want naauwelijks had de rijdende artillerie den vijand met eene dubbele lading schroot onthaald, of hij koos weder, op zijn *Dainisch*, hals over hoofd, het hazenpad.

Nadat de artillerie hare zaken zoo uitmuntend verrigt had, deed nu het eskadron lancers van den Mejoor

zeleerheid, met den Kolonel OLIERENS, den Majoor GALL en den Kapitein VAN GENT aan het hoofd, een *charge en fourageur* op den vlugtenden en verstrooiden vijand, met het gelukkige gevolg, dat vijf Belgische officieren en een honderdtal soldaten door de onzen krijgsgevangen werden gemaakt. De overigen wisten niet hoe schielijk zij randsels en geweren zouden weg werpen, om met des te minder belemmering een goed heenkomen te zoeken. Het veld was hier ook weder met wapentuig en bagage als bezaaid. De vlugtelingen werden tot in de nabijheid van Leuven door onze voortreffelijke rijdende artillerie en lansen vervolgd, totdat twee vijandelijke kolonnen tegen onze dapperen oprukten, doch ook dezen werden telkens door onze rijdende artillerie terug gedreven. Na dit wapenfeit, hetwelk met even veel dapperheid als beleid ten uitvoer was gebracht, keerden de onzen welvoldaan terug om zich weder bij de divisie aan te sluiten. Onze rijdende artillerie heeft bij deze gelegenheid op nieuw bewezen, dat de hooge lof, welke haar zelfs door de vijanden, en ook door vreemden, met name door de Franschen, toegekend is geworden, geenszins overdreven is. Ook onze lansen hadden hier weder uitstekende blijken van onverschrokkenheid aan den dag gelegd, en oogstten daarvoor de streelende maar welverdiende betuiging van de goedkeuring huns bevelhebbers in.

In den vroegen morgen, ten drie ure, had de tweede divisie, onder den dapperen Hertog VAN SAKSEN-WEIMAR, van welker bewegingen wij reeds gewaagd hebben, hare stelling bij Nethene verlaten, en zich met de brigade

ligte kanallerie, achterdm Leuven, op den straatweg naar Brussel begeven, en Cortenberg bezet, waarvoor den ook het doel, om zich in den rug van het vijandelijke leger te plaatsen, volkomen bereikt was. Overal waar deze divisie den vijand ontmoet had, was hij met behloede koppen op de vlugt gejaagd. Wij hebben reeds gezien, dat de Koninklijke en Utrechtsche jagers, die altijd aan het hoofd der kolonne waren, zich op dezen togt bijzonder onderscheidden hebben.

Eene gedeelte van de derde divisie had den nacht in Thienen doorgebracht, en verliet nu almede in den vroegen ochtend die stad, om zich met de overige legerkorpsen te vereenigen. Nadat deze troepen het dorp Comptich doorgetrokken waren, voegden zij zich bij de jagerkorpsen, die den dag te voren zoo roemrijk de ets van den Nederlandschen krijgsmoed gehandhaafd, en des avonds, op bevel van den Prins van Oranje, het dorp Boutersem ontruimd hadden, om achter Roosbeek post te vatten. De voorhoede, uit de zeventiende afdeling infanterie bestaande, ontmoette voorbij Roosbeek den vijand weder, en sloeg hem naar Boutersem terug. Terwijl de onzen hant tot bij dit dorp vervolgden, zagen zij langs den weg eene menigte gesneuvelde Belgen liggen, welke het geschut van onze voorhoede in het stof had doen bijten.

Eene aanzienlijke vijandelijke magt had zich achter Boutersem vereenigd, en hield aldaar eene voordelige stelling bezet, welke deels door omringende bosschen, deels door de laatste huizen gedeekt was. De voorhoede stant den vijand stend in het dorp en in een naburig

bosch. In deze beide position werd zij door de zeventiende afdeling met eenige stukken geschut aangegegrepen, en van wederzijde ontstond er een hevig kanonvuur. Aan het tweede bataillon van die afdeling werd alstoen bevel gegeven, om en tirailleurs het dorp te omsingelen, en tevens den vijand den aftogt uit het bosch af te snijden. Hierop trok dit bataillon links om het dorp heen, doch de Belgen waren reeds uit het bosch gevlugt en hadden zich in een tweede geposteerd; hier werden zij door middel van een paar stukken geschut derwijze met bliken busen begreep, dat zij deze tweede stelling in een onbedrijfelijke verwarring moesten verlaten en elkaander in een overhaaste vlugt ten onderste boven wierpen. (*) Dit het bosch komende, werden de vlingelingen op den straatweg door ons geschut en onze tirailleurs betvangen, welke behoorlijk zorg droegen, dat er van de Belgen slechts weinigen hun leger konden bereiken.

Wij hebben reeds gelegenheid gehad om te doen zien, dat het den Prins van Oranje in dezen veldtogt voornamelijk te doen was om, volgens den schoonen regel der taktiek, „met geringe opofferingen tot groote uitkomsten te geraken,” bij geduurzaam overwinnen het dierbare bloed onzer braven, zoo veel mogelijk,

(*) Zulk eene kluchtige verwarring had ook, volgens het bevel van obgeteigen, bij den hoogen beschreven mitval der dappere verdedigers van de citadel plaats. De Belgen, die zich in het gehucht Kiel genesteld hadden, stortten hals over hoofd op en over elkanderen, schreeuwende en jankende, uit een en kozen onder allerlei kommes sprongen het hazenpad.

te sporen. Hiervan gaf de Prins ook weder bij deze gelegenheid een bewijs. Weldra bemerkte hij, dat het verdrijven van den vijand uit het dorp, en een aanval tegen het front van zijne voordeelige stelling, niet zonder veel bloedvergieten ten uitvoer te brengen waren; hij gaf dus last om deze stelling links en rechts te omvleugelen, en hierdoor den vijand tot den terugtogt te noodzaken. Een geruimen tijd hielden de Belgen echter nog stand; doch toen zij ontwaarden, dat op hunne linkerflank onze jagerkorpsen reeds van eenige heuvelen meester waren, begonnen zij met overhaasting af te trekken. Nu sloegen de onzen den stormmarsch en vierden den ruimen teugel aan hunnen moed, terwijl zij, ten spijt van een digten zwerm van vijandelijke kogels, de terugtrekkende Belgen met vurige drift vervolgden, en menig een van hen in het zand deden buitelen.

Terwijl dit geschiedde, ontstond er voor een oogenblik een doodelijke schrik onder onze heldenscharen. De hoog wapperende waarborg der overwinning, de verheven vederbos van den Prins van Oranje, waarvan het gezicht even zeer den moed der onzen aanvuurde, als het den vijand deed sidderen, dat palladium van onze legerscharen... zonk en verdween voor hun oog. » Daar valt de Kroonprins! » Wie beschrijft den ijsselijken schrik die onze dapperen, op het vernemen *dezer* woorden, aangreep? — Maar eer de verbijsterende schok nog eenige noodlottige uitwerking had kunnen doen, hoorde men de heilkreet: » Hij leeft! » en... o vreugde! men zag den Opperbevelhebber in

galop toeschieten, om zijne dappere *wapenbroeders* (*) op nieuw ten strijde aan te voeren. Aan het strijddros van den Prins was door eenen kanonkogel een der voorbeenen afgeschoten, en het edele dier stortte met zijnen doorluichtigen Ruiter ter aarde. Maar de Prins was op hetzelfde oogenblik weder op de been, en riep: »Niets, niets met al! Leg het zadel op een ander paard!» Dit werd den Prins door den Adjudant van het hoofdkwartier aangeboden (†). Met de grootste be- daardheid sprong de Prins weder in den zadel, en... het was of er niets gebeurd ware.

Menig een die dit leest, zal de gedachte niet kun- nen onderdrukken, dat de Kroonprins zich te veel door zijne vurige dapperheid liet vervoeren, en te dikwijls zijn' eigen persoon aan het grootste gevaar blootstelde. Het is ook waar, dat onze krijgslieden hem niet zelden met eene soort van angst gadesloegen, als hij aan hunne spits den weg baande, en met zijn bliksemend zwaard de vijandelijke drommen uit-een deed stuirven. Veeltijds bemerkte men maar al te dui- delijk, dat de Belgen hun kanonvuur hoofdzakelijk naar de plaats rigtten, waar zij den Prins van Oranje meenden te onderscheiden, en deze was eindelijk zelf overtuigd, dat hij bij voorkeur het doel van hunne moordlust was. Dit bleek onder anderen op den Pel-

(*) Dus noemt, gelijk men weet, de beminnelijke Vorst het liefst de krijgslieden van allen rang, die in zijnen hel- denroem hebben mogen deelen.

(†) Zie Plaat XV.

lenberg (*), waan de Prins zijnen post niet wilde verlaten, schoon al de vijandelijke kanonkogels naar hem genigt schenen te zijn. Hij zeide glimlachend tot de staf-officieren, die zich bij hem bevonden: „Driagt zoo niet om mij heen, Heeren! gij loht de kogels herwaarts.” Het geschiedde door al die kogels, die op een afstand van de nabijheid van het dorp Lovenjoel scheen het, alsof de Belgen dog eens wilden beproeven, om onze kolonnen het voorfrukken te beletten, doch ook hier rochten zij op hunne gewone manier, namelijk door onverwacht uit hunne schuilhoeken al hun geschut op de duizen los te branden. Met eenige stukken kanon versterkt, rukten onze dapperen onverwijd op hen aan, zonder op de ontelbare kogels, die hen om de ooren sneden, de minste acht te geven, en noodzaakten den vijand, die zich uitnemend op het loopen verstond, zijne stelling op te geven, en aan de onzen den vijen dooftogt van het dorp over te laten.

Als eene nieuwe bijdrage tot de duizend en een bewijzen van laaghartige wreedheid en laffen moed jegens weerloozen, mogen wij hier het volgende voorval niet onvermeld laten. Een onzer officieren ontmoette aan een huis, bezijden den weg, eene vrouw, die met eenen Hollander gehuwd was geweest, en hem verhaalde dat hare landgenooten, de Belgen, in haar huis gedrongen waren, en haren echtgenoot op eene gruwzame

(*) Pellenberg is een dorp op eene hoogte gelegen, in het arrondissement Leuven, vijf kwartiers uren van de stad Leuven, noordwaarts van den straatweg van die stad naar Thienen.

zijne vermoord hadden, alleen (zeiden die monsters) omdat hij een Hollander was.

Op het oogenblik toen de Prins van Oranje aan de ligte artillerie en de brigade kavallerie het bevel wilde geven om voorwaarts te rukken, en op den vijand, die nu in verwarring links en rechts de vlugt nam, in te houwen, om zijne nederlaag volkomen te maken, vervoegde zich een parlementair bij onze voorhoede, namelijk Lord WILLIAM RUSSEL, die eener brief van den Britschen zaakgelastigde, Sir ROBERT ADAIR, aan den Prins van Oranje overbragt, waarin nu de eerste tijding van het insrukken eener Fransche armee voorkwam, en tevens het berigt, dat hare voorhoede zich reeds te Wavre bevond. De Prins van Oranje gaf hem tot antwoord, dat hij zijne voortrukkende bewegingen niet zoude staken, alvorens de stad Leuven door de Belgen ontruimd, en hem de onbetwijfelbare zekerheid verschaft ware, dat het Fransche leger werkelijk reeds het Belgische grondgebied had betreden. De Britsche parlementair moest derhalve, voor het oogenblik, onverrichterzake den terugweg aannemen, en de onzen gingen voort met het vervolgen van den vijand. Deze pongde met de troepen, die door de onzen uit Boutersem verdreven waren, in de nabijheid van Leuven nogmaals het voortrukken der onzen te stuiten, en bezette ten dien einde eene zeer voordéelige stelling, op de hoogten van het dorp Pellenberg.

De eerste divisie, die van St. Joris Winche de beweging van hare voorhoede naar Leuven gevolgd was,

kreeg toen bevel, om op den zelfden rei van heuvels post te vatten, en den linker vleugel van den vijand aan te tasten (*). De Luitenant-Generaal VAN GEEN zond hierop onverwijld den Kapitein MEYL, met de batterij veld-artillerie, af, om den vijand, die nog aanhoudend door de derde divisie vervolgd werd, van de heuvelen bij Pellenberg te bestoken. De tweede brigade trok, onder het bevel van den Generaal-Majoor DE FAVAUZE, insgelijks naar den kant van Pellenberg, om het daartegenover gelegen Looschegebergte te bezetten.

Zoo werd hier andermaal door onze legerkorpsen, die allen om strijd in blakenden ijver en heldenmoed uitmuntten, de vijand overal met bebloede koppen terug gedreven, en weldra zoude Brussel in de magt der onzen gevallen zijn; maar naauwelijks was de derde divisie het laatste dorpje voor Leuven, te weten Turnbeekloon, een half uur gaans van gemelde stad, doorgetrokken, of er kwam een tweede Britsche parlementair te voorschijn. Dit was Sir ROBERT ADAIR in persoon, vergezeld van den Belgischen Majoor DE L'EAU. Deze Heeren kwamen op de ootmoedigste wijze den Prins van Oranje om eene wapenschorsing smeeken. Het antwoord van den Prins was van gelijke strekking als voorheen, namelijk weigerend; de parle-

(*) Het vereischt hier geene herinnering, dat de eerste, derde en vierde divisien, van Thienen (Tirlemont) af, hunne bewegingen tot eene zamentrekking bij Leuven deden strekken, terwijl de tweede divisie naar den weg tusschen Leuven en Brussel heentrok.

mentairen vertrokken en de vijandelijkheden werden op dezelfde wijze voortgezet, te weten, hevige, wanhopige tegenstand van de zijde der Belgen, en gedurig uiteenslaan en terug drijven hunner talrijke legerbenden door de onzen. Te gelijker tijd hadden de onzen, in een hardnekkig gevecht bij den IJzerenberg, het leger van den vijand met groot verlies tot den terugtogt genoodzaakt, terwijl zij hem aanhoudend aan de flanken bestookten, en hem geen oogenblik verademing schonken, voordat zij hem tot onder de wallen van Leuven voor zich weggedrongen hadden (*).

Aldaar bevond zich de Vorst LEOPOLD, die, zoo het heette, in persoon het opperbevel over de Belgische armee voerde, en den Generaal TIEKEN DE TERHOVEN onder zijne orders bij zich had. Al wat de dappere LEOPOLD, in zijne hoedanigheid van generalissimus, had uitgerigt, was, dat hij zeer voorzigtig in Leuven gebleven was, totdat hij aan den kant van Namen en Tervueren door den Hertog van SAKSEN-WEIMAR, en aan de zijde van Diest en Thienen door den Prins van Oranje in de klem gebragt was, en ter naauwer nood nog eenen enkelen uitweg, namelijk naar Mechelen kon vinden, om, even als zijne dappere veldheeren zelve, in allerijl het hazenpad te kiezen (†).

Daar stond de zoogenaamde Koning der Belgen, op de groote markt der stad, diep verslagen, mismoodig, met zijn hoofd voorover op zijn paard leunende; daar zag hij niet alleen de *brillante jeunesse* van zijne

(*) Zie Plaat XVI. (†) Zie Plaat XVII.

manhaftige onderdanen, maar ook zijne gediende troepen, zijne snorkende ruiters en voetknechten, hij duizenden, hals over kop voorbij hem heensnellen, en links en rechts op den loop gaan. In den angst vergaten zij zelfs »*live Leopold!*» te schreeuwen; zij hadden geen tijd om hunnen Koning te begroeten; zij dachten om niets, dan om hunne huid te bergen. Even als dit bij de weergaloosze *beweging* (*) van het leger der Maas naar Tongeren en Luik geschied was, waren er in Leuven en Mechelen geene baardschrapers genoeg, om de knevels te doen verdwijnen; alle uitdragers winkels werden geleedigd, om de schitterende montering, of de edele *burgerkiel*, voor de eene of andere vermomming te verwisselen. Jammer, dat zij zich niet allen in *hasenvellen* kleedden! Dit zoude eene, aan en hunnen LEOPOLD waardige, uniform geweest zijn.

Deze gewaande monarch had met een gevoel, dat bezwaarlijk te beschrijven is, de meesterlijke bewegingen der Nederlandsche troepen in de nabijheid van Leuven gadeslagen. Hij had gezien met welk een uitmuntend kriegsbeleid, en met welk een onwederstaanbaren heldenmoed onze dapperen achtervolgens de hoogten, welke de stad dekken, vermeesterd hadden; hij had hen één voor één de stellingen zien innemen, die den weg naar Diest van den weg naar Thienen scheidden, met het oogmerk, om te gelijker tijd de twee poorten

(*) Men weet dat de Belgen elke *schandelijke vlugt* van hunne troepen *etne beweging* noemden.

den stad aan te tasten. Onder het aankloppend gebulder van het kanon, terwijl de batterijen tusschen de beide wegen werden opgeworpen, en de onzen, in weêrwil van een moorddadig artillerie-vuur, onverschrokken, neen, blijmoedig, met den stormmarsch op Leuven aanrukten, had LEOPOLD gezien, hoe zijne treepen vol schrik naar de wallen van de stad terug stoven, hoe zij, in de grootste angst, zich met de artillerie en infanterie vermengden, om dezen nog meer te belemmeren.

Naarmate de Nederlanders voortrukten, vermeerderde ook de schrik en de ontsteltenis der Belgen. De stad Leuven had geene straten genoeg, om de duizendtallen van vlugtelingen, die er eene wijkplaats zochten, te bevatten, en de brokken der schoorsteen, die door het Nederlandsch geschut verbrijzeld werden en op deze elkander verdringende massa van wegloopers nederstortten, voerde de verwarring ten top (*). Hier zag men een wanhopig gepeupel de kroegen affloopen, om zich door de onedelste gaven van Bacchus de onedelste soort van moed in te boezemen; ginds deed de Baron d'HOOGVORST nog pogingen, om den algemeenen schrik te doen bedaren, door bij herhaling bekend te maken: „dat de Hollanders aan het retireren waren,” terwijl het steeds naderend geschut luid genoeg het tegendeel verkondigde. Zijne proclamatie was gedagteekend van „het hoofdkwartier des Konings: Mechelen!” En de quasi-Koning der Belgen

(*) Zie *Dix Jours de Campagne* etc. bl. 156.

was door allen verlaten, zelfs door zijnen staf. Het hoofdkwartier van LEOPOLD mogt, ja, te Mechelen, zoo goed als ergens anders zijn, maar de armee? waar was die?

Indien de Belgische artillerie goed ware bediend geworden, zegt een ooggetuige (*), en niet eene hoogere magt over ons hadde gewaakt, zou het kanonvuur eene ontzettende vernieling onder ons aangerigt hebben; want voor elk, die er geen ooggetuige van was, is het ongelooflijk, dat hun gestadig vuur, gedurende een uur tijds, bijna geene uitwerking had. De kogels sporden boven onze hoofden, of vielen, zonder iemand te raken, tusschen de kolonne en tegen de helling der hoogten, waarop wij stonden, neder. Alleen bij het tweede bataillon jagers velde een noodlottig schot vier man, en daaronder den braven WESTERMAN, terwijl het eenige nadeel, dat het naast ons staande liniebataillon van den Majoor AUFMORTH ondervond, hierin bestond, dat door de kogels eenige geweren werden aan stukken geslagen, zonder dat iemand hierbij eenig letsel kreeg.

Voor al naar den kant van de Diesterpoort was het gevecht aanhoudend en hardnekkig. Aldaar sprong een Belgische kruidwagen met drie man in de lucht, wier lillende en zwaar verminkte lijken op hunne makers nedervielen. Dit ongeval vermeerderde, op nieuwen geweldigen schrik, die de Belgen overmeesterde. Zelfs de laatste verdedigers van Leuven vlugten mede

(*) De eerste Luitenant der schutterij, P. VAN WAESBERGE, in zijne reeds hooger aangehaalde belangrijke *Herinneringen* uit dezen veldtocht.

binnen de stad, en riepen luidkeels, dat er niets over bleef, dan zich over te geven.

Aldus verdween ook gaande weg die geduchte armee van de Schelde, waarop de Belgen niet minder geboogd hadden, dan op het onoverwinnelijke leger van DAINE, en welke nog door twintig duizend man *gardes civiques* vermeerderd was geworden. De Generaal NIELLON, die door LEOPOLD met het bevel over den linkervleugel belast was en de Diesterpoort verdedigde, was degen die van de zijde der Belgen de meeste kloekmoedigheid aan den dag leide. Tusschen zijne brigade en die van CLUMP, bevond zich die van den Generaal KORCKELBERG, welke bij het eerste kanonschot de hiel en ligte en waarvan naauwelijks vierhonderd man stand hielden. De gaping die van dit oogenblik tusschen de twee brigades bestond, werd onverwijd door de Nederlanders bezet, die er hunne artillerie plaatsten, en de beide Generaals, CLUMP en NIELLON, door deze bekwame beweging van elkander gescheiden, waren van toen af tot den aftogt genoodzaakt.

Weldra verscheen Sir ROBERT ADAIR weder in het hoofdkwartier van den Prins van Oranje, en bad op nieuw om eene wapenschorsing. De Prins van Oranje antwoordde, dat hij Leuven wilde bezetten, en dat hij zijnen togt niet zoude staken, alvorens hij zich binnen die stad bevond; maar dat de eerste voorwaarde van eenig hoegenaamd verdrag de ontruiming derzelve door LEOPOLD en zijne troepen moest zijn. Sir ADAIR nam nederig de taak op zich, de voldoening aan 's Prinsen verlangen bij het revolutionnaire bewind te

bewerken; en hij was naauwelijks vertrokken, of een Belgisch stafofficier kwam bij den Prins van Oranje vernemen, welke voorwaarden het Z. K. H. behaagde voor te schrijven.

Deze voorwaarden werden terstond door den Prins van Oranje gedicteerd (*), en door den Luitenant-Generaal BARON CONSTANT DE REBECQUE op het papier gebragt. De Prins van Oranje vorderde onverwijld antwoord.

Weldra kwam een officier met dit antwoord terug, en werd geblinddoekt in de tegenwoordigheid van den Prins, op de hoogten van Pellenberg gebragt. Men onthut den doek van zijne oogen, de Prins herkent hem; het is de Heer BAUDRY, een officier van de burgerwacht te Brussel. » Wat zie ik, BAUDRY! gij ook onder mijne vijanden? » De smartelijke toon, waarop de edele Vorst deze onwillekeurige uitroep deed, doorgrieffe te laat het hart van den verwaalden jongeling; hij neeg het hoofd en stortte tranen; maar te laat. Zijn berouw kon de schande van zijn verraad niet uitwisschen (+).

De capitulatie was van den volgenden inhoud:

« Voorwaarden van eene schorsing van vijandelijkheden; tusschen Zijne Koninklijke Hoogheid den Prins van Oranje, en den Chef van den Generaal-Staff, ad interim.

Art. 1. De stad Leuven zal morgen, den 13^{den} Augustus, op den middag, door de Belgische troepen

(*) Zie Plaat XVIII.

(+) *Des jours de Campagne*, bl. 158.

ontruimd, en overgegeven worden aan de troepen, onder de bevelen van Z. K. H. de Prins van Oranje.

Art. 2. De poorten der stad en voornaamste posten zullen morgen, vóór het middaguur, door de wachten der Belgische troepen aan de wachten der Hollandsche troepen worden overgeleverd.

Art. 3. De vijandelijkheden zullen van dit oogenblik af, tot morgen den 13^{den} Augustus, ten twaalf ure des middags, geschorst worden.

» Op last van Z. K. H. den Prins van Oranje, de Luitenant-Generaal, Chef van den generalen staf,

(*Geteekend*) Baron DE CONSTANT DE REBECQUE.

Aangenomen door den Brigade-Generaal, Chef van den generalen staf *ad interim*,

(*Geteekend*) A. GOBLET.

Ons leger was, na de wederzijdsche onderteekening van dit verdrag, tot een' zeer kleinen afstand van de stad voortgerukt. De onderscheidene korpsen maakten zich gereed om in hunne stellingen te bivouakeren, toen plotseling een hevig kanonvuur van de stad het hervatten der vijandelijkheden van den kant der Belgen scheen aan te duiden. Een kreet van verontwaardiging doet alom het woord » *verraad!* » onder onze dapperen weergalmen. De Prins van Oranje en zijn doorluchtige broeder snellen met hunne stafofficieren naar de plaats; de dappere Luitenant der artillie PRINSEN stort doodelijk getroffen aan hunne voeten neder; den Kolonel GALLIÈRES wordt door een' kanon-

kogel het been afgeschoten, en de zelfde kogel verbrijzelt ook dat van zijnen zoon, die zijn adjudant was. De Prins van Oranje gelast den Kapitein DUCHÂTEL een bataillon schutterij te verzamelen, en daarmede een aantal huizen aan het einde van den linkervleugel aan te tasten. »Voorwaarts» roept die Kapitein, die niet minder dan zijne krijgsmakkers diep verontwaardigd is over hetgeen zij allen als het snoodste verraad beschouwen. De Kapitein der infanterie VAN DEN BOSCH ontvangt insgelijks de bevelen van den Prins, en snelt voort om de artillerie te verzamelen, welke hij in persoon tegen den vijand bestuurt, ofschoon hij zelf eenige oogenblikken vroeger van zijn paard was nedergeworpen. De Kapitein ABETS van het 9^e regiment kurassiers roept zijne vrijwilligers op, en plaatst ze in slagorde op den straatweg. In weinige oogenblikken waren de onzen gereed om den verraderlijken aanslag des vijands te straffen, zijne kavallerie, die aan den straatweg oprukte, werd door de onze op den kop geslagen en terug gedreven, en binnen eenige minuten waren 800 man van den vijand door onze dapperen buiten staat van gevecht gesteld. Zoo de Belgen derhalve tot het laatste oogenblik toe getrouw aan hun stelsel van verraad waren gebleven, is het niet minder waar, dat zij tot op het laatste oogenblik toe door de onzen daarvoor op de nadrukkelijkste wijze een regtvaardig loon ontvingen. (*)

(*) Hoe onze artillerie zich in deze kortstondige tuchtiging der Belgen kweet, blijkt onder anderen uit de omstandigheid, dat een onzer kanonniers, nadat allen die met hem het

Intusschen had de Prins van Oranje den Kapitein VAN STIRUM, van den staf van Prins FREDERIK, als parlementair naar de stad gezonden, om rekenschap van zulk eenen trouweloozen aanval te vragen. Deze Kapitein kwam met een Belgisch officier terug, welke laatste in de nederigste houding zijn leedwezen over het gebeurde kwam betuigen, hetwelk, zoo hij zeide, zonder eenig bevel van den opperbevelhebber geschied was. Gesteld dat deze verklaring waarheid behelsde, dan is het eene bijdrage te meer om de ellendige krijgstuicht der Belgen aan den dag te leggen.

Dit moorddadig vuur werd intusschen even plotseling gestaakt als het onverwacht begonnen was. Het eenige dat door sommigen tot verontschuldiging van dezen eerloozen aanval der Belgen bijgebracht is geworden, was de omstandigheid, dat de Hertog VAN SAKSEN-WEIMAR, wiens beweging met zijne divisie achter om Leuven wij hooger aangeduid hebben, eene stelling op den zoogenaamden Yzeren-berg, (*) aan den weg naar Brussel ingenomen had, en daar hij nog geene kennis van het sluiten der capitulatie droeg, de door hem op de vlugt gedrevene Belgen met bebloede koppen, en in den grootsten angst de wijk in Leuven deed nemen. Het gezigt van deze verslagene vlugtelingen zoude dan de Belgen in een verkeerd begrip hebben doen verkeer-

stuk bedienden, gekwetst of gesneuveld waren, geheel alleen nog zeven welgemikte schoten op den vijand losbrandde.

(*) De Yzeren-berg, ten weste van Leuven, is een heuvel, aan welks voet die stad gelegen is, en waarin veel ijzererts gevonden wordt.

ren, en hen tot nieuwe vijandelijkheden hebben aangespoord.

De Hertog VAN SAKSEN-WEIMAR had bij het andermaal omvleugelen der Belgische legerscharen op nieuw bewezen, dat hij een even bekwaam veldheer als dapper soldaat was. Hij had reeds, na menig bloedig gevecht, de evengenoemde stelling op den Yzerenberg bezet, en zoude binnen weinige uren den roem genieten van te Brussel de trofeën der Nederlandsche wapenen op de puinhoopen van de schandteeken der omwenteling te hebben geplant, — toen hij door den Prins van Oranje van de wapenschorsing verwittigd werd. Wat grievende teleurstelling de fiere Hertog op dat oogenblik onderging, laat zich door geene pen beschrijven. Ook ontveinsde hij geenszins zijne diepe verontwaardiging jegens den Britschen zaakgelastigde, die voor zulk eene verfoeijelijke zaak, als die der Belgen, in de bres was gesprongen.

Vermits de tweede divisie door het bezetten van den Yzerenberg tusschen Leuven en Brussel, den aftogt des vijands naar laatstgemelde stad had afgesneden, bleef aan LEOPOLD niets anders over, dan met het overschot zijner troepen naar Mechelen te vlugten; en het hing slechts van geringe omstandigheden af, dat de Quasi-Koning der Belgen zelf in handen der onzen ware gevallen, in welk geval het doel van den veldtogt, namelijk den vijand tot *redelijke en billijke voorwaarden van scheiding te* DWINGEN, niet alleen op de roemrijkste, maar ook op de volledigste wijze bereikt zoude zijn. Alleen de wederregtelijke toeschieting der over-

magtige Fransche legerbenden was hierin voor het oogenblik een onoverkomelijke hinderpaal; en tot dusverre is het nog niet te bepalen hoe lang nog de Voorzienigheid gedoogen zal, dat het verraad van Muiters en de willekeur van overmagtige potentaten zullen zegevieren over eer en trouw, deugd en godsvrucht, wet en regtvaardigheid.

Den volgenden dag, 13 Augustus, werden de poorten van Leuven door onze troepen bezet, en in den namiddag trok de tweede divisie(*), met de Utrechtsche jagers aan het hoofd, met ontrolde vanen en daverend krijgsmuziek als overwinnaars door Leuven naar Lovenjoul, alwaar gemelde jagers hun nachtverblijf hielden(†). Deze omstandigheid verdient eene bijzondere opmerking, en voorzeker was het eene gedenkwaardige gebeurtenis, dat het vaandel der kompagnie, met het wapen der Utrechtsche hoogeschool versierd, na dezen veldtogt het eerst binnen Leuven wapperde, en dat aldus onze met roem overladene studenten aan die van de aloude Belgische akademie, als het ware, eene onvergetelijke les gaven, en hen op de treffendste wijze deden gevoelen, hoe liefde voor orde en wet, voor Vorst en Vaderland onfeilbaar, vroeg of spade, de zege behaalt over ontrouw en verraad.

De Prins van Oranje had uit zijn hoofdkwartier te Thienen het volgende legerberigt aan den Koning gezonden:

(*) Zie Plaat XIX.

(†) Zie het meermalen aangehaalde en belangrijke werkje: *De Kompagnie Vrijwillige Jagers der Utrechtsche Hoogeschool* enz. door L. E. BOSCH, Utrecht 1831.

» Hoofdkwartier Thienen, 12 Augustus 1831,
des avonds ten negen ure.

» Ik heb de eer Uwe Majesteit te berigten, dat het leger van Uwe Majesteit, aan welks hoofd ik de eer heb te staan, heden een schitterend voordeel behaald heeft over het vijandelijk leger, gekommandeerd door TIECKEN DE TERHOVEN. Prins LEOPOLD bevond er zich bij. De vijandelijke troepen zijn van alle stellingen, waar wij ze aantastten, verdreven geworden, en genoodzaakt om in de stad en onder het geschut van Leuven terug te wijken.

» Het gevolg daarvan was het vragen van een' kortstondigen wapenstilstand, om de stad Leuven te ont-ruimen en aan de troepen van Uwe Majesteit over te geven.

» De voorwaarden van dezen wapenstilstand, waar-door de vijand zijne nederlaag bekende, zijn door mij voorgeschreven.

» Deze uitkomst is op de volgende wijze bereikt geworden :

» Des morgens ten vijf ure brak de derde divisie, onder bevel van den Generaal MEYER, op, vergezeld door de brigade kurassiers, onder bevel van den Generaal POST, en de batterijen reserve artillerie.

» Wij hadden des avonds te voren Boutersem moeten ontruimen, en de voorhoede wegens de overmagt des vijands op Roosbeek doen terugtrekken.

» Wij vonden heden den vijand op de Leuvensche zijde van Boutersem geplaatst, in eene voordeelige stelling, die door bosschen en de uiterste huizen van

Bautersem gedekt werd. Zijne magt bestond uit infanterie en artillerie. Ik ontwaarde dadelijk, dat het deboucheren uit dit dorp, en een aanval in het front op zijne stelling te wagen, een noodeloos bloedvergieten zoude ten gevolge hebben. Ik gaf dus bevel, die stelling regts en links te omvleugelen, ten einde den vijand te noodzaken zijne retraite te volvoeren.

» De vijand hield lang stand; maar toen hij ontwaarde, dat wij meester waren geworden van eenige heuvels op zijnen linker flank, dien ik door de vrijwillige jagerkorpsen der derde divisie liet bezetten, zag hij zich gedwongen, om met spoed zijnen terugtogt te beginnen. Wij vervolgden hem terstond op den straatweg naar Leuven.

» Ik had juist bevel gegeven hem met onze kavalierie achter na te jagen, om van zijne verwarring voordeel te trekken, toen een parlementair over den straatweg mij te gemoet kwam.

» Het was Lord WILLIAM RUSSELL. Hij bragt eenen brief van Sir ROBERT ADAIR. Dezelve was aan den Hertog VAN SAKSEN-WEIMAR gerigt, omdat men meende, dat de Hertog het bevel over deze kolonne voerde. De inhoud des briefs was: het vragen om een' stilstand van wapenen, en het berigt, dat het Fransche leger reeds met zijne voorhoede in de nabijheid van Wavre stond. Na eenigen tijd van beraad gaf ik te kennen, dat het eenige, wat mij tot het toestaan van een stilstand kon bewegen, hierin gelegen was, dat Leuven ontruimd wierd, en ik stellige zekerheid kon verkrijgen, of er reeds een Fransch leger op Belgischen bo-

dem stond. ik wilde derhalve eenen officier derwaarts zenden. Lord WILLIAM RUSSELL ging weder heen, en ik vervorderde mijne voorwaartsche beweging. De vijand vlugtte op alle punten. Bij het naderen van Leuven, vonden wij hem geplaatst met eene aanzienlijke magt in eene zeer voordeelige stelling, op de hoogte van Pellenberg. Ik noodzaakte hem die positie te verlaten, door het bevel aan de eerste divisie, die van St. Joris Winghe voorwaarts rukte, om van deze zijde zich op diezelfde rij heuvels te plaatsen, en dan, op het plateau gekomen, voorwaarts te rukken op den linker vleugel des vijands.

» Deze beweging werd door den Generaal FAVAUZE, die de tweede brigade, eerste divisie, kommandeerde, met veel beleid en gelukkig gevolg uitgevoerd. Eene kortstondige kanonnade van zijnen kant, zoowel als van het kanon bij de derde divisie gevoegd, noodzaakte den vijand, deze ongemeen sterke militaire positie te ontruimen, en spoedig op Leuven terug te trekken.

» Wij bezetteden nu dezelfde stelling en tevens den straatweg en de gehuchten op onzen linker vleugel. Hier bevonden wij ons op den afstand van een kanonschot van Leuven. Ik wachtte intusschen op den uitslag mijner boodschap, die Lord RUSSELL aan Sir ROBERT ADAIR, als mijn antwoord op zijnen brief overbragt. Sir ROBERT ADAIR kwam zelf. Hij verzocht een wapenstilstand. Ik verklaarde hem, geene andere voorwaarden te kunnen aannemen, dan het geheel ontruimen der stad door Prins LEOPOLD en de Belgische

troepen. Sir ROBERT ADAIR nam op zich, dit tot stand te brengen.

» Hierop verscheen, dadelijk na zijn terugkeeren in de stad, een Belgisch officier van den generalen staf der Belgische troepen, en verzocht mij de voorwaarden, die ik wilde voorschrijven.

» Ik liet ze door den Chef van den generalen staf, den Luitenant-Generaal DE CONSTANT DE REBECQUE, opstellen, en eischte onmiddellijk antwoord. Ik ontving het ook terstond, geratificeerd door den Belgischen Brigade-Generaal, en Chef van den staf *ad interim*, A. GOBLET. Zoodra deze overeenkomst gesloten was, heb ik de troepen in hunne militaire posities tot morgen laten bivouacqueren. Ik moet nog aan Uwe Majesteit berigten, dat, gedurende deze onderhandelingen, een hevig kanonvuur uit en van de poort der stad op onze troepen gemaakt werd. De oorzaak niet kunnende beseffen, zond ik terstond den Kapitein VAN STIRUM, van den staf van Prins FREDERIK, als parlementair derwaarts, om den Bevelhebber der bezetting de reden af te vragen van deze schijnbaar verraderlijke handelwijze.

» Spoedig keerde de Kapitein VAN STIRUM met een officier terug, die zijn leedwezen betuigde over het gebeurde, en beweerde, dat het geheel strijdig was met de stellige bevelen, die de Opperbevelhebber der troepen aldaar gegeven had. Wij betreuren door dezen aanval den dood van den Luitenant PRINSEN, van de artillerie, en het verlies voor de dienst van Uwe Majesteit van den verdienstelijken Overste GAILLIÈRES,

wien het linker been door een kanonschot werd weggenomen. Zijnen zoon, die als Adjutant van hetzelfde regiment kurassiers bij zijnen vader de dienst deed, trof hetzelfde ongeluk door denzelfden kogel.

» De Hertog VAN SAKSEN-WEIMAR brak met een korps, zamengesteld uit de tweede divisie onder zijn bevel, uit de brigade kavallerie, en het noodige geschut, heden morgen ten drie ure, op, uit zijne stelling bij Nethene en ommestreken, omging de stad Leuven, en plaatste zich op den straatweg van Leuven naar Brussel, op de hoogte van den Yzerenberg. Hij volvoerde deze beweging met overleg en beleid.

» De Hertog heeft zoowel hier, als in dezen geheelen tiendaagschen veldtogt, zijn onverschrokken moed en krijgskundige begaafdheden, op eene voortreffelijke wijze aan den dag gelegd; hij moet met den vijand handgemeen geworden zijn, want ik hoorde het vuur van zijn korps aan den anderen kant der stad. Ik heb er nog geene nadere berigten van, doch zond hem zijnen Adjutant, Graaf VAN LIMBURG STIRUM, om hem van den getroffen wapenstilstand kennis te geven.

» De Opperbevelhebber van het Leger,
WILLEM, *Prins van Oranje.*»

Den volgenden dag, toen onze troepen Leuven bezet hadden, maakte de Prins Opperbevelhebber de volgende dagorder aan het geheele leger bekend:

» Leuven, den 13^{den} Augustus 1831.

» Wapenbroeders!

» Gij hebt aan mijne verwachting voldaan. Ik ver-

trouwde op uwe dapperheid en onwankelbaren moed. Ik waardeer de lijdzaamheid, waarmede gij al de vermoeijenissen hebt doorgestaan, en u al dat gemis hebt getroost, dat de krijgsmarschen in de nabijheid des vijands altijd vergezelt.

» Groot is uwe belooning. De zege onzer wapenen is volkomen.

» Na eenen veldtogt van naauwelijks tien dagen, staan wij in het hart van België.

» Tweemaal ontmoetten wij den vijand, eerst te Hasselt, toen bij Leuven, en dit was genoeg, om de twee Belgische legers uiteen te slaan, en in wanorde op de vlugt te jagen.

» Gisteren en heden stonden onze voorposten op twee uren afstands van Brussel, en geen Belgisch leger is er meer, om den intogt zijner hoofdstad te beletten.

» De Koning, mijn Vader, heeft onze behaalde overwinning bij Hasselt met blijdschap vernomen. Door mij betuigt Hij zijne innige tevredenheid aan u, en al de troepen van alle wapenen, die aan deze en de vorige gevechten deel namen, en hunne pogingen vereenigden, om dat leger te vernietigen, dat, onder den naam van *leger van de Maas*, zich onverwinnelijk waande.

» Wij hebben nu onze taak volbragt. Wij hebben gedaan, wat Koning en Vaderland van ons eischten. Wij hebben gezegevierd over den vijand, tegen wien wij ten strijde zijn gegaan.

» Met eere keeren wij terug naar onze oude grenzen.

Een talrijk leger uit Frankrijk rukt België in. Zijne voorposten raken de onzen.

» Wij keeren terug ten gevolge van eene schikking, die onze Souverein heeft gemaakt met den Koning der Franschen.

» De Opperbevelhebber van het leger,
WILLEM, *Prins van Oranje.*»

Bij het lezen van het hier boven medegedeelde tweede legerberigt uit Thienen, is men getroffen over de eenvoudige, onopgesmukte taal, waarmede de **HELD VAN HASSELT EN LEUVEN** de volbragte wapenfeiten verhaalt; maar bijzonder zinrijk is deze uitdrukking: » **LEOPOLD was er bij.**» (*)

Onder het dwangbewind van **NAPOLEON** waren officiele logens aan de orde van den dag, en het gezegde: » *c'est pour l'Europe,*» was een spreekwoord geworden, om te kennen te geven, dat iets verdicht was (+); maar nimmer, zelfs niet in zijne bulletins van de

(*) Met regt mogen de bekende woorden van **CÆSAR** den dapperen Prins van Oranje toegekend worden. Een niet onaardig kniedichtje heeft daarop aldus aangespeeld:

De Held van Waterloo streed wat hij strijden kon;
En kwam, — en zag, — en overwon. —

Der dappre Belgen Vorst was ook ten strijd verschenen,
Kwam ook, — zag ook, — maar.... maakte beenen.
B....

(+) Van den *Moniteur* (het officiele dagblad) werden namelijk twee verschillende editien gedrukt; de eene was voor Parijs en de omstreken, en hierin werd der waarheid minder onbeschaamd te kort gedaan, omdat de Parijzenaars te wel onderrigt waren; de andere editie was voor de buitenlandsche

Groots armée, heeft men logentaal en snorkerij zoo verre zien drijven, als door de handlangers van het schandbewind van België. De naam van *Belg* zal eerlang, zelfs bij de Franschen, dien van *Gascogner* nog verre overtreffen, en bij alle beschaafde natien zal de laagheid der Belgen een spreekwoord worden.

In de *Gazette de France* las men eenen brief, gedagteekend uit Brussel, den 14^{den} Augustus, waarin onder anderen het volgende voorkwam.

» De oorlog is geëindigd. De Prins van Oranje heeft zich met roem overladen, zoowel door de bekwaamheid, waarmede hij de overwinning heeft weten te behalen, als door de gematigdheid, waarmede hij daarvan gebruik heeft gemaakt. De Heeren BELLIAARD en GERARD erkennen dit volmondig." Wij halen dit alleen aan, om te doen zien, dat de logen- en lastertaal, waarmede de Belgen zoo lang de Nederlanders, in hunne dagbladen en openbare schotschriften, verguisd hadden, thans allengs ophielden buitens lands ingang te vinden, zoo als te voren maar al te zeer geschied was. Ook de Engelsche en Duitsehe nieuwspapieren en tijdschriften droegen hiervan meer en meer blijken, zelfs ook in eene in Duitschland nieuw uitgekomene Geschiedenis der Nederlanden werd volkomen aan de waarheid hulde gedaan. (*) Geheel Europa verwonderde

post bestemd, of » voor Europa (*pour l'Europe*), " gelijk NAPOLEON zeide. Deze behelsde al wat NAPOLEON verkoos uit te venten, en niet zelden de grofste leugens. Van daar het Parijsche spreekwoord: » *c'est pour l'Europe.*"

(*) Dr. UNGEWITTER's *Geschichte der Niederlande* u. s. w. 1832. 2 Theile. 8o.

zich, als het ware, dat het zich zoo lang door de Belgische blaaskaken had laten misleiden, en zooveel belangstelling zij voorheen hier en daar hadden ingeboezemd, zoo veel walging verwekten zij thans. Zij werden onbewimpeld, zelfs door hunne helpers, de Franschen, » *de lâches, des poltrons, des barbares,* » genoemd, en door deze krijgshaftige natie, als het ware, aangespuwd.

Uit Leuven zond de Prins van Oranje het volgende legerberigt aan zijnen Koninklijken vader :

» Leuven, den 13^{den} Augustus 1831,
ten drie ure na den middag.

» Ik heb de eer Uwer Majesteit te berigten, dat heden, volgens de gesloten overeenkomst van gisteren, de stad Leuven om twaalf ure door de troepen, onder bevel van NIELLON, aan de eerste brigade, derde divisie, overgegeven is. De troepen uwer Majesteit zijn in de stad wél ontvangen. Van Thienen naar Leuven rijdende, ontmoette ik den Franschen afgevaardigde, Graaf BELLIARD, en den Generaal LAWOESTINE, die het bevel voert over de voorhoede van het Fransche leger, onder den Maarschalk GÉRARD, en aan mij door den Maarschalk gezonden was, om mij te boodschappen, dat het Fransche leger nu reeds te Grez, voortwaarts van Wavre, op mijn' linker flank voortgerukt was. Beide deze Heeren deelden mij het officieel berigt mede van de schikkingen tusschen Uwe Majesteit en Frankrijk, door welke de vrede van Holland met Frankrijk verzekerd blijft. Ik ben met hen overeengekomen, dat

ik morgen met mijne terugwaartsche beweging naar de Noord-Brabandsche grenzen een begin zou maken.

» Ik wil ten gevolge daarvan morgen, den 14^{den}, om tien ure Leuven doen verlaten.

» De tweede divisie zal Thienen en omstreken bezetten. De derde divisie zich tusschen twee uren afstands van Leuven en de omliggende dorpen vestigen. De eerste divisie bezet heden Diest, en hare achterhoede staat te St. Joris Winghe. De kavallerie volgt deze bewegingen, en de reserve-batterijen artillerie blijven onder bedekking van de zware kavallerie.

» Ik mag dit berigt niet sluiten, zonder aan Uwe Majesteit nog een bijzonder voordeelig getuigenis af te leggen van het uitmuntend gedrag van het gansche korps artillerie, dat bij het gevecht van Leuven in het vuur is geweest; met name moet ik vermelden de batterij van den Kapitein VAN DE WAL, die de derde divisie vergezelt, en de batterij houwitsers, door den Kapitein COEHOORN gekommandeerd. Ik heb ook alle reden, in Uwer Majesteits gunst aan te bevelen al de officieren van de algemeene zoowel als bijzondere staven, die met veel ijver en koelbloedigheid hunnen plicht onder het vijandelijk vuur volbragt hebben.

» Ik verwacht de voordragten van de generaals der divisien en van de chefs van korpsen, over die officieren, onder-officieren en soldaten, die door dapperheid en beleid uitgemunt hebben, ten einde hen nader aan te bevelen aan de welwillendheid van Uwe Majesteit.

» De Opperbevelhebber van het leger,
WILLEM, *Prins van Oranje.*»

Aldus was dan de Tiendaagsche Veldtogt, door de onwettige tussehenkomst van eenen overmagtigen na- buur ten einde gebragt, of liever de tiendaagsche ze- getogt werd op de onregtvaardigste wijze gestuit door eene mogendheid, wier agenten sedert langen tijd het kwaad in België hadden helpen aanstoken, wier be- kend karakter veroveringszucht is, en waarvan som- mige openbaar gemaakte gevoelens en oogmerken de duidelijke blijken schijnen te dragen, dat de Fransche natie nog altijd genegen blijft, om, ware het moge- lijk, niet alleen België, maar ook Nederland weder magtig te worden (*).

Alvorens onze zegevierende helden op den terugkeer naar den vaderlandschen bodem te vergezellen, moe- ten wij nog eenige bijzonderheden aanhalen nopens krijgsverrigtingen, die, wel is waar, niet tot de beslis- sende wapenfeiten van den veldtogt behoorden, doch niettemin daarmede in een naauw verband stonden, en waarvan in den loop onzer aangeteekende merkwaan- digheden slechts vlugtig melding konde gemaakt wor- den, ten einde des lezers opmerkzaamheid niet telkens op een ander gedeelte van het oorlogstooneel te ves- tigen.

Het dappere garnizoen van Maastricht, onder den Generaal DIBBETZ, deed verscheidene uitvallen, waar- van de gewigtigste, namelijk die van den 5den en 6den Augustus, hooger zijn verhaald. Op den laatstgemel- den dag werd de stad Tongeren door dat garnizoen

(*) Men leze onder anderen Generaal RICHEMONT'S Bro- chure, bij LE CHARLIER te Brussel, herdrukt.

bezet, en hierdoor konde de Prins Opperbevelhebber zijne krijgsverrigtingen aanmerkelijk bespoedigen.

In Zeeuwsch-Vlaanderen werd de oorlog, onder de bevelen van den Generaal DE KOCK, en den Kolonel LEDEL, met nadruk tegen de muitelingen gevoerd. Men weet dat dit gevecht den geheelen linker oever der Schelde, gerekend van het fort Liefkenshoek, beneden Antwerpen, tot aan de monding der rivier, bij het eiland Walcheren insluit. Door eenen tak der zee wordt het in twee deelen gescheiden, waarvan het ééne het land van Axel, het andere het land van Cadzand (*) genoemd wordt. Van onderscheidene punten kan men uit deze landen op het Belgische grondgebied trekken, hetwelk dan ook, gelijk wij hooger aangemerkt hebben, terstond bij den aanvang van den veldtogt, door onze troepen ten uitvoer werd gebragt.

Hierop werd, reeds den derden Augustus, de Kapitale Dam, Watervliet en andere punten door de onzen vermeesterd, die alzoo voorwaarts van Oostburg, Ysendijk, Philippine, Sas van Gend en Hulst, in België rukten. De voornaamste wapenfeiten, door onze dapperen bij die gelegenheid verrigt, zijn reeds hooger vermeld geworden. Zij staken den Kapitalen Dam door, en herstelden hierdoor een gedeelte van den zeearm, die het land van Cadzand voorheen tot een eiland vormde. Dit land werd hierdoor in zijne grootste lengte ongenaakbaar gemaakt.

(*) Vroeger het eiland Cadzand, voordat het door dijken, en bijzonder door den zoogenaamden » Kapitalen Dam, » aan het vasteland verbonden werd.

Op gelijke wijze werd den vijand aan den kant van Antwerpen afbreuk gedaan. De Belgen hadden buiten de muren der stad, op den regter oever der Schelde, onderscheidene werken tot verdediging opgeworpen, welke deze rivier bestreken. Deze werken werden door de bezetting van het kasteel van Antwerpen vernield (*).

De onzen staken op twee plaatsen aan den linker oever, eerst boven het kasteel en vervolgens bij het fort Calloo, de dijken door, en vormden alzoo eene overstrooming, die hen in staat stelde met ligte vaartnigen de gemeenschap met het kasteel te onderhouden. Hierdoor bereikten de onzen tevens het oogmerk,

(*) Eene dappere daad onder duizend moge hier nog aange-tekend worden. Zij is in een der eerste nummers van den *Militairen Spectator* vermeld, ofschoon zonder opgave van den naam. Een Nederlandsche schildwacht van de bezetting der citadel van Antwerpen was bij de grensscheiding tusschen ons en 's vijands grondgebied geplaatst. Slechts een ijzeren hek scheidde hem van drie Belgen, die met eenige daar liggende kogels speelden. Een dezer kogels rolt, onder het hek door, tot op het terrein van den Nederlandschen schildwacht, die, door eene forsche bedreiging, eenen der Belgen, die zich gereed maakte om den kogel terug te halen, doet afdeinzen. Na een kort beraad met zijne kameraden, wil de Belg andermaal het terughalen van den kogel beproeven. De Nederlander legt nu op hem aan. De andere Belgen rigten oogenblikkelijk hunne geweren op hem, en schreeuwen: »als gij schiet, leggen wij u neêr!» Maar de Nederlandsche schildwacht laat zich door geen gevaar, hoe dreigend ook, van zijnen plicht weêrhouden. Zijn schot valt, doch mist den Belg voor wien het bestemd was. Zijne vastberadenheid maakte echter op de Belgen zulk een' indruk, dat zij, in plaats van hunne bedreiging te vervullen, in aller ijel het hazenpad kozen, en reeds uit het gezicht waren, eer onze schildwacht nog den tijd had, om op nieuw zijn geweer te laden.

dat de Belgen van den linker oever verwijderd moesten blijven. Om dit zelfde doel aan den regter oever te bereiken, werd aan die zijde in den dijk, boven het fort Lillo eene groote opening gemaakt, waardoor de vaart der Hollandsche schepen en vaartuigen op het benedengedeelte van de rivier niet gehinderd konde worden.

Nadat de Prins van Oranje als overwinnaar in Leuven binnengetrokken en die stad bezet had, maakte hij schikkingen tot den geregelden terugtogt van het met roem bekroonde zegevierende leger, waarover hij het bevel voerde (*). De weg langs welken deze terugtogt plaats vinden zoude, was de zelfde, welken het leger bij het voorwaarts rukken gevolgd had. Men kon ook inderdaad geen' korteren weg kiezen, dan dien langs welken de Prins van Oranje, onder gedurige overwinningen, tot in het binnenste van het land en tot nabij de hoofdstad was doorgedrongen. Dienvolgens trok het leger naar Thienen, alwaar de Prins zich in persoon begaf, om met den Maarschalk GÉRARD eene bijeenkomst te houden. De Prins had aanvankelijk bevel gegeven dat zijne troepen de stad zouden ontruimen, voornemens zijnde met een klein gevolg den Franschen Opperbevelhebber te ontvangen, doch wel-

(*) Op den zelfden dag, die door den Koning bepaald was tot een plegtig dankfeest voor de tot dus verre behaalde overwinningen, kwam in 's Gravenhage de tijding der overmeestering van Leuven aan. Naauwelijks had de openbare dankplegtigheid in de kerken een aanvang genomen, of het kanon, aan den ingang van het Haagsche Bosch, verkondigde met honderd schoten deze nieuwe overwinning.

dra bespeurde hij, dat kwalijkgezinden, en vooral de Belgische zoogenaamde vrijwilligers, het ontwerp smeedden om van de afwezigheid der troepen gebruik te maken en te plunderen of andere geweldenarijen te plegen; de voorzigtigheid eischte derhalve dat onze troepen in de stad bleven tot dat deze door de Franschen bezet en beveiligd zoude zijn. Volgens bijzondere brieven, welke men nopens deze omstandigheid bekommen heeft, en ook blijkens het rapport van den Prins van Oranje, moeten te Thienen de zoogenaamde vrijwilligers het plan gehad hebben om de beide Prinsen, en de weinige troepen die hen zouden vergezellen, bij hunnen uittocht uit de stad, op de Brusselsche wijze, uit de huizen verraderlijk te beschieten. De gevolgen hiervan zouden onberekenbaar zijn geweest; doch, dank zij der Voorzienigheid, deze schandelijke aanslag werd in tijds verijdeld.

De bijeenkomst van den Prins van Oranje met den Maarschalk ~~op~~ ^{aan}, die buiten de stad plaats had, leverde een treffend bewijs op, welk een' eerbied de dappere en edelaardige Vorst den Franschen krijgsmán inboezemde (*). Met de diepste eerbetooning naderde de Maarschalk den Prins, en ontveinsde geenszins de hooge bewondering, welke 's Prinsen beleid en moed, niet minder dan de ongeloofelijke heldendaden onzer manhafte krijgslieden, bij hem en het gansche Fransche leger verwekt hadden, terwijl hij even onbewimpeld zijne versachting jegens de lafhartige Belgen aan

(*) Zie Plaat XX.

den dag leide, en den Prins terstond aanbod, zijne troepen tot buiten de stad door de Franschen te doen vergezellen, ten einde hen tegen verraad te beveiligen.

Ondanks deze voorzorgen, was het dierbare leven van den Prins van Oranje, te Thienen, in groot gevaar: Zulks bleek maar al te zeer uit het volgende officieele berigt, voorkomende in de Staats-courant, hetwelk tevens de bovengemelde omstandigheden nader opheldert:

» Omtrent het gebeurde te Thienen, op den 16^{den} dezer, kort vóór het vertrek onzer beide Prinsen uit die stad, verneemt men thans van goeder hand het volgende:

» Z. K. H. de Prins van Oranje had, zoo als uit het in ons n°. 198 medegedeelde legenberigt blijkt, gewenscht, om bij de zamenkomst, welke hij te Thienen met den Maarschalk GÉRARD soude hebben, die stad als onzijdig te kunnen doen beschouwen, en dus geheel van troepen te ontdoen. Nu bevonden zich, dien ten gevolge, aldaar in den vroegen ochtend van den 16^{den}, niet meer dan twee bataillons infanterie en een eskadron lancers van ons leger, en ook dezen zouden weggetrokken zijn, toen de zoogenaamde vrijwilligers van het leger van DAINE bij geheele hoopen de stad indrongen. De Prins van Oranje, die met Prins FREDRIK in het logement *le plat d'Étain*, op de Groote Markt, zijnen intrek had genomen, ontwaarde zulks spoedig, en deed dadelijk alle toegangen tot de markt door de hem overgeblevene troepen bezetten, zoodat dit plein geheel van Belgische krijgslieden vrij bleef. Kort daarna kwam de Maarschalk GÉRARD te Thienen

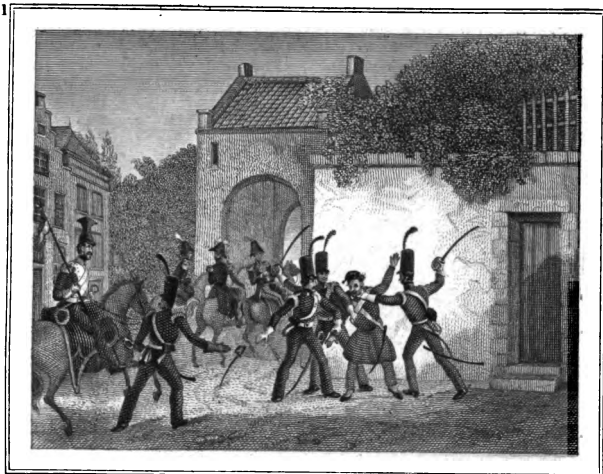
aan, en deed de door de onzen bezette wachtpesten met de dragonders, die tot zijn persoonlijk geleide behoorden, versterken. Om te zekerder te werk te gaan, deed de Maarschalk één regiment Fransch voetvolk binnenrukken, welks manschappen de onzen aflosten en de vrijwilligers in toom hielden.

Toen onze beide Prinsen, vergezeld van den Franschen Maarschalk, de stad uitreden, was er werkelijk een Belg, in een blaauwen kiel gekleed, die den Prins van Oranje, *op zekeren afstand*, met zijnen sabel dreigde. Vier Fransche dragonders snelden dadelijk toe, en deelden aan dien onverlaat klingslagen toe (+). Dat hij den volgenden dag, op last van den Maarschalk, zoude doodgeschoten zijn, gelijk door velen verzekerd wordt, is ons onbekend."

Intusschen trokken onze dapperen blijmoedig den vaderlandschen bodem te gemoet. Het streelend bewustzijn van hunnen plicht voor Land en Koning roemrijk vervuld te hebben, verbreidde vreugde onder de gelederen. Vrolijke scherts kortte den weg, en spottend zongen zij de *brabançonne* of het revolutionnaire schandlied der Bierhelden. Niet weinig vermaakten zij zich ook met het lezen der Belgische dagbladen, waarin zij onder anderen vonden, dat de Brabandsche vlag reeds in Gouda en vele andere plaatsen van Nederland door het volk geheschen was, en dergelijke *Belgicismen* meer.

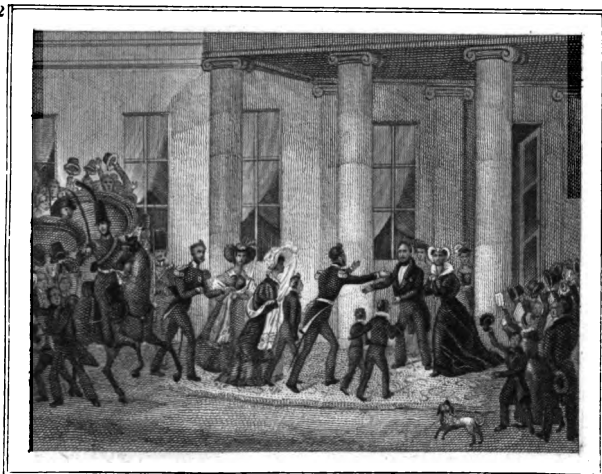
In deze stemming naderden onze krijgslieden de grenzen van het dierbare land, waar orde, eendragt

(*) Zie Plaat XXI.

Pag. 296.

DE AANSLAG VAN EEN BELG TEGEN DEN PRINS VAN ORANJE.

G. J. van der Grinten del.

Pag. 303.

J. B. T. van Eken sculp.

ONTMOETING VAN HET KONINKLUK GEZIN TE 'S GRAVENHAGE.

en voorouderlijke deugden, trouw, eer en heldenmoed zoo schitterend uitblonken, en zoo treffend afstaken bij de lafhartige verraderij en barbaarsheid der bewoners van den grond, welken zij nu gingen verlaten. Zij keerden terug naar de grenzen van het onverbasterd Nederland, met het hartverheffend gevoel, dat zij als echte zonen van dat land de waardigheid hunner natie gehandhaafd en hare eer gewroken hadden.

Te Eindhoven vestigde de Prins van Oranje zijn hoofdkwartier, en zond den 20sten Augustus zijn laatste legerberigt van dezen veldtogt aan zijnen Koninklijken Vader.

Dien zelfden dag nam de Doorluchtige Held van zijne dappere legerscharen voor ditmaal afscheid, en maakte hun zulks door de volgende vereerende dag-order bekend :

» Hoofdkwartier Eindhoven ,
20 Augustus 1831.

» Bij het terugkeeren van het Nederlandsche leger in de stellingen, die het nog op den eersten Augustus bezette, moet ik nog eenmaal mijne erkentenis betuigen voor de vaardigheid en juistheid, waarmede alle mijne beschikkingen en bevelen zijn uitgevoerd.

» Ik moet mijnen dank herhalen voor den standvastigen ijver, waarmede alle vermoeijenis en ongemak in dezen korten, doch strengen veldtogt is gedragen.

» De Koning, geheel Nederland, en zelfs buitenslandsche volken laten regt wedervaren aan die edele geestdrift en deugdzame gezindheid, die een nieuwen glans verspreidt over Hollands ouden naam.

» Steeds volvaardig in het beloonen van verdiensten, doet de Koning mij weten, dat uit het metaal der kanonnen, die op den vijand zijn veroverd, eerepenningen zullen geslagen worden, die de borst zullen versieren mijner dappere wapenbroeders.

» Voorzeker zal dit nieuw bewijs van 's Konings innige tevredenheid, bij geheel het leger blijdschap wekken. Niet minder heugelijk zal aan allen de tijding zijn, dat de Koning, als een hartelijk vader van zijn volk, zich binnen weinige dagen in hun midden wil begeven, om die brave soldaten, schutters en vrijwilligers terug te zien, die Hem, ééne maand geleden, de verzekering gaven van hunne getrouwheid en liefde; eene verzekering, die zij op het veld van eer met hun bloed hebben bezegeld.

» Maar dat geheel het leger op éénen wenk marschvaardig was en krijgstuicht en wapenhandel kende, dat heeft het te danken aan de onvermoeide zorgen van mijnen geliefden Broeder, den Admiraal en Kolonel-Generaal. Daarom heeft de Koning op mijne voordragt tenstond besloten, de groote verdiensten van den Admiraal en Kolonel-Generaal, die mij steeds behulpzaam was en aan mijne zijde streefde, te beloonen met het Groot-kruis der Willems-orde. Uw dankbaar gevoel voor hetgeen gij aan hem verschuldigd zijt, is mij ten waarborg, hoe welgevallig u allen het besluit des Konings is. Het wordt daarom bij deze dagorder aan het leger medegedeeld.

» De Opperbevelhebber van het leger,
WILLEM, *Prins van Oranje.*»

Eindhoven was gedurende den veldtogt onderscheiden malen door de Belgen verontrust geworden. Trouwens in alle oorden waar zij, door groote overmagt, in staat gesteld waren, om straffeloos te plunderen en te moorden (*), hebben zij van hunne neiging tot die soort van moed, de schandelijke bewijzen maar al te zeer aan den dag gelegd. Maar te Eindhoven werden zij met kloek beleid in hunne geweldenarijen gestuit. Aldaar was, gedurende den veldtogt, tot plaatselijken bevelhebber aangesteld de eerste Luitenant van de derdiende afdeeling infanterie, C. A. BOSCH. Deze achtenswaardige krijgsman maakte zich in deze betrekking niet minder verdienstelijk, dan vroeger in den heuchelijken veldslag van Waterloo, waar hij, als opperwachtmeester der ligte dragonders, het ridderkruis van de Militaire Willems-orde verwierf. Terwijl ons leger in den tiendaagschen zegetogt in België dagelijks nieuwe lauweren gaarde, kwamen de vijanden van tijd tot tijd, met zeer talrijke benden, de omstreken langs de grenzen bestoken, meestal om de landlieden te plunderen en te mishandelen. Zoo trok, onder anderen, een sterk korps Belgen uit Venloo, Roermond en Weert, bestaande uit het derde regiment jagers, veertienhonderd man sterk, onder bevel van den Kolonel VAN DEN BROEKE, en twee bataillons van het tweede regiment van linie, onder bevel van den Kolonel DUFRESNEL, op den 10^{den} Augustus, naar den kant

(*) Wat geschreeuw en gejuich hebben, b. v., de Belgen niet aangeheven, toen zij met eene groote overmagt het genoegzaam weêrlooze Venloo overvallen en vermeesterd hadden!

van Eindhoven; in eenige dorpen, als Heeze en Leende, roofden zij het vee weg, en veroorzaakten eenige verslagenheid in Eindhoven zelf, waar het park eener divisie was. Doch de bekwame kommandant BOSCH, die de grootste onverschrokkenheid in gevaar, met ondervinding, beleid en kalmte in zich vereenigt, wist met de zeer weinige troepen, waarover hij beschikken konde, niet alleen de rust en orde onder de bewoners volkomen te handhaven, maar ook de Belgen, die reeds tot op eenigen afstand van Eindhoven genaderd waren, zonder opoffering van zijne zijde, van daar te verdrijven. De regering der stad Eindhoven gaf hiervoor aan den Kommandant BOSCH, bij geschrifte, hare innige dankbaarheid te kennen, en bewees dus, dat zij ware verdiensten jegens het vaderland naar billijkheid weet te waarderen.

Toen de Prins van Oranje van zijnen roemrijken veldtogt terug kwam, en zijn hoofdkwartier te Eindhoven gevestigd had, versierde hij eigenhandig, namens zijnen Koninklijken vader, zijnen doorluchtigen broeder met het Grootkruis der Militaire Willems-orde, hetwelk de Koning aan dien waardigen telg van zijn Huis met welgevallen, voor zijne, meer groote dan wel bekend gewordene verdiensten, geschonken had. Op dien zelfden dag vereerden de Prinsen een feestmaal, ten huize van den Heere J. F. SMIT, met hunne tegenwoordigheid, en bij die gelegenheid mogt de Kommandant BOSCH de streelende voldoening erlangen, dat de Prins van Oranje hem openlijk en eigenmondig zijne bijzondere tevredenheid betuigde. Het was den

doorluchtigen Vorst niet onbekend gebleven, dat het den Kommandant BOSCH met het grootste beleid en eene onafgebrokene waakzaamheid, slechts met veel moeite gelukt was, de inwoners in rust en de Belgen verwijderd te houden. Z. K. H. gaf dien braven officier de hand, en bedankte hem in de treffendste en vermeerendste bewoordingen. De Luitenant BOSCH werd vervolgens tot eerste Luitenant-Adjudant bij den Kommandant van het hoofdkwartier te Tilburg benoemd.

Men verzekert dat het vertrek der Nederlandsche troepen uit België, bij het gros der bevolking, eene zichtbare droefheid verwekte, en dit is gemakkelijk te begrijpen, wanneer men bedenkt voor wien de Belgische omwenteling voordeelig, en voor wien zij daarentegen verderfelijk was geweest. Tot de bevoordeelden moet men rekenen de landverraders, die door den opstand tot winstgevende ambten en groote rijkdommen geraakt waren, de klasse der adellijken, die hunne grootheid, invloed en rijkdom allengs door de steeds in welvaart aangroeijende klasse der nijvere volksklasse verduisterd zagen, en de geestelijkheid, die hare heerschappij op onkunde en bijgeloof gegrondvest had, en gevolgelijk geene regering dulden konde, welke, gelijk die van den Koning der Nederlanden, ware verlichting, verdraagzaamheid, kunde en waarheid, meer en meer onder alle klassen der bevolking wilde bevorderen en aankweeken. Deze drie klassen waren het, die, onder de zoo dikwerf, tot verderf der volken, misbruikte leuze van *vrijheid en onafhank-*

lijkheid, de Franschen met opene armen ontvingen, en uit bejag van eigen voordeel gaarne de welvaart en de ware vrijheid van hun geboorteland te gronde rigtten. Maar door den middelstand der bevolking, door de tallooze menigte van stille, nijvere ingezetenen, fabrikanten, kooplieden en landbouwers, wier welvaart, onder het vaderlijk bestuur van onzen goeden en wijzen Koning, ten hoogsten top steeg, en dus op hare beurt het volk weder gelukkig maakte, door dezen werd en wordt nog de heillooze opstand als de grootste ramp, als de doodslag voor het welzijn van België, met regt verwenscht en betreurd, en deze klasse aanschouwde met diepe smart de overweldigende tusschenkomst van Frankrijk, welke hen op nieuw in eenen poel van ellende ter neder stortte, nadat zij zich reeds geveleid hadden het koesterend zonlicht van voorspoed en volksgeluk wederom voor hen te zien opdagen; eene hoop die evenwel, in geen geval, naar hunne wijze van zien, te vervullen was, alzoo thans de scheiding tusschen België en Nederland meer dan ooit onherroepelijk werd.

De dagen van den 23sten en 24sten Augustus waren voor de ingezetenen van 's Gravenhage onvergetelijke feestdagen. — Men verwachtte er den Prins VAN ORANJE en zijnen doorluchtigen broeder Prins FREDERIK! In den vroegen ochtend was de bevolking van de residentie en van de omstreken op de been, om zich naar de straten te begeven, door welke de beide Helden hunnen weg moesten nemen. De levendigste vreugde,

neen, de hoogste verrukking van blijdschap was op aller gelaat te lezen. De gevels prijkten met ontelbare nationale en oranje vlaggen, en de lucht weergalmd van onbedwingbare vreugdekreten. Ieder wedijverde, om zijne dankbaarheid en geestdrift aan den dag te leggen, aller huizen waren versierd en verlicht, en de Prinsen waren innig door deze algemeene verrukking van liefde en eerbied aangedaan. Hier drukte men den Prins van Oranje de hand, ginds kuste men die met een onuitsprekelijk gevoel, of besproeide ze met gloeiende tranen van vreugde over zijn behoud. De paarden van zijn rijdtuig waren in een oogenblik verdwenen, het rijdtuig werd niet getrokken — het werd, als 't ware, door de jubelende en dansende menigte gedragen. Zoo kwamen de beide Prinsen voor 's Konings paleis aan, en hier steeg de aandoening ten top, toen de Koning de beide Prinsen, onder den blooten hemel, aan zijn hart drukte, en de Helden met onwederstaanbare vreugdetranen in zijne armen klemde (*).

Nog onderhield men zich algemeen over de roerende ontmoeting tusschen den Koning en zijne beide, als overwinnaars terug keerende zonen, toen de Prinsen zich reeds weder naar den schouwburg begaven, waar men hen met ongeduld verbeidde, en met eene onbeschrijfelijke geestdrift verwelkomde. Gedurende hunne tegenwoordigheid aldaar, ontvingen zij en de overige leden van het vorstelijk geslacht, waaronder ook H. K. H. Mevrouw de Prinses MARIANNE met haren

(*) Zie Plaat XXII.

Gemaal behoorde, menigvuldige blijken, hoe de innigste liefde voor den Koning en zijne telgen, en de vreugde over de gewrokene eer des Vaderlands, aller borst vervulde, alle andere aandoeningen verdrong.

De dag van den 24ten Augustus, de verjaardag van eenen Koning, op wien het geheele Vaderland zijn vertrouwen en zijne hoop vestigt, werd met eene godsdienstoefening geopend, waarbij de hartelijkste gebeden voor de verlenging van zijn leven naar den troon des Allerhoogsten werden opgezonden. Eenigen tijd daarna had er eene wapenschouw op het Buitenhof plaats, die wel eenig in hare soort mag genoemd worden. De Koning met zijne beide zonen, drie kleinzonen, en Prins ALBERT van Pruissen, doorliepen daarbij de reijen der Haagsche schutterij, die in zoo groot getal was opgekomen, dat men zoude hebben kunnen vergeten, hoe vele honderden leden dier schutterij nog, aan de grenzen, 's Lands dierbaarste belangen hielpen handhaven. Maar de grootste helft der thans opgekomen schutters bestond ook uit vrijwilligers, die uit eigene beweging de plaats der uitgetrokkene verdedigers van het vaderland vervullen, zich op eigene kosten gekleed hebben, en, tot welk eenen aanzienlijken stand velen van hen ook mogen behooren, getrouwelijk de garnizoensdienst verrigten. Behalve het korps rijdende schutters, insgelijks vrijwilligers, die zich op eigene kosten gekleed en uitergerust hebben, en die bij den intogt der Prinsen hunne eerewacht uitmaakten, waren twee detachementen rijdende artillerie en ligte dragonders bij de

wapenschouw tegenwoordig ; welke laatsten , als om de onvergetelijke gebeurtenissen der jongste weken aanschouwelijk voor te stellen , de vijf veldstukken medevoerden (*), die bij Hasselt op de Belgen veroverd zijn. Twee dier stukken zijn door den Koning aan den Prins van Oranje ten geschenke gegeven ; de overigen zijn tot eereteekenen hervormd , die nu reeds , terwijl wij dit schrijven , als het *metalen kruis* , de borst onzer dapperen versieren.

Met het zelfde vertrouwen , waarmede de Held van Quatre-Bras door het leger ontvangen werd , zag ook de geheele natie haren Kroonprins ten strijde trekken , tot handhaving harer dierbaarste belangen en tot redding van 's Lands eer.

En dat vertrouwen is niet teleurgesteld ; het is overtroffen geworden boven mate. God heeft onze pogingen gezegend , en een vermetele vijand is binnen weinige dagen vernederd , ja bijkans vernietigd geworden door die echt Nederlandsche krijgsmagt , waarop wij roem kunnen dragen , en onder aanvoering van dien Prins , aan wiens heldenmoed en beleid geheel Europa regt doet wedervaren.

Geen wonder dan ook , dat de zegepralende terugkeer der beide Prinsen in 's Gravenhage , en overal in gansch Nederland , de algemeene vreugde ten top deed stijgen. En zoo mogt dan ook , na vele maanden van

(*) Zie Plaat XXIII. voorstellende het binnenhalen der stukken door de Gevangenpoort.

angstvallige zorg, Nederlands beminde Koning zijnen verjaardag als Vorst en Vader weder blijmoedig vieren, in het bewustzijn, dat het geheele volk Hem en zijn Huis dankbaar zegent.

Zoo werd Oud Nederland gewroken in tien dagen! ()*

Ofschoon de overwinningen van het Nederlandsche leger, met de Prinsen van Oranje aan het hoofd, door de overmagt der Franschen, of liever door staatkundige hinderpalen, die door geene menschelijke magt uit den weg te ruimen waren, gestuit werden, juist op het oogenblik, dat aan het geheele bestaan van het Rijk der Muiltelingen een einde zoude gemaakt zijn geworden, waren de vruchten van dezen zegetogt niettemin zeer gewigtig voor ons vaderland. Eerst en vooral was de nationale eer der Nederlanders op eene meesterlijke en alles afdoende wijze gewroken, en gezuiverd van den blaam, dien Nederlands vijanden daarop geworpen hadden. Eene bevolking van twee millioenen zielen had getoond, slechts éenen wil, één doel te hebben, te weten, onwankelbaar en getrouw aan regt en wetten te blijven, en zijne nationale regten nimmer ongestraft door vreemd geweld te laten verzuizen. Europa's eerbied en ontzag evenaards Europa's verbazing „nu eenmaal »Hollands Leeuw ontwaakt» was.

(*) *De Tiendaagsche Veldtogt, Zegekroon, den Prins van Oranje en zijne dapperen aangeboden, door A. VAN DER ROOP jr. bladz. 30.*

Naauwelijks was dit geschied, of de toon der Hooge wederpartijders van Nederland en voorstanders der Belgen daalde aanmerkelijk, daar zij nu door de blakende verontwaardiging van alle weldenkenden in Europa; ja zelfs in de overige werelddelen, beteugeld werd. De invloed echter, welken, over het geheel, de gezegende uitkomst van dezen veldtogt, op de verdere maatregelen der diplomatie heeft uitgeoefend, en nog op dit oogenblik blijft uitoefenen, behoort niet tot het onderwerp van dit geschrift, en kan welligt ook, voor het tegenwoordige, niet op eene voldoende wijze ontwikkeld worden.

Het oogmerk van dit werkje bepaalt zich tot de aantekening der voornaamste *Merkwaardigheden* van den onvergetelijken Tiendaagschen Zegetogt. Wij zeggen, van de voornaamste; want op verre na niet alle belangrijke en onzen landaard vereerende gebeurtenissen van dat kleine tijdvak waren in dit boekdeel bijeen te brengen (*). Een der contrasten tusschen België's

(*) Trekken van liefdadige grootmoedigheid, bij voorbeeld. Zoo is, onder andere bewijzen van gelijken aard, het volgende in den loop van ons verhaal onvermeld gebleven: » Na den zegevierenden intogt onzer troepen te Beeringow, ontstond er, welligt ten gevolge van vroeger kanonvuur, in deze plaats brand, welke als in een oogenblik dermate toenam, dat 8 à 10 huizen eene prooi der vlammen werden. Ongetwijfeld ware het geheele dorp in asche verkeerd, zoo niet Nederlandsche grootmoedigheid in deze vijandelijke plaats ware binnengetreden. Onze schutterij en soldaten beijverden zich gezamenlijk, met het beste gevolg, om den voortgang

en Nederlanders is, dat de laatsten meer handelen dan zwetsen, terwijl bij de eerstgenoemden juist het tegenovergestelde plaats vindt. Van daar dat zeer vele roemrijke, heldhaftige, grootmoedige bedrijven der onzen, tot nu toe, geheel onbekend zijn gebleven; dat andere verhevene daden slechts onvolledig, slechts bij toeval en zonder naamsvermelding, als 't ware, uitgelekt zijn. Bescheidenheid is altijd de gezellinne van ware verdiensten, en bescheidenheid was ook altijd een hoofdtrek in het karakter van den Nederlander. Wij mogen ons echter vleijen, dat de bijzonderheden, welke men hier opgeteekend vindt, den regtmatigen roem van ons Vaderland zullen staven, en tot bewijs zullen strekken van het getuigenis eens uitheemschen Schrijvers, dat Europa, met eenige weinige natiën gelijk de Nederlanders, met eenige weinige Koningen gelijk onze Koning, en eenige weinige Prinsen gelijk de Prins VAN ORANJE en Prins FREDERIK, weldra het groote brandpunt van den heilloozen geest van oproer

der vlammen te stuiten, en toonden daardoor, dat men zich door wel te doen op de edelste wijze op zijne vijanden wreekt. Geroerd was de geheele bevolking, maar vooral waren dit de bewoners der afgebrande huizen, toen zij vernamen dat onder de troepen eene collecte gedaan werd, die dadelijk eene som van *tweehonderd guldens* opbragt, welke, hoe gering die ook ware, tot herstelling van het verlies, eene dubbela waarde had, wyl zij spoedig en ter regter tijd in handen van den Pastoor werd gesteld, die daarvan het gewenschte gebruik maakte."

en omwenteling voor altijd gesmoord en verdelgd zoude hebben.

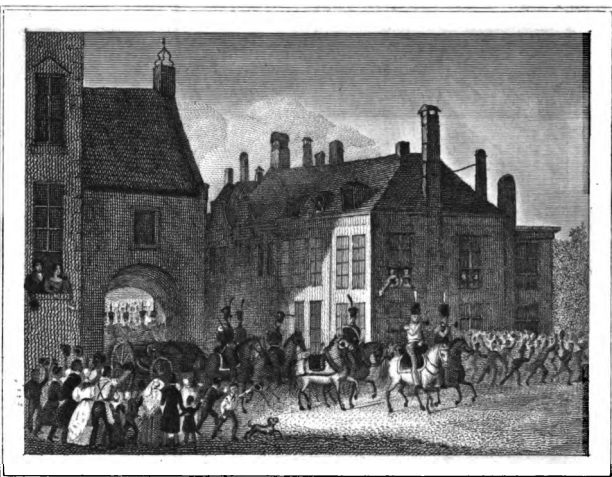
Ons blijft nog ten slotte een kort verslag te geven van den heuchelijken en boven alle beschrijving luis-terrijken intogt der beide Prinsen in Nederlands hoofdstad, op den 17^{den} September. Reeds daags te voren en in den morgen van dezen dag was de geheele bevolking op de been, terwijl langs den geheelen weg, die tot der Prinsen intogt bestemd was, namelijk de Haarlemmerdijk, Heerengracht, Leijdsche straat, het Koningsplein, den Singel, de Kalverstraat, tot aan het Paleis, op den Dam, de inwoners zich om strijd beijverden, om de voorgevels hunner woningen met gebloemde en groen loof, kransen en festons van nationale en oranje kleuren, als ook met eene tallooze menigte vlaggen te versieren, zoodat, in den letterlijken zin, boven den geheelen weg een troonhemel van eerevlaggen was gevormd, waarbij zeer vele huizen prijken met zinrijke opschriften, gedichten, zinnebeeldige voorstellingen, in een woord, met al wat maar aan het volle hart en overmeesterend gevoel eenigzins lucht kon geven. Zeer fraaije triumfboogen waren hier en daar op den weg opgerigt, en bij de algemeene en ongemeen prachtige illuminatie, welke des avonds plaats had, onderscheidde men zeer vele keurige chassinetten, met de treffendste zinnebeelden en uitboezemingen van blijdschap, eerbied en dankbaarheid. Om zich van deze het oog verblindende pracht

een denkbeeld te kunnen maken, moet men daarvan aanschouwer zijn geweest, of althans eene daarvan opzettelijke en zeer naauwkeurige beschrijving gelezen hebben, onder den titel: *Plegtige Intagt van Hunne Koninklijke Hoogheden den Prins van Oranje en Prins Frederik der Nederlanden* enz., door den Heer W. J. OLIVIER in het licht gegeven.

De beide Prinsen, ieder met zijne doorluchtige Gemaal, zaten elk in eene kales, met zes paarden bespannen, doch even als in 's Gravenhage, werden met onweêrstaanbare geestdrift de paarden ontspannen, en de rijdtuigen door het verrukte volk, als 't ware, meer gedragen dan voortgetrokken of voortgestuwd. De Prinsen bleven genoegzaam over den geheelen weg in hunne rijdtuigen staande (*), en met ongedekten hoofde, en groetten de hen met vreugdetranen verwelkomende bevolking, met diepe aandoening. Uit de vensters wierp men laauwerkranzen. De algemeene, hartroerende blijdschap van de geheele massa der inwoners, waarbij rijk en arm, jong en oud, zonder eenig onderscheid, door elkander jubelde, was een schouwspel, dat boven alle uitdrukking verheven is.

Onderscheidene vreemdelingen waren opgetogen van verbazing, op het zien van zulk een volk. Een onzer vrienden, zegt de schrijver van het boven aangehaalde werkje, werd in den avond van dien dag, door eenen

(*) Zie Plaat XXIV.

G. Cruyckanger del.

Pagn. 305.

HET BINNENHALEN DER VEROVERDE STUKKEN IN 'S GRAVENHAGE.

H. Breukelaar Jr. del.

Pagn. 310.

J. J. M. van Elven sculp.

INTOGT DER PRINSEN TE AMSTERDAM.

zijner bekenden, een Franschman, die uit den schouwburg kwam, en aldaar ~~getuige~~ was geweest, hoe de Prinsen ook dáár begroet waren geworden, plotseling met drift omhelsd, met den uitroep: » *que vous êtes heureux!* »

Bovenal vertoonde zich de algemeene geestdrift, toen de Prinsen met hunne Gemalinnen, op den Dam, voor het Paleis, uit het rijdtuig stapten, en zich een oogenblik daarna op het balcon vertoonden. Naauwelijks had H. K. en K. H. de Kroonprinses den voet in het paleis gezet, of zij vroeg den Heer Burgemeester, met de teederste belangstelling, of er geene ongelukken onder het volksgedrang waren gebeurd? — Al de Vorstelijke personen ondersteunden deze vraag, totdat zij hieromtrent volkomen gerust waren gesteld.

Onder de menigte van opschriften, welke voor de huizen prijkten, halen wij hier slechts de volgende aan:

Wees welkom, dierbaar Vorst! wees welkom, dapp're strijder!

Het Amsterdamsche volk groet u, als 's Lands Bevrijder.

Gij hebt uw' roem gestaafd, gewroken Hollands eer;

Het dierbaar vaderland vond onder Leuvens wallen,

Waar gij der Belgen trots in 't niet terug deed vallen,

Den Held van Quatre-Bras met nieuwen luister weér.

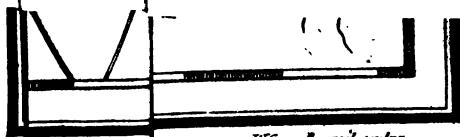
Dank zij den ed'len Held, wiens krigsbeleid en moed
Onze eer gewroken heeft op 't Belgisch moordgebroed !
Kroont Nieuwpoort MAURETS roem in 's Lands historiebladen ,
Het sidd'rend Leuven tuigt van WILLEM's wonderdaden.

Tot leering, Vorsten van Euroop'!

Bid ik u , komt en ziet !

Getrouwer , brayer Vorst en Volk

Vindt gij op de aarde niet !

W.C. Cresswell's sculpture

AANHANGSEL.

Het vorenstaande verhaal van eenige *Merkwaardigheden uit den Tiendaagschen Veldtogt der Nederlanders in België*, voor zoo verre het bestek, dat ik mij daartoe had afgeperkt, vergunde, voltooid hebbende, waren de laatste bladen van het Handschrift reeds ter perse, toen ik nog grootelijks verplicht werd door een paar bijdragen, van te veel aanbelang om achterwege te blijven, ofschoon te laat ontvangen om daaryan in dat Handschrift gebruik te kunnen maken. Het zijn stukken, die aan mijn geschrift eenige waarde kunnen bijzetten, en onderscheidene punten, in de vroegere bladzijden voorkomende, zullen ophelderen. Onder het schrijven van mijn verhaal betreurde ik dikwijls dat ik geen ooggetuige van den Tiendaagschen Veldtogt had kunnen zijn. Zulk een veldtogt hadde door eenen ooggetuige moeten beschreven worden; want ofschoon ook deze, slechts op één punt te gelijker tijd aanwezig, niet weten kan wat over het gansche tooneel des oorlogs geschiedt, kan hij echter beter over het geheel der gebeurtenissen oordeelen, dan degeen die alleen uit mondelinge en

schriftelijke berigten, hoe juist ook, zijn verslag moet zamenstellen; even als iemand, die één werelddeel, één gewest, één rijk in persoon heeft bezocht, ofschoon niet volledig, toch beter oordeelen kan over zoodanig werelddeel of gewest, dan hij, die nimmer zijne studeerkamer of het hoekje van den haard verlaten heeft. Zoo mijn geëerde Lezer dit met mij toestemt, zal hij mij niet ten kwade duiden, dat mijn geschrift over den Tiendaagschen Veldtogt, in vele opzigten beter hadde kunnen zijn. Mijn doel was, *in tijds*, eenig licht daarover te verspreiden; wie naauwkeuriger Geschiedenis wil schrijven, zoude jaren, somtijds eeuwen moeten wachten. — Welligt hervat ik mijne taak nog eens, wanneer de tijd verscheidenhalf verborgene zaken in een meer helder licht ver- toond zal hebben, en ook met dezen arbeid zal ik geene andere verdienste beoogen, dan de handhaving van den welverdienden roem mijner Landgenooten.

J. OLIVIER JZ.

Kampen, Nov. 1833.

De bewuste stukken zijn de volgende:

KORT OVERZIGT

VAN DE BEWEGINGEN EN KRIJGSBEDRIJVEN VAN
DE TROEPEN TUSSCHEN NYMEGEN EN GRAVE,
GEDURENDE DEN TIENDAAGSCHEN VELDTOGT.

(Augustus 1831.)

STAF VAN HET LEGERKORPS.

Luitenant-Generaal CORT-HEYLIGERS, Opperbevelhebber
Majoor ARENSMA, (beschikbaar) tijdelijke Kommandant
van het Hoofdkwartier.

Kapitein WALTHER, Chef van den Staf.

Tweede Luitenant VAN DE GRAAFF, Adjunct.

Kapitein NABAL, fungerend Adjudant.

Tweede Luitenant Baron VAN HEECKEREN TOT KELL,
Ordonnans Officier.

DONKER VAN DER HOFF, Onder-Intendant der eerste klasse.
Chirurgyn Majoor HENDRIKSZ, belast met het toezigt
over de geneeskundige dienst.

EERSTE BRIGADE.

Generaal Majoor KNOTZER.

Eerste Luitenant VON MUNNICH, Adjudant.

Eerste Luitenant MOMMA, Ordonnans Officier.

1° Bat. 1° Afd. Gelderland. Luit. Kol. LULOFS.

2° — 1° — Noordholland. Luit. Kol. KERKHOVEN.

2° — 2° — Noordholland. { Afd.-Komm^t. Kol. LUDEN.
Bat.-Komm^t. Majoor VAN
CASTROP.

1° Marsch-bataillon uit de vesting 's Bosch.

Majoor VAN DER BRUGGHEN.

TWEDE BRIGADE.

Kolonel BUSCH.

Kapitein RUDING, Adjudant.

Tweede Luitenant SALVERDA, Ordonnans Officier.

2° Bat. 1° Afd. Zuidholland. Majoor SEEUWEN.

1° — 1° — Groningen. Luit. Kol. WIMMER.

2° — 2° — Vriesland { Afd.-Komm^t. Kol. GROENIA.
Bat.-Komm^t. Luit. Kol.
TJALLINGHII.

2° Marsch-bataillon uit 's Bosch. Majoor VAN WAGENINGEN.

Verder een detachement kurassiers van de afdeeling N°. 1, sterk 116 paarden, onder bevel van den Ritmeester ZIEGLER.

Een detachement kurassiers van de afdeeling N°. 3, sterk 42 paarden, Ritmeester GEYMET.

Eene batterij veld-artillerie, Kapitein SINGENDONCK.

Een detachement artillerie transporttrein, tweede Luitenant SCHERER.

Te zamen zoo aan officieren als manschappen een geheel uitmakende van circa 5500 hoofden.

Deze verzameling van korpsen, grootendeels getrokken uit de garnizoenen in het tweede groot militair kommando, alwaar destijds de Luitenant Generaal CORT-HUYLIGERS het bevel voerde, en aan welke onderscheidene garnizoenen, waaruit dezelve getrokken waren, bleven aangewezen, was en bleef in onmiddellijke betrekking tot het departement van oorlog, waaraan dan ook alle rapporten uitsluitend gericht werden.

Gezegde verzameling maakte dus geen gedeelte van het leger te velde uit, en stond aanvankelijk ook niet op voet van oorlog.

Deze korpsen lagen sedert den 14^{den} Junij 1831, (met uittondering van het tweede bataillon der tweede afdeling Vriesland, hetwelk eerst den 4^{den} Augustus uit 's Gravenhage aan kwam,) in onderscheidene kantonnementen, waarvan St. Oedenrode het middelpunt en hoofdkwartier was, verdeeld, toen dezelve ten gevolge van het openen van den veldtogt door het mobiele leger, op den 2^{den} Augustus mede uit deze kantonnementen opbraken, ten einde de derde divisie infanterie en twee brigade kavallerie, op de grenzen voorwaarts Eindhoven, te vervangen.

Hoezeer dus ook dit op zich zelve staande afgescheiden legerkorps, onmiddellijk een werkdadig deel, in de tegen België gericht vijandelijke operatiën, heeft genomen, was deszelfs taak, echter oorspronkelijk minder, om gezamenlijk met het leger te velde, aan-

vallenderwijze te handelen, dan wel meer om uitsluitend zoo veel doenlijk Noord-Braband en de linker-vleugel van het leger te dekken, plaatsen door hetzelfde genomen te bezetten, detachementen tot esootes te geven, transporten te dekken enz. enz.

Het moet dienvolgens ook alleen, aan den samenloop van onverwachte omstandigheden worden toegeschreven, zoo aan hetzelfde een meer belangrijk en roemvol deel aan de krigsbedrijven van den veldtogt is te beurt gevallen, dan wel naar aanleiding der voorschreven bestemming was vooruit te zien.

De derde divisie infanterie op den 3^{den} Augustus Rethy zullende bezetten, vermeende de Luitenant-Generaal CORT-HEYLIGERS, dien dag mede op Belgisch grondgebied te moeten rukken, om des vijands onzekerheid te vermeederen en de bewegingen van het leger te ondersteunen, door de aandacht des vijands ook op zich te vestigen, denzelven in het Limburgsche vereenigd te houden, en het afzenden van troepen zoo veel doenlijk te beletten.

Ten dien einde rukte de eerste brigade, onder bevel van den Generaal-Majoor KNOTZER, met eene sectie veldartillerie en een detachement van vijftig kurassiers, mede den 3^{den} Augustus op het Limburgsch grondgebied voort, tot aan de vijfde barrière boven Valkenswaard, wordende in evengenoemde gemeente vervangen door den staf der tweede brigade Kolonel BUSCH, met twee bataillons, eene sectie veldartillerie en een detachement kurassiers.

Van de Lommelsche barrière, werden onmiddellijk de

links en regts liggende dorpen behoorlijk ondersocht, en eene sterke patrouille afgezonden, om de gemeenschap met de derde divisie infanterie, van het mobiele leger te Bethy, open te houden.

De uitgezonden verkenningen, hadden geen ander gevolg, dan het gevangen nemen van zeyen gewapende Belgische ambtenaren; — in afwachting van dezelye plaatste zich de brigade bij de barrière op hyouac en bleef aldaar gelegerd tot den 4^{den} Augustus 's avonds, wanneer de gemeentens Borkel, Achel, Over- en Nearpelt, Lommel en Luiksgestel bezet wierden.

De bewegingen van de tweede brigade, bepaalde zich bij het uitzenden van eene verkenning, in den nacht van den 3^{den} op den 4^{den} naar den kant van Budel, Maarhees en Hamont, op het bericht dat zich aldaar vijandelijke troepen vertoond hadden.

Op gezegden dag, bragt de ordonnans officier van Z. K. H., de eerste Luitenant der hussaren Graaf van Goltz, het bevel, om met het legerkorps den 5^{den} Hechtel en den 6^{den} Helchteren en Houthalen te bezetten.

Ter voldoening aan die bevelen, zette nu de Luitenant-Generaal CORT-HUYLIGERS, op den 5^{den} vroegtijdig alle zijne troepen in beweging, liet de tweede brigade tot aan de Lommelsche barrière opmarcheren, verplaatste aldaar mede zijn hoofdkwartier en beval eindelijk aan den Generaal-Majoor KNOTZER, om met de eerste brigade een detachement kurassiers en eene sectie veldartillerie op te rukken en Hechtel te bezetten.

Hoewel nu de aan de Lommelsche barrière ingewon-

nen bezigten, tropens de stellingen van den vijand, eenpartig hadden geluid, dat men de wegen tot Maas-tricht als door den vijand verlaten moest aanmerken, vond men evenwel het voornoemde Hechtel door de tirailleurs de la Meuse, welke aldaar des ochtends van dien dag waren aangekomen, bezet, en hier dus moest de eerste ontmoeting met den vijand plaats hebben.

De Generaal-Majoor KNOTZER deed het dorp ten westen omtrekken, door het tweede bataillon tweede afdeeling Noord-Holland, ten oosten door het tweede bataillon eerste afdeeling Noord-Holland, terwijl het eerste marsch bataillon, gevolgd door het eerste bataillon eerste afdeeling Gelderland en de sectie artillerie, in het midden over den straatweg voorwaarts rukte, met het stellig doel, om zoodra mogelijk met de bajonet op den vijand in te dringen.

Naauwelijks waren er echter eenige geweerschoten gevallen, of de geestdrift werd zoodanig bij de schutters opgewekt, en de aanval zoo doordringend, dat de vijand na een kort en levendig geweervuur en na het lossen van eenige kanonschoten, nergens van belang stand konde houden, en spoedig, met achterlating van eenige dooden (waaronder een Adjutant onderofficier), op de vlugt werd gedreven, en het dorp, na dat drie huizen, waarin de vijand had zoeken stand te houden, in brand geraakt waren, werd ingehomen en militair bezet, met de voorposten voorwaarts naar Helohteren.

De bataillons die het dorp omgetrokken waren, werden zoo wel door het moerassige van hunnen weg

en plaatselijke bezwaren, als ook vooral door de kortstondige verdediging des vijands belet, om tijdig genoeg tot het bemoeijelijken van den aftogt van denzelfden, aan te komen; — en ten anderen werden ook de troepen dadelijk, bij het bezetten van het dorp, door eenen ontzettenden sterken en langdurigen stortregen overvallen, die alle verdere vervolging onmogelijk maakte, zoo dat men zich bij het behaalde voordeel, wel moest blijven bepalen.

Zoodra hij het hoofdkwartier aan de Lommelsche barrière, de tijding aankwam, dat de eerste brigade te Hechtel, met den vijand in gevecht was, rukte de Luitenant-Generaal CORT-HEYLIGERS, die bij een gestoten wond aan het been, sedert eenige dagen daaraan de roos en dien dag sterke koorts had, in weerwil van eenen aldergeweldigste stortregen, onmiddellijk met de drie aanwezige bataillons en de overige artillerie en kurassiers naar Hechtel op, en vereenigde aldaar des avonds het geheele korps, met uitzondering nog altijd van het tweede bataillon der tweede afdeeling Vriesland, hetwelk dien dag eerst te Borkel was aangekomen en nu bevel ontving, om het legerkorps dadelijk te volgen.

Het hoofdkwartier plaatste zich te Hechtel in de pastorij, de korpsen waren allen in den ongunstigsten staat, door en door nat, geene vivres ter uitdeeling voorhanden en weinig of niets op de plaats zelve te bekomen.

Naauwelijks was evenwel de dageraad van den 6den Augustus aangebroken, of bij alle korpsen heerschte de

grootste levendigheid en drukte, om de door den aanhoudenden regen onbruikbaar gewordenen wapenen te herstellen en zich marsch- en slagvaardig te maken.

Te Hechtel waren des avonds van den 5^{den}, zeven bataillons schutterij vereenigd, met eene batterij veldartillerie en een detachement kurassiers, te zamen omtrent 4450 hoofden.

De Luitenant-Generaal had kennis ontvangen, dat dien dag voorwaarts, twee uren westwaarts op de hoogte van Houthalen, te Beringen, de geheele derde divisie infanterie zoude aankomen en dezen dag den 6^{den}, aldaar rustdag zouden houden.

De eerste brigade onder bevel van den Generaal-Majoor KNOTZER, stelde zich omtrent 5 uur des morgens in beweging, om dien dag den 6^{den} Houthalen te bezetten.

Te Helchteren stiet deze brigade weder op de tirailleurs de la Meuse, die echter andermaal na eene korte schermutseling, met achterlating van eenige dooden en vier gevangenen verdreven werden, waarna men het dorp veroverde.

De tweede brigade, op eenige minuten afstands de eerste volgende, ontving bevel om te Helchteren post te vatten; onderwijl vervorderde de eerste brigade haren weg, en veroverde inmiddels, de vijanden al voor zich uitdrijvende, Houthalen, latende de tirailleurs en vóóstroep op den straatweg naar Zonhoven voortrukken, om aldaar de voorposten te stellen.

Zoodra de schutters hunne vervolging staakten, om post te vatten, hielden de vijanden insgelijks niet

alleen stand, maar ontwikkelden weldra eene aanzienlijke magt en begonnen den aanval.

De Luitenant-Generaal, op verkenning tusschen Helchteren en Houthalen, naar den kant van de Winterslagsche heide, de aanval des vijands vernemende, snelde hierop dadelijk voorwaarts om den vijand te verkenneren en bespeurde toen op den straatweg, waar dezelve eenen stompen hoek maakt, bij Berckenin achter eene verschansing, eene sectie artillerie, achter dezelve eene colonne infanterie, welke links- en regts in het doorsneden terrein, achter moerassige door houtgewas omringde weiden, min of meer groote ondersteuning vertoonde, terwijl voor dezelve eene talrijke linie tirailleurs in gevecht was. Inmiddels bevond zich oostwaarts van den straatweg, tegen over den linkerflank onzer colonne, langs de hooge gedeelten van de heide van Winterslag, het leger van de Maas in beweging, meer en meer regts trekkende (noordwaarts) evenwijdig aan den straatweg.

Deze beweging nu van 's vijands magt op de flank der colonne, onderwijl het hoofd hevig werd aangevallen, was van eenen te ernstigen aard, om niet dadelijk de meest afdoende maatregelen tegen dezelve in het werk te stellen, dienvolgens kregen dan ook, niet alleen eenige bataillons bevel, om onverwijd zijdwarts van den straatweg te rukken, en werden door den Luitenant-Generaal in eene stelling voorwaarts tegenover de in beweging zijnde vijandelijke troepen geplaatst, maar werd ook tevens, de van Helchteren inmiddels aangekomen tweede brigade, in tweede linie

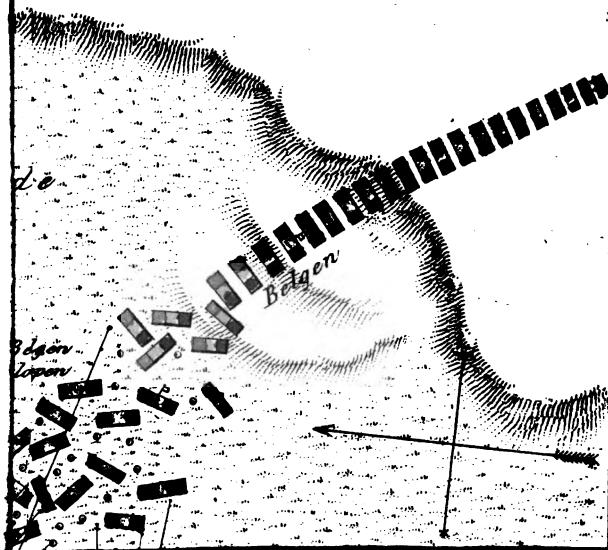
langs en op den straatweg geplaatst, terwijl eindelijk later de Kolonel LUDEN naar Beeringen werd gezonden, om de tijding van de ontmoeting van het leger van DAME over te brengen; hetwelk deze verdienstelijke Hoofdofficier, niettegenstaande hij het ongeluk had op dezen togt zijnen arm te breken, ook volvoerde. De beide eerstgenoemde maatregelen troffen volkomen hun doel, daar de vijand niet alleen zijne verdere bewegingen staakte, front maakte naar den straatweg, maar ook tot den avond onbeweeglijk in deze stelling verbleef.

Zonder de minste tusschenpoozing werd het gevecht, van den vroegen morgen af, in het bedekte, doorsneden, en aan den vijand volkomen bekende terrein, met afwisselend voordeel op het levendigst voortgezet. Herhaalde malen werden de schutters door de versmeerding van vijandelijke tirailleurs en hernieuwde aanvallen terug gedrongen; maar ook telken reis werd de verloren grond, onder een luidruchtig *hoorah*, herwonnen en de vijand terug geworpen; menige stoute daad had bij deze gelegenheid plaats, waarvan de bijzonderheden, door het bedekte van den grond, onbekend zijn gebleven.

In den laten achtermiddag eindelijk, ondernam de vijand eenen algemeenen aanval in drie kolonnes, zakte van de hoogte naar den straatweg, onderwijl gelijktijdig op het veld langs denzelven, onder het vooruitdragen van een vaandel, met dusdanige stoutmoedigheid de aanval werd voortgezet, dat de schutters opvolgend tot voorbij Notre Dame werden terug gedreven en de vijanden de daarstaande boerenwoningen bezettede.

P	P	P	P	P
200	200	200	200	200
P	P	P	P	P
200	200	200	200	200

Lager van Daino

Het kanon-, twee gelederen- en tirailleurvuur was algemeen en allergeweldigst. Het dreigende van het gevaar verhoogde eene algemeene inspanning, en terwijl wél aangebragte kanonschoten (*) en het tweegelederen-vuur van het eerste marsch-bataillon en de beide Noordhollandsche schutter-bataillons de vijandelijke kolonnes in verwarring bragten en terug deden wijken, werden tevens ook de vorderingen van den vijand langs den straatweg, voornamelijk door de brave Geldersche schutters, zoo mede door het tweede bataillon tweede afdeeling Vriesland, hetwelk in den namiddag met verhaasten marsch was aangekomen, niet alleen gestuit, maar de vijanden in de bezette woningen aangetast, er uitgedreven en levendig vervolgd, bij welk gevecht eenige woningen in den brand geraakten.

De algemeene aanval des vijands op alle punten dus afgeslagen zijnde, maakte de duisternis weldra een einde aan het gevecht, hetwelk onophoudelijk van den vroegen morgen af had voortgeduurd.

De voorposten werden tegenover en in het gezigt van den vijand geplaatst.

De beide Brigade-Kommandanten bivouaqueerden met de brigades te Houthalen, op de plaats zelve waar gevochten was. Het eerste bataillon eerste afdeeling Groningen en een gedeelte van het tweede bataillon

(*) Van den straatweg ontdekte men het hoofd van een der kolonnes in de weilanden, de aldaar geplaatste sectie artillerie (Kapitein SINGENDONK), deed dezelve weldra uit één stui-ven en in alle rigtingen wegløopen.

eerste afdeeling Zuid-Holland bivouaqueerden te Helchteren met kaissons enz.

Het hoofdkwartier van den Luitenant-Generaal vestigde zich in de pastory van Houthalen.

Des avonds circa negen uren meldde zich aan het hoofdkwartier de Kolonel VAN BALVEREN, door Zijne Excellentie den Luitenant-Generaal MEYER, met vier escadrons hussaren en eene sectie rijdende artillerie, tot ondersteuning afgezonden. Deze troep bivouaqueerde insgelijks op zijde van den straatweg.

Deze dag koste het legerkorps een twintigtal dooden, waaronder de brave Luitenant-Kolonel WIMMER, sneuvelende aan het hoofd van het eerste bataillon eerste afdeeling Groningen, en de eerste Luitenant LUDERUS van het eerste marsch-bataillon, benevens ruim honderd zwaar en ligt gekwetsten. Het verlies des vijands moet, volgens het verhaal der landlieden, aanmerkelijk veel grooter geweest zijn, en bij het bezetten van Zonhoven, getuigden dezelve, dat de vijand zoo veel moed en onverschrokkenheid van de gewapende burgers niet verwacht had.

De rapporten, die de Luitenant-Generaal CORT-HEYLIGERS zelf, mondelings op het bivouac vóór het aanbreken van den dag van de Brigade-Kommandanten en Hoofd-Officiëren inwon, betrekkelijk de voorraad van amunitie, den staat der wapenen en die der korpser, die in de laatste acht en veertig uren genoegzaam zonder voeding waren gebleven, deden hun besluiten, om eene zijdelingsche beweging regts voorwaarts over 's vijands linker flank te maken.

Den zevenden Augustus, even voor het aanbreken van den dag, beval de Opperbevelhebber, dat alle tamboers en trompetters de réveille zouden slaan en blazen, ten einde den vijand, die men nog in diezelfde stelling kon bespeuren, van het daarzijn van het legerkorps te overtuigen.

De kavallerie met de sectie rijdende artillerie werd vervolgens zoodanig geplaatst, dat dezelve het gezigt des vijands op de beweging van de troepen benam.

De Luitenant-Generaal verkende nogmaals den vijand, bleef hem op den straatweg gadeslaan, en liet toen, zonder dat werkelijk deze beweging opgemerkt werd, de korpsen opvolgend, zonder overhaasting, van den straatweg door Houthalen afmarcheren en den marsch voortzetten tot tusschen Heusden en Zolder, met de voorposten op de wegen naar Zonhoven en Houthalen.

Het hoofdkwartier plaatste zich te Heusden, en de Kolonel VAN BALVEREN met de vier eskadrons huzaren en de sectie rijdende artillerie keerden naar de derde divisie te Kermpert terug.

Op dit bivouac beijverde men zich om de wapenen en het equipment eenigzins in orde te brengen, om de manschappen, zoo veel mogelijk, te voeden, te verkwikken en van de doorgestane vermoeijenissen uit te doen rusten, zijnde hier het verkrijgen van goed drinkbaar water zeer moeilijk.

De Luitenant-Generaal vernam in den laten avond, dat deze zijdwaardsche beweging ongerustheid bij den vijand had verwekt, en een gedeelte van den dag troepen op de St. Quintens heide hadden gestaan.

Den achtsten Augustus, des morgens vóór drie ure, werden de wapenen opgevat, en marcheerde men westwaarts om Zonhoven naar de St. Quintens heide. Twee kleine kolonnes, door den Generaal-Majoor KNOTZER aangevoerd, rukten met den stormmarsch langs twee verschillende wegen in Zonhoven, onderwijl de overige troepen op den straatweg naar Hasselt deboucheerden, in den rug en op de communicatie van de vijandelijke troepen te Winterslag.

De vijand had deze stelling evenwel reeds daags te voren den zevenden op den middag verlaten, zoo ook de sedert kort opgeworpen verschansingen aan den ingang van het defilé naar Hasselt. (*)

De troepen ontvingen bevel om oostwaarts met den regtervleugel aan den straatweg in bataille te deployeren. Onderwijl begaf zich de Luitenant-Generaal met de voortroep kurassiers voorwaarts naar den kant van Hasselt; deze plotselijke verschijning, des morgens ten acht ure, verwekte veel beweging bij de vijandelijke vedetten.

De vijandelijke verschansingen werden door twee bataillons met eene sectie artillerie bezet, met eenige voorposten op den straatweg naar Hasselt.

De Kapitein VAN DER SCHUREN wendde zich met geestdrift tot den Luitenant-Generaal, om met de Bos-

(*) Men vernam, dat, zoodra de vijand de beweging om zijn linkervleugel ontdekte, hij het kamp bij Winterslag, en tegen den middag van den zevenden ook Zonhoven geheel verlaten had, dat echter tot 's avonds troepen op de St. Quintens heide ware gebleven.

soche schutterkompagnie het eerst op en in Hasselt te marcheren, die echter vermeende, dat de onverwachte verschijning van dit legerkorps reeds doeltreffend zoude zijn, (*) en in deze stelling de bevelen van Z. K. H. te moeten afwachten, gereed om op de eerste kanonschoten, welke van de zijde van Curingen, alwaar de derde divisie dien dag moest aankomen, mogten worden gehoord, tot ondersteuning van het leger te velde; tegen Hasselt op te kunnen rukken. Op den middag ontving men de tijding, dat die stad kort te voren door de gemelde divisie infanterie was bezet geworden, waarop men dadelijk bivouaqueerde in de stelling, waarin men zich bevond. (†)

Het legerkorps bleef nu aldus gebivouaqueerd (op den St. Quintens heide) tot den negenden Augustus;

(*) DAIKE stond dien morgen bij Curingen, tegenover de derde divisie infanterie, wanneer hij op eens onverwacht met overhaasting op en door Hasselt terugtrok, tot welke beweging de plotselijke verschijning in zijnen rug van het schutterkorps waarschijnlijk iets zal hebben toegebracht.

(†) Alleen de goede wil, die allen bezielde, de onvermoeide pogingen en ondersteuning, die de Opperbevelhebber bij alle de Hoofd- en verdere Officiëren ondervond tot handhaving van orde, en de uitmuntende geest, welke bij de schutters heerschte, maakte het mogelijk, om eene zoodanige talrijke vereeniging van troepen te doen bivouaqueren, bij eene zeer onvoldoende en gebrekkige uitdeeling van levensmiddelen, zonder dat het heerschende gebrek aanleiding tot roof of klagten bij de inwoners verwekte, in welk gebrek door den militairen Onder-Intendant der eerste klasse, DONKER VAN DER HOFF, in weerwil van den prijswaardigsten ijver, niet geheel kon worden voorzien.

B

als wanneer hetzelfde, na alvorens door H. H. K. K. H. H. den Opperbevelhebber van het leger te velde, en den Admiraal en Kolonel-Generaal te zijn bezocht, en de betuiging hunner hooge tevredenheid te hebben ontvangen, van Hoogstdezelfen bevel ontvingen, om nog dien avond het bivouacq te verlaten, om te Zonhoven, Houthalen, Helchteren en Zolder te gaan kantonneren. Doch dese maatregelen waren slechts van korten duur, en reeds ten gevolge van nadere bevelen, marcheerde de eerste brigade den tienden Augustus, des morgens ten negen ure, binnen Hasselt, om aldaar de derde divisie infanterie te vervangen; terwijl de tweede brigade (Kolonel Busch) tot dekking van de gemeenschap met Eindhoven, belast werd te Houthalen, Helchteren, Hechtel, Lommel en Valkenswaard post te vatten.

Het hoofdkwartier van den Luitenant-Generaal CORREYLIERS, zoo mede de eerste brigade, bleven tot op den terugtocht te Hasselt, welke stad inmiddels, vooral door de onvermoeide vlijt der schutters, door palissadering en verschansingen versterkt werd. De in- en uitwendige rust bleef door zorgvuldige en oplettende bewaking ongestoord, (*) en onophoudelijk waren de troepen in beweging tot het escorteren van krijgs-

(*) De Luitenant-Kolonel КВАКНОВИЧ, tweede bataillon eerste afdeling Noordholland, Garnisoenskommandant, eene voor hem geheel nieuwe betrekking, als nimmer gediend hebbende, was overvloedig in het nagaan en regelen van de menigvuldige onderscheidene diensten, waarbij steeds de meeste orde werd gehandhaafd en in alles bij tijds voorzien.

gevangenen, van zieken, het ophalen der wapenen van de garde civique uit de omliggende dorpen; het transporteren van buitgemaakte krijgsmaterialen naar Maastricht, het requireren van karren enz. enz., terwijl daarenboven op de tijding, dat het eerste bataillon derde afdeeling Noordholland genoodzaakt was geworden uit St. Truijen te retireeren, den twaalfden Augustus het eerste marsch-bataillon, onder bevel van den Generaal-Majoor KNOTZER, het eyengenoemde bataillon te gemoet trok, en dien zelfden nacht St. Truijen op nieuw bezette, waarna hetzelfde den dertienden, des avonds ten zes ure te Hasselt terugkwam..

De Kolonel BUSCH een einde willende maken aan de algemeene onrust, welke de strooptogten van den Kolonel VAN DEN BROECKE op de grenzen van Noord-Brabant en die geheele streek verspreidde, en zelfs de gemeenschap met Eindhoven bedreigde, vereenigde de tweede brigade aan de Lommelsche barrière met eene sectie artillerie en een detachement kurasiers, en marcheerde den dertienden Augustus regelrecht op Weert, het hoofdkwartier van den Kolonel VAN DEN BROECKE. Bij de aankomst had echter de vijand de plaats ontruimd en was naar den Maaskant geweken.

Het oogmerk bereikt zijnde, verliet de tweede brigade den veertienden vroegtijdig Weert, en nam, na eene korte schermutseling langs de Zuid-Willemsvaart, waarbij twee Vriesche schutters ligt gekwetst werden, deszelfs vroegere stellingen weder in, blijvende de gemeenschap intusschen zonder eenige tusschenpoozing

geheel vrij en open, en alle transporten bereikten on-
gehinderd den Noord-Nederlandschen bodem.

Op den vijftienden ontving men de stellige tijding,
dat het mobiele leger België zoude verlaten, en nu
marcheerden de korpsen, nadat te Hasselt de aange-
legde versterkingen met even zoo veel spoed geslecht
en vernield waren, op den zestienden en drie volgende
dagen over Peer en Hamond naar omd Nederlandsch
grondgebied terug, zoodat den twintigsten Augustus
het hoofdkwartier weder te St. Oedenrode gevestigd
was.

VERRIGTINGEN

DER EERSTE DIVISIE VAN HET NEDERLANDSCHE LEGER,

op den 12^{den} Augustus 1831.

De eerste divisie, onder bevel van Z. E. den Luitenant Generaal Baron VAN GEEN, bivouacqueerde, gedurende den nacht van den 11^{den} tot den 12^{den} Augustus, rondom het dorp St. Joris-Winghe, op twee uren afstand van Leuven, regts en links van den Straatweg van Diest; dezelve brak des morgens ten drie ure, zonder trommelslag of trompetgeschal, op, ten einde den vijand, die een half uur van daar gelegerd was, zoo mogelijk, te overvallen.

Volgens berigten, door den Luitenant Kolonel GEY, die, gevolgd van een peloton lanciers, den vorigen avond eene verkenning had gedaan, bevond zich nabij het dorp Lubeek, een klein half uur links van den grooten weg, het korps van NIELLON, circa vijfduizend man sterk; dit korps had sedert den vorigen dag waarschijnlijk deze positie komen nemen, ten einde naar omstandigheden tegen onze aanrukkende troepen op de straatwegen van Tirlemont, of wel die van Diest, te kunnen ageeren, tusschen welke beide het zich circa op gelijken afstand bevond.

Onze tweede brigade der eerste divisie, na zich in kolonne d'attaque geformeerd te hebben, marcheerde

aan het hoofd, voorafgegaan door eene voorhoede, bestaande uit de jagers van VAN DAM, het bataillon jagers N°. 1, Kolonel VAN HEERDT, eene halve batterij rijdende artillerie, eerste Luitenant VAN DEN OUDERMEULEN, en twee escadrons lanciers, Majoor BELLEFROY; de Luitenant Kolonel GEY, reeds sedert den vorigen dag met de grondgesteldheid en positie des vijands bekend, geleide de spits der voorwacht. Een half uur voorwaarts van St. Joris-Winghe wendde het hoofd der kolonne links, en marcheerde eenen weg in, geleidende naar het kasteel van eenen heer WIELS, twee geweeschoten lengte circa van den grooten weg op eene aanhoogte gebouwd; deze hoogte door onze jagers bijna geheel beklommen zijnde, ontmoetten dezelve de vijandelijke voorhoede, die, even als de onze, het tirailleurvuur opende, waarbij een jager van VAN DAM gekwetst werd. De positie der vijandelijke tirailleurs voordeelijker dan de onze zijnde, en hun getal veel grooter, zoo werd door den kommanderenden Generaal, die zich bij het eerste bataillon jagers bevond, op verzoek van den Kolonel CLEERENS, Chef van den staf der divisie, en de Majoor GALL, beide aan Z. E. van deze bevinding rapport doende, ook het eerste bataillon jagers in engagement gezonden, en gevolgd door de halve batterij rijdende artillerie en de twee escadrons lanciers; deze beklommen de hoogte langs eene evener helling, toen eene plotseling invallende zware mist het vuur aan beide zijden deed ophouden; dezelve trek echter, na verloop van een half uur, weder op, en de gezamenlijke jagers forceerden nu deze sterke positie,

na van het bataillon des Luitenant Kolonels EVERE, die ook nabij was, nog eene kompagnie ter versterking bekomen te hebben.

De vijandelijke achterhoede retireerde nu naar het dorp Lubeek, en zocht zich tusschen en uit de huizen, ook uit eenen molen en van achter heiningen en heggen, te verdedigen, doch de rijdende artillerie, die hen met de jagers van VAN DAM in draf vervolgde, beschoot hem hier geweldig met blikken doozen, terwijl de Kolonel VAN HEERDT, met de derde en vierde kompagnie zijns bataillons, het korps Groninger studenten, en de vierde kompagnie van het tweede bataillon grenadiers, van achteren het dorp indrongen, alwaar de vijand zich, vooral op het kerkhof, goed verdedigde.

De Kapitein AILVA RENGERS, de tirailleurs, bestaande uit de derde kompagnie en eene sectie der vierde van het eerste bataillon jagers, aanvoerende, werd over zijne betoonde moed en beleid deswegens door zijn Chef zeer geroemd, even als de Luitenant VAN BYLANDT, die het kerkhof vermeesterde. De jager TEGELIN der vierde kompagnie was de eerste aan die zijde in het dorp gedrongen, en de tweede Luitenant VOLKER, de Sergeant SMIT en de Foerier ZELHOF hebben bij dezen aanval ook bijzonder uitgemunt. De Kolonel VAN HEERDT gaf tevens te kennen, dat de halve batterij rijdende artillerie met eene verwonderlijke snelheid alle moeilijkheden van het terrein had overwonnen en den vijand veel nadeel had toegebracht.

Sedert het begin van den dag hadden wij nu nog

allechts een twintigtal gekwetsten, terwijl de vijand reeds een veel grooter verlies had geleden. De Luitenant Kolonel GEY, met de rijdende artillerie het dorp in draf uitrijdende, gevolgd door een detachement lanciers, onder bevel van den Ritmeester VAN DE WAL, vond den vijand nabij, op drie aanhoogten, in bataillon quarré staan; hij naderde denzelven in gestrekten draf, en stelde zich op circa tweehonderd passen in batterij; de vijand het aantal onzer dekkende kavallerie waarschijnlijk veel grooter achtende, en eene charge van dezelve vreeze, bewaarde zijn geweervuur deswegens, terwijl de Luitenant Kolonel, hiervan met voordeel gebruik makende, de drie quarrés te gelijker tijd zoodanig met bliken doozen deed beschieten, dat dezelve na een paar minuten in verwarring de vlugt kozen.

De Majoor GALL was intusschen naar den Kolonel VAN HEERDT gesneld, en had, tot dekking dezer vier stukken, Zijn Ed. met het eerste bataillon jagers verzocht, terwijl de Kolonel CLEERENS van den Majoor BELLEFROY nog een detachement lanciers, onder order van den Ritmeester FORREEST, tot het zelfde einde had verkregen. Gemelde Kolonel, na hiermede de rijdende artillerie en kavallerie van den Ritmeester VAN DE WALL ingehaald te hebben, chargeerde den vervolgden vijand met dat succes, dat hij eene menigte van de zijnen op het slagveld liet liggen, en ruim honderd gevangen, waarbij vijf officieren, gemaakt werden. De Luitenant VAN VOORST muntte bij den aanval zeer uit, en de rijdende artilleristen bedienden zich bij dezen aanval ook duchtig van den sabel.

De Luitenant Kolonel GEY had zijn leven te danken aan het ketzen van het geweer eens vijandelijken jagers, dien hij op dat zelfde oogenblik ter neder hieuw, doch hierdoor tevens zijnen kling in stukken deed springen, dewelke echter dadelijk door eenen veroverden vijandelijken officiers sabel, uit handen van een onzer lanciers trompetters, verwisseld werd.

De Majoor BELLEFROY was met het overige der twee escadrons lanciers gevolgd, en vereenigde ook nu de beide eerstgenoemde detachementen met de zijnen, nadat de gevangenen met een peloton lanciers waren terug gezonden.

De halve batterij rijdende artillerie, die steeds de overige retirerende vijanden, door herhaalde in batterij stellingen, fel beschoot, en onze voordeelen met zoo veel snelheid bleef vervolgen, dat onze infanterie niet had kunnen bijblijven, gaf de vlugtenden de voornaamste laag in eene regte laan, met populierboomen beplant, waarin het van te zamen gedrongen vijandelijk voetvolk wemelde; hier ontvingen deze, op pistoolschot afstand, zulke vreesselijke kartetsschoten, dat in een oogenblik deze laan bezaaid was met lijken en geweren, sabels, randsels, chacots en trommen, zoodat ons kanon met zeer veel moeite daar kon doortrekken.

Het restant korps van NIELLON nu geheel uit elkan- der geschoten hebbende, begreep de Luitenant Kolonel GEY de vlugtelingen te moeten beletten, Leuven te bereiken, en rukte alzoo met de rijdende artillerie en kavallerie in draf tot op een klein kanonschot van de stad. In de vlakke gedaald zijnde, deed hij de stukken

op groote afstanden van elkander in batterij stellen , en de kavallerie op een gelid plaatsen , ten einde aan zijne kleine magt een uitgebreider front te geven ; met den rug tegen eene steile aanhoogte staande , kon de vijand niet wel onderscheiden , dat men slechts in een gelid geschaard stond. Deze positie had de gewenschte uitwerking , dat de vlugtenden van NIELLOM het vlakke terrein naar Leuven niet overtrekken durfden , en zich in het heuvelachtige ophiielden.

De vijand in de stad de onzen van de Boulevards , welke zeer sterk door hunne troepen bezet waren , ziende , verbeeldde zich gewis het hoofd eener sterke kolonne te zien , dewijl zij onze kleine magt , in den beginne , wel uit het batterijgeschut beschooten , maar nog geene troepen te ontmoet zonden. Hunne Couranten later lezende , vond men ook dat zij , over de gevechten van dien dag sprekende , zeiden : *vers les neuf heures du matin une colonne ennemie se présenta devant les portes de Louvain , mais elle fut vivement repoussée* ; in het eerste gedeelte der phrase bedrogen zij zich , en het weggagen gelukte hun niet. — Daar zij echter bemerkten , dat de onzen niet vermeerderden en ook geene beweging maakten , hetgeen niet geschiedde om ons gering getal minder te ontdekken , zoo zond de vijand eindelijk , uit de poort van Diest , circa vijftienhonderd man op hen af. Enkele onzer officieren waren van gedachten , dat men eene zoo groote overmagt niet diende af te wachten , doch de Luitenant Kolonel GEV gebod rustig stand te houden , overtuigd dat een zoodanige en bijna geheel

overwonnen vijand, ofschoon in tienvoudige overmagt, terug te drijven was; te meer, daar zij zich moesten mistrouwen van de troepen, die dadelijk achter onze weinige, tusschen de aanhoogten, zich zouden hebben kunnen onthouden; het vertrouwen der onzen was daarentegen door aanhoudende voordeelen vermeerderd, en het zou overigens welligt niet gelukt zijn, met de vereischte snelheid de hoogte der Looberg te bereiken, daar de artillerie-trekpaarden, door het menigvuldige en vlugge manoeuvreren sedert den vorigen morgen, voor als nog te vermoeid waren. Zij wachtten dezen uitval alzoö met kalmte af, en begroette hen op circa vijfhonderd passen zoö fel met blikken doozen, dat zij met verhaasting den terugtogt weder aannamen. Tot driemalen echter hernieuwde de vijand den aanval, den laatsten met kavallerie vergezeld, doch telkens met belangrijk verlies terug geschoten zijnde, waagden zij het niet meer denzelfen te hervatten.

Het kanon deed zich intusschen achter de positie der onzen meer en meer hooren; men onderscheidde het zeer duidelijk van dat der derde divisie, op den weg van Tirlémont aanrukkende, en het vijandelijke vuur tegen dezelve, en men vermoedde dat een ander vijandelijk korps dat van den verslagen NELLON tegen de eerste divisie vervangen had, en dien tegenhield. De Luitenant Kolonel GEY zond daarom op dit oogenblik naar den Luitenant Generaal VAN GEEN eenen officier der lanciers, de tweede Luitenant VAN GOETERLEBEN, en na verloop van eenige minuten nog twee der best bereden onderofficieren, met last om aan Z. E. kennis te geven

van zijne verrigtingen en Z. E. bevelen te vragen. Hij waarschuwde den afrijdenden officier en de onderofficieren tevens, dat zij waarschijnlijk eene nieuwe vijandelijke linie tirailleurs zouden te passeran hebben, en beval hen, dezelve met de uiterste snelheid door te rijden; deze bevelen werden met stouthed volvoerd, doch de Luitenant VAN GOETERLEBEN ontving bij die gelegenheid een geweerkogel door de regterhand, en geen van drieën gelukte het, wegens de alom verspreide Belgische tirailleurs, terug te komen. De Luitenant Kolonel GEY uit dien hoofde geen antwoord ontvangeude, en het kanonvuur achterwaarts steeds toenevende, besloot van hier op te breken, en den tegen de eerste divisie agrenden vijand in den rug aan te vallen. Om echter deze plaats te kunnen verlaten, zonder door de vijandelijke kavallerie vervolgd te worden, deed hij de lanciers op een gelid voor de stukken komen, en deze eene frontmarsch naar de zijde der stad doen, om den vijand te doen gelooven, dat hij met gemasqueerde artillerie op hen aankwam; te gelijker tijd echter trok de artillerie achterwaarts de hoogten op; dezen bijna bereikt hebbende, keerden ook onze lanciers terug, met achterlating nog van een peloton, onder den Luitenant VAN LYNDEN, ter observatie en tot achterhoede; deze officier na een paar minuten mede volgende, werd nog door tirailleurs der vijandelijke kavallerie geharseleerd, doch niet wijd vervolgd, waarschijnlijk uit vrees eener hinderlaag.

De togt van deze onze kleine magt, tot op een klein kwart uur der stad Leuven gedaan, terwijl de Hol-

landsche armée nog een en een halfuur van daar was, wordt door deskundigen als eene der ondernemendste, krijgskundigste en doelmatigste bedrijven geacht; want men oordeelde dat, indien de gansche eerste divisie gevolgd ware, en eene der brigaden van dezelve regts de Dyle gepasseerd, en den vijand de reträite naar Mechelen afgesneden had, waardoor deze brigade tevens in aanraking was gekomen met de tweede divisie, SAXEN-WEIMAR, die den Straatweg naar Brussel reeds bezet had, zoo zou de andere brigade der eerste divisie de Belgische kolonne, die de derde divisie, Luitenant Generaal MEYER, voor zich heen dreef; tevens zoodanig in den rug hebben kunnen vallen, dat geene van dezen Leuven bereikt zoude hebben, terwijl Vorst LEOPOLD met zijnen staf en de gansche verwarde vijandelijke massa, in en om de stad, onze gevangenen zouden geworden zijn.

De Luitenant Kolonel GEY dirigeerde zich nu, met de halve batterij en de lanciers, naar de zijde, waar het kanonvuur der eerste divisie en het vijandelijke zich deed hooren. Na verloop van bijna een half uur ontwaarde hij beide in drukke actie. De vijandelijke artillerie eene voordeeliger stelling dan de onze hebbende, belette het avanceren, waarop de Luitenant Kolonel GEY achter hunne linker flank trok, en hen door deze beweging met overhaasting deed ruimen.

Het was de tweede brigade der eerste divisie, Generaal Majoor DE FAYAUZE, die onze terugkomende rijdende artillerie en kavallerie nu ontmoet had, en aan welker hoofd dezen zich thans stelde, om op nieuw naar Leuven

te rukken. Deze brigade marcheerde nu met vier bataillons, eene sectie der veldbatterij No. 8, Luitenant VERTHOLEN, benevens de genoemde halve batterij rijdende artillerie, de lanciers, en de jagers van VAN DAM aan het hoofd, steeds voorwaarts. De eerste brigade, het reservepark, de bagagie enz. volgde op en langs den Dietschen steenweg. De Kolonel CLEERENS werd van wege den Luitenant Generaal VAN GEEN gelast, aan den Generaal Majoor DE FAVAUGE de order over te brengen, zijnen marsch steeds voort te blijven zetten, en vond, daar aankomende, den Luitenant Kolonel GAY bezig, het op nieuw hervatte vijandelijke vuur tot zwijgen te brengen.

De eerste Luitenant ZEEHOLDT bragt te dien tijd, namens Z. K. H. den Prins VAN ORANJE, aan den Luitenant Generaal VAN GEEN het bevel, om, ten gevolge eener geslotene overeenkomst met den vijand, niet meer te doen vuren.

Kort daarna ontving de Generaal Majoor DE FAVAUGE, door den Kolonel VAN STIRUM, namens den Opperbevelhebber, dezelfde order. Daar het artillerievuur der tweede brigade zich echter weinig tijd daarna weder opende, zoo werd de Kolonel CLEERENS voor de tweede maal naar den kommanderenden Generaal derzelve gezonden, ter herhaling der vorige order, en vond als nu ook bij het hoofd dezer brigade Z. E. den Luitenant Generaal CONSTANT DE REBECQUE, die den Kolonel CLEERENS opdroeg, den Luitenant Generaal VAN GEEN te berigten, dat men van onze zijde op nieuw zou blijven doorvuren, tot zoo lang de vijand het zijne deed ophouden. Z. E. voegde er tevens bij, den Lui-

tenant Generaal VAN GEEN in zijnen naam te verzoeken, met zijne overige troepen voorwaarts te rukken, om zich in verband met de derde divisie te brengen.

Bij de aankomst van den Kolonel, was de Generaal VAN GEEN reeds in de strekking van Leuven opmarcherende. De tweede brigade der eerste divisie rukte in gelijke linie met de derde divisie steeds voorwaarts in de volgende orde, als: de jagers van VAN DAM en de halve batterij rijdende artillerie, twee escadrons lancers, het tweede bataillon jagers, tweede bataillon eerste afdeeling Geldersche schutterij, tweede bataillon tweede afdeeling Zuidhollandsche schutterij, en eerste bataillon vijfde afdeeling van linie.

De vijandelijke tirailleurs, in groote menigte in de boekweitvelden verspreid, zochten deze brigade bij de laatste aanhoogte op te houden, doch de Luitenant Kolonel GEY deed hen door het schrootvuur der halve batterij spoedig ruimen; waarna deze brigade een deel der hoogte bezette, die tegen de vlakte voor Leuven stoot, regts en links naar de straatwegen van Diest en Tirlemont. De eerste brigade bevond zich nog meer regts achterwaarts en tegenover de Dietsche poort; de derde divisie van het leger hield zich in de laagte en bezijden den weg naar Tirlemont op, terwijl de tweede divisie, Hertog SAXEN-WEIMAR, zich over de Chaussée van Leuven naar Brussel uitstrekte.

Twee officieren van den Generalen Staf bragten nu aan den Generaal VAN GEEN, van wege den Luitenant Generaal CONSTANT DE RESECQUE, de order, om met de eerste brigade naar den Straatweg van Leuven op

Mechelen te marcheren. In antwoord op dit laatste bevel, werd de Kolonel CLERENS naar het Hoofdkwartier gezonden, met last, aan Z. K. H. den Prins Opperbevelhebber kennis te geven, dat volgens berigten van eene gids, de brug die over de Dyle naar den Mechelschen weg leidt, afgebroken was. De Kolonel had tevens order te vragen, of, indien deze tijding zich bevestigde, de Generaal VAN GEEN zich eene passage hooger op mocht zoeken.

Z. K. H. de Prins Opperbevelhebber ontving thans de parlementairen op de uiterste hoogte nabij den straatweg naar Tirlemont, en onder het bereik van het vijandelijk geschut. Onze troepen waren deswegens in eene rustende houding, de kavallerie gedeeltelijk afgezet, toen de vijand plotseling, na eenige geweerschoten, een hevig kanonvuur op de onzen opende. Een ieder, door dezen verraderlijken aanval verontwaardigd, greep de wapenen, en onze verdienstelijke artillerie der derde divisie, benevens die der tweede brigade eerste divisie, stelde zich voorwaarts in de vlakte in batterij, met eene order, als of zij zich op eene parade deployeerde. Niettegenstaande het vijandelijke vuur van achter hunne borstweringen de onzen veel trof, en hun batterijgeschut, van zwaar kaliber, op ons veldkanon een groot voordeel had, vuurde de onzen met eene zoo bewonderenswaardige vlagheid en juistheid, dat de inwoners van Leuven den volgende dag betuigden dat hunne troepen hierdoor zeer veel geleden hadden. De Hertog VAN SAXEN-WEIMAR opende almede een belangrijk kanonvuur naar de stad; gedurende dien

tijd zocht de vijand uit de poort naar Tirlemont een uitval te doen, dan deze werd al spoedig teruggeschoten door de agerende batterij, Kapitein VAN DE WAL, twee stukken van Kapitein COEHORN, drie onder den eersten Luitenant VAN OUDERMEULEN, en twee gekommandeerd door den Luitenant VERTHOLEN, welke laatste zich op den bergtop, nabij het standpunt der beide Koninklijke Prinsen geplaatst, bevonden. Onze brave artillerie, aan alle rollende schoten van den vijand blootgesteld, had veel te lijden, het verlies der halve batterij rijdende artillerie, eerste Luitenant OUDERMEULEN, waarmede de Luitenant-Kolonel GEY zoo geducht gemanceuvreerd had, telde, sedert het openen van het vuur, des morgens aan dooden en gekwetsten negen man en twaalf paarden; een voorwagen door eene vijandelijke granaat in de lucht gesprongen en een kanon gedemonteerd, doch had tevens de voldoening van den vijand door twee honderd en zeventig schoten duchtig geteisterd te hebben. Het was ook door dit onverwachte vuur, dat men het sneuvelen van den braven eersten Luitenant PRINCEN en het kwetsen van den Luitenant-Kolonel en den Luitenant der kurassiers GALLIBRES te betreuren had. De vijand was echter zeer verontrust, toen hij het kanonvuur der tweede divisie in zijnen rug ontving, en tevens vreezende op den weg naar Mechelen afgesneden te worden, staakte hij zijn vuur, en zond op nieuw officieren met de verontschuldiging, dat de losbrandingen van hun kanon zonder voorkennis hunner supérieurs en chefs hadden plaats gehad. Hierop werd onze artillerie

C

gelast zich terug te trekken en posities ter bivouacquerings te nemen.

Gedurende het wederzijds laatste kanonvuur had de eerste brigade de uiterste hoogten nabij de Dietsche-poort bezet, en de Kolonel VAN HEERDT had met twee kompagnien van zijn bataillon eene verkenning, rondom de voorwaarts onzen rechtersvleugel zich bevindende, groote abdij gedaan, ten einde te onderzoeken of dit gebouw ook door den vijand bezet was; dit niet aldus bevonden zijnde, keerde deze bij de eerste brigade terug.

Het tweede bataillon jagers, hetwelk op last van Z. K. H. mede de hoogte afgetrokken was, bekwam door het verraderlijke kanonvuur van den vijand vier dooden en zes gewonden; doch trok het evenwel op de aanhoogte niet terug, dan na den herstelden wapenstilstand, als wanneer in den avond de bij de eerste divisie honderd en dertig gemaakte gevangenen, door een half bataillon Zuidhollandsche schutterij, naar Tirlemont werden opgezonden, en deze divisie op het Loosche gebergte bivouacqueerde tot aan den morgen van den veertienden Augustus, toen dezelve, even als de overige der Nederlandsche armée, uit hoofde der Fransche interventie, de kantonnementen in Noord-Brabant weder ging betrekken.

EINDE.

